

การศึกษาด้านแบบความเป็นครุดนตรีพื้นบ้านล้านนา: กรณีศึกษาครุพรหมเมศวร์ สรรพศรี

นางสาวเพียงแพน สรรพศรี

บทคัดย่อและแฟ้มข้อมูลฉบับเต็มของวิทยานิพนธ์ตั้งแต่ปีการศึกษา 2554 ที่ให้บริการในคลังปัญญาจุฬาฯ (CUIR)
เป็นแฟ้มข้อมูลของนิสิตเจ้าของวิทยานิพนธ์ ที่ส่งผ่านทางบัณฑิตวิทยาลัย

The abstract and full text of theses from the academic year 2011 in Chulalongkorn University Intellectual Repository (CUIR)
are the thesis authors' files submitted through the University Graduate School.

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาดนตรีศึกษา ภาควิชาศิลปะ ดนตรีและนาฏศิลป์ศึกษา

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2560

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A STUDY OF THE LANNA MUSIC TEACHER ROLE MODEL: A CASE STUDY OF

KRU PROMMATE SABPASRI

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Education Program in Music Education

Department of Art Music and Dance Education

Faculty of Education

Chulalongkorn University

Academic Year 2017

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์

การศึกษาต้นแบบความเป็นครูดนตรีที่บ้านล้านนา:

กรณีศึกษาครูพรหมเมศวร์ สรรพศรี

โดย

นางสาวเพียงแพน สรรพศรี

สาขาวิชา

ดนตรีศึกษา

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

รองศาสตราจารย์ ดร. ยุทธนา ฉัพพรรณรัตน์

คณะกรรมการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโท

..... คณบดีคณะครุศาสตร์

(No data found)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ

(No data found)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

(รองศาสตราจารย์ ดร. ยุทธนา ฉัพพรรณรัตน์)

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

เพียงแพน สรรพศรี : การศึกษาด้านแบบความเป็นครูดนตรีพื้นบ้านล้านนา: กรณีศึกษาครูพรหมเสวร์ สรรพศรี (A STUDY OF THE LANNA MUSIC TEACHER ROLE MODEL: A CASE STUDY OF KRU PROMMATE SABPASRI) อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก: รศ. ดร. ยุทธนา ฉัพพรรณรัตน์, 275 หน้า.

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาด้านแบบความเป็นครูดนตรีพื้นบ้านล้านนาของครูพรหมเสวร์ สรรพศรี วิธีดำเนินการวิจัยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วยแบบสัมภาษณ์สำหรับครูพรหมเสวร์ สรรพศรี กลุ่มครอบครัวและเครือข่าย และกลุ่มลูกศิษย์ที่ได้รับการถ่ายทอดโดยตรง ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการศึกษางานเอกสาร และการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา และนำเสนอผลการวิจัยเป็นความเรียง

ผลการวิจัยพบว่า ต้นแบบความเป็นครูดนตรีพื้นบ้านล้านนาของครูพรหมเสวร์ สรรพศรี ประกอบไปด้วยคุณลักษณะ 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านบุคลิกภาพ พบว่า ท่านเป็นผู้มีทักษะการเข้าสังคม เป็นผู้มีความรับผิดชอบหน้าที่ เป็นผู้มีความเป็นกัลยาณมิตร และเป็นผู้มีความใฝ่รู้ 2) ด้านคุณธรรม พบว่า ท่านเป็นผู้มีความซื่อสัตย์ เป็นผู้มีความประพฤติตนอยู่ในความดี เป็นผู้มีความอดทน และเป็นผู้สละความสุขส่วนตนเพื่อประโยชน์ส่วนรวม 3) ด้านความรู้ พบว่า ท่านสามารถจดจำเพลงและบรรเลงได้อย่างแม่นยำ สามารถแปรทำนองคล่องชำนาญ สามารถสอน ใช้ ปรับ กระทบทักแตกฉาน สามารถวิเคราะห์บริบทดนตรีพื้นบ้านล้านนาอย่างชาญเชี่ยวชาญ สามารถสร้างสรรค์ผลงานตระการผล และ สามารถประเมินผลงานดนตรีเที่ยงธรรม 4) ด้านการสอน ท่านปลูกฝังให้ศิษย์บรรเลงดนตรีล้านนาได้เสนาะโสต ปลูกฝังให้ศิษย์มีความเป็นดนตรีการ ปลูกฝังให้ศิษย์พัฒนาตนเองต่อเนื่อง ปลูกฝังให้ศิษย์มีประสบการณ์การแสดงดนตรี ปลูกฝังให้ศิษย์รู้สมรรถนะตนเอง และ ปลูกฝังให้ศิษย์มีทักษะดนตรีพื้นบ้านล้านนาที่ลุ่มลึก 5) ด้านความเป็นคนในวัฒนธรรมล้านนา พบว่า ท่านเป็นผู้ดำเนินชีวิตตามวิถีชาวล้านนา และ เป็นผู้มีความผูกพันกับขนบวัฒนธรรมดนตรีล้านนา

ภาควิชา ศิลปะ ดนตรีและนาฏศิลป์ศึกษา   ลายมือชื่อนิสิต .....

สาขาวิชา ดนตรีศึกษา   ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาหลัก .....

ปีการศึกษา 2560

5983346027 : MAJOR MUSIC EDUCATION

KEYWORDS:

PIANGPAN SABPASRI: A STUDY OF THE LANNA MUSIC TEACHER ROLE MODEL:
A CASE STUDY OF KRU PROMMATE SABPASRI. ADVISOR: ASSOC. PROF.
YOOTTHANA CHUPPUNNARAT, 275 pp.

This research aims to study the Lanna music teacher role model of Kru Prommate Sabpasri. Qualitative research methodology was applied to this study and the instrument used was interview form for Kru Prommate Sabpasri, family and relatives, and followers who were taught directly by Kru Prommate Sabpasri. The researcher collected data by studying the document and interviewing the informants. Data were analyzed by content analysis and the presentation was done in a form of essay.

Research result revealed that Lanna music teacher role model of Kru Prommate Sabpasri consists of 5 dimensions of characteristic. 1) Personality: He has a social skill. He is responsible for his duty, true friend, and always seeks for knowledge. 2) Morality: He is an honest person with good behavior, patient and devote his personal happiness for the common benefit. 3) Knowledge: He can recognize the song and play it precisely. He can make melody variation fluently. He can teach, use, and adjust paradigm thoroughly. He can analyses the context of Lanna folk music professionally, create beautiful performances and evaluate the music uprightly. 4) Teaching: He instills followers to play Lanna music beautifully, to love music, to develop themselves continuously. He as well instills followers to have experience and to be aware of their own capability in performing as well as having Lanna music skills prudently. 5) People in Lanna Culture: He lives according to Lanna way of life and is associated with Lanna music culture.

Department: Art Music and Dance Student's Signature .....

Education Advisor's Signature .....

Field of Study: Music Education

Academic Year: 2017

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดีจากความกรุณาอย่างยิ่งของครูพรหมเมศวร์ สรรพศรี ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ และคอยเป็นกำลังใจอยู่เคียงข้างผู้วิจัยมาโดยเสมอมา ผู้วิจัยมีความซาบซึ้งและขอกราบขอพระคุณเป็นอย่างสูง

ขอกราบขอพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร.ยุทธนา ฉัพพรรณรัตน์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่กรุณาสละเวลาคอยให้คำปรึกษาช่วยเหลือ ให้คำแนะนำผู้วิจัยด้วยความเมตตาเสมอมา อีกทั้งมีความเชื่อมั่นในตัวผู้วิจัยแม้ในวันที่ผู้วิจัยไม่มีความเชื่อมั่นในตนเอง จนผู้วิจัยสามารถทำงานวิจัยฉบับนี้จนสำเร็จสมบูรณ์ได้

ขอกราบขอพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร.ณรุทธ์ สุทธิจิตต์ ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่กรุณาสละเวลาให้คำแนะนำในการพัฒนา แก้ไขปรับปรุงเล่มวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ให้มีความสมบูรณ์

ขอกราบขอพระคุณอาจารย์ ดร.สมชัย ตระการรุ่ง กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ภายนอก ที่กรุณาสละเวลาช่วยให้คำแนะนำ ตรวจสอบแก้ไขวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ให้มีความสมบูรณ์

ขอกราบขอพระคุณบรรดาลูกศิษย์ของครูพรหมเมศวร์ สรรพศรี ที่กรุณาเป็นผู้ให้ข้อมูลแก่ผู้วิจัยในการทำงานวิจัยฉบับนี้ สละเวลาให้ผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์และให้การต้อนรับอย่างอบอุ่น ผู้วิจัยมีความซาบซึ้งเป็นอย่างมาก ขอกราบขอพระคุณเป็นอย่างสูง

ขอขอบคุณนางสาวธมนภัทร อนันตศรี นางสาวธมนวรรณ อยู่ดี และนายวีระกิจ สุวรรณพิทักษ์ ผู้เป็นกัลยาณมิตรคอยให้ความช่วยเหลือและเป็นกำลังใจสำคัญของผู้วิจัยในการทำงานวิจัยฉบับนี้ให้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

สุดท้ายนี้ ผู้วิจัยขอกราบขอพระคุณครอบครัวสรรพศรี ที่คอยสนับสนุน ให้กำลังใจผู้วิจัยด้วยความรักความอบอุ่น มาโดยตลอด อันเป็นกำลังใจที่สำคัญในการผลักดันให้ผู้วิจัยทำงานวิจัยฉบับนี้ได้สำเร็จลุล่วงอย่างสมบูรณ์

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
บทที่ 1	5
บทนำ.....	5
ความเป็นมาและความสำคัญ.....	5
คำถามการวิจัย.....	7
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	7
ขอบเขตการศึกษา.....	8
นิยามศัพท์.....	9
ข้อตกลงเบื้องต้นในงานวิจัย.....	9
ประโยชน์ที่จะได้รับ.....	10
บทที่ 2	2
วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง.....	2
ตอนที่ 1 ครูพรหมเมศวร์ สรรพศรี.....	12
1.1 ด้านครอบครัว.....	12
1.2 ด้านการศึกษา.....	14
1.3 ด้านการทำงาน.....	14
1.4 ด้านผลงานและรางวัลที่ได้รับ.....	16
ตอนที่ 2 แนวคิด : ความเป็นครู และครุคณตรีพื้บ้านล้านนา.....	18
2.1 ความเป็นครู.....	18

2.2 ความเป็นครูคนตรี	19
2.3 ครูคนตรีที่บ้านล้านนา.....	23
ตอนที่ 3 ความเป็นต้นแบบ (Role model) และการศึกษาแบบกรณีศึกษา (Case study)	25
3.1 ความเป็นต้นแบบ	25
3.2 การวิจัยแบบกรณีศึกษา (Case study)	26
ตอนที่ 4 ทฤษฎีทางการศึกษาของสไตเนอร์ (Steiner, 1988)	28
ตอนที่ 5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	29
กรอบแนวคิดการวิจัย	33
บทที่ 3	13
วิธีดำเนินการวิจัย	13
การกำหนดผู้ให้ข้อมูลและแหล่งข้อมูล	13
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	42
การเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัย.....	45
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	46
บทที่ 4	36
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	36
ตอนที่ 1 ต้นแบบความเป็นครูคนตรีที่บ้านล้านนาของครูพรหมเสวร์ สรรพศรี ด้าน	
บุคลิกภาพ.....	49
1.1 ทักษะการเข้าสังคม.....	49
1.2 ความรับผิดชอบต่อหน้าที่	56
1.3 ความเป็นกัลยาณมิตร	63
1.4 ความเป็นผู้ใฝ่รู้.....	69
ตอนที่ 2 ต้นแบบความเป็นครูคนตรีที่บ้านล้านนาของครูพรหมเสวร์ สรรพศรี ด้านคุณธรรม... 79	

2.1 การรักษาความสัตย์	80
2.2 การประพฤติตนให้อยู่ในความดี	86
2.3 การอดทน อดกลั้น.....	93
2.4 การสละความสุขส่วนตนเพื่อส่วนรวม	99
ตอนที่ 3 ต้นแบบความเป็นครูดนตรีพื้นบ้านล้านนาของครูพรหมเสถียร สรรพศรี ด้านความรู้.....	106
3.1 ความสามารถด้านความจำ.....	108
3.2 ความสามารถด้านความเข้าใจ.....	112
3.3 ความสามารถด้านการนำความรู้ด้านดนตรีพื้นบ้านล้านนามาใช้	117
3.4 ความสามารถด้านการวิเคราะห์	121
3.5 ความสามารถด้านการสังเคราะห์	123
3.6 ความสามารถด้านการประเมินค่า.....	128
ตอนที่ 4 ต้นแบบความเป็นครูดนตรีพื้นบ้านล้านนาของครูพรหมเสถียร สรรพศรี ด้านการสอน .	134
4.1 การสอนให้ผู้เรียนคุ้นเคยกับเสียงดนตรีพื้นบ้านล้านนาของครูพรหมเสถียร สรรพศรี	135
4.2 การสอนให้ผู้เรียนสามารถบรรเลงดนตรีพื้นบ้านล้านนาได้อย่างถูกต้องและไพเราะ	139
4.3 การปลูกฝังให้ผู้เรียนมีความเป็นดนตรีการ	144
4.4 การฝึกซ้อมดนตรีพื้นบ้านล้านนาให้กับผู้เรียน	146
4.5 การฝึกประสบการณ์การแสดงดนตรีพื้นบ้านล้านนาให้กับผู้เรียน	149
4.6 การให้ผู้เรียนประเมินความสามารถตนเอง.....	150
4.7 การแก้ไขปรับปรุงและพัฒนาทักษะด้านดนตรีพื้นบ้านล้านนาให้กับผู้เรียน	154
ความเป็นคนในวัฒนธรรมล้านนา	160
บทที่ 5	176
สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	176
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	176

วิธีดำเนินการวิจัย	176
สรุปผลการวิจัย.....	179
อภิปรายผลการวิจัย.....	184
ข้อเสนอแนะ	188
รายการอ้างอิง	189
ภาคผนวก.....	194
ประวัติครูพรหมเมศวร์ สรรพศรี.....	195
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	263
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์	275

สารบัญตาราง

ตารางที่ 1 ตารางแสดงข้อมูลแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้ในการกำหนดแนวทางการวิจัยเรื่อง การศึกษาต้นแบบความเป็นครูดนตรีพื้นบ้านล้านนาของครูพรหมศวรร สรรพศรี.....	36
ตารางที่ 2 ตารางแสดงรายชื่อผู้ให้ข้อมูลในกลุ่มครอบครัวและเครือญาติ	38
ตารางที่ 3 ตารางแสดงรายชื่อผู้ให้ข้อมูลในกลุ่มลูกศิษย์ที่ได้รับการถ่ายทอดโดยตรง	39
ตารางที่ 4 ตารางแสดงข้อมูลการใช้แบบสัมภาษณ์กับผู้ให้ข้อมูล	43
ตารางที่ 5 สรุปคุณลักษณะด้านความรู้ของครูพรหมศวรร สรรพศรี.....	107
ตารางที่ 6 สรุปความสามารถทางปัญญาทั้ง 6 ชั้น ของครูพรหมศวรร สรรพศรี.....	132
ตารางที่ 7 ข้อมูลหลักการสอนทักษะดนตรี 7 ประการ.....	134
ตารางที่ 8 สรุปการสอนดนตรีพื้นบ้านล้านนาของครูพรหมศวรร สรรพศรี ตามหลักการสอนทักษะดนตรี 7 ประการ.....	135
ตารางที่ 9 สรุปการสอนดนตรีพื้นบ้านล้านนาของครูพรหมศวรร สรรพศรี.....	156

สารบัญรูปภาพ

ภาพที่ 1 ครูพรหมเมศวร์ สรรพศรี.....	12
ภาพที่ 2 ครูพลอยสีและครูอินทร์หล่อ สรรพศรี	13
ภาพที่ 3 ครอบครัวของครูพรหมเมศวร์ สรรพศรี ณ ไร่แม่ฟ้าหลวงเชียงราย.....	13
ภาพที่ 4 บรรยากาศการเรียนการสอนดนตรีที่บ้านล้านนาในโรงเรียนดำรงราษฎร์สงเคราะห์.....	14
ภาพที่ 5 บรรยากาศการสอนดนตรีที่บ้านล้านนาผู้สูงอายุ มหาวิทยาลัยที่สามนครเชียงราย	15
ภาพที่ 6 ตัวอย่างแบบสัมภาษณ์ครูพรหมเมศวร์ สรรพศรี	43
ภาพที่ 7 ตัวอย่างแบบสัมภาษณ์กลุ่มครอบครัวและเครือข่าย และกลุ่มลูกศิษย์ที่ได้รับการ ถ่ายทอดโดยตรง.....	44
ภาพที่ 8 แผนภาพแสดงข้อมูลคุณลักษณะด้านบุคลิกภาพในประเด็นการเข้าสังคมของครูพรหม เมศวร์ สรรพศรี.....	54
ภาพที่ 9 ภาพตารางสรุปความเป็นผู้มีทักษะการเข้าสังคม ของครูพรหมเมศวร์ สรรพศรี	55
ภาพที่ 10 แผนภาพแสดงข้อมูลคุณลักษณะด้านบุคลิกภาพในประเด็นความรับผิดชอบหน้าที่ ของครูพรหมเมศวร์ สรรพศรี	61
ภาพที่ 11 ตารางสรุปความเป็นผู้มีความรับผิดชอบหน้าที่ของครูพรหมเมศวร์ สรรพศรี	62
ภาพที่ 12 ครูพรหมเมศวร์และภรรยาแจกผ้าขนหนูเป็นของขวัญปีใหม่เมืองให้กับผู้สูงอายุในวง ดนตรี	65
ภาพที่ 13 แผนภาพแสดงข้อมูลคุณลักษณะด้านบุคลิกภาพในประเด็นความเป็นกัลยาณมิตรของ ครูพรหมเมศวร์ สรรพศรี	67
ภาพที่ 14 ตารางสรุปความเป็นกัลยาณมิตรของครูพรหมเมศวร์ สรรพศรี	68
ภาพที่ 15 ปริญญาบัตรด้านภาษาไทยของครูพรหมเมศวร์ สรรพศรี	70
ภาพที่ 16 ครูพรหมเมศวร์ทำวงมหาดุริยางค์ไทย ปีพ.ศ. 2537.....	71
ภาพที่ 17 ครูพรหมเมศวร์ซ่อมวงโปงลางอีสาน.....	72

ภาพที่ 18 ครูพรหมเมศวร์ นำนักเรียนวงดนตรีไทยโรงเรียนดำรงราษฎร์สงเคราะห์และกลุ่ม โรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดเชียงราย ร่วมงานมหกรรมดนตรีและนาฏศิลป์ในงานเปิดโลกเสมา ณ เมืองทองธานี.....	72
ภาพที่ 19 ครูพรหมเมศวร์ บรรเลงแซ็กโซโฟนในงานโรงเรียนมัธยมศึกษา.....	73
ภาพที่ 20 ห้องพระในบ้านของครูพรหมเมศวร์ที่ครุ้มักจะมานั่งสวดมนต์เป็นประจำ	74
ภาพที่ 21 ครูและกลุ่มผู้เรียนสูงอายุสวดมนต์ไหว้พระร่วมกัน	75
ภาพที่ 22 ครูและครอบครัวสวดมนต์ไหว้พระร่วมกัน.....	75
ภาพที่ 23 แผนภาพแสดงข้อมูลคุณลักษณะด้านบุคลิกภาพในประเด็นความใฝ่รู้ของครูพรหม ศวร์ สรรพศรี.....	77
ภาพที่ 24 ตารางสรุปความเป็นผู้มีความใฝ่รู้ของครูพรหมเมศวร์ สรรพศรี	78
ภาพที่ 25 แผนภาพแสดงข้อมูลคุณลักษณะด้านคุณธรรมในประเด็นความซื่อสัตย์ของครูพรหม ศวร์ สรรพศรี.....	84
ภาพที่ 26 ภาพตารางสรุปความเป็นผู้มีความซื่อสัตย์ของครูพรหมเมศวร์ สรรพศรี	85
ภาพที่ 27 ครูพรหมเมศวร์ได้รับรางวัลคนดีศรีเชียงราย	87
ภาพที่ 28 แผนภาพแสดงข้อมูลคุณลักษณะด้านบุคลิกภาพในประเด็นความเป็นมิตรของครูพร หมเมศวร์ สรรพศรี	91
ภาพที่ 29 ภาพตารางสรุปความเป็นผู้ประพฤติตนให้อยู่ในความดีของครูพรหมเมศวร์ สรรพศรี	92
ภาพที่ 30 แผนภาพแสดงข้อมูลคุณลักษณะด้านคุณธรรมในประเด็นความอดทนอดกลั้น ของคร ูพรหมเมศวร์ สรรพศรี.....	97
ภาพที่ 31 ภาพตารางสรุปความเป็นผู้มีความอดทน ของครูพรหมเมศวร์ สรรพศรี	98
ภาพที่ 32 ครูพรหมเมศวร์สอนดนตรีพื้นเมืองที่บ้าน (นอกบ้าน).....	101
ภาพที่ 33 ครูพรหมเมศวร์สอนดนตรีพื้นเมืองที่บ้าน (ในบ้าน)	101
ภาพที่ 34 ครูพรหมเมศวร์สอนดนตรีพื้นเมืองให้กับนักศึกษาชมรมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยแม่ ฟ้าหลวง	102
ภาพที่ 35 แผนภาพแสดงข้อมูลคุณลักษณะด้านคุณธรรมในประเด็น	104

ภาพที่ 36 ภาพตารางสรุปความเป็นผู้สละความสุขส่วนตนเพื่อส่วนรวมของครูพรหมเมศวร์ สรรพศรี	105
ภาพที่ 37 สล้อสามสายที่บ้านครูพรหมเมศวร์	111
ภาพที่ 38 บุตรสาวคนรองของครูพรหมเมศวร์ได้รับรางวัลชนะเลิศในการประกวดเดี่ยวสล้อ.....	113
ภาพที่ 39 โน้ตเพลงปราสาทไหวที่ครูพรหมเมศวร์เมศวร์เขียนแปรทำนองไว้	116
ภาพที่ 40 ผู้วิจัยขับซอ ที่แต่งบทขับซอโดยครูพรหมเมศวร์ ในงานจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.....	127
ภาพที่ 41 ลูกศิษย์ที่มาเรียนที่บ้านตั้งวงแสดงดนตรีขนาดย่อม	152
ภาพที่ 42 กิจกรรมแสดงดนตรีทุกวันเสาร์ที่ 2 ของเดือน ณ ถนนคนม่วน จังหวัดเชียงราย	153
ภาพที่ 43 ร่วมบรรเลงดนตรีในงานนิทรรศการพญามังรายมหาราช	153
ภาพที่ 44 แผนภาพตารางคุณลักษณะความเป็นครู 4 ประการ	158
ภาพที่ 45 แผนภาพตารางความเป็นครูดนตรีของครูพรหมเมศวร์ สรรพศรี ตามคุณลักษณะความเป็นครู 4 ประการ	159
ภาพที่ 46 ลายมือครูพรหมเมศวร์เขียนอักษรล้านนาว่า ดนตรีพื้นเมือง.....	161
ภาพที่ 47 ครูพรหมเมศวร์ในชุดพื้นเมืองนั่งตีตี่ซิ่งที่บ้าน.....	162
ภาพที่ 48 ครูพรหมเมศวร์ในชุดพื้นเมืองนั่งตีสล้อที่บ้าน	162
ภาพที่ 49 อาหารพื้นเมืองที่บ้านครูพรหมเมศวร์ สรรพศรี	163
ภาพที่ 50 ครูพรหมเมศวร์ในพิธีสืบชะตา ประเพณีของคนเมือง	164
ภาพที่ 51 พระฉายาลักษณ์ของพระราชชายาเจ้าดารารัศมีในห้องพระที่บ้านครู	164
ภาพที่ 52 ครูประกอบพิธีไหว้ครูดนตรีพื้นเมืองที่โรงเรียนเทศบาลนครเชียงราย.....	169
ภาพที่ 53 ครูพรหมเมศวร์กับแม่ครูบัวเรียว ศิลปินแห่งชาติด้านนาฏศิลป์พื้นบ้าน	170
ภาพที่ 54 ครูประกอบพิธีไหว้ครูภูมิพยา์ที่มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง.....	171
ภาพที่ 55 ครูประกอบพิธีไหว้ครูภูมิพยา์ที่มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง.....	171
ภาพที่ 56 แผนภาพสรุปต้นแบบความเป็นครูดนตรีพื้นบ้านล้านนาด้านความเป็นคนในวัฒนธรรม	173
ภาพที่ 57 แผนภาพสรุปต้นแบบความเป็นครูดนตรีพื้นบ้านล้านนาของครูพรหมเมศวร์ สรรพศรี ทั้ง 5 ด้าน.....	175

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญ

ดนตรีพื้นบ้านล้านนาเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นทางศิลปวัฒนธรรมของชาวล้านนา เป็นดนตรีประจำท้องถิ่นทางภาคเหนือของประเทศไทยที่เกิดขึ้นจากความสร้างสรรค์ของผู้คนในท้องถิ่น ถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่นด้วยวิธีมุขปาฐะมาแต่ครั้งอดีตจนถึงปัจจุบัน มีบทบาทในวิถีชีวิตของผู้คนในด้าน ความเชื่อ ความศรัทธา มีการนำดนตรีพื้นบ้านล้านนามาใช้บรรเลงในการประกอบพิธีกรรมการไหว้ วิญญาณบรรพบุรุษ การบวงสรวงบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ งานบุญ งานอวมงคล และบรรเลงเพื่อความบันเทิง ในงานเทศกาลของท้องถิ่น(กิจชัย ส่องเนตร 2545) ในพจนานุกรมล้านนา - ไทย ฉบับแม่ฟ้าหลวงได้ ให้คำนิยามของดนตรี หรือ นนตรี ที่ชาวล้านนาเรียกกันว่า ดนตรีคือเสียงที่ประกอบกันเป็นทำนอง ดนตรีล้านนาคือเสียงที่ประกอบกันเป็นทำนองโดยชาวล้านนา มีความสำคัญในวิถีชีวิตของสังคมชาวล้านนาในการให้ความบันเทิงและประกอบพิธีกรรมอันเป็นประเพณีสืบทอดต่อกันมา (อุดม รุ่งเรืองศรี 2547)

การถ่ายทอดความรู้ดนตรีพื้นบ้านล้านนามีความสำคัญอย่างยิ่งในด้านการส่งต่อองค์ความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นให้ดำรงอยู่ในสังคมล้านนาและเป็นศิลปะของประเทศชาติ องค์ประกอบในการเรียน การสอนดนตรีพื้นบ้านล้านนาที่สำคัญคือ “ครู” ครูถือว่าเป็นบุคลากรทางการศึกษาที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากครูมีหน้าที่ในการจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนและมีความใกล้ชิดกับผู้เรียน ดังนั้นการ ปฏิบัติตนของครูจะส่งผลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน ครูจึงควรมีความพร้อมทั้งด้านความรู้ คุณธรรมและ จริยธรรม เพื่อถ่ายทอดวิชาความรู้และเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับผู้เรียน (ภัทรวดี วชิรธาตกุล 2553) คุณลักษณะที่ดีของคนเป็นครูนั้นต้องมีความเมตตาต่อลูกศิษย์ มีความเสียสละ และใฝ่รู้ใฝ่เรียนหมั่น แสวงหาความรู้พัฒนาตนเองอยู่เสมอ เอาใจใส่ลูกศิษย์อย่างเท่าเทียม มีจิตวิญญาณความเป็นครู มี จรรยาบรรณครูที่ดี เข้าใจในความแตกต่างของผู้เรียนแต่ละคน ที่สำคัญคือมีคุณธรรม (กรมวิชาการ 2540) ดังพระบรมราโชวาทของ

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช (13 พฤศจิกายน 2516) ที่ได้พระราชทานแก่บัณฑิตวิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรว่า

“งานครูนั้นจัดเป็นงานสำคัญ เพราะเท่ากับเป็นการสร้างคน ให้เป็นคนโดยสมบูรณ์ เยาวชนในปัจจุบันเป็นเยาวชนที่อุดมไปด้วยพลัง ภายพลงใจ และพลังอยากรู้อยากเห็นอยากเปลี่ยนแปลง หากเขาได้รับการอบรมกล่อมเกล่าที่ถูกทาง เขาเหล่านั้นจะเป็นกำลังสำคัญของ บ้านเมือง ส่งเสริมให้ประเทศชาติรุ่งเรืองและมั่นคงยิ่ง”

จากพระบรมราโชวาทตั้งข้างต้นแสดงให้เห็นถึงความสำคัญต่อความเป็นครู ผู้ที่จะเป็นครูที่ดีนั้นไม่เพียงแต่ต้องมีความรู้ความสามารถทางวิชาการหรือศาสตร์ในแขนงนั้นเพียงอย่างเดียว แต่ต้องมีจิตใจที่มีความเป็นครู พร้อมทั้งจะถ่ายทอดทั้งวิชาความรู้และมีคุณธรรมสอนให้ผู้เรียนเป็นผลผลิตที่ดีต่อสังคมและประเทศชาติ ความสำคัญของดังกล่าววิชาชีพครูจึงจัดเป็นวิชาชีพชั้นสูง มีเกียรติและศักดิ์ศรีแห่งวิชาชีพ คนที่ประกอบวิชาชีพครูได้ถือว่าเป็นมืออาชีพเนื่องจากได้รับการฝึกหัดเพื่อเป็นครูมาอย่างดี (ภัทรวดี วชิรธาดากุล 2553) ครูถือเป็นอาชีพที่เป็นผู้ให้ (ระพี สาคริก 2551) ได้กล่าวถึงครูว่า การให้ที่ลึกซึ้งที่สุดคือการให้ความรู้ หากทำจากความจริงใจย่อมถือว่ามีคุณค่าเหนือการให้สิ่งอื่น แนวคิดนี้ได้สอดคล้องกับความเป็นครูดนตรีว่า ครูดนตรีต้องมีความสามารถในการสอนดนตรี มีคุณธรรม มีความรอบรู้ มีโลกทัศน์ที่กว้างไกล ศึกษาแสวงหาความรู้ทั้งในวิชาชีพของตนและความรู้รอบตัว เนื่องจากบริบทของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปตามกระแสโลกาภิวัตน์ ครูจึงควรปรับให้เข้ากับยุคสมัยเพื่อให้การเรียนการสอนมีความสมบูรณ์ (ณรุทธ์ สุทธจิตต์ 2555) ในการถ่ายทอดดนตรีไม่ว่าจะเป็นดนตรีไทยหรือดนตรีพื้นเมืองนิยมใช้หลักสำคัญ 3 ประการ ได้แก่ 1) การชี้แนะ คือครูเป็นผู้สั่งและผู้เรียนทำตาม 2) การท่องจำโดยไม่มีการบันทึกเป็นโน้ต 3) ยึดมั่นในจารีตประเพณี (สัจด์ ภูเขาทอง, 2529)

สำหรับการสืบทอดวัฒนธรรมดนตรีพื้นบ้านล้านนานั้นจะเป็นการถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่นโดยวิธีมุขปาฐะ ศิษย์มักไปฝากตัวไปเรียนที่บ้านครู ชาวล้านนามักเรียกว่าครู “พ่อครู” หรือ “แม่ครู” เห็นได้ว่าครูและศิษย์มีความใกล้ชิดกัน ไม่เพียงแต่สอนวิชาความรู้ด้านดนตรีเท่านั้นแต่รวมไปถึงการดำเนินวิถีชีวิตตามฮีตฮอย (รอย) ของชาวล้านนา ผู้ที่เป็นครูดนตรีพื้นบ้านล้านนาจะต้องเป็นผู้ที่มีใจรัก มีความภาคภูมิใจในความเป็นพื้นบ้านท้องถิ่นของตน และที่สำคัญคือนอกจากมีฝีมือการเล่นดนตรีที่ดีแล้ว ยังต้องสามารถ

ถ่ายทอดความรู้ให้กับลูกศิษย์ได้ดีด้วย (กิตชัย ส่องเนตร, สัมภาษณ์, 20 กุมภาพันธ์ 2561) และสิ่งสำคัญยิ่งที่ครูดนตรีพื้นบ้านล้านนาจะต้องมีอยู่ในจิตวิญญาณคือต้องมีใจรักที่จะอนุรักษ์สืบต่อศิลปะพื้นบ้านล้านนา (สุคำ แก้วศรี, สัมภาษณ์, 20 กุมภาพันธ์ 2561) เพราะครูดนตรีพื้นบ้านคือครูที่เป็นคนในท้องถิ่น มีรากเหง้ามาจากวัฒนธรรมของสังคมนั้น ๆ หากครูในท้องถิ่นไม่มีใจรักและทุ่มเทที่จะอนุรักษ์สืบสานวัฒนธรรมของตน ศิลปะพื้นบ้านของท้องถิ่นนั้นอาจไม่สามารถดำรงอยู่ต่อไปในชนรุ่นหลัง (พิบูลศักดิ์ วิจิตรระกะ, สัมภาษณ์, 22 กุมภาพันธ์ 2561) บุคคลที่เป็นครูดนตรีพื้นบ้านล้านนาท่านหนึ่งซึ่งผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาความเป็นครูของท่านคือ ครูพรหมเมศวร์ สรรพศรี

ครูพรหมเมศวร์ สรรพศรี ครูภูมิปัญญาไทยด้านดนตรีพื้นบ้านล้านนา (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ 2554) ได้รับการถ่ายทอดความรู้และทักษะการบรรเลงดนตรีจากนายอินทร์หล่อ และนางพลอยสี สรรพศรี ผู้เป็นบิดามารดาซึ่งเป็นนักดนตรีและช่างฟ้อนในคุ้มพระราชชายา เจ้าดารารัศมี (ตั้งปณิธาน อารีย์ 2553) จากการสัมภาษณ์แม่ครูบัวเรียว รัตนมณีภรณ์ ศิลปินแห่งชาติ ปี พ.ศ. 2559 สาขาศิลปะการแสดง (นาฏศิลป์พื้นบ้านล้านนา) แม่ครูบัวเรียวได้กล่าวถึงครูพรหมเมศวร์ว่า

“รู้จักกับครูแผนตั้งแต่สมัยเด็ก สมัยก่อนแม่ครูเป็นช่างฟ้อนที่พ่อครูอินทร์หล่อกับแม่ครูพลอยสี พาไปออกงานแสดงฟ้อนสาวไหมตามที่ต่าง ๆ ตอนนั้นได้เรียนฟ้อนลาวแพนกับแม่ครูพลอยสี ได้เจอกับแผนเป็นประจำ ครูแผนเป็นคนที่มีความสามารถในด้านการเล่นดนตรีพื้นเมืองสมกับที่ได้รับการถ่ายทอดจากพ่อครูอินทร์หล่อและแม่ครูพลอยสี รูปแบบการบรรเลงก็จะมีความเป็นระเบียบแบบแผนงามสง่าอย่างคนในคุ้มหลวง ลูกสาวของแม่ครูบัวเรียวก็เป็นลูกศิษย์เรียนดนตรีกับครูแผน ปัจจุบันนี้ก็เจอกับครูแผนตลอดตามงานต่าง ๆ ทางศิลปวัฒนธรรม ได้รับการยกย่องให้เป็นครูภูมิปัญญาไทยในปีเดียวกันและสอนคนเฒ่าคนแก่ในมหาวิทยาลัยวัยที่สามนครเชียงใหม่ด้วยกัน แต่คนละหลักสูตร แม่ครูสอนฟ้อน ครูแผนสอนดนตรีละล้อซอซึง ครูแผนเป็นครูที่มีความทุ่มเทในการทำงานมาก งานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับศิลปวัฒนธรรมที่เชียงใหม่จะต้องให้ครูแผนเป็นหัวเรี่ยวหัวแรงในการดำเนินงานเสมอ”

(บัวเรียว รัตนมณีภรณ์ (ศิลปินแห่งชาติ), สัมภาษณ์, 21 กุมภาพันธ์ 2561)

นอกจากนี้ครูพรหมเมศวร์ ยังได้เรียนดนตรีพื้นบ้านล้านนาเพิ่มเติมจากเจ้าสุนทร ณ เชียงใหม่ บุคคลสำคัญผู้เป็นคนจัดระเบียบแบบแผนการบรรเลงดนตรีพื้นบ้านล้านนาในประเภทวงสะล้อซอซึงที่

เป็นรูปแบบปัจจุบันที่ใช้บรรเลงกันอยู่ทุกวันนี้ เจ้าสุรศักดิ์ ณ เชียงใหม่ บุตรชายของเจ้าสุนทร ณ เชียงใหม่ ได้กล่าวถึงครูพรหมเมศวร์ ไว้ว่า

“ครอบครัวของเจ้าสุนทร ณ เชียงใหม่ กับครอบครัวของแผนเรารู้จัก
มักคุ้นกันดี พ่อครูอินทร์หล่อกับแม่ครูพลอยสีแม้ว่าหลังจากสิ้นยุคของราชสำนัก
ฝ่ายเหนือ ท่านทั้งสองย้ายไปตั้งรกรากที่เชียงราย แต่ก็เข้ามาเชียงใหม่อยู่
บ่อยครั้งโดยแผนมักจะติดตามมาด้วย มาที่ไรก็จะมารวมตัวกันกับสมาชิก ณ
เชียงใหม่ที่คุ้นเคยกันเพื่อเล่นดนตรีร่วมกัน เจ้าสุนทรทำสละอังกาข้าง 4 คัน เป็น
สละอังกาทั้งดงามและทรงคุณค่ามาก ได้นำไปถวายสมเด็จพระเทพฯ 1 คัน ให้หมอ
พูนพิศ 1 คัน เก็บไว้ที่บ้าน 1 คัน และให้แผนเป็นของขวัญ 1 คัน ปัจจุบันนี้ก็ยัง
ติดต่อกันเสมอ แผนมักจะมาดูเครื่องดนตรี ซึ่ง สละอังกาที่โรงงานด้วยตนเองเพื่อ
นำไปใช้ในการสอนที่เชียงราย”

(สุรศักดิ์ ณ เชียงใหม่, สัมภาษณ์, 21 กุมภาพันธ์ 2561)

จากข้อความข้างต้นแสดงให้เห็นว่าครูพรหมเมศวร์ สรรพศรี ได้รับการปลูกฝังและบ่มเพาะ
ด้านดนตรีพื้นบ้านล้านนามาตั้งแต่สมัยเยาว์วัยโดยผู้เชี่ยวชาญในศาสตร์นี้โดยตรง การหล่อหลอมนี้ทำให้
ให้ครูพรหมเมศวร์เป็นบุคคลที่มีความเป็นเลิศทางด้านดนตรีพื้นบ้านล้านนา ปัจจุบันครูพรหมเมศวร์รับ
ราชการครูที่โรงเรียนดำรงราษฎร์สงเคราะห์ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย ปฏิบัติหน้าที่ครูสอนดนตรี
ไทยและดนตรีพื้นบ้านล้านนา ขณะเดียวกันได้รับเชิญให้เป็นวิทยากรถ่ายทอดความรู้ด้านดนตรีไทย
และดนตรีพื้นบ้านล้านนาให้แก่ครูผู้สอนดนตรีในจังหวัดเชียงราย เป็นวิทยากรสอนดนตรีให้แก่
สถาบันการศึกษาต่างๆ อาทิ ชมรมดนตรีไทยและดนตรีพื้นเมืองมหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง
มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย โรงเรียนสามัคคีวิทยาคม ตลอดจนชุมชนต่างๆ เช่น กลุ่มนักดนตรีปี
พาทย์บ้านสันมะนะ วัดศรีทรายมูล ชมรมผู้สูงอายุชุมชนสันโค้งหลวง มหาวิทยาลัยวัยที่สามนคร
เชียงราย ได้รับเกียรติจากจังหวัดเชียงรายให้เป็นผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญด้านศิลปวัฒนธรรมเข้า
ร่วมเป็นคณะกรรมการจัดงานด้านวัฒนธรรมของจังหวัดเชียงรายอย่างต่อเนื่องยาวนาน ได้รับการ
ยกย่องเป็นปราชญ์ชุมชนจังหวัดเชียงรายด้านดนตรีพื้นบ้านล้านนา (รัชกร บุญรักษาเดชธนา 2560)
ครูพรหมเมศวร์ ได้นำดนตรีพื้นบ้านล้านนาเข้าไปสอนในโรงเรียนดำรงราษฎร์สงเคราะห์ตั้งแต่ปีพ.ศ.
2522 ก่อตั้งวงดนตรีพื้นบ้านล้านนาของโรงเรียนขึ้นมา ซึ่งจากการสืบค้นของผู้วิจัยพบว่าท่านเป็นคน
แรกที่นำดนตรีพื้นบ้านล้านนาเข้าไปสอนในระบบโรงเรียนสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ข้อมูลนี้ได้รับ

การยืนยันจากการสัมภาษณ์ครูกิจชัย ส่องเนตร ครูดนตรีพื้นบ้านล้านนาท่านหนึ่ง ท่านได้กล่าวถึงครูพรหมเมศวร์ไว้ว่า

“ครูแผนเป็นครูที่เก่ง มีความสามารถทั้งการบรรเลงและการสอน เป็นครูต้นแบบที่ดีของครูดนตรีพื้นบ้านล้านนา การนำเครื่องดนตรีสะล้อซอซึงเข้าไปสอนในระบบโรงเรียนตั้งแต่ปี พ.ศ.2522 ถือว่าเป็นครูดนตรีคนแรกของภาคเหนือเลยก็ว่าได้ เพราะสมัยนั้นยังไม่มีการเรียนการสอนดนตรีพื้นบ้านในระบบ ตัวผมได้เริ่มสอนดนตรีพื้นบ้านในโรงเรียนจริง ๆ ก็ในปีพ.ศ. 2527”

(กิจชัย ส่องเนตร, สัมภาษณ์, 20 กุมภาพันธ์ 2561)

ข้อมูลข้างต้นสามารถบ่งชี้ได้ว่าครูพรหมเมศวร์นั้นนอกจากมีความรู้ความสามารถด้านดนตรีพื้นบ้านล้านนาแล้ว ท่านยังมีใจรักและมุ่งมั่นที่จะสืบสานดนตรีพื้นบ้านล้านนาให้แพร่หลาย ไม่เพียงแต่เป็นที่นิยมบรรเลงกันในหมู่นักดนตรีท้องถิ่นเท่านั้น แต่ยังปลูกฝังให้เยาวชนรุ่นใหม่ได้ซึมซับและใกล้ชิดกับศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นของตนเองตั้งแต่ยังเยาว์วัย รวมถึงลูกๆของครูพรหมเมศวร์เองก็ได้รับการปลูกฝังถ่ายทอดดนตรีพื้นบ้านล้านนาตั้งแต่เล็กจากครูพรหมเมศวร์เช่นกัน โดยบุตรชายและบุตรสาวทั้งสามคนของครูพรหมเมศวร์ต่างก็มีความสามารถด้านดนตรีพื้นบ้านล้านนาและเจริญรอยตามครูพรหมเมศวร์ในวิถีของการสืบสานศิลปวัฒนธรรมล้านนา ครูสุคำ แก้วศรี ครูดนตรีพื้นบ้านล้านนาที่มีความใกล้ชิดกับครูพรหมเมศวร์ได้กล่าวถึงครอบครัวของครูพรหมเมศวร์ว่า

“รู้จักกับครูแผน 30 กว่าปีมาแล้วตั้งแต่สมัยที่ผมไปเรียนดนตรีกับพ่อครูอินทร์หล่อที่บ้าน ตอนนั้นครูแผนก็มาช่วยสอนผมด้วย ครูดนตรีหลายคนในภาคเหนือล้วนเป็นลูกศิษย์ลูกหาและรู้จักพ่อครูอินทร์หล่อกับครูแผนกันทั้งนั้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในจังหวัดเชียงราย ครูดนตรีแทบทุกคนล้วนเรียนมาจากบ้านสรรพศรีทั้งนั้น ตั้งแต่สมัยก่อนจนถึงปัจจุบันครอบครัวของครูแผนช่วยกันสืบทอดความรู้ด้านดนตรีให้กับผู้อื่นอยู่เสมอ มาในยุคนี้ลูกๆของครูแผนก็มีความรู้ความสามารถด้านดนตรี คอยช่วยงานครูแผนอยู่เสมอทั้งด้านการแสดงและงานสอน เมื่อครูแผนไปเป็นวิทยากรดนตรีพื้นบ้านล้านนาให้กับสถาบันหรือองค์กรใดก็ตาม มักจะมีภรรยาและลูกๆทั้ง 3 ตามไปเป็นผู้ช่วยอยู่เสมอตั้งแต่เล็กจนโต”

(สุคำ แก้วศรี, สัมภาษณ์, 20 กุมภาพันธ์ 2561)

นับเป็นการส่งต่อองค์ความรู้สู่ทายาทในรุ่นที่ 3 ซึ่งผู้วิจัยเป็นหนึ่งในทายาทรุ่นนี้ จากการที่ได้ใกล้ชิดกับครูพรหมเมศวร์ผู้เป็นบิดา ผู้วิจัยได้สัมผัสถึงความรักและความทุ่มเทในการเป็นครูดนตรีที่บ้านลำานาของครูพรหมเมศวร์ ท่านใช้เวลาทั้งชีวิตเพื่ออุทิศให้กับการสอนดนตรีที่บ้านลำานาไม่ว่าจะเป็นการสอนในระบบโรงเรียน เป็นวิทยากรให้ความรู้ตามสถาบันต่างๆ และเป็นจิตอาสาสอนดนตรีให้กับผู้สูงอายุในจังหวัดเชียงราย ตั้งแต่เลิกงานโตผู้วิจัยเห็นถึงความทุ่มเทในการทำงานของครูพรหมเมศวร์ และท่านมักจะกล่าวกับลูกๆ เสมอว่า

“ครูคือผู้ให้ การให้ที่ยิ่งใหญ่คือการให้ความรู้และโอกาส พยายามให้ผู้อื่นเหมือนกับที่พ่อเคยได้รับมา สมัยก่อนพ่อได้รับการถ่ายทอดมาอย่างไร พ่อก็อยากจะทำถ่ายทอด ส่งต่อให้ผู้อื่นเช่นกัน แรงบันดาลใจเริ่มต้นเลยคือความรักในเสียงดนตรี หากเรารักเขาอย่างแท้จริงและเอาใจใส่อยู่เสมอ ลักวันความรักนั้นจะส่งผลกลับมา ทุกวันนี้พ่อมิวิชาชีพคุณแลดูๆ ได้ก็เพราะดนตรี สร้างลูกศิษย์ให้เป็นคนดีออกสู่สังคมได้ก็เพราะดนตรี ดังนั้นเราต้องดูแลเขาให้ดี ”

(พรหมเมศวร์ สรรพศรี, สัมภาษณ์, 20 กุมภาพันธ์ 2561)

จากข้อความทั้งหมดที่ได้กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยวิเคราะห์และสรุปได้ว่า ครูพรหมเมศวร์ สรรพศรี มีลักษณะเฉพาะ 5 ด้านอันเป็นจุดเด่นของความเป็นครูดนตรีที่บ้านลำานา ได้แก่ 1) เป็นผู้ได้รับการสืบทอดดนตรีที่บ้านลำานาสายตรงจากคัมภลวงฝายเหนืออันเป็นต้นแบบสำคัญของดนตรีที่บ้านลำานา 2) เป็นผู้นำดนตรีที่บ้านลำานาเข้าสู่การศึกษาในระบบเป็นคนแรกของภาคเหนือ 3) เป็นผู้ส่งต่อองค์ความรู้ดนตรีที่บ้านลำานาคู่ขนานทั้งในระบบการศึกษา นอกกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย 4) เป็นผู้ส่งต่อองค์ความรู้ดนตรีที่บ้านลำานาสู่ทายาทในรุ่นที่สามซึ่งบุตรธิดาของครูพรหมเมศวร์ล้วนแต่สืบทอดเจตนารมณ์ที่จะสืบสานดนตรีที่บ้านลำานาต่อไป และ 5) ได้รับการยกย่องเป็นครูภูมิปัญญาไทยด้านดนตรีที่บ้านลำานาอันเป็นสิ่งยืนยันถึงความรู้ความสามารถของครูพรหมเมศวร์ได้เป็นอย่างดี ลักษณะเด่นทั้ง 5 ด้านนี้แสดงให้เห็นถึงจิตวิญญาณความเป็นครูของครูพรหมเมศวร์ ที่มีความรักและอุทิศตนเพื่อดนตรีที่บ้านลำานา ควรค่าแก่การยกย่องเป็นต้นแบบของครูดนตรีที่บ้านลำานาที่ดี ทำให้ผู้วิจัยมีแรงบันดาลใจที่จะศึกษาต้นแบบความเป็นครูดนตรีที่บ้านลำานาของครูพรหมเมศวร์ สรรพศรี

ทั้งนี้ ได้เคยมีผู้ทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับชีวประวัติและการสอนดนตรีของครูพรหมเมศวร์ สรรพศรี ไว้บ้างแล้ว แต่ในฐานะที่ผู้วิจัยเป็นบุตรสาวโดยตรงของครูพรหมเมศวร์ สรรพศรี ดังนั้นความ

ใกล้ชิดนี้จะเป็นข้อได้เปรียบในการเก็บข้อมูลเชิงลึกที่ผู้วิจัยสามารถเข้าถึงผู้ให้ข้อมูลได้มากกว่าผู้วิจัยท่านอื่น และการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยจะทำการศึกษาด้านแบบความเป็นครูดนตรีที่บ้านล้านนาของครูพรหมเมศวร์ ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านบุคลิกภาพ 2) ด้านคุณธรรม 3) ด้านความรู้ และ 4) ด้านการสอน ซึ่งทั้ง 4 ด้านที่กล่าวมานี้ เป็นคุณลักษณะครูดนตรีที่ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาข้อมูลในเบื้องต้นพบว่า ความเป็นครูดนตรีที่ดีนั้นไม่ว่าจะเป็นครูดนตรีสากล ครูดนตรีไทย และครูดนตรีที่บ้านล้านนา ล้วนประกอบไปด้วยคุณลักษณะทั้ง 4 ด้านนี้เช่นเดียวกัน (วรรณิสา ประเสริฐสุภวิทย์ 2555, เสาวภาคย์ อุดมวิชัยวัฒน์ 2559) ซึ่งงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับครูพรหมเมศวร์ สรรพศรี ที่ผ่านมายังไม่มีงานวิจัยใดที่ศึกษารอบคลุมทุกมิติใน 4 ด้านนี้ โดยผู้วิจัยจะทำการบันทึก รวบรวมข้อมูล และนำเสนอเรื่องราวอันทรงคุณค่าของต้นแบบความเป็นครูดนตรีที่บ้านล้านนา กรณีศึกษาครูพรหมเมศวร์ สรรพศรี และเพื่อแสดงถึงความซื่อตรงของผู้วิจัยที่อยู่ในฐานะผู้มีความใกล้ชิดของครูพรหมเมศวร์ สรรพศรี ข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมผู้วิจัยจะทำการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) อันจะเป็นการยืนยันได้ถึงความเที่ยงตรงของข้อมูล

ประโยชน์ที่สำคัญของงานวิจัยนี้ต่อวงการดนตรีศึกษา จะเป็นการตั้งต้นที่กล่าวถึงคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนิสิตนักศึกษาที่พึงควรมีอยู่ในหลักสูตรการผลิตครูดนตรีที่บ้านล้านนา อันเป็นความจำเป็นและเป็นคุณลักษณะร่วมกันของบัณฑิตที่จะจบการศึกษาออกไปเป็นครูโดยที่ตัวเสริมสร้างสมรรถนะสำคัญในมิติของจิตวิญญาณรวมถึงทักษะบางประการซึ่งจะได้คำตอบจากงานวิจัยชิ้นนี้ อันจะนำมาสู่ซึ่งความแข็งแกร่งของบุคลากรทางด้านดนตรีศึกษาในมิติของดนตรีที่บ้านล้านนา ที่จะยังประโยชน์สูงสุดให้แก่ประเทศไทยในด้านของการเรียนรู้ดนตรีที่บ้านล้านนาสืบไป

คำถามการวิจัย

คุณลักษณะต้นแบบความเป็นครูดนตรีที่บ้านล้านนาของครูพรหมเมศวร์ สรรพศรี ประกอบไปด้วยคุณลักษณะในด้านใดบ้าง มีรายละเอียดอย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาด้านแบบความเป็นครูดนตรีที่บ้านล้านนาของครูพรหมเมศวร์ สรรพศรี

ขอบเขตการศึกษา

ในการศึกษาด้านแบบความเป็นครูคนตรีพื้นบ้านล้านนาของครูพรหมเมศวร์ สรรพศรี ผู้วิจัยได้แบ่งประเด็นในการศึกษาออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ ด้านบุคลิกภาพ ด้านความรู้ ด้านคุณธรรม และด้านการสอน โดยผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตในการศึกษาแต่ละด้าน มีรายละเอียดดังนี้

1. ด้านบุคลิกภาพ ผู้วิจัยจะศึกษาลักษณะของครูพรหมเมศวร์ สรรพศรี ที่แสดงออกถึงลักษณะนิสัย ลักษณะการประพฤติตนในสังคมอันเป็นลักษณะสำคัญที่ครูคนตรีพื้นบ้านล้านนาจะต้องมี ซึ่งจากการศึกษาทฤษฎีบุคลิกภาพของผู้วิจัยพบว่า บุคลิกดังต่อไปนี้เป็นบุคลิกสำคัญที่ผู้เป็นครูพึงมี ได้แก่ 1) บุคลิกภาพแบบแสดงตัว (Extraversion) เป็นลักษณะการสร้างความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นในสังคม บุคคลที่มีบุคลิกภาพการแสดงตัวจะมีความกล้าแสดงออก เป็นคนช่างเจรจา มีทักษะการเข้าสังคม (Costa 1992) 2) บุคลิกภาพแบบมีมโนสำนึก (Conscientiousness) เป็นบุคลิกที่แสดงออกถึงความรับผิดชอบต่อหน้าที่ ความทุ่มเท ความเป็นระเบียบ ลักษณะของบุคคลที่มีมโนสำนึกคือเป็นบุคคลที่มีความน่าเชื่อถือ สามารถวางใจได้ (Barrick 1991) 3) บุคลิกภาพแบบประนีประนอม (Agreeableness) เป็นคุณลักษณะที่แสดงออกถึงความไว้วางใจผู้อื่นรวมถึงการเต็มใจช่วยเหลือผู้อื่น ความเป็นมิตร (Hogan 1986) และ 4) บุคลิกภาพแบบเปิดรับประสบการณ์ (Openness to experience) เป็นลักษณะบุคคลที่มีความสนใจต่อสิ่งต่างๆรอบตัว มีจินตนาการ มีสุนทรียภาพ รับผิดชอบต่อความรู้สึกของตนเอง (Barrick & Mount, 1991) ผู้วิจัยจะใช้บุคลิกภาพทั้ง 4 แบบในการศึกษาครั้งนี้

2. ด้านคุณธรรม ผู้วิจัยจะศึกษาสภาพคุณความดีที่มีในตัวตนของครูพรหมเมศวร์ สรรพศรี โดยยึดตามหลักธรรมสี่ประการจากพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช (2525) ได้แก่ 1) การรักษาความสัตย์ 2) การประพฤติตนให้อยู่ในความดี 3) การอดทน อดกลั้น และ 4) การละวางความชั่ว สละประโยชน์ส่วนตนเพื่อส่วนรวม

3. ด้านความรู้ ผู้วิจัยจะศึกษาสมรรถนะทางปัญญาของครูพรหมเมศวร์ สรรพศรี ตามหลักความรู้พุทธิพิสัย (Cognitive Domain) ของบลูม (Bloom) อันประกอบไปด้วยความรู้ 6 ชั้น ได้แก่ 1) ความจำ 2) ความเข้าใจ 3) นำไปใช้ 4) วิเคราะห์ 5) สังเคราะห์ และ 6) ประเมินค่า (Bloom 1956)

4. ด้านการสอน ผู้วิจัยจะศึกษาการสอนคนตรีพื้นบ้านล้านนาของครูพรหมเมศวร์ สรรพศรี โดยใช้หลักการสอนทักษะคนตรีของณรุทธ์ สุทธจิตต์ เป็นฐานในการศึกษา ประกอบไปด้วย 1) เสียงก่อนสัญลักษณ์ 2) ความถูกต้องและความไพเราะ 3) ความมีดนตรีการ 4) ทักษะการฝึกซ้อม 5)

ทักษะการแสดง 6) การประเมินผลตนเอง และ 7) การแก้ไขปรับปรุงและพัฒนาทักษะ (ณรุทธ์ สุทธจิตต์ 2555)

นิยามศัพท์

1. **ต้นแบบ** หมายถึง สิ่งที่ครูพรหมเมศวร์ สรรพศรี ได้กระทำหรืออยู่ในความเป็นตัวตนของครูพรหมเมศวร์ สรรพศรี ซึ่งส่งผลต่อการประสบความสำเร็จในด้านความเป็นครูดนตรีพื้นบ้านล้านนา การแสดงออกถึงความเป็นแม่แบบที่ดีของความเป็นครูดนตรีพื้นบ้านล้านนา อันประกอบไปด้วย ด้านบุคลิกภาพ ด้านคุณธรรม ด้านความรู้ และด้านการสอน

2. **ความเป็นครูดนตรี** หมายถึง คุณลักษณะบ่งชี้ที่ครูดนตรีพึงปฏิบัติ ไม่ว่าจะเป็นครูดนตรีสากล ครูดนตรีไทย และครูดนตรีพื้นบ้านล้านนา เพื่อให้เป็นครูดนตรีที่สมบูรณ์ ซึ่งประกอบไปด้วย ด้านบุคลิกภาพ ด้านคุณธรรม ด้านความรู้ และด้านการสอน

3. **ดนตรีพื้นบ้านล้านนา** หมายถึง ดนตรีประจำท้องถิ่นภาคเหนือ ในประเภทวงสะล้อซอซึง (สำนักวัฒนธรรม, 2535) อันเป็นครูที่ท้องถิ่นภาคเหนือแนวตั้งเดิมตามแบบแผน แต่ได้มีการจัดรูปแบบการประสมวง การบรรเลง ให้มีความเป็นระบบระเบียบมากขึ้นโดยเจ้าสุนทร ณ เชียงใหม่ (สุรศักดิ์ ณ เชียงใหม่, สัมภาษณ์, 2561)

4. **ต้นแบบความเป็นครูดนตรีพื้นบ้านล้านนา** หมายถึง คุณลักษณะความเป็นครูดนตรีพื้นบ้านล้านนาของครูพรหมเมศวร์ สรรพศรี ซึ่งประกอบไปด้วย ด้านบุคลิกภาพ ด้านคุณธรรม ด้านความรู้ และด้านการสอน

ข้อตกลงเบื้องต้นในงานวิจัย

งานวิจัยนี้ผู้วิจัยเก็บข้อมูลโดยเน้นการสัมภาษณ์เป็นหลัก ทั้งนี้ในการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลบุคคลส่วนใหญ่ล้วนแต่เป็นบุคคลในท้องถิ่นภาคเหนือทั้งสิ้น ดังนั้นการสัมภาษณ์ผู้วิจัยจะใช้คำเมืองซึ่งเป็นภาษาท้องถิ่นของภาคเหนือในการสื่อสารกับกลุ่มกับผู้ให้ข้อมูล แต่ทั้งนี้ผู้วิจัยจะถอดความและนำเสนอในข้อความภาษาไทยราชการ เพื่อให้ผู้ที่มาศึกษางานวิจัยเล่มนี้มีเข้าใจต่อข้อมูลที่ผู้วิจัยได้นำเสนอ

ประโยชน์ที่จะได้รับ

ได้ทราบต้นแบบความเป็นครูดนตรีพื้นบ้านล้านนาของครูพรหมเมศวร์ สรรพศรี ซึ่งองค์ความรู้ที่ได้จากงานวิจัยนี้สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาครูดนตรีพื้นบ้านล้านนาได้ และสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรดนตรีศึกษา ในมิติของครูดนตรีพื้นบ้านล้านนา ได้อย่างสอดคล้องและตรงกับบริบทของประเทศไทยต่อไป

บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง การศึกษาต้นแบบความเป็นครูดนตรีที่บ้านล้านนาของครูพรหมเมศวร์ สรรพศรี มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาต้นแบบความเป็นครูดนตรีที่บ้านล้านนาของครูพรหมเมศวร์ สรรพศรี ผู้วิจัยได้ทำการศึกษา รวบรวมข้อมูลจากแนวคิด เอกสาร และงานวิจัย ที่เกี่ยวข้อง โดยแบ่งออกเป็น 6 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ครูพรหมเมศวร์ สรรพศรี

- 1.1 ครอบครัว
- 1.2 การศึกษา
- 1.3 การทำงาน
- 1.4 ผลงานและรางวัลที่ได้รับ

ตอนที่ 2 แนวคิด : ความเป็นครู ครูดนตรีและครูดนตรีที่บ้านล้านนา

- 2.1 ครู และความเป็นครู
- 2.2 คุณลักษณะความเป็นครูดนตรี
- 2.3 คุณลักษณะความเป็นครูดนตรีที่บ้านล้านนา

ตอนที่ 3 ความเป็นต้นแบบ (Role model) และการศึกษาแบบกรณีศึกษา (Case study)

- 3.1 ความเป็นต้นแบบ
- 3.2 การวิจัยแบบกรณีศึกษา (Case study)

ตอนที่ 4 ทฤษฎีทางการศึกษาของสไตเนอร์ (Steiner, 1988)

ตอนที่ 5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ตอนที่ 1 ครูพรหมเมศวร์ สรรพศรี

การศึกษาภูมิหลังของครูพรหมเมศวร์ สรรพศรี ผู้วิจัยศึกษาจากเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และสัมภาษณ์ครูพรหมเมศวร์ สรรพศรี โดยตรง โดยผู้วิจัยได้ทำการรวบรวมข้อมูลภูมิหลังของครูพรหมเมศวร์ สรรพศรี ในด้านต่างๆ ดังนี้

ภาพที่ 1 ครูพรหมเมศวร์ สรรพศรี

ที่มา: รุจิรา สรรพศรี, 2560

1.1 ด้านครอบครัว

ครูพรหมเมศวร์ สรรพศรี (ครูแผน) เกิดเมื่อวันที่ 29 ธันวาคม พ.ศ. 2500 อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย บิดาชื่อ นายอินทร์หล่อ สรรพศรี (ถึงแก่กรรม) มารดาชื่อนางพลอยสี สรรพศรี (ถึงแก่กรรม) ชีวิตของครูอินทร์และครูพลอยสีวนเวียนอยู่ในแวดวงของเจ้านายฝ่ายเหนือ โดยเฉพาะคุ้มของพระราชชายาเจ้าดารารัศมี ครูอินทร์หล่อเป็นนักดนตรีส่วนครูพลอยสีเป็นช่างฟ้อน เมื่อคราวสิ้นยุคสมัยของเจ้านายฝ่ายเหนือ พ่อครูอินทร์หล่อและแม่ครูพลอยสี ได้มาตั้งรกรากอาศัยอยู่ที่จังหวัดเชียงราย โดยนำความรู้ด้านดนตรีไทยและดนตรีพื้นบ้านล้านนา (ดนตรีพื้นเมือง) มาบุกเบิกและทำการสอนอย่างจริงจังที่จังหวัดเชียงราย ซึ่งครอบครัว สรรพศรี ถือเป็นครอบครัวดนตรีอย่างสมบูรณ์ เป็นครอบครัวแรกของจังหวัดเชียงราย (สุรศักดิ์ ฌ เชียงใหม่, สัมภาษณ์, 2561) ครูพรหมเมศวร์ สรรพศรี มีพี่น้องทั้งหมด 4 คน ได้แก่

1. นายวศิน สรรพศรี (ต๋อม)
2. นายพรหมเมศวร์ สรรพศรี (ขุนแผน)
3. นายพรหมศาสตร์ สรรพศรี (ขุนช้าง) *น้องชายฝาแฝดของครูพรหมเมศวร์
4. นางเทพินท์ จารุศุกร (ต๋อด)

ภาพที่ 2 ครูพลอยลีและครูอินทร์หล่อ สรรพศรี

ที่มา: Gerald Dyck, 2009

ด้านชีวิตครอบครัวปัจจุบัน

ครูพรหมศรส์สมรสกับนางรุจิรา สรรพศรี มีบุตรธิดา 3 คน ได้แก่

1. นายปรเมศวร์ สรรพศรี (ขิม) ปัจจุบันเป็นอาจารย์ประจำภาควิชาดนตรี คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
2. นางสาวเพียงอ อสรรพศรี (ขอ) ปัจจุบันเป็นเภสัชกร
3. นางสาวเพียงแพน สรรพศรี (เพลง) ปัจจุบันกำลังศึกษาระดับปริญญาโท สาขา ดนตรีศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาพที่ 3 ครอบครัวของครูพรหมศรส์ สรรพศรี ณ ไร่แม่ฟ้าหลวงเชียงราย

ที่มา : ขชล รวมทรัพย์, 2560

1.2 ด้านการศึกษา

- ปีพ.ศ. 2505 - 2516 ครูพรหมเมศวร์เข้ารับการการศึกษา ที่โรงเรียนเชียงรายวิทยาคม อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย จนถึง มศ.3

- ปีพ.ศ. 2517 - 2519 จบการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช). จากวิทยาลัยเกษตรกรรมลำปาง อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง

- ปีพ.ศ. 2525 จบการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูงวิชาเอก ดนตรีศึกษา (ปกส. สูง) วิทยาลัยครูเชียงใหม่ (ปัจจุบันคือมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่)

- ปีพ.ศ. 2527 จบการศึกษาระดับปริญญาตรี ศึกษาศาสตร์บัณฑิต เอกภาษาไทย (ศษ.บ.) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

ด้านการเรียนดนตรีไทยและดนตรีพื้นบ้านล้านนา ครูได้รับการปลูกฝังและกลมเกลียดตั้งแต่วัยเยาว์ จากบิดาและมารดาของครู เริ่มเรียนอย่างจริงจังตั้งแต่อายุ 5 ขวบ พร้อมกับพี่น้องอีก 3 คน เรียนเพิ่มเติมจากเจ้าสุนทร ณ เชียงใหม่ และเรียนการเป่าปี่จุมจากพ่อครูตีบ แก้วก้อ

1.3 ด้านการทำงาน

ครูพรหมเมศวร์ได้บรรจุรับราชการครู ณ โรงเรียนดำรงราษฎร์สงเคราะห์ทำหน้าที่เป็นครูสอนดนตรีไทย ดนตรีพื้นเมือง ตั้งแต่ปีพ.ศ. 2522 และได้นำดนตรีพื้นบ้านล้านนาเข้ามาสอนในระบบโรงเรียน

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาพที่ 4 บรรยากาศการเรียนการสอนดนตรีพื้นบ้านล้านนาในโรงเรียนดำรงราษฎร์สงเคราะห์

ที่มา: พรหมเมศวร์ สรรพศรี, 2522

ก่อนที่จะเริ่มสอนดนตรีพื้นบ้านล้านนาอย่างจริงจังในระบบโรงเรียน ครูพรหมเมศวร์เริ่มทำหน้าที่ครูสอนดนตรีตั้งแต่ยังเป็นเด็ก โดยได้รับการมอบหมายจากบิดาและมารดาให้ช่วยสอน ครูเล่าว่า

“ตั้งแต่เริ่มเรียนดนตรีตอน 5 ขวบ พอเล่นได้ก็เริ่มช่วยที่บ้านสอนเลย มีคนมาขอเรียนด้วยที่บ้านเป็นประจำ ต้องช่วยพ่อกับแม่สอนไม่จันท่านเหนื่อยแยะเลย บรรยากาศบ้านตอนนั้นจะมีเสียงดนตรีไทยและดนตรีพื้นบ้านดังตลอดทั้งวัน ตอนนั้นยังเป็นเด็กก็พอช่วยได้บ้างเล็กน้อยอย่างพื้นฐานการจับเครื่องดนตรี การจับคันทักสะล้อ รวมถึงเพลงง่ายๆ สั้นๆที่พ่อพอจะเล่นได้ก็จะสอนพี่ๆที่มาเรียนที่บ้าน และได้ติดตามไปช่วยพ่อแม่สอนขับจ้อยขอทางสถานีวิทยูเชียงใหม่โดยทำหน้าที่เป็นลูกคู่ พอโตมาอายุได้ 21 ปี โรงเรียนดำรงราชานุวงศ์สงเคราะห์ได้ขอตัวให้พ่อเข้าไปเป็นครูสอนดนตรี ตอนนั้นยังไม่ได้เรียนเอกดนตรีเลย แต่ก็ไปสอนก่อน แล้วหลังจากนั้นประมาณ 4-5 ปีก็ลาไปศึกษาต่อที่วิทยาลัยครูเชียงใหม่ พอเรียนจบก็กลับมาสอนที่เดิม ”

(พรหมเมศวร์ สรรพศรี, สัมภาษณ์, 20 กุมภาพันธ์ 2561)

ปัจจุบันนอกจากการสอนดนตรีในโรงเรียน การเป็นวิทยากรให้กับสถาบันต่างๆ ครูพรหมเมศวร์ได้สอนดนตรีพื้นบ้านล้านนาให้กับผู้สูงอายุจังหวัดเชียงราย ทั้งชมรมดนตรีพื้นบ้านผู้สูงอายุ ชุมชนสันโค้งหลวง และมหาวิทยาลัยวัยที่สามนครเชียงราย ซึ่งครูพรหมเมศวร์เป็นผู้สร้างหลักสูตรดนตรีพื้นบ้านล้านนาสำหรับผู้สูงอายุและเป็นผู้สอนด้วยตนเอง

ภาพที่ 5 บรรยากาศการสอนดนตรีพื้นบ้านล้านนาผู้สูงอายุ มหาวิทยาลัยที่สามนครเชียงราย

ที่มา: เพ็ญแพน สรรพศรี, 2560

1.4 ด้านผลงานและรางวัลที่ได้รับ

ครูพรหมศราร์ได้เป็นผู้ริเริ่มสร้างสรรค์ผลงานด้านดนตรีเช่น รวบรวมเรียบเรียงโน้ตเพลงไทยเพลงพื้นบ้านเผยแพร่ เป็นคณะกรรมการผลิตสื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียมเรื่องการสอนขิมขั้นพื้นฐานโดยใช้สื่อจำลองขิมให้ศูนย์ผลิตสื่อและนวัตกรรมทางการศึกษาในโครงการสื่อสอนทางไกลให้เด็กไทยได้เรียนรู้ผ่านครูสอนเก่งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ร่วมจัดทำหลักสูตรและผลิตสื่อการเรียนรู้อื่นๆให้นักเรียนที่มีความสามารถพิเศษด้านดนตรีพื้นเมือง สนง.เขตพื้นที่การศึกษา เชียงรายเขต 1 เป็นคณะกรรมการศูนย์วิชาการ กลุ่มศิลปะของสพท.เชียงรายเขต ผลงานด้านกิจกรรมด้านดนตรีไทยดนตรีพื้นเมืองมีดังนี้

พ.ศ. 2527 จัดตั้งวงดนตรีพื้นเมืองสะล้อซอซึงเป็นวงแรกที่มีการเรียนการสอนเป็นระบบในโรงเรียนและเปิดวิชาเลือกเสรี สะล้อซอซึง ที่โรงเรียนดำรงราษฎร์สงเคราะห์ มีวัตถุประสงค์เพื่ออนุรักษ์ดนตรีพื้นเมือง

พ.ศ. 2531 เข้าร่วมแสดงในวงมหาดุริยางค์ล้านนา ของโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดเชียงราย ทำหน้าที่เป็นผู้เขียนโน้ตทางกลางเพื่อใช้ในการฝึกซ้อม

พ.ศ. 2533 ได้รับเชิญจากศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย เข้าร่วมกับสนง.คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติเดินทางไปร่วมเผยแพร่วัฒนธรรมแห่งชาติที่บ้าน ณ ประเทศสเปน

พ.ศ.2536 ได้รับเชิญจากศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย เข้าร่วมกับสนง.คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ร่วมแลกเปลี่ยนและเผยแพร่วัฒนธรรมพื้นบ้านณประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศเม็กซิโก

พ.ศ.2539 ได้ร่วมนำคณะนักแสดงของโรงเรียนดำรงราษฎร์สงเคราะห์เดินทางไปแสดงดนตรี – นาฏศิลป์พื้นเมือง ณ เมืองเชียงรุ่ง แคว้นสิบสองปันนา สาธารณรัฐประชาชนจีน

พ.ศ.2539-2545 เป็นกรรมการบริหารสภาบริหารสภาวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย เป็นประธานอนุกรรมการฝ่ายชีวิตวัฒนธรรมและกรรมการฝ่ายภาษาและวรรณกรรมของสภาวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย

พ.ศ. 2550 ได้รับเชิญไปแสดงดนตรีและนาฏศิลป์ ในงานเทศกาลดนตรีนานาชาติ ณ ประเทศอินเดีย

พ.ศ. 2540-ปัจจุบัน เป็นกรรมการดำเนินงานหอวัฒนธรรมนิทัศน์ กาญจนานาธิเบศร์จังหวัดเชียงราย

พ.ศ. 2543-ปัจจุบัน เป็นวิทยากรพิเศษสอนดนตรีไทยและพื้นเมืองให้นักศึกษามหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง

พ.ศ.2545 ได้รับเชิญจากสมาคมฝรั่งเศสร่วมกับโรงเรียนดนตรีคีตศิลป์เชียงใหม่แสดงดนตรีพื้นเมืองร่วมกับนักดนตรีชั้นนำจากประเทศฝรั่งเศสในวานคอนเสิร์ต “Trio de Paris” ณ โรงแรมเวียงอินทร์ จังหวัดเชียงราย

พ.ศ.2545 นำวงสละซอซึ่งโรงเรียนดำรงราษฎร์สงเคราะห์เข้าร่วมแสดงงานศิลปวัฒนธรรมในฐานะตัวแทนภาคเหนือ ในงานมหกรรมวัฒนธรรมแห่งชาติ ครั้งที่ 16 ณ พระราชวังสนามจันทร์ จังหวัดนครปฐม

พ.ศ.2545 ได้รับเชิญเป็นอาจารย์พิเศษสอนดนตรีแก่นักเรียนโรงเรียนอนุบาลเมืองเชียงราย และโรงเรียนสามัคคีวิทยาคม 2

พ.ศ.2546 ได้รับเชิญเป็นอาจารย์พิเศษสอนดนตรีของโรงเรียนจุฬารัตน์ราชวิทยาลัย เชียงราย

รางวัลเกียรติคุณที่ได้รับ

พ.ศ.2533 ได้รับยกย่องเชิดชูเกียรติให้เป็นข้าราชการพลเรือนดีเด่น

พ.ศ.2533 ได้รับโล่เกียรติยศจากนายโกวิท วรพิพัฒน์ อธิบดีกรมสามัญศึกษา ในการยกย่องเป็นข้าราชการครูตัวอย่างของกรมสามัญศึกษา

พ.ศ. 2539 รับยกย่องเชิดชูเกียรติจากสถาบันวิชาการและสถาบันภาษาไทย ให้เป็นครูผู้พัฒนาส่งเสริมการใช้ภาษาไทยดีเด่น

พ.ศ. 2540 รับยกย่องเชิดชูเกียรติจากผู้ว่าราชการจังหวัดในการเป็นผู้สนับสนุนงานด้านวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย ในฐานะกรรมการบริหารสภาวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย

พ.ศ. 2541 รับรางวัลชนะเลิศประกวดสื่อและนวัตกรรมการศึกษาในโครงการประกวดสื่อการเรียนการสอนของโรงเรียนจังหวัดเชียงราย

พ.ศ. 2543 ได้รับเกียรติจากศูนย์พัฒนาการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษา กลุ่มร.มัธยมศึกษา ให้เป็นครูผู้ชำนาญการทางศิลป์ไทยและดนตรีพื้นเมือง

พ.ศ. 2543 รับยกย่องเชิดชูเกียรติจากสนง.คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ให้เป็นบุคลากรผู้มีผลงานดีเด่นทางวัฒนธรรม สาขาศิลปะการแสดง (ดนตรีพื้นเมือง)

พ.ศ. 2544 รับโล่ประกาศเกียรติศิลปะการแสดงดนตรีพื้นบ้านจากสทง.คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติให้เป็นผู้มีผลงานดีเด่นทางวัฒนธรรม สาขาศิลปะการแสดง (ดนตรีพื้นเมือง)

พ.ศ. 2545 รับยกย่องเชิดชูเกียรติให้เป็นบุคคลผู้ส่งเสริมดนตรีไทย-พื้นเมืองเพื่อสร้างความมั่นคงให้สถาบันครอบครัว

พ.ศ.2549 ได้รับคัดเลือกเป็นครูสอนเก่ง สาระดนตรี เป็นกรรมการผลิตสื่อการสอนทางไกล ผ่านดาวเทียมของสพฐ.

พ.ศ. 2555 คนดีศรีเชียงใหม่ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น สาขาศิลปะการแสดงดนตรี

พ.ศ. 2555 รับโล่ประกาศเกียรติคุณจากมหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวงในฐานะผู้ทำคุณประโยชน์ให้แก่มหาวิทยาลัยอย่างต่อเนื่อง

พ.ศ. 2558 รางวัลหนึ่งครูแสนดีของคุรุสภา

ในการศึกษาต้นแบบความเป็นครูดนตรีพื้นบ้านล้านนา: กรณีศึกษาครูพรหมเมศวร์ สรรพศรี ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้าแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับความเป็นครู และครูดนตรีพื้นบ้านล้านนา ข้อมูลที่ผู้วิจัยรวบรวมมาจะนำเสนอในตอนที่ 2 ดังต่อไปนี้

ตอนที่ 2 แนวคิด : ความเป็นครู และครูดนตรีพื้นบ้านล้านนา

2.1 ความเป็นครู

ครูเป็นวิชาชีพชั้นสูง มีเกียรติและศักดิ์ศรีแห่งวิชาชีพ คนที่ประกอบวิชาชีพครูได้ถือว่าเป็นมืออาชีพเนื่องจากได้รับการฝึกหัดเพื่อเป็นครูอย่างดี (ภัทรวดี วชิรธาดากุล, 2553)

พระบรมราชโองการของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช (13 พฤศจิกายน 2516) ที่ได้พระราชทานแก่บัณฑิตวิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรว่า

“งานครูนั้นจัดเป็นงานสำคัญ เพราะเท่ากับเป็นการสร้างคน ให้เป็นคนโดยสมบูรณ์ เยาวชนในปัจจุบันเป็นเยาวชนที่อุดมไปด้วยพลังกายพลังใจ และพลังอย่างรู้้อยากเห็นอยากเปลี่ยนแปลง หากเขาได้รับการอบรมกล่อมเกลาที่ถูกต้อง เขาเหล่านั้นจะเป็นกำลังสำคัญของบ้านเมือง ส่งเสริมให้ประเทศชาติรุ่งเรืองและมั่นคงยิ่ง”

นอกจากนี้พระองค์ได้พระราชทานพระบรมราโชวาทแก่ครูอาวุโสเมื่อวันที่ 29 ตุลาคม พ.ศ. 2522 เกี่ยวกับลักษณะของครูที่ดี 3 ประการ

“ความเป็นครูนั้นประกอบขึ้นด้วยสิ่งที่มีคุณค่าสูงหลายอย่าง อย่างหนึ่งได้แก่ปัญญา คือความรู้ที่ดี ประกอบด้วยหลักวิชาอันถูกต้อง แน่นแน่นกระจำจั่งในใจ รวมทั้งความฉลาดที่จะพิจารณาเรื่องต่างๆ ตลอดจนถึงกิจที่จะทำ คำที่พูดทุกอย่างได้ถูกต้อง ด้วยเหตุผลอย่างหนึ่งได้แก่ ความดี คือความสุจริต ความเมตตากรุณา เห็นใจและหวังดีต่อผู้อื่นเสมอ อีกอย่างหนึ่งได้แก่ ความสามารถ ที่จะเผยแพร่และถ่ายทอด ความรู้ความดีของตนเองไปยังผู้อื่นได้อย่างได้ผล ความเป็นครูมีอยู่แล้ว ย่อมฉายออกให้ผู้อื่นได้รับประโยชน์ด้วย”

(กรมวิชาการ, 2540)

ครูที่ดีต้องมีความเสียสละ เป็นผู้ให้มากกว่าผู้รับ เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานกฤษฎีกา, 2542)

ศาสตราจารย์อำไพ สุจริตกุล (2534) กล่าวถึงการเป็นครูว่า การเป็นครูที่ดีนั้นจะต้องมีทั้งความรู้และมีคุณธรรม หากขาดสิ่งใดสิ่งหนึ่งจากที่กล่าวมานั้น ย่อมเป็นครูที่ไม่สมบูรณ์ ครูเป็นผู้สั่งสอนศิษย์ เป็นผู้สร้างคน ดังนั้นผู้ที่จะไปสร้างคนต้องเป็นผู้ที่เปี่ยมไปด้วยความรู้และคุณธรรม ท่านได้เสนอคุณลักษณะของครูที่พึงประสงค์ไว้ 3 ด้าน คือ 1) มีความรู้ดี ทั้งความรู้ด้านวิชาการทั่วไป ความรู้ในรายวิชา เนื้อหาที่จะสอน ความรู้ในวิชาครู และหน้าที่งานครูทุกประการ 2) มีทักษะในการสอนและปฏิบัติงานครู เช่น สอนเก่ง มีทักษะในการสื่อสาร รู้จักใช้สื่อวัตกรรมการมาประยุกต์ใช้ในการสอน รวมทั้งการสร้างบรรยากาศในการเรียนทำให้ผู้เรียนอยากที่จะเรียน ตลอดจนเป็นที่ปรึกษาที่ดี ให้คำแนะนำที่ดีต่อผู้เรียน มีมนุษยสัมพันธ์ 3) มีคุณธรรม หรือ คุณธรรม จริยธรรม และคตินิยมในความเป็นครู มีทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพครู มีความพึงพอใจที่ได้ทำประโยชน์แก่ศิษย์ ช่วยพัฒนาสังคม มีจิตวิญญาณแห่งความเป็นครู

จากข้อมูลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า คำว่า “ครู” นั้น มีความหมายที่ยิ่งใหญ่และลึกซึ้ง จากความสำคัญของความเป็นครู ผู้วิจัยได้ศึกษาความสำคัญและคุณลักษณะของครูคุณครูที่ดี นำเสนอข้อมูลดังนี้

2.2 ความเป็นครูคุณครู

จากการศึกษาข้อมูลจากเอกสารสารตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความเป็นครูคุณครู ผู้วิจัยพบว่า ไม่ว่าจะเป็นครูคุณครูในสาขาใด ไม่ว่าจะครูคุณครูในสาขาสากล ครูคุณครูไทย รวมถึงครูคุณครู

พื้นบ้าน จะมีคุณลักษณะสำคัญ 4 ประการ ที่ผู้จะเป็นครูดนตรีที่ดึ้นนั้นพึงมี ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาจาก งานวิจัยของ วรณิสสา ประเสริฐสุภวิทย์ (2555) ที่ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การศึกษาต้นแบบความ เป็นครูดนตรี: กรณีศึกษา พันเอกชูชาติ พิทักษากร ศิลปินแห่งชาติ” ซึ่งงานวิจัยดังกล่าวได้มุ่งศึกษา ความเป็นครูต้นแบบในมิติของครูดนตรีสากล นอกจากนี้ผู้วิจัยได้ศึกษางานวิจัยเพิ่มเติมของ เสาวภาคย์ อุดมวิชัยวัฒน์ (2559) ที่ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การวิเคราะห์อัตลักษณ์ความเป็นครู ดนตรีไทยของครูสำราญ เกิดผล ศิลปินแห่งชาติ” ที่ได้มุ่งศึกษาความครูในมิติของครูดนตรีไทย ทั้งนี้ งานวิจัยที่ 2 ดังข้างต้น แม้ว่าจะทำการศึกษาความเป็นครูดนตรีคนละประเภทกัน แต่ผลการวิจัยของ ทั้ง 2 เล่มดังกล่าว ได้ทำการสรุปถึงคุณลักษณะของความเป็นครูดนตรีที่ดีไว้ว่า คุณลักษณะของผู้ที่มี ความเป็นครูดนตรีที่ดีนั้นจะประกอบไปด้วย

- 1) การเป็นผู้มีบุคลิกภาพที่ดี
- 2) เป็นผู้มีความคุณธรรม
- 3) เป็นผู้มีความรู้เชี่ยวชาญในศาสตร์ดนตรีแขนงนั้น ๆ
- 4) เป็นผู้มีความสามารถในการถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านดนตรีได้ดี

นอกจากนี้ผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์แม่ครูบัวเรียว รัตนมณีภรณ์ (ศิลปินแห่งชาติสาขา ศิลปะการแสดงพื้นบ้านล้านนา) เรื่องคุณลักษณะของความเป็นครูดนตรีพื้นบ้านล้านนาที่ดี ซึ่งจาก การสัมภาษณ์พบว่าความเป็นครูดนตรีพื้นบ้านล้านนาที่ดีนั้นต้องประกอบไปด้วยคุณลักษณะสำคัญทั้ง 4 ประการ ได้แก่ ด้านบุคลิกภาพ ด้านคุณธรรม ด้านความรู้ และด้านการสอน ซึ่งสอดคล้องกับความ เป็นครูดนตรีที่ดีดังได้กล่าวไปในข้างต้น ดังนั้นสรุปได้ว่า ไม่ว่าจะเป็ครูดนตรีแขนงใด การที่จะเป็นครู ดนตรีที่ดีนั้น จะต้องเป็นผู้ที่มีบุคลิกที่ดี เป็นผู้มีความคุณธรรม เป็นผู้มีความรู้ และเป็นผู้ที่มีความสามารถใน การสอน

คุณลักษณะสำคัญทั้ง 4 ประการของความเป็นครูดนตรีที่ดีดังกล่าว ผู้วิจัยจะใช้เป็นฐานตั้ง ต้นในการศึกษาต้นแบบความเป็นครูดนตรีพื้นบ้านล้านนา: กรณีศึกษาครูพรหมเมศวร์ สรรพศรี ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเพิ่มเติมอย่างลึกซึ้งมากขึ้นในประเด็นของคุณลักษณะต่างๆทั้ง 4 ซึ่งผู้วิจัยได้นำ ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องมาทำการเชื่อมโยงเพื่อจะทำการศึกษาในกระบวนการต่อไป มีรายละเอียดดังนี้

1) ด้านบุคลิกภาพ ผู้วิจัยได้ศึกษาทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับบุคลิกภาพ พบว่า คุณลักษณะ บุคลิกภาพ (Personaliti Characteristics) เป็นลักษณะเฉพาะตัวของแต่ละบุคคลที่เกี่ยวกับอารมณ์ การแสดงออก พฤติกรรมของบุคคลที่มีความแตกต่างกันออกไปในแต่ละคน คุณลักษณะบุคลิกภาพที่ ผู้วิจัยเห็นความสำคัญและเป็นประโยชน์ต่อการเป็นครูดนตรีพื้นบ้านล้านนา มี 4 แบบ ได้แก่

1.1 บุคลิกภาพแบบแสดงตัว (Extraversion) เป็นลักษณะการสร้างความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นในสังคม บุคคลที่มีบุคลิกภาพการแสดงตัวจะมีความกล้าแสดงออก เป็นคนช่างเจรจา มีทักษะการเข้าสังคม

(Costa & McCrae, 1992)

1.2 บุคลิกภาพแบบมีมโนสำนึก (Conscientiousness) เป็นบุคลิกที่แสดงออกถึงความรับผิดชอบต่อหน้าที่ ความทุ่มเท ความเป็นระเบียบ ลักษณะของบุคคลที่มีมโนสำนึกคือเป็นบุคคลที่มีความน่าเชื่อถือ สามารถวางใจได้ (Barrick & Mount, 1991)

1.3 บุคลิกภาพแบบประนีประนอม (Agreeableness) เป็นคุณลักษณะที่แสดงออกถึงความไว้วางใจผู้อื่นรวมถึงการเต็มใจช่วยเหลือผู้อื่น ความเป็นมิตร (Hogan&Hogan, 1986)

1.4 บุคลิกภาพแบบเปิดรับประสบการณ์ (Openness to experience) เป็นลักษณะบุคคลที่มีความสนใจต่อสิ่งต่างๆรอบตัว มีจินตนาการ มีสุนทรียภาพ รับรู้ต่อความรู้สึกของตนเอง (Barrick & Mount, 1991)

2) ด้านคุณธรรม คุณธรรม (Morality) ตามความหมายที่ราชบัณฑิตยสถานได้นิยามไว้ หมายถึง สภาพคุณงามความดีที่อยู่ในตัวบุคคลใดบุคคลหนึ่ง (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546) คุณธรรมเป็นสิ่งสำคัญที่บุคคลจะต้องมี หลักธรรม 4 ประการอันเป็นพระบรมราโชวาทจากพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช (2525) ที่ได้พระราชทานแก่ประชาชนชาวไทยในคราวสมโภชกรุงรัตนโกสินทร์ 200 ปี มีดังนี้

2.1 การรักษาความสัตย์

2.2 การประพฤติตนให้อยู่ในความดี

2.3 การอดทน อดกลั้น

2.4 การละวางความชั่ว สละประโยชน์ส่วนตนเพื่อส่วนรวม

3) ด้านความรู้ ความรู้ หมายถึง ส่วนผสมของกรอบประสบการณ์ สามารถนำไปใช้โดยไม่มีวันหมด มีแต่จะยิ่งงอกเงยขึ้น เป็นสารสนเทศที่นำไปสู่การปฏิบัติ (วิจารณ์ พานิช, 2548) ในการศึกษา ด้านความรู้ของครูพรหมเมศวร์ สรรพศรี นั้น ผู้วิจัยได้ใช้หลักของพฤติกรรมทางพุทธิพิสัย (Cognitive Domain) ตามทฤษฎีการเรียนรู้ของบลูม (Bloom) เป็นฐานในการตั้งต้นเพื่อเก็บข้อมูล ซึ่งทฤษฎีความรู้ของบลูม แบ่งเป็น 6 ระดับ ได้แก่

3.1 ความจำ คือความสามารถในการเก็บรักษาประสบการณ์ต่าง ๆ จากการที่รับรู้ และสามารถระลึกถึงสิ่งนั้นได้เมื่อต้องการนำมาใช้

3.2 ความเข้าใจ คือความสามารถในการจับใจความสำคัญของสื่อ สามารถแปลความ ตีความ ได้

3.3 นำไปใช้ คือการที่สามารถนำความรู้ความเข้าใจ ประสบการณ์ ไปใช้ในสถานการณ์ต่างๆ ได้

3.4 วิเคราะห์ คือความสามารถในการคิด การแยกเรื่องราวต่างๆออกเป็นส่วนย่อย องค์ประกอบที่สำคัญได้ สามารถเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของข้อมูลแต่ละส่วนที่เกี่ยวข้องกัน

3.5 สังเคราะห์ คือความสามารถในการผสมผสานส่วนย่อยๆเข้ามาเป็นเรื่องราวเดียวกันได้อย่างมีระบบเพื่อให้เกิดสิ่งใหม่ที่ดีและสมบูรณ์ อาจเป็นการถ่ายทอดความคิดออกมาให้ผู้อื่นสามารถเข้าใจได้ง่าย

3.6 ประเมินค่า คือความสามารถในการตัดสิน ประเมินค่าของสิ่งต่างๆให้ออกมาในรูปแบบ รูปธรรมอย่างมีกฎเกณฑ์ที่เหมาะสม เป็นที่ยอมรับของสังคม (Bloom, 1956)

4) ด้านการสอน ดนตรีเป็นเรื่องของศาสตร์และศิลป์ ครูดนตรีที่ดีต้องสามารถถ่ายทอดสาระ ดนตรีให้แก่ผู้เรียนได้ทั้งด้านเนื้อหา (องค์ประกอบ, วรรณคดีดนตรี) และด้านทักษะ (ฟัง, ร้อง, เล่น, เคลื่อนไหว, อ่าน และสร้างสรรค์) การสอนทักษะปฏิบัติดนตรีเป็นสิ่งที่ผู้สอนควรตระหนักอย่างยิ่งใน เรื่องของขั้นตอนการสอน รวมถึงจิตวิทยาการสอนดนตรี เพื่อให้การสอนทักษะดนตรีดำเนินไปอย่าง ต่อเนื่องสัมพันธ์กัน ความสำเร็จของการสอนนั้นอยู่ที่การเตรียมตัวที่ดีของผู้สอน คือ “ครู” ซึ่งครูต้อง เป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถและประสบการณ์ในด้านการสอนทักษะปฏิบัติดนตรีด้วย หลักการสอน ทักษะดนตรี มี 7 ประการ (ณรุทธ์ สุทธจิตต์, 2555) คือ

4.1 เสียงก่อนสัญลักษณ์

ดนตรีเป็นเรื่องของเสียง การเรียนทักษะดนตรีควรเริ่มต้นด้วยการฟังเสียง เข้าใจใน เสียง และจึงสอนเรื่องสัญลักษณ์ดนตรี

4.2 ความถูกต้องและความไพเราะ

ดนตรีเป็นเรื่องของคุณภาพ ทักษะดนตรีจึงเป็นเรื่องของความถูกต้อง และความ ไพเราะควบคู่กันไปเสมอ

4.3 ความมีดนตรีการ

ทักษะดนตรีเป็นเรื่องของความรู้ในเชิงปฏิบัติที่มีทฤษฎีเป็นพื้นฐาน ความมีดนตรีการ (Musicianship) เป็นเรื่องสำคัญที่ช่วยให้การเล่นดนตรีมีคุณภาพ

4.4 ทักษะการฝึกซ้อม

การฝึกซ้อมอย่างถูกต้องและสม่ำเสมอเป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาทักษะการเล่น ดนตรี

4.5 ทักษะการแสดง

การแสดงดนตรีเป็นเรื่องของการถ่ายทอดความงดงามของเสียง การแสดงดนตรีจึง ควรคำนึงถึงคุณภาพให้มากที่สุด

4.6 การประเมินผลตนเอง

นักดนตรีที่ดี จำเป็นต้องประเมินความสามารถของตนเองได้อย่างตรงตามความเป็นจริง เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการปรับปรุงและพัฒนาฝีมือตนเองให้ก้าวหน้าต่อไป

4.7 การแก้ไขปรับปรุงและพัฒนาทักษะ

การแก้ไขปรับปรุงเป็นเรื่องที่ต้องใช้เวลา และอยู่บนรากฐานของความรู้ความสามารถ และศักยภาพส่วนบุคคล

นอกจากการศึกษาเพิ่มเติมในแต่ละประเด็นของคุณลักษณะทั้ง 4 ซึ่งจะเป็นข้อมูลที่ผู้วิจัยใช้เป็นฐานตั้งต้นและกำหนดในกรอบแนวคิดเพื่อทำการศึกษาด้านแบบความเป็นครูดนตรีพื้นบ้านล้านนา: กรณีศึกษา ครูพรหมเมศวร์ สรรพศรี โดยผู้วิจัยจะศึกษาความเป็นครูดนตรีพื้นบ้านล้านนาของครูพรหมเมศวร์ สรรพศรี ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านบุคลิกภาพ ด้านคุณธรรม ด้านความรู้ และด้านการสอน ทั้งนี้เนื่องจากงานวิจัยชิ้นนี้มุ่งศึกษาครูพรหมเมศวร์ สรรพศรี บุคคลซึ่งเป็นครูดนตรีพื้นบ้านล้านนา ผู้วิจัยจึงทำการศึกษาเพิ่มเติมในมิติของความเป็นครูดนตรีพื้นบ้านล้านนา โดยข้อมูลส่วนใหญ่เป็นข้อมูลที่ได้จากครูดนตรีพื้นบ้านล้านนาและผู้ที่มีความใกล้ชิดกับวงการดนตรีพื้นบ้านล้านนาโดยตรง มีรายละเอียดดังนี้

2.3 ครูดนตรีพื้นบ้านล้านนา

กิจชัย ส่องเนตร ครูดนตรีพื้นบ้านล้านนาโรงเรียนราชานุบาล จังหวัดน่าน ผู้มีประสบการณ์ด้านการสอนและคลุกคลีอยู่ในแวดวงของดนตรีพื้นบ้านล้านนามาทั้งชีวิต ครูกิจชัยได้กล่าวถึงความเป็นครูดนตรีพื้นบ้านล้านนาว่า ผู้ที่จะเป็นครูดนตรีพื้นบ้านล้านนาที่ดีได้นั้น จะต้องเป็นผู้มีความภาคภูมิใจในความเป็นพื้นบ้านของตน ที่สำคัญคือนอกจากมีฝีมือการเล่นดนตรีที่ดีแล้ว ยังต้องสามารถถ่ายทอดให้ได้ด้วย ปัญหาที่มักพบบ่อยครั้งในวงการดนตรีพื้นบ้านล้านนาคือ มีผู้ที่มากไปด้วยฝีมืออยู่หลายคน แต่จะพบผู้ที่สามารถถ่ายทอดให้กับผู้อื่นได้ดีนั้นน้อยเต็มที สามารถบรรเลงให้ฟังเล่นให้ดูได้ แต่ไม่สามารถถ่ายทอดองค์ความรู้สู่ผู้อื่นได้ (กิจชัย ส่องเนตร, สัมภาษณ์, 20 กุมภาพันธ์ 2561)

สุคำ แก้วศรี ครูดนตรีพื้นบ้านล้านนาจังหวัดเชียงรายได้กล่าวเพิ่มเติมว่า ครูดนตรีพื้นบ้านล้านนาต้องมีใจรักและพร้อมที่จะถ่ายทอดครูดนตรีพื้นบ้านล้านนา สิ่งสำคัญยิ่งคือต้องมีความมุ่งมั่นที่จะอนุรักษ์สืบต่อศิลปะพื้นบ้านล้านนา คนเป็นครูต้องเป็นผู้ที่ผู้อื่นสามารถเข้าถึงได้ง่าย แม้ว่าธรรมเนียมประเพณีของชาวล้านนาจะเคร่งครัดในเรื่องของพิธีกรรม การประพาดดินระหว่างครูและศิษย์ แต่ไม่ควรมีพิธีรีตองมากเกินไปเพราะอาจจะทำให้การเรียนการสอนมีความกดดัน ครูผู้สอนต้องมี

มธุรสวาจาที่ดี สามารถสั่งสอนศิษย์ได้ทั้งการบรรเลง และเรื่องของคุณธรรมจริยธรรม (สุคำ แก้วศรี, สัมภาษณ์, 20 กุมภาพันธ์ 2561)

เจอร์ล ไดค์ (Gerald P. Dyck) นักมานุษยวิทยาดนตรีชาวอเมริกันได้ศึกษาเรื่องราวเกี่ยวกับดนตรีพื้นบ้านล้านนา ซึ่งจากการฝากตัวเป็นลูกศิษย์กับพ่อครูอินทร์หล่อและแม่ครูพลอยสี สรรพศรี อดีตนักดนตรีและช่างฟ้อนในคุ้มพระราชายา เจ้าดารารัศมี ในช่วงที่อาศัยอยู่ในจังหวัดเชียงราย (สงกรานต์ สมจันทร์ 2559) สำหรับข้อมูลในส่วนของครูดนตรีพื้นบ้านล้านนา ไดค์ได้กล่าวไว้ในหนังสือ “Musical Journeys in Northern Thailand” ซึ่งเป็นงานเขียนของเขาที่ได้เล่าเรื่องราวของดนตรีพื้นบ้านล้านนาที่เขาได้รวบรวมข้อมูลไว้จากการศึกษาภาคสนามในช่วงปี ค.ศ. 1960 - 1963 ว่าการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านดนตรีของครูดนตรีชาวล้านนานั้นมีความเป็นระเบียบแบบแผน ผู้ที่จะฝากตัวเป็นศิษย์เพื่อขอวิชาความรู้จากครูผู้สอน จะต้องมีพิธีไหว้ครูซึ่งเป็นธรรมเนียมที่สำคัญในการเรียนดนตรีพื้นบ้านล้านนา ตัวของไดค์เองก็ได้เข้าพิธีไหว้ครูเมื่อครั้งฝากตัวเป็นศิษย์กับพ่อครูอินทร์หล่อและแม่ครูพลอยสี สรรพศรี ซึ่งพิธีในครั้งนั้นไม่ได้จัดยิ่งใหญ่อะไร ผู้เรียนนำธูปเทียน สวยดอกไม้ และเงิน 10 บาท ใส่ขันครู มีการกล่าวคำสวดตามประเพณีดั้งเดิมของชาวล้านนา เมื่อพิธีสิ้นสุดลงก็ถือว่าผู้เรียนสามารถเรียนดนตรีกับครูได้อย่างสมบูรณ์ (Dyck 2009) จากข้อมูลของไดค์ (Dyck) จะเห็นได้ว่าครูดนตรีพื้นบ้านล้านนาจะมีความเคร่งครัดในเรื่องของการปฏิบัติตามธรรมเนียม จะไม่มีการข้ามลำดับขั้นตอนการสอน ดังนั้นผู้ที่จะเป็นครูดนตรีพื้นบ้านล้านนา นอกจากจะสามารถบรรเลงดนตรีได้ดีแล้วนั้น ยังต้องมีความศรัทธา มีความหยิ่งรักลูกศิษย์ด้านขนบธรรมเนียมลงใจ เพื่อส่งต่อองค์ความรู้ดนตรีพื้นบ้านล้านนาได้ครบทุกมิติทั้งด้านทักษะปฏิบัติ และด้านศีลธรรม

จากข้อมูลดังกล่าวสามารถสรุปได้ว่าครูดนตรีพื้นบ้านล้านนานั้นต้องเป็นผู้ที่มีพื้นฐานความเป็นพื้นบ้านล้านนาที่เหนียวแน่นหยิ่งรักลูกศิษย์ลงใจจริงใจ มีทักษะความสามารถในการบรรเลงและมีความสามารถในการถ่ายทอดองค์ความรู้ดนตรีพื้นบ้านล้านนาสู่ผู้เรียน ซึ่งในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยจะทำการศึกษาด้านแบบความเป็นครูดนตรีพื้นบ้านล้านนา ซึ่งทำการศึกษาในตัวตนของครูพรหมเมศวร์ สรรพศรี ผู้เป็นครูดนตรีพื้นบ้านล้านนาที่มีความสำคัญและมีคุณค่าควรแก่การศึกษา เพื่อรวบรวมข้อมูลในมิติของความเป็นครูดนตรีพื้นบ้านล้านนาอันจะสามารถนำไปเป็นฐานเพื่อพัฒนาครูดนตรีพื้นบ้านล้านนาให้มีความแข็งแรงยิ่งขึ้นไป และเนื่องจากการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยทำการศึกษาด้านแบบความเป็นครูดนตรีพื้นบ้านล้านนา ซึ่งจะศึกษาในกรณีของครูพรหมเมศวร์ สรรพศรี อันเป็นการศึกษาในรูปแบบกรณีศึกษา ดังนั้นผู้วิจัยจึงทำการศึกษาและรวบรวมข้อมูลในประเด็นของความ เป็นต้นแบบ และการศึกษาแบบกรณีศึกษา (Case study) ซึ่งจะปรากฏในตอนต่อที่ 3 ดังต่อไปนี้

ตอนที่ 3 ความเป็นต้นแบบ (Role model) และการศึกษาแบบกรณีศึกษา (Case study)

3.1 ความเป็นต้นแบบ

ปัจจุบันมีการใช้คำว่า “ต้นแบบ” อย่างแพร่หลายในวงการต่าง ๆ ในส่วนของวงการการศึกษา มักพบกับคำว่า โรงเรียนต้นแบบ นักเรียน ครูต้นแบบ และอื่น ๆ อีกมากมาย พระเทพโสภณ (ประยูร ธัมมจิตโต) อธิการบดีมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้สรุปความหมายของคำว่าต้นแบบออกเป็น 2 นัย นัยแรก คือ ต้นแบบในฐานะที่เป็นแม่แบบ เพื่อให้ผู้ที่ดูแบบนั้นได้ดูเป็นแบบอย่าง ศึกษาตาม เลียนแบบ และทำตาม หรือประยุกต์แบบได้ ส่วนนัยที่สอง คือ ต้นแบบในฐานะที่เป็นแรงบันดาลใจให้แก่ผู้ดูแบบ เพียงผู้ที่ดูแบบนั้นได้มองดู หรือได้รับฟังเรื่องราวของผู้เป็นต้นแบบ และเกิดความรู้สึกชื่นชม ปิติศรัทธา เป็นขวัญและกำลังใจ และทำให้ผู้ดูแบบเกิดการเปลี่ยนแปลงตนเองได้ (วรรณิสสา ประเสริฐสุภกิจ, 2555)

มอแกนรท (Morgenroth) ได้นิยามความหมายของคำว่าต้นแบบไว้ว่า เป็นบุคคลผู้ประสบความสำเร็จ มีความเป็นแม่แบบที่ดีให้บุคคลอื่นดูเป็นเยี่ยงอย่างและเป็นแรงบันดาลใจให้แก่ผู้อื่นได้ (Morgenroth 2015)

ลือควู้ด (Lockwood) ได้อธิบายถึงคำว่าต้นแบบว่า เป็นบุคคลผู้เป็นตัวอย่างที่ดีของความสำเร็จ ความสำเร็จของบุคคลผู้นั้นจะเป็นแม่แบบให้กับผู้อื่นที่ต้องการจะประสบความสำเร็จเฉกเช่นเดียวกับเขาผู้นั้น (Lockwood, 2006)

กล่าวสรุปคือ ต้นแบบนั้นคือแม่แบบที่ดีงาม ปฏิบัติตนในทางดีให้ผู้อื่นมีความชื่นชมและเกิดแรงบันดาลใจในการทำตามแม่แบบนั้น จะเห็นได้ว่าคำว่าต้นแบบนั้นมีความหมายไปในทิศทางบวก ดังนั้นบุคคลที่ได้รับการยกย่องให้เป็นต้นแบบ จึงถือเป็นบุคคลที่ประพฤติตนดี จวบจนกระทำการสิ่งหนึ่งจนประสบความสำเร็จ สามารถเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับบุคคลอื่นสามารถประพฤติตามได้ ซึ่งงานวิจัยชิ้นนี้จะมุ่งศึกษาความเป็นครูต้นแบบในมิติของครูดนตรีพื้นบ้านล้านนาซึ่งผู้วิจัยจะทำการศึกษาครูพรหมเศรษฐ์ สรรพศรี อันเป็นบุคคลที่ได้รับการยกย่องจากบรรดาสานุศิษย์และครูดนตรีพื้นบ้านล้านนาทั้งหลายว่าเป็นครูผู้มีคุณงามความดีและมีความรู้ความสามารถด้านดนตรีพื้นบ้านล้านนาที่แตกฉาน ควรค่าแก่การยกย่องให้เป็นครูต้นแบบด้านครูดนตรีพื้นบ้านล้านนา และควรค่าแก่การศึกษาเพื่อให้องค์ความรู้ของความเป็นครูดนตรีพื้นบ้านล้านนาที่ดีได้ถูกรวบรวมอันจะเป็นประโยชน์แก่วงการดนตรีศึกษาต่อไป

3.2 การวิจัยแบบกรณีศึกษา (Case study)

การวิจัยแบบกรณีศึกษา (Case study) เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการของพฤติกรรม ประสบการณ์ และการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น บางครั้งการวิจัยแบบกรณีศึกษานำไปใช้ควบคู่กับการวิจัยแบบอื่นๆ เช่น การสำรวจ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีรายละเอียดชัดเจนมากขึ้น เทคนิควิธีการในการเก็บรวบรวมข้อมูลนั้นสามารถทำได้หลายวิธี เช่น การศึกษาส่วนบุคคล การเจาะลึกในแง่มุมต่างๆของสิ่งที่ศึกษา การสัมภาษณ์เกี่ยวกับประสบการณ์หรือเหตุการณ์ของบุคคล การเก็บรวบรวมประวัติชีวิตบุคคลและการสังเกต ดังนั้นข้อมูลที่ได้จากการวิจัยแบบกรณีศึกษาจะมีความลึกซึ้งกว่าการวิจัยแบบอื่นๆ (วิชญา ผิวคำ 2548)

ราชบัณฑิตยสถาน (2551) ได้ให้ความหมายว่า การศึกษารายกรณี (Case study) อาจศึกษาเป็นบุคคล ชุมชน หน่วยงาน เหตุการณ์หรือปัญหา โดยเก็บรวบรวมข้อมูลเรื่องนั้นอย่างละเอียด และมีการวิเคราะห์เจาะลึกถึงสาเหตุที่แท้จริงของปัญหาที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ลึกซึ้งและสามารถให้การปรึกษาในเรื่องนั้นได้ ในทางการวิจัยหมายถึง การนำข้อมูลของกรณีศึกษามาใช้เป็นหลักฐานในการสรุปหลักการต่างๆ

Stake (Stake 1988) ให้ความหมายของกรณีศึกษาว่า เป็นกระบวนการเรียนรู้เกี่ยวกับกรณีที่ผู้วิจัยต้องการศึกษา และแสดงถึงผลของการเรียนรู้ในกรณีนั้น (Product of learning) และความหมายของคำว่า Case หมายถึง สิ่งที่เราต้องการศึกษาโดยจะต้องได้รับการศึกษาอย่างใกล้ชิดใน Case นั้น การศึกษาแบบกรณีศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาในด้านต่างๆ เช่น ด้านการแพทย์ (Medicine work) ด้านสังคม (Social work) ด้านวิทยาศาสตร์ (Science service) ด้านสังคม (Social service)

Travers (2001) ได้นิยามความหมายของการวิจัยกรณีศึกษาว่า เป็นระบบการศึกษาวิจัยที่มุ่งเก็บรวบรวมข้อมูลสารสนเทศที่เกี่ยวกับบุคคลใดบุคคลหนึ่ง หรือชุมชนใดชุมชนหนึ่ง ด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกหรือการสังเกตแบบมีส่วนร่วม

Robert (Robert 2003) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การวิจัยกรณีศึกษาเป็นการมุ่งศึกษาและอธิบายปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในชีวิตจริงของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง และการวิจัยกรณีศึกษาไม่เพียงแต่ใช้ในการวิจัยเชิงสังคมศาสตร์เท่านั้น ศาสตร์แขนงอื่นที่มุ่งสำรวจเฉพาะเจาะจง การค้นคว้าประวัติศาสตร์ และการวิเคราะห์เชิงลึก ก็สามารถทำการศึกษาในรูปแบบของกรณีศึกษาได้ทั้งสิ้น

ลักษณะของการศึกษาแบบกรณีศึกษา (Characteristics of Case study)

เป็นการศึกษาแบบเจาะลึกเกี่ยวกับเหตุการณ์หรือสถานการณ์หนึ่ง กลุ่มของสังคม ชุมชน บุคคล การศึกษาแบบกรณีศึกษาส่วนใหญ่จะใช้วิธีการสังเกต ใฝ่ดูอย่างใกล้ชิด ลักษณะของการศึกษาแบบกรณีศึกษาในงานวิจัยเชิงคุณภาพ เป็นการศึกษาสิ่งที่เป็นนามธรรมอย่างมาก เช่น ค่านิยม วัฒนธรรม ทักษะคิด ความคิด โดยเป็นการบรรยายอย่างมีหลักฐานและทฤษฎีสนับสนุน เน้นที่ผู้วิจัยมากกว่าผู้อ่าน โดยผู้วิจัยจะทำการศึกษา Case นั้น และทำการอธิบายอย่างละเอียดและมีหลักฐานสนับสนุน

ประเภทของวิธีการศึกษาแบบกรณีศึกษา (Types of Case study) มีดังนี้

1. Historical Organization เป็นการศึกษาที่เน้นศึกษาองค์กรหนึ่งๆ อย่างตลอดเวลา ต่อเนื่องและบ่อยครั้ง เป็นการติดตามพัฒนาการขององค์กร
2. Observational เป็นการศึกษาที่ใช้การสังเกตแบบมีส่วนร่วม
3. Life history เป็นการศึกษาที่อาศัยการเล่าหรือบรรยายโดยบุคคลอื่นๆ เกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของบุคคลหนึ่งอย่างสมบูรณ์
4. Situation Analysis เป็นการศึกษาที่ศึกษาเหตุการณ์เฉพาะ โดยอาศัยมุมมองที่หลากหลาย
5. Multi cases เป็นการศึกษาที่ผู้วิจัยศึกษากับกรณีที่มีความแตกต่างหลากหลาย และเป็นอิสระต่อกัน
6. Multi sites เป็นการศึกษาที่ใช้แหล่งต่างๆ จำนวนมากหรือได้รับความร่วมมือในการวิจัยจากหลายฝ่าย โดยมีเป้าหมายหลักคือการพัฒนาทฤษฎี (ยาใจ พงษ์บริบูรณ์ 2010)

ขั้นตอนในการออกแบบการวิจัยกรณีศึกษามีดังนี้

1. a study's questions เป็นขั้นตอนแรกในการออกแบบการวิจัย ผู้วิจัยต้องตั้งคำถามในการศึกษาว่า จะศึกษาใคร ศึกษาอะไร ศึกษาที่ไหน ศึกษาอย่างไร และศึกษาทำไม คำถามเหล่านี้เป็นสิ่งที่สำคัญสำหรับการศึกษาเฉพาะกรณี
2. its propositions การกำหนดประเด็นที่จะศึกษา เป็นการสร้างขอบเขตในการศึกษาต่อเนื่องมาจากการตั้งคำถามการวิจัย
3. its units of analysis การเลือกบุคคลที่จะศึกษา ตัวผู้ให้ข้อมูลหรือตัวผู้ที่ผู้วิจัยต้องการจะศึกษา (case) เป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดในการวิจัยประเภทนี้ ผู้วิจัยต้องตอบคำถามให้ได้ชัดเจนว่าทำไมจึงต้องเลือกศึกษาบุคคลคนนี้ ในการศึกษาวิจัยบุคคลนี้มีความสำคัญอย่างไร
4. the logic linking the data to the propositions การเชื่อมโยงข้อมูลอย่างมีตรรกะ ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษามาวิเคราะห์อย่างมีเหตุผล
5. the criteria for interpreting the findings ต่อเนื่องจากการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยทำการ

ตีความข้อมูลให้มีความกระจ่างชัดและเที่ยงตรง อธิบายถึงสาเหตุ ปัจจัยที่ส่งผลให้ตัวบุคคลที่ศึกษา (case) มีปรากฏการณ์เช่นนี้เกิดขึ้นในชีวิต (Robert, 2003)

จากข้อมูลข้างต้นเกี่ยวกับความเป็นต้นแบบ และการศึกษาแบบกรณีศึกษา (Case study) ที่ผู้วิจัยทำการศึกษาเพื่อใช้เป็นข้อมูลตั้งต้นในการศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาต้นแบบความเป็นครูคนตรีพื้นบ้านล้านนา: กรณีศึกษา ครูพรหมเสวี สรรพศรี โดยในการศึกษารั้งนี้ผู้วิจัยได้มุ่งประเด็นศึกษาไปที่ตัวของ “ครู” ซึ่งเป็นหนึ่งในองค์ประกอบสำคัญทางการศึกษาตามทฤษฎีทางการศึกษาของสไตเนอร์ (Steiner 1988) ศาสตราจารย์ผู้มีความเชี่ยวชาญด้านปรัชญาการศึกษา ได้นำเสนอองค์ประกอบสำคัญ 4 ส่วนของการศึกษา ได้แก่ ครู ผู้เรียน สารเนื้อหา และบริบทหรือสถานการณ์การเรียนรู้ หรือการเรียนการสอน รายละเอียดผู้วิจัยจะนำเสนอในตอนต่อไปที่ 4 ดังต่อไปนี้

ตอนที่ 4 ทฤษฎีทางการศึกษาของสไตเนอร์ (Steiner, 1988)

สไตเนอร์ (Steiner, 1988) ได้ให้ความหมายของการศึกษาว่าเป็นการเรียนรู้จากการแนะนำด้วยความตั้งใจ ส่วนการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการศึกษาเรียกว่าเป็นการพัฒนาจิตวิญญาณ ดังนั้นสไตเนอร์จึงเน้นสาระที่สัมพันธ์กับจิตวิญญาณในทุกมิติ (ณรุทธ์ สุทธจิตต์, 2555) ทฤษฎีทางการศึกษาของสไตเนอร์ (Steiner, 1988) ได้นำเสนอองค์ประกอบที่สำคัญของการศึกษา โดยมี 4 องค์ประกอบ ได้แก่

1. ครูหรือผู้สอน (Teacher) เป็นผู้แนะนำการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน
2. นักเรียนหรือผู้เรียน (Student) เป็นผู้ที่ได้รับคำแนะนำ การเรียนรู้จากครูผู้สอน
3. สารเนื้อหา (Content) เป็นโครงสร้างหรือองค์ประกอบในการเรียนรู้ที่ถูกสร้างขึ้นโดยครูเพื่อใช้เป็นแนวทางในการดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอน
4. บริบทหรือสถานการณ์การเรียนรู้ หรือการเรียนการสอน (Context or Position for learning) เป็นการจัดสภาพการณ์ของการเรียนรู้

การจัดการเรียนการสอนตามแนวคิดของสไตเนอร์ (Steiner, 1988) เป็นวิธีการตามธรรมชาติ เป็นไปตามบรรยากาศของชุมชนและตามภารกิจประจำวันที่ครูและนักเรียนจะทำกิจกรรมร่วมกันตามความสนใจของเด็ก สิ่งแวดล้อมในห้องเรียนต้องเป็นไปตามวิถีธรรมชาติ การสอนของครูต้องมีการกระตุ้นการเรียนรู้ ให้เด็กมีแรงจูงใจที่จะเรียน (พีรญา วิสุทธิจันทกุล, 2554)

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้มุ่งเน้นศึกษาในมิติของ “ครู” เป็นหลัก คือครูพรหมเสวี สรรพศรี ทั้งนี้ นอกจากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องที่ผู้วิจัยได้นำเสนอข้อมูลไปในข้างต้นทั้ง 4 ตอนแล้วนั้น ผู้วิจัยได้ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งแบ่งเป็น 2 ประเด็นหลัก คือ 1) งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

กับความเป็นครู และครุคณาจารย์ที่บ้านล้านนา และ 2) งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับครูพรหมเมศวร์ สรรพศรี ดังนี้

ตอนที่ 5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การทำวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

1. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความเป็นครู และครุคณาจารย์ที่บ้านล้านนา

ปพิชญา เสียงประเสริฐ ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์ทัศนคติและกระบวนการถ่ายทอดดนตรีไทยของครูชนก สาศริก มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาประวัติและความเป็นตัวตนของครูชนก สาศริก 2) วิเคราะห์ทัศนคติและกระบวนการถ่ายทอดดนตรีไทยของครูชนก สาศริก ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ผลการวิจัยพบว่า 1) ครูชนก สาศริก เป็นผู้สืบทอดสายตระกูลศิลปะบรรเลง และได้รับการปลูกฝังด้านการสอนและคุณธรรมจากครอบครัว ส่งผลให้ครูชนก สาศริก มีบุคลิกความสนใจ และความเป็นครูที่มีเอกลักษณ์ 2) ทัศนคติและกระบวนการถ่ายทอดดนตรีไทยของครูชนก สาศริก แบ่งออกเป็น 3 ด้าน คือ การปฏิบัติตน การอนุรักษ์ และการพัฒนา (ปพิชญา เสียงประเสริฐ 2556)

เสาวภาคย์ อุดมวิชัยวัฒน์ (2559) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์อัตลักษณ์ความเป็นครุคณาจารย์ไทยของครูสำราญ เกิดผล ศิลปินแห่งชาติ มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์อัตลักษณ์ความเป็นครุคณาจารย์ไทยของครูสำราญ เกิดผล ศิลปินแห่งชาติ ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ผลการวิจัยพบว่า อัตลักษณ์ความเป็นครุคณาจารย์ไทยของครูสำราญ เกิดผล ศิลปินแห่งชาติ ประกอบไปด้วย 3 ด้านสำคัญ ได้แก่ ด้านบุคลิกภาพ ด้านคุณธรรม และด้านการสอน (เสาวภาคย์ อุดมวิชัยวัฒน์, 2559)

วรรณิสา ประเสริฐศุภวิทย์ (2555) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาด้านแบบความเป็นครุคณาจารย์: กรณีศึกษาพันเอกชูชาติ พิทักษากร ศิลปินแห่งชาติ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาคุณลักษณะของความเป็นครุคณาจารย์ในด้านต่างๆของพันเอกชูชาติ พิทักษากร ศิลปินแห่งชาติ 2) สร้างแนวทางคุณลักษณะของความเป็นครุคณาจารย์ โดยมีต้นแบบคือพันเอกชูชาติ พิทักษากร ศิลปินแห่งชาติ ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ผลการวิจัยพบว่า 1) คุณลักษณะของความเป็นครุคณาจารย์ทั้ง 4 ด้านของพันเอกชูชาติ พิทักษากร ศิลปินแห่งชาติ คือ ด้านบุคลิกภาพ ด้านคุณธรรม และด้านการสอน 2) นำเสนอแนวทางต้นแบบความเป็นครุคณาจารย์ของพันเอกชูชาติ พิทักษากร ศิลปินแห่งชาติ ประกอบด้วยรายละเอียดของคุณลักษณะด้านบุคลิกภาพ ด้านคุณธรรมและจรรยาบรรณ ด้านความรู้และประสบการณ์ และด้านการสอน

พิชญาภา มานะวิริยภาพ (2554) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษากระบวนการถ่ายทอดและเทคนิคการสอนขิมของอาจารย์นิธิ ศรีสว่าง มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษากระบวนการถ่ายทอด

การบรรเลงขิมของอาจารย์นิธิ ศรีสว่าง 2) เพื่อศึกษาเทคนิคการสอนขิมของอาจารย์นิธิ ศรีสว่าง ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ผลการวิจัยพบว่า 1) อาจารย์นิธิ ศรีสว่าง มีขั้นตอนในการสอนขิม 3 ขั้นตอน คือ ขั้นต้น ขั้นกลาง และขั้นสูง 2) อาจารย์นิธิ ศรีสว่าง มีเทคนิคในการสอนขิม การแก้ปัญหาของผู้เรียนในการเรียนการสอนได้อย่างถูกต้อง คือ ปัญหาสระของผู้เรียน เทคนิคการบรรเลงขิม กระบวนทางความจำ วินัยในการซ้อม อาจารย์เป็นผู้เลือกเพลงที่เหมาะสมกับผู้เรียน และเป็นผู้มีความคิดสร้างสรรค์ ประพันธ์เพลงโดยยังคงรูปแบบความเป็นไทย

กิจชัย ส่องเนตร (2554) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การสืบทอดสละลื้อในวัฒนธรรมดนตรีล้านนา มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมา พัฒนาการ การสืบทอดสละลื้อ ผลการศึกษาการสืบทอดสละลื้อพบว่า กลุ่มครูผู้ให้ข้อมูลสละลื้อให้ความสำคัญมากในเรื่องการเทียบเสียง การเลือกเพลงแรกสำหรับสอน การท่องโน้ต การจัดเพลงเพื่อสอน การเลือกบทขับซอ การเลือกสอนเพลงพ็อน การถ่ายทอดต้องใช้หลักการตาตุ หูฟัง สมองคิด มือปฏิบัติเลียนแบบ ฝึกทำซ้ำ อาจารย์ครูที่มีความรู้และมีมือดีเป็นต้นแบบสืไป

กิจชัย ส่องเนตร (2545) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง กระบวนการเรียนรู้ดนตรีพื้นบ้านวงสละลื้อซอ ปิน ของครูศิลปิน ในอำเภอเมือง จังหวัดน่าน มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพ บทบาทและกระบวนการเรียนรู้ดนตรีพื้นบ้านวงสละลื้อ ซอ ปิน ของครูศิลปิน ในอำเภอเมือง จังหวัดน่าน ผลการวิจัยพบว่า ครูศิลปินที่ดำเนินการเกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้ มี 2 ยุค คือยุคในอดีต คือ ครูไชยลังกา เครือเสน ครูคำผาย นุ่ปิง และศิลปินอิสระในท้องถิ่น ในยุคปัจจุบันส่วนใหญ่คือ ครูศิลปินที่เป็นศิษย์ของครูทั้ง 2 ท่านและศิลปินอิสระ ดำเนินการถ่ายทอดกระบวนการเรียนรู้ในสถานศึกษา นอกโรงเรียนและแบบพื้นบ้าน ซึ่งเป็นวิธีการเรียนรู้ของดนตรีพื้นบ้าน รูปแบบการสอนมี 2 แบบ คือรูปแบบที่ 1 กระบวนการเรียนรู้แบบในและนอกระบบ ครูเป็นผู้เดินทางไปสอนให้กับผู้เรียนในสถานที่ต่างๆ มีการกำหนดเวลาเรียนที่แน่นอน เรียนรู้ในระยะเวลาสั้นๆ สาระการเรียนเป็นแบบเบื้องต้น ในด้านการสร้างประสบการณ์จะแสดงในงานโรงเรียน ชุมชน และท้องถิ่น รูปแบบที่ 2 ได้แก่ กระบวนการเรียนรู้แบบพื้นบ้าน เรียนรู้แบบวิธีมุขปาฐะ ผู้เรียนติดตามครูไปแสดงตามสถานที่ต่างๆในงานประเพณี พิธีกรรม ผู้เรียนศึกษาค้นพบด้วยตนเองจากการสังเกต เลียนแบบ สร้างประสบการณ์จากการแสดงวงดนตรีพื้นบ้านสละลื้อ ซอ ปิน เข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมท้องถิ่น

ชำคม พรประสิทธิ์ ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง วัฒนธรรมการบรรเลงดนตรีไทย ภาคเหนือ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวัฒนธรรมการบรรเลง ดนตรีประจำถิ่นภาคเหนือของประเทศไทย ผลการวิจัยพบว่าวัฒนธรรมการบรรเลงดนตรีในพื้นที่ภาคเหนือมีความหลากหลาย สามารถจำแนกออกเป็นวัฒนธรรมใหญ่ๆ 5 ประเภท ได้แก่ 1) วัฒนธรรมการขับซอ 2) วัฒนธรรมการบรรเลงวงเครื่องสายล้านนาและการตีพิณเป็ยะ 3) วัฒนธรรมการบรรเลงกลองล้านนา 4) วัฒนธรรมการบรรเลงวงปี่

แพทย์พื้นเมืองหรือวงป่าต 5) วัฒนธรรมการบรรเลงวงดนตรีที่ประจำอยู่ ณ จังหวัดต่างๆ (ข้าคม พร ประสิทธิ์ 2549)

บุษกร สำโรงทอง ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง ความเชื่อ และพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรม การถ่ายทอดดนตรีไทยภาคเหนือ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวัฒนธรรมการถ่ายทอดความรู้ด้านดนตรี ไทย ภาคเหนือ ผลการวิจัยพบว่า ดนตรีพื้นเมืองภาคเหนือได้รับการสืบทอดจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่อีกรุ่น ด้วยวิธีมุขปาฐะ การเรียนการสอนมักดำเนินที่บ้านครู ทำให้ครูและศิษย์มีความใกล้ชิดกัน ผู้เรียนมิได้ รับเพียงวิชาความรู้เท่านั้น แต่ยังได้เรียนรู้การวางตนในการประกอบอาชีพนักดนตรี ครูจะถ่ายทอด ความรู้เรื่องพิธีกรรมการบูชาครูไปยังอนุชนซึ่งเป็นพิธีกรรมที่สำคัญสำหรับผู้เริ่มเรียนและผู้แสดง การ สืบสานวัฒนธรรมดนตรีล้านนานอกจากจะเป็นการอนุรักษ์ดนตรีที่ดั้งเดิมแล้ว ยังเป็นการอนุรักษ์ภูมิ ปัญญาของท้องถิ่นล้านนาที่มีเอกลักษณ์อันโดดเด่นของไทยให้คงอยู่สืบไปอีกด้วย (บุษกร สำโรงทอง 2549)

2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับครูพรหมเมศวร์ สรรพศรี

ตั้งปณิธาน อารีย์ (2553) ได้ทำอาศรมศึกษา : พรหมเมศวร์ สรรพศรี วัตถุประสงค์ 1) เพื่อ ศึกษาประวัติชีวิตและผลงานของครูพรหมเมศวร์ สรรพศรี 2) ศึกษาวิธีการบรรเลงสลับตามลีลาของ ครูพรหมเมศวร์ สรรพศรี 3) วิเคราะห์บทเพลงพื้นบ้านล้านนาทางสลับของครูพรหมเมศวร์ สรรพศรี

รัชกร บุญรักษาเดชธนา (2553) ทำการศึกษาชีวประวัติครูพรหมเมศวร์ สรรพศรี วัตถุประสงค์ เพื่อ 1) ศึกษาชีวประวัติของครูพรหมเมศวร์ สรรพศรี 2) เพื่อศึกษาประวัติทางด้านดนตรีพื้นเมืองของ ครูพรหมเมศวร์ สรรพศรี 3) เพื่อศึกษาและรวบรวมกิจกรรม ผลงานทางด้านดนตรีของครูพรหมเมศวร์ สรรพศรี 4) เพื่อศึกษาวิธีการถ่ายทอดความรู้ด้านดนตรีพื้นเมือง สลับ ซึ่ง การอนุรักษ์ดนตรีพื้นเมือง ของครูพรหมเมศวร์ สรรพศรี

อวยพร อารีโกเศศ (2557) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาวิธีการสอนเครื่องดนตรีพื้นเมือง เบื้องต้น วงสลับ ซอ ซึ่ง กรณีศึกษา ครูพรหมเมศวร์ สรรพศรี มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษา กระบวนการสอนและวิธีการสอนการบรรเลงเครื่องดนตรีพื้นเมืองวงสลับ ซอ ซึ่ง เบื้องต้นของครู พรหมเมศวร์ สรรพศรี 2) เพื่อศึกษาเครื่องดนตรีพื้นเมือง สลับ ซอ ซึ่ง ของครูพรหมเมศวร์ สรรพศรี ผล การศึกษาพบว่า 1) กระบวนการสอนและวิธีการสอนการบรรเลงเครื่องดนตรีพื้นเมืองวงสลับ ซอ ซึ่ง เบื้องต้นของครูพรหมเมศวร์ สรรพศรี จะมีกระบวนการที่ทำให้ผู้เรียนสามารถเข้าใจเรื่องของจังหวะ วิธีการบรรเลงเครื่องดนตรี ซึ่งเครื่องดนตรีแต่ละชนิดมีวิธีการบรรเลงที่แตกต่างกันออกไป ครูพรหม เมศวร์จะมีวิธีการสอนเพื่อให้ผู้เรียนได้เกิดความเข้าใจอย่างค่อยเป็นค่อยไปตามความสามารถของผู้เรียน และสามารถบรรเลงเครื่องดนตรีพื้นเมืองได้อย่างถูกต้อง 2) การศึกษาเครื่องดนตรีพื้นเมืองที่ใช้ในวงสลับ ซอ ซึ่ง พบว่าเครื่องดนตรีแต่เดิมนั้นสลับเป็นผู้สร้างเครื่องดนตรีเพื่อสร้างความบันเทิงและเครื่อง

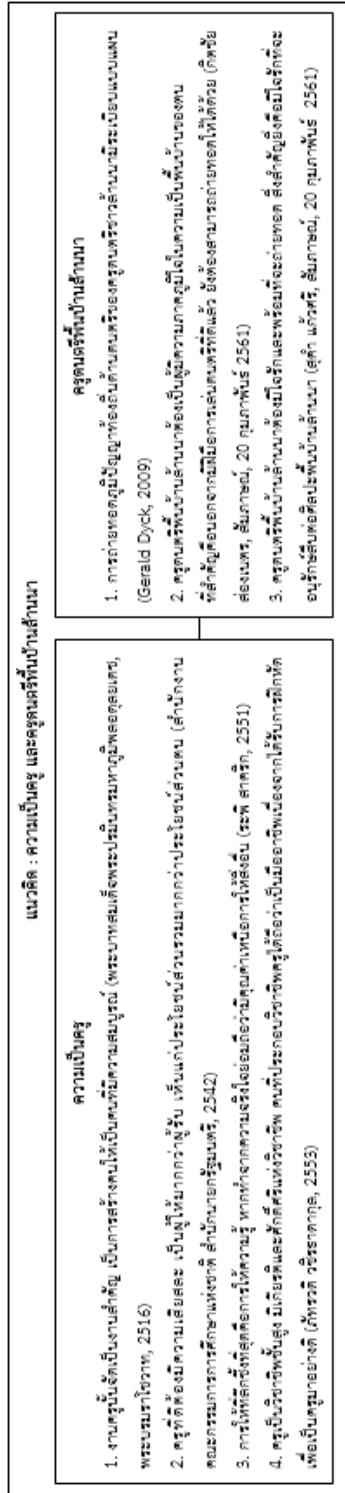
ดนตรีประจำตัวของชายหนุ่มในบรรเลงเดี่ยวสำหรับการแอ้วสาวของหนุ่มสาวชาวล้านนาเท่านั้น ต่อมาเริ่มมีการรวมวงจึงได้กำหนดเสียงของเครื่องดนตรีให้มีเสียงที่เป็นมาตรฐานมากขึ้น อีกทั้งยังใช้ประกอบการแสดงและกิจกรรมในงานต่างๆ

กรอบแนวคิดการวิจัย

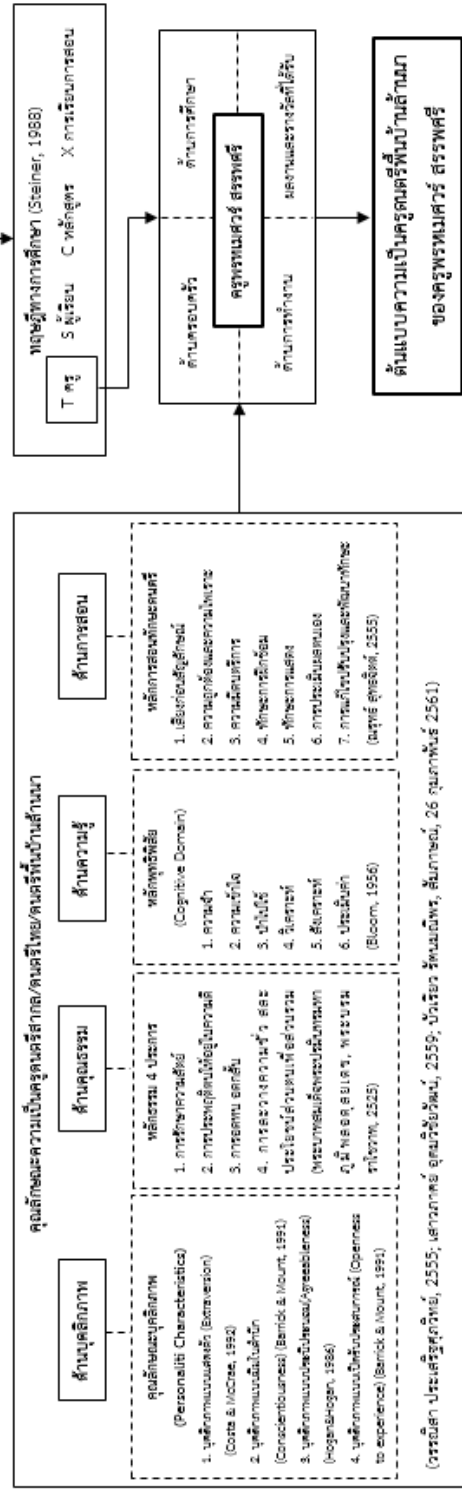
งานวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาต้นแบบความเป็นครูคนตรีพินบ้านล้านนาของครูพรหมเมศวร์ สรรพศรี ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาข้อมูลจากแนวคิด เอกสารตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อสร้างกรอบแนวคิดในการวิจัย ในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยได้เลือกแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับ 1) ครูพรหมเมศวร์ สรรพศรี เป็นการศึกษาภูมิหลังด้านครอบครัว ด้านการศึกษา ด้านการทำงาน ผลงานและรางวัลที่ได้รับ 2) แนวคิด : ความเป็นครู และครูคนตรีพินบ้านล้านนา 3) ความเป็นต้นแบบ (Role model) และการศึกษาแบบกรณีศึกษา (Case study) 4) ทฤษฎีทางการศึกษาของสไตเนอร์ (Steiner, 1988) ที่ประกอบไปด้วย ครู ผู้เรียน เนื้อหาสาระ และการเรียนการสอน ซึ่งงานวิจัยนี้ผู้วิจัยมุ่งศึกษาที่ตัวครูผู้สอนเป็นหลัก คือครูพรหมเมศวร์ สรรพศรี และ 5) งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยผู้วิจัยได้นำเสนอเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

ความเป็นที่แบบ (Role model) และการศึกษาแบบกรณีศึกษา (case study)

- บุคคลผู้ประสบความสำเร็จ มีความเป็นแบบอย่างที่บุคคลอื่นชื่นชมอย่างและเป็นแรงบันดาลใจให้แก่ผู้อื่นได้ (Morgenthau, 2015)
- กรณีศึกษาคือการเป็นกรณีศึกษาและอธิบายปรากฏการณ์ของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง (Robert, 2003) ขึ้นตอนในการศึกษา ได้แก่ 1) ตั้งคำถามเพื่อศึกษา 2) กำหนดประเด็นที่จะศึกษา 3) เลือกบุคคลที่จะศึกษา 4) รวบรวมข้อมูลและเหตุผล 5) ตีความ

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การศึกษาต้นแบบความเป็นครูคนตรีที่บ้านล้านนา: กรณีศึกษา ครูพรหมเมศวร์ สรรพศรี ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาต้นแบบความเป็นครูคนตรีที่บ้านล้านนาของครูพรหมเมศวร์ สรรพศรี โดยในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ในเบื้องต้นผู้วิจัยได้ทำการศึกษาคูณลักษณะความเป็นครูคนตรี พบว่าการเป็นครูคนตรีที่ดีไม่ว่าจะครูคนตรีสากล ครูคนตรีไทย และครูคนตรีที่บ้านล้านนา จะมีคุณลักษณะสำคัญ 4 ด้านแยกเช่นเดียวกัน ได้แก่ ด้านบุคลิกภาพ ด้านคุณธรรม ด้านความรู้ และด้านการสอน (วรรณิสรา ประเสริฐสุภวิทย์, 2555; เสาวภาคย์ อุดมวิชัยวัฒน์, 2559; บัวเรียว รัตนมณีพร, สัมภาษณ์, 26 กุมภาพันธ์ 2561) โดยผู้วิจัยจะนำคุณลักษณะทั้ง 4 ด้านนี้มาใช้เป็นโมเดลตั้งต้นร่วมกับกรอบแนวคิด เพื่อทำการศึกษาด้านต้นแบบความเป็นครูคนตรีที่บ้านล้านนา: กรณีศึกษา ครูพรหมเมศวร์ สรรพศรี มีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

การกำหนดผู้ให้ข้อมูลและแหล่งข้อมูล

ในการวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภูมิหลัง

ของครูพรหมเมศวร์ สรรพศรี ความเป็นครู ครูคนตรีที่บ้านล้านนา ความเป็นต้นแบบและการศึกษาแบบกรณีศึกษา (Case study) ทฤษฎีทางการศึกษา นอกจากนี้ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูล 3 กลุ่ม ได้แก่ 1) ผู้ให้ข้อมูลหลัก 2) กลุ่มครอบครัวและเครือข่าย 3) กลุ่มลูกศิษย์ของครูพรหมเมศวร์ที่ได้รับการถ่ายทอดโดยตรง รายละเอียดของแหล่งข้อมูลมีดังนี้

1. แนวคิด ทฤษฎี เอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้ในการกำหนดแนวทางการวิจัย มีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 1 ตารางแสดงข้อมูลแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้ในการกำหนดแนวทางการวิจัยเรื่อง การศึกษาต้นแบบความเป็นครูดนตรีพื้นบ้านล้านนาของครูพรหมศร ศรีพรพศรี

เรื่อง	ชื่อเอกสาร หรือแนวคิด	ประเภท	ผู้เขียน/ผู้วิจัย	ปี
ภูมิหลังของครูพรหมศรศรี	อาศรมศึกษา: ครูพรหมศรศรี ศรีพรพศรี	งานวิจัย	ตั้งปณิธาน อารีย์	2554
	ชีวประวัติครูพรหมศรศรี ศรีพรพศรี	งานวิจัย	รัชกร บุญรักษาเดชธนา	2553
	การศึกษาชีวประวัติและการสอนซึ่งของครูพรหมศรศรี ศรีพรพศรี	งานวิจัย	รัชกร บุญรักษาเดชธนา	2560
	การศึกษาวิธีการสอนเครื่องดนตรีพื้นเมืองเบื้องต้น วงสะล้อซอ ซึง กรณีศึกษาครูพรหมศรศรี ศรีพรพศรี	งานวิจัย	อวยพร อารีโกเศศ	2557
ความเป็นครู	งานครู	พระบรมราชาบาท	พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช	2516
	ครูผู้สร้างโลก	ตำรา/หนังสือ	พุทธทาสภิกขุ	2527
	ครู ผู้เป็นกัลยาณมิตรของศิษย์	วารสาร	ระพี สาคริก	2541
	คุณลักษณะของครูที่ดี	วารสาร	สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี	2542
	การเปรียบเทียบวิธีการพัฒนาครูสู่ความเป็นครูมืออาชีพ : การวิเคราะห์ปฏิสัมพันธ์	งานวิจัย	ภัทรวดี วชิรธาดากุล	2553
ความเป็นครู		ตำรา/หนังสือ	ยนต์ ชุ่มจิต	2553

เรื่อง	ชื่อเอกสาร หรือแนวคิด	ประเภท	ผู้เขียน/ผู้วิจัย	ปี
	ครูเพื่อศิษย์ เต็มหัวใจให้ การศึกษา	ตำรา/ หนังสือ	วิจารณ์ พานิช	2553
	ความเป็นครู	ตำรา/ หนังสือ	วิไล ตั้งจิตสมคิด	2554
	วุฒิภาวะของความเป็นครู	ตำรา/ หนังสือ	วิเชียร ไชยบัง	2558
ครูดนตรีพื้นบ้าน ล้านนา	Musical journeys in Northern Thailand	งานวิจัย	Dyck, G.	2009
	ดนตรีพื้นบ้านล้านนา	ตำรา/ หนังสือ	ยงยุทธ ชีรศิลป์	2535
	ความเชื่อ และ พิธีกรรม ที่ เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมการ ถ่ายทอดดนตรีไทยภาคเหนือ	งานวิจัย	บุษกร สำโรงทอง	2549
	กระบวนการเรียนรู้ดนตรี พื้นบ้านวงสะล้อ ซอ ปีน ของครู ศิลป์ใน อำเภอมือง จังหวัด น่าน	งานวิจัย	กิจชัย ส่องเนตร	2545
	วัฒนธรรมการบรรเลงดนตรีไทย ภาคเหนือ	งานวิจัย	ข้าคม พรประสิทธิ์	2549
	การสืบทอดสะล้อในวัฒนธรรม ล้านนา	งานวิจัย	กิจชัย ส่องเนตร	2554
ความเป็น ต้นแบบ (Role model)	How role models affect role aspirants' motivation and goals	งานวิจัย	มอเกินรอท (Morgenroth)	2015
	Someone like me can be successful	ตำรา/ หนังสือ	ลือควู้ด (Lockwood)	2006
ทฤษฎีทางการ ศึกษา	ทฤษฎีองค์ประกอบทาง การศึกษา	ตำรา/ หนังสือ	Steiner, E.	1988
	ดนตรีศึกษา หลักการและ สาระสำคัญ	ตำรา/ หนังสือ	ณรุทธ์ สุทธจิตต์	2555

เรื่อง	ชื่อเอกสาร หรือแนวคิด	ประเภท	ผู้เขียน/ผู้วิจัย	ปี
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	การศึกษาต้นแบบความเป็นครูที่ดี: กรณีศึกษา พันเอกชูชาติ พิทักษากร ศิลปินแห่งชาติ	งานวิจัย	วรรณิสา ประเสริฐศุกวิทย์	2555
	การวิเคราะห์อัตลักษณ์ความเป็นครูคนตรีไทยของครูสำราญ เกิดผล ศิลปินแห่งชาติ	งานวิจัย	เสาวภาคย์ อุดมวิชัยวัฒน์	2559

2. ผู้ให้ข้อมูลหลัก

ผู้วิจัยกำหนดผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key informants) โดยเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) เพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือครูพรหมเมศวร์ สรรพศรี

3. กลุ่มครอบครัวและเครือข่าย

ผู้วิจัยทำการเลือกกลุ่มครอบครัวและเครือข่ายด้วยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) จำนวน 5 ท่าน โดยบุคคลที่ผู้วิจัยเลือกนั้นจะต้องเป็นผู้ที่สืบเชื้อสายตระกูลสรรพศรีทั้งทางตรงและทางอ้อม ซึ่งหมายถึงบุคคลในครอบครัว หรือเครือข่ายของครูพรหมเมศวร์ สรรพศรี และต้องเป็นผู้ที่มีความสนิทสนม มีการติดต่อกันอยู่เสมอกับครูพรหมเมศวร์จนถึงปัจจุบัน

ตารางที่ 2 ตารางแสดงรายชื่อผู้ให้ข้อมูลในกลุ่มครอบครัวและเครือข่าย

ลำดับที่	ผู้ให้ข้อมูล	ความสัมพันธ์	ตำแหน่งหน้าที่การงาน
1	นางรุจิรา สรรพศรี	ภรรยา	ครูผู้สอนวิชาดนตรี โรงเรียนเชียงรายวิทยาคม จ.เชียงราย
2	นายปรเมศวร์ สรรพศรี	บุตรชาย	อาจารย์ประจำภาควิชาดนตรี คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ จ.เชียงใหม่
3	นางเพียงอ้อ สรรพศรี	บุตรสาว	เภสัชกร จ.ลำปาง
4	นางเทพินทร์ จารุศุกร	น้องสาว	ครู โรงเรียนเชียงรายวิทยาคม จ.เชียงราย
5	นายพรหมศาสตร์ สรรพศรี	น้องชายฝาแฝด	ครูผู้สอนวิชาดนตรี โรงเรียนรัตนานาเอื้อวิทยา จ.เชียงใหม่

4. กลุ่มลูกศิษย์ที่ได้รับการถ่ายทอดโดยตรง

ผู้วิจัยทำการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) จำนวน 43 ท่าน ซึ่งมีเกณฑ์ในการคัดเลือก คือ จะต้องเป็นลูกศิษย์โดยตรงที่เคยรับการถ่ายทอดดนตรีพื้นบ้านล้านนากับครูพรหมเสวร์ สรรพศรี โดยจะต้องได้เรียนกับท่านไม่ต่ำกว่า 5 ปี และนอกจากเกณฑ์ข้างต้นที่ผู้วิจัยได้กำหนดแล้วนั้น ผู้ให้ข้อมูลจะต้องตรงกับคุณสมบัติ/สถานะ ดังต่อไปนี้อย่างน้อย 1 ข้อ ได้แก่

- A ดำรงตำแหน่งอาจารย์ประจำมหาวิทยาลัย สาขาที่เกี่ยวข้องกับวิชาดนตรี
- B ประกอบอาชีพครูดนตรีในโรงเรียนรัฐบาลหรือเอกชน
- C อาชีพอื่นๆ

ทั้งนี้ เนื่องจากครูพรหมเสวร์ สรรพศรี เป็นครูดนตรีพื้นบ้านล้านนาที่ทำการสอนให้กับผู้เรียนอย่างหลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นผู้เรียนในระบบโรงเรียน ผู้เรียนนอกระบบ ครูพรหมเสวร์ ยังได้ทำการสอนดนตรีพื้นบ้านล้านนาสำหรับผู้สูงอายุ ซึ่งเป็นการศึกษาในรูปแบบอรรถาศัย โดยครูพรหมเสวร์ได้ทำการสอนดนตรีพื้นบ้านล้านนาผู้สูงอายุมาไม่ต่ำกว่า 10 ปี ดังนั้น ผู้วิจัยจะถือว่ากลุ่มผู้สูงอายุดังกล่าวคือผู้ให้ข้อมูลในกลุ่มของลูกศิษย์ที่ได้รับการถ่ายทอดโดยตรงเช่นเดียวกับลูกศิษย์อื่นๆ สำหรับการกำหนดคุณสมบัติ/สถานะ ของผู้เรียนในกลุ่มผู้สูงอายุนี้ ผู้วิจัยจะกำหนดด้วยย่อว่า E ซึ่งมีความหมายโดยนัยว่า Elderly นั่นเอง

ตารางที่ 3 ตารางแสดงรายชื่อผู้ให้ข้อมูลในกลุ่มลูกศิษย์ที่ได้รับการถ่ายทอดโดยตรง

ลำดับที่	เริ่มเรียนกับครูเมื่อปี พ.ศ.	ผู้ให้ข้อมูล	อาชีพ	คุณสมบัติ
1	2539	ตั้งปณิธาน อารีย์	อาจารย์สอนดนตรีประจำมหาวิทยาลัย บ้านสมเด็จพระเจ้าพระยา กรุงเทพมหานคร	A
2	2540	รัชกร บุญรักษาเดชธนา	ครูดนตรี โรงเรียนสามเสนวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร	B
3	2540	อวยพร อารีโกเศศ	ครูดนตรี โรงเรียนวิมุตยาราม พิทยากร กรุงเทพมหานคร	B
4	2520	นายสุคำ แก้วศรี	ครูดนตรี โรงเรียนอนุบาลเชียงราย จ.เชียงราย	B

ลำดับ ที่	เริ่มเรียนกับครู เมื่อปี พ.ศ.	ผู้ให้ข้อมูล	อาชีพ	คุณสมบัติ
5	2545	นายรัตนะ ตาแปง	อาจารย์ประจำสาขาวิชา ศิลปะการแสดง คณะสถาปัตยกรรม ศาสตร์และศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จ.พะเยา	A
6	2523	นางนภาลักษณ์ แก้ววิฑูรย์	ครูสอนดนตรีที่บ้านล้านนา โรงเรียน บ้านป่าสักไถ่ จ.เชียงราย	B
7	2528	นางสนธยา ตาหล้า	ครูสอนดนตรีที่บ้านล้านนา โรงเรียน เตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ เชียงราย	B
8	2530	นายพิชิตศิลป์ ปินคำ	ครูสอนดนตรีที่บ้านล้านนา โรงเรียน ดำรงราษฎร์สงเคราะห์ จ.เชียงราย	B
9	2522	นางสาวอังคณา ละออบ	ครูสอนดนตรีที่บ้านล้านนา โรงเรียน ดำรงราษฎร์สงเคราะห์ จ.เชียงราย	B
10	2539	นางสาวประภัสสร แก้ว ศรี	ครูสอนดนตรีที่บ้านล้านนา โรงเรียน องค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงราย	B
11	2538	ปทุมพงษ์ ประเสริฐ	อาจารย์พิเศษ (คอมพิวเตอร์) มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง และรับสอน ดนตรีที่บ้านล้านนา	C
12	2550	นางอุบลวรรณ แสน มหายักษ์	ข้าราชการบำนาญ	E
13	2550	จำ สิบ แอ ก บุญ ส่ง โสวรรณ	ข้าราชการบำนาญ	E
14	2550	นายวิเชียร รัตนรุ่งศรี	ข้าราชการบำนาญ	E
15	2550	นายพีระยุทธ องประยูร	ค้าขาย	E
16	2550	นางเกศินี หอมแก่น จันทร์	ข้าราชการบำนาญพยาบาลวิชาชีพ ชำนาญพิเศษ	E
17	2550	พ.ท.สมพงษ์ สุภายศ	ข้าราชการบำนาญ	E
18	2550	นางจันทรา นันตรัตน์	แม่บ้าน	E
19	2550	นางยุพา ชื่นธีระวงศ์	แม่บ้าน	E

ลำดับ ที่	เริ่มเรียนกับครู เมื่อปี พ.ศ.	ผู้ให้ข้อมูล	อาชีพ	คุณสมบัติ
20	2550	นางสุวรรณา เชื้อนแก้ว	ธุรกิจส่วนตัว	E
21	2550	นางนิลรัตน์ อินทร	-	E
22	2550	นายสว่าง อินทิสัจจะวัฒน์	ข้าราชการบำนาญสำนักงาน รพช. เชียงใหม่	E
23	2550	นายพิชัย แสงเนตร	ข้าราชการบำนาญกรมพัฒนาที่ดิน	E
24	2550	นางวิไล ฐะคำ	ข้าราชการพยาบาลวิชาชีพ	E
25	2550	นางอำพรพรณ สนวนุ้ย	ช่างเสริมสวย	E
26	2550	น.ส.นวลศรี สิงห์ปัน	ข้าราชการบำนาญ	E
27	2550	นางสุกัญญา สุภายศ	ข้าราชการบำนาญ	E
28	2550	นางศุภชาดา แท้ตระกูล	ข้าราชการบำนาญ	E
29	2550	นางหลั่น แสนมหายักษ์	ค้าขาย	E
30	2550	นางกมลลักษณ์ แสนโส พิศ	ค้าขาย	E
31	2550	นางบังอร เพียรวิวัฒน์	-	E
32	2550	นางสุวพันธ์ สุภายศ	ข้าราชการบำนาญ	E
33	2550	นางสายทอง สุจริตต์	พนักงานรัฐวิสาหกิจ	E
34	2550	นายศักดิ์ดา แท้ตระกูล	ข้าราชการบำนาญ	E
35	2550	นางพองแก้ว รัตน์รุ่งศรี	ธุรกิจส่วนตัว	E
36	2550	อ.บุญส่ง สุภายศ	ข้าราชการบำนาญ	E
37	2550	นางกาญจนา เกสรพันธ์	-	E
38	2550	นางอำนาจพร มาก ไมตรี	ข้าราชการบำนาญ	E
39	2550	นางยุพิน ชัยรังษี	ข้าราชการบำนาญ	E
40	2550	นางวนิดา ศรีวิชัย	ข้าราชการบำนาญ	E

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ประกอบไปด้วย

1. แบบวิเคราะห์เอกสาร เพื่อใช้เก็บข้อมูลจากเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
2. แบบสัมภาษณ์

การทำวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้การสัมภาษณ์เป็นหลัก โดยในการศึกษาต้นแบบความเป็นครูดนตรีที่บ้านล้านนาของครูพรหมเมศวร์ สรรพศรี ผู้วิจัยจะสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก กลุ่มครอบครัวและเครือญาติ และกลุ่มลูกศิษย์ของครูพรหมเมศวร์ โดยใช้แบบสัมภาษณ์ชนิดกึ่งมีโครงสร้าง (Semi – structured interview) ซึ่งเป็นแบบสัมภาษณ์ที่มีคำถามเป็นแนวในการดำเนินการ แต่ข้อคำถามและลำดับขั้นในการดำเนินการสามารถยืดหยุ่นได้ (สุภางค์ จันทวานิช, 2561) โดยข้อคำถามนั้นมาจากทฤษฎีและแนวคิดที่ผู้วิจัยได้กำหนดในรอบแนวคิด อันประกอบไปด้วย 4 คุณลักษณะความเป็นครู ได้แก่ 1) ด้านบุคลิกภาพ แบ่งเป็น 4 ประเด็น คือ บุคลิกภาพแบบแสดงตัว (Costa & McCrae, 1992) บุคลิกภาพแบบมีมโนสำนึก (Barrick & Mount, 1991) บุคลิกภาพแบบประนีประนอม (Hogan&Hogan, 1986) และบุคลิกภาพแบบเปิดรับประสบการณ์ (Barrick & Mount, 1991) 2) ด้านคุณธรรม ผู้วิจัยนำคุณธรรมที่ประกาศจากพระบรมราชาโฆวาทของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพล อดุลยเดช เป็นหลักธรรมตั้งต้นในการศึกษา ได้แก่ การรักษาความสัตย์ การประพฤติตนให้อยู่ในความดี การอดทนอดกลั้น และการละเว้นความชั่ว สละประโยชน์ส่วนตนเพื่อส่วนรวม 3) ด้านความรู้ ตามหลักพุทธิพิสัยของบลูม (Bloom, 1956) ปัญหา 6 ชั้น ได้แก่ ความจำ ความเข้าใจ นำไปใช้ วิเคราะห์ สังเคราะห์ และประเมินค่า และ 4) ด้านการสอน ตามหลักการสอนทักษะดนตรี 7 ประการของณรุทธ์ สุทธจิตต์ (2555) ได้แก่ เสียงก่อน สัญลักษณ์ บรรเลงถูกต้องและไพเราะ ความมีดนตรีการ ทักษะการฝึกซ้อม ทักษะการแสดง การประเมินผลตนเอง การแก้ไขปรับปรุงและพัฒนาทักษะ ซึ่งแบบสัมภาษณ์นี้ผู้วิจัยได้สร้างแบบสัมภาษณ์แบ่งออกเป็น 2 ชุด ได้แก่

แบบสัมภาษณ์ชุดที่ 1 แบบสัมภาษณ์ครูพรหมเมศวร์ สรรพศรี

แบบสัมภาษณ์ชุดที่ 2 แบบสัมภาษณ์กลุ่มครอบครัวและเครือญาติ และกลุ่มลูกศิษย์ที่ได้รับ การถ่ายทอดโดยตรง

รายละเอียดของการเก็บข้อมูลแจกแจงตามตารางได้ดังนี้

ตารางที่ 4 ตารางแสดงข้อมูลการใช้แบบสัมภาษณ์กับผู้ให้ข้อมูล

วัตถุประสงค์	คำถามวิจัย	แบบสัมภาษณ์ชุดที่	ข้อมูลที่ต้องการศึกษา
เพื่อศึกษา ต้นแบบความ เป็นครูดนตรี ที่บ้านล้านนา ของครูพรหม ศร สรรพศรี	คุณลักษณะต้นแบบ ความเป็นครูดนตรี ที่บ้านล้านนาของครู พรหมศร สรรพศรี ประกอบไปด้วย คุณลักษณะในด้าน ใดบ้าง มีรายละเอียด อย่างไร	<u>แบบสัมภาษณ์ชุดที่ 1:</u> แบบสัมภาษณ์ครู พรหมศร สรรพศรี	คุณลักษณะความเป็นครูดนตรี ที่บ้านล้านนา ในด้านต่างๆ ได้แก่ ด้านบุคลิกภาพ ด้าน คุณธรรม ด้านความรู้ และด้าน การสอน
		<u>แบบสัมภาษณ์ชุดที่ 2:</u> แบบสัมภาษณ์กลุ่ม ครอบครัวและเครือข่าย และกลุ่มลูกศิษย์ที่ได้รับ การถ่ายทอดโดยตรง	1. ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของผู้ให้ สัมภาษณ์ 2. คุณลักษณะความเป็นครูดนตรี ที่บ้านล้านนาของครูพรหมศร ในด้านต่างๆ ได้แก่ ด้าน บุคลิกภาพ ด้านคุณธรรม ด้าน ความรู้ และด้านการสอน

ตัวอย่างแบบสัมภาษณ์ชุดที่ 1
แบบสัมภาษณ์ครูพรหมศร สรรพศรี

วัน - เวลา ที่สัมภาษณ์.....

ตอนที่ 1 ความเป็นครูดนตรีที่บ้านล้านนาของครูพรหมศร สรรพศรี ด้านบุคลิกภาพ
1.1 ในการร่วมงานกับผู้อื่นในสังคม ครูมีหลักในการปฏิบัติตนอย่างไร

ตอนที่ 2 ความเป็นครูดนตรีที่บ้านล้านนาของครูพรหมศร สรรพศรี ด้านคุณธรรม
2.1 ครูยึดถือเรื่องการรักษาสัจจะอย่างไร ในด้านหน้าที่และวาจา

ตอนที่ 3 ความเป็นครูดนตรีที่บ้านล้านนาของครูพรหมศร สรรพศรี ด้านความรู้
3.1 ครูสามารถจำเพลงทุกเพลงที่เคยเรียนมา รวมถึงสามารถบรรเลงเครื่องดนตรีทุกชนิดที่เคย
เรียนมาได้หรือไม่ และมีวิธีการจดจำสิ่งเหล่านี้ได้อย่างไร

ตอนที่ 4 ความเป็นครูดนตรีที่บ้านล้านนาของครูพรหมศร สรรพศรี ด้านการสอน
4.1 ครูเริ่มสอนอย่างไรให้ผู้เรียนคุ้นเคยกับเสียงดนตรีที่บ้านล้านนา

ภาพที่ 6 ตัวอย่างแบบสัมภาษณ์ครูพรหมศร สรรพศรี

ตัวอย่างแบบสัมภาษณ์ชุดที่ 2
แบบสัมภาษณ์กลุ่มครอบครัวและเครือข่าย และกลุ่มลูกศิษย์ที่ได้รับการถ่ายทอดโดยตรง

ชื่อ - สกุล ..... อายุ ..... ปี
วัน/เดือน/ปี ในการสัมภาษณ์ ..... ท่านรู้จักกับครูพรหมศร ศรีพรศรี ได้อย่างไร .....
สถานที่เรียน..... ระยะเวลาที่เรียน (เช่น ตั้งแต่ปีพ.ศ. 2550 - ปัจจุบัน.....

ตอนที่ 1 ความเป็นครูคนตรีที่บ้านล้านนาของครูพรหมศร ศรีพรศรี ด้านบุคลิกภาพ
1.1 ท่านคิดว่าครูมีมนุษยสัมพันธ์เป็นอย่างไร และครูปฏิบัติตนอย่างไรบ้างในการร่วมงานกับผู้อื่น
ในสังคม

ตอนที่ 2 ความเป็นครูคนตรีที่บ้านล้านนาของครูพรหมศร ศรีพรศรี ด้านคุณธรรม
2.1 ในด้านความซื่อสัตย์ ท่านเห็นว่าครูมีการรักษาสัจจะอย่างไร ทั้งด้านวาจาและการปฏิบัติตน

ตอนที่ 3 ความเป็นครูคนตรีที่บ้านล้านนาของครูพรหมศร ศรีพรศรี ด้านความรู้
3.1 ท่านคิดว่าครูมีความสามารถในการจดจำทำนองของเพลงต่างๆ เป็นอย่างไร

ตอนที่ 4 ความเป็นครูคนตรีที่บ้านล้านนาของครูพรหมศร ศรีพรศรี ด้านการสอน
4.1 ครูเริ่มสอนอย่างไรให้ผู้เรียนคุ้นเคยกับเสียงดนตรีที่บ้านล้านนา

ภาพที่ 7 ตัวอย่างแบบสัมภาษณ์กลุ่มครอบครัวและเครือข่าย และกลุ่มลูกศิษย์ที่ได้รับการถ่ายทอดโดยตรง

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้กำหนดผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจสอบเครื่องมือทั้ง 2 ชนิดที่ใช้ดำเนินการวิจัยครั้งนี้ (แบบสัมภาษณ์ และแบบสังเกต) โดยอาศัยทรงคนจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน โดยแต่ละท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญทั้งในด้านดนตรีศึกษา และดนตรีพื้นบ้านล้านนา รายนามผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจสอบเครื่องมือ ดังนี้

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รังสิพันธุ์ แข็งขัน	ผู้เชี่ยวชาญทางด้านปรัชญาดนตรี คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
2. อาจารย์ ดร.กิจชัย ส่องเนตร	ผู้เชี่ยวชาญทางด้านดนตรีพื้นบ้าน ล้านนา โรงเรียนราชานุบาล
3. อาจารย์ ดร.วิษณุวัฒน์ เหล่าวานิช	ผู้เชี่ยวชาญทางด้านดนตรีศึกษา โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายมัธยม

การเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัย

การวิจัยเรื่อง การศึกษารูปแบบความเป็นครุคนตรีพื้นบ้านล้านนา ของครูพรหมเมศวร์ สรรพศรี มีขั้นตอนในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบไปด้วยการศึกษาข้อมูลเพื่อกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย และการศึกษาภาคสนาม โดยมีรายละเอียดดังนี้

การศึกษาข้อมูลเพื่อกำหนดกรอบการศึกษาภาคสนาม และการศึกษาก่อนลงภาคสนาม

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภูมิหลังของครูพรหมเมศวร์ สรรพศรี ความเป็นครุ ดนตรีพื้นบ้านล้านนา ความเป็นต้นแบบ และการศึกษาแบบกรณีศึกษา (Case study) และทฤษฎีทางการศึกษา

2. เลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูล ใช้การเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) (สุภางค์ จันทวานิช, 2561) แบ่งเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ 1) ผู้ให้ข้อมูลหลัก คือครูพรหมเมศวร์ สรรพศรี 2) กลุ่มครอบครัวและเครือญาติ จำนวน 5 ท่าน 3) กลุ่มลูกศิษย์ของครูพรหมเมศวร์ที่ได้รับการถ่ายทอดโดยตรง

3. สร้างเครื่องมือในการวิจัย ประกอบไปด้วย

3.1 แบบสัมภาษณ์ ซึ่งเป็นแบบสัมภาษณ์ชนิดกึ่งมีโครงสร้าง (Semi – structured interview) แบ่งออกเป็น 2 ชุด ได้แก่

3.1.1 แบบสัมภาษณ์ครูพรหมเมศวร์ สรรพศรี

3.1.2 แบบสัมภาษณ์กลุ่มครอบครัวและเครือญาติ และกลุ่มลูกศิษย์ที่ได้รับการถ่ายทอดโดยตรง

4. การติดต่อขออนุญาตเพื่อเก็บข้อมูล ผู้วิจัยทำการติดต่อผู้ให้ข้อมูลเพื่อขออนุญาตทำการเก็บข้อมูลวิจัย แจ้งวัตถุประสงค์ในการวิจัย และนัดหมายวันที่และเวลาในการเก็บข้อมูลวิจัย

การศึกษาภาคสนาม

ผู้วิจัยทำการเก็บข้อมูลภาคสนามด้วยตนเองโดยการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยติดต่อกับผู้ให้ข้อมูลทั้ง 3 กลุ่ม ได้แก่ ผู้ให้ข้อมูลหลัก กลุ่มครอบครัวและเครือญาติ และกลุ่มลูกศิษย์ที่ได้รับการถ่ายทอดโดยตรง โดยผู้วิจัยติดต่อเพื่อทำการนัดหมายเพื่อทำการสัมภาษณ์ สำหรับการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก คือครูพรหมเมศวร์ สรรพศรี ผู้วิจัยทำการเก็บข้อมูลเชิงลึกโดยในการเก็บข้อมูลภาคสนามนั้น ผู้วิจัยได้เดินทางไปบ้านของครูที่จังหวัดเชียงราย ทั้งสัมภาษณ์ครูที่บ้านและตามงานต่าง ๆ ที่ผู้วิจัยมีโอกาสดำเนินการไป นอกจากการสัมภาษณ์ตามทฤษฎีและแนวคิดตามกรอบแนวคิดนั้น ผู้วิจัยยัง

สัมภาษณ์เพิ่มเติมเชิงลึกในด้านชีวประวัติของครูพรหมเมศวร์เพื่อรวบรวมและเรียบเรียงเป็นเนื้อหาในวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องอีกด้วย

ในการเก็บข้อมูลจากกลุ่มครอบครัวและเครือญาติ สำหรับกลุ่มครอบครัวของครูพรหมเมศวร์ อันได้แก่ ภรรยา บุตรชาย และบุตรสาว ผู้วิจัยจะเดินทางไปเก็บข้อมูลด้วยตนเองที่จังหวัดเชียงใหม่ และจังหวัดลำปาง ซึ่งเป็นจังหวัดที่บุตรชายและบุตรสาวของครูพรหมเมศวร์ทำงานอยู่ และในการสัมภาษณ์ญาติพี่น้องของครูพรหมเมศวร์ ผู้วิจัยจะนำเทคโนโลยีด้านการสื่อสารมาช่วยในการสัมภาษณ์ เนื่องจากพี่น้องของครูพรหมเมศวร์อาศัยอยู่ต่างจังหวัดซึ่งจากการติดต่อขอเก็บข้อมูลภาคสนามพบว่า ผู้ให้ข้อมูลสะดวกให้ข้อมูลโดยการสื่อสารทางโทรศัพท์มากกว่าการที่ผู้วิจัยจะเดินทางไปพบด้วยตนเอง ดังนั้นผู้วิจัยจึงเก็บข้อมูลจากการพี่น้องของครูคนละ 1 ครั้ง สัมภาษณ์ครั้งละประมาณ 1-2 ชั่วโมง

และในการเก็บข้อมูลจากกลุ่มลูกศิษย์ของครูพรหมเมศวร์ โดยส่วนใหญ่ผู้วิจัยจะสัมภาษณ์ผ่านทางโทรศัพท์เนื่องจากกลุ่มลูกศิษย์ของครูมีการกระจายตัวอยู่ตามจังหวัดต่าง ๆ แต่สำหรับกลุ่มลูกศิษย์ที่อยู่ในจังหวัดเชียงใหม่ผู้วิจัยจะเดินทางไปเก็บข้อมูลด้วยตนเอง

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการเก็บข้อมูลภาคสนามมาทำการวิเคราะห์ โดยมีรายละเอียดของแต่ละขั้นตอนดังนี้

1. ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)
2. ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาถอดเทปสัมภาษณ์เป็นความเรียง ทำการรวบรวมข้อมูล ทำการลดทอนข้อมูล (Data Reduction) และจัดแยกข้อมูลตามประเด็นที่ต้องการศึกษา (สุภางค์ จันทวานิช, 2561) จากนั้นนำความเรียงมาวิเคราะห์ร่วมกับกรอบแนวคิดความเป็นครูคนตรี และครูคนตรีพื้นบ้านล้านนาที่ผู้วิจัยได้ศึกษาจากแนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมี 4 ด้าน ได้แก่ ด้านบุคลิกภาพ ด้านคุณธรรม ด้านความรู้ และด้านการสอน (วรรณิสา ประเสริฐสุภวิทย์, 2555 ; เสาวภาคย์ อุดมวิชัยวัฒน์, 2559) ด้วยวิธีการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) (สุภางค์ จันทวานิช, 2561) สำหรับการนำเสนอข้อมูลในด้านบุคลิกภาพและคุณธรรม ผู้วิจัยจะนำเสนอทั้งแบบความเรียงและแบบแผนภูมิเพื่อให้เห็นข้อมูลที่ชัดเจนในคุณลักษณะความเป็นครูของครูพรหมเมศวร์ในแต่ละด้าน

3. ผู้วิจัยตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) โดยผู้วิจัยใช้การตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้าด้านข้อมูล (Data triangulation) (สุภางค์ จันทวานิช 2561) เพื่อเป็นการพิสูจน์ความถูกต้องของข้อมูลที่ผู้วิจัยได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการศึกษาภาคสนาม โดยตรวจสอบจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ 1) ผู้ให้ข้อมูลหลัก 2) กลุ่มครอบครัวและเครือญาติ 3) กลุ่มลูกศิษย์ของครูพรหมเมศวร์ที่ได้รับการถ่ายทอดโดยตรง จากนั้นทำการสรุปผลและอภิปรายผล

ทั้งนี้เนื่องจากผู้วิจัยมีสถานะเป็นบุตรสาวคนหนึ่งของครูพรหมเมศวร์ สรรพศรี ซึ่งทำการศึกษาและเก็บข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับครูพรหมเมศวร์ผู้เป็นบิดา ผู้วิจัยได้ปฏิบัติตามจรรยาบรรณของการเป็นนักวิจัย ทำหน้าที่เป็นผู้เก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล และนำเสนอข้อมูลโดยปราศจากทัศนคติส่วนตัว อีกทั้งผู้วิจัยยังได้ตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้าด้านข้อมูล (Data triangulation) เพื่อเป็นการพิสูจน์ความถูกต้องของข้อมูล ดังนั้นงานวิจัยนี้จะไม่มีความโน้มเอียงของข้อมูล แต่จะมีข้อมูลเชิงลึกที่ผู้วิจัยสามารถเข้าถึงได้ด้วยสถานะที่เป็นบุตรสาวของครูพรหมเมศวร์ อันจะเป็นข้อได้เปรียบในการเข้าถึงกลุ่มผู้ให้ข้อมูลทั้ง 3 กลุ่มของผู้วิจัย ซึ่งในการทำงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับครูพรหมเมศวร์ สรรพศรี ในงานวิจัยที่เคยมีมา ยังไม่ปรากฏข้อมูลเชิงลึกในด้านคุณลักษณะความเป็นครูดนตรีพื้นบ้านล้านนาของครูพรหมเมศวร์ สรรพศรี มาก่อน

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเรื่อง การศึกษาด้านแบบความเป็นครูคนตรี
พื้นบ้านล้านนา: กรณีศึกษาครูพรหมเมศวร์ สรรพศรี ที่ได้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key
informant) เกี่ยวกับต้นแบบความเป็นครูคนตรีพื้นบ้านล้านนาของครูพรหมเมศวร์ สรรพศรี ในด้าน
ต่าง ๆ ได้แก่ ด้านบุคลิกภาพ ด้านคุณธรรม ด้านความรู้ และด้านการสอน โดยผู้วิจัยได้แบ่งผู้ให้ข้อมูล
สำคัญออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ 1 ผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ ครูพรหมเมศวร์ สรรพศรี กลุ่มที่ 2 คือ กลุ่ม
ครอบครัวและเครือญาติ และกลุ่มที่ 3 คือ กลุ่มลูกศิษย์ที่ได้รับการถ่ายทอดโดยตรง

ซึ่งจากการเก็บข้อมูลภาคสนามพบว่า ครูพรหมเมศวร์ สรรพศรี มีคุณลักษณะต้นแบบความเป็น
ครูคนตรีพื้นบ้านล้านนา ครบทั้ง 4 ด้านตามคุณลักษณะความเป็นครูที่ดีที่ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาข้อมูล
และใช้เป็นกรอบแนวคิดในการตั้งต้นเพื่อศึกษา ได้แก่ ด้านบุคลิกภาพ ด้านคุณธรรม ด้านความรู้ และ
ด้านการสอน (วรรณิสา ประเสริฐศุภวิทย์, 2555; เสาวภาคย์ อุดมวิชัยวัฒน์, 2559; บัวเรียว รัตนมณี
พร, สัมภาษณ์, 26 กุมภาพันธ์ 2561) ซึ่งผู้วิจัยได้แบ่งการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 4
ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ต้นแบบความเป็นครูคนตรีพื้นบ้านล้านนาของครูพรหมเมศวร์ สรรพศรี ด้านบุคลิกภาพ

ตอนที่ 2 ต้นแบบความเป็นครูคนตรีพื้นบ้านล้านนาของครูพรหมเมศวร์ สรรพศรี ด้านคุณธรรม

ตอนที่ 3 ต้นแบบความเป็นครูคนตรีพื้นบ้านล้านนาของครูพรหมเมศวร์ สรรพศรี ด้านความรู้

ตอนที่ 4 ต้นแบบความเป็นครูคนตรีพื้นบ้านล้านนาของครูพรหมเมศวร์ สรรพศรี ด้านการสอน

ทั้งนี้ต้นแบบความเป็นครูคนตรีพื้นบ้านล้านนาของครูพรหมเมศวร์ สรรพศรี ในแต่ละด้าน
ประกอบไปด้วยคุณลักษณะย่อยตามทฤษฎีที่ผู้วิจัยใช้เป็นกรอบแนวคิด โดยผู้วิจัยได้สรุปประเด็นใน
การศึกษาแต่ละด้านดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ต้นแบบความเป็นครูดนตรีพื้นบ้านล้านนาของครูพรหมสวรรค์ สรรพศรี ด้านบุคลิกภาพ

หนึ่งในคุณลักษณะของความเป็นครูที่ดีคือเป็นผู้มีบุคลิกภาพที่ดี คุณลักษณะบุคลิกภาพ (Personality Characteristics) เป็นลักษณะเฉพาะตัวของแต่ละบุคคลที่เกี่ยวข้องกับอารมณ์ การแสดงออก พฤติกรรมของบุคคลที่มีความแตกต่างกันออกไปในแต่ละคน ผู้มีบุคลิกภาพที่ดีประกอบไปด้วย 1) บุคลิกภาพแบบแสดงตัว (Extraversion) เป็นลักษณะการสร้างความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นในสังคม บุคคลที่มีบุคลิกภาพการแสดงตัวจะมีความกล้าแสดงออก เป็นคนช่างเจรจา มีทักษะการเข้าสังคม (Costa & McCrae, 1992) 2) บุคลิกภาพแบบมีมโนสำนึก (Conscientiousness) เป็นบุคลิกที่แสดงออกถึงความรับผิดชอบต่อหน้าที่ ความทุ่มเท ความเป็นระเบียบ ลักษณะของบุคคลที่มีมโนสำนึกคือเป็นบุคคลที่มีความน่าเชื่อถือ สามารถวางใจได้ (Barrick & Mount, 1991) 3) บุคลิกภาพแบบประนีประนอม (Agreeableness) เป็นคุณลักษณะที่แสดงออกถึงความไว้วางใจผู้อื่นรวมถึงการเต็มใจช่วยเหลือผู้อื่น ความเป็นมิตร (Hogan&Hogan, 1986) และ 4) บุคลิกภาพแบบเปิดรับประสบการณ์ (Openness to experience) เป็นลักษณะบุคคลที่มีความสนใจต่อสิ่งต่าง ๆ รอบตัว มีจินตนาการ มีสุนทรียภาพ รับผิดชอบต่อความรู้สึกของตนเอง (Barrick & Mount, 1991)

ผู้วิจัยได้ศึกษาและนำเสนอข้อมูลที่ได้จากครูพรหมสวรรค์ สรรพศรี เพื่อนำเสนอให้กับบุคคลที่มีความสนใจในการนำคุณลักษณะที่ดีเหล่านี้มาใช้เป็นต้นแบบในการประพฤติตนและวางตัวอยู่ในวิชาชีพครูดนตรีพื้นบ้านล้านนาอย่างเหมาะสม โดยผู้วิจัยได้แบ่งประเด็นด้านบุคลิกภาพของครูพรหมสวรรค์ออกเป็น 4 ประเด็นหลักตามทฤษฎีด้านบุคลิกภาพดังข้างต้น ได้แก่ 1) ทักษะการเข้าสังคม 2) ความรับผิดชอบต่อหน้าที่ 3) ความเป็นมิตร และ 4) ความเป็นผู้ใฝ่รู้ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1.1 ทักษะการเข้าสังคม

สำหรับการเป็นครูดนตรีพื้นบ้านล้านนาที่ดีนั้น การมีทักษะในด้านการทำงานร่วมกับผู้อื่นในสังคมเป็นสิ่งสำคัญ เพราะในชีวิตการทำงานต้องมีการปฏิบัติงานร่วมกับผู้อื่นอยู่เสมอ ไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมดนตรีในงานต่าง ๆ การร่วมกันทำวงดนตรีของครูดนตรีหลายท่าน ดังนั้น ทักษะการเข้าสังคมจึงเป็นสิ่งสำคัญในการทำงานร่วมกับผู้อื่น ครูพรหมสวรรค์ สรรพศรี ได้กล่าวถึงการทำงานกับผู้อื่นไว้ว่า

“การทำงานร่วมกับผู้อื่น สิ่งสำคัญเลยคือการปฏิบัติตนที่ดีกับผู้อื่น ใจเขาใจเรา เรื่องการใช้วาจาพูดเป็นสิ่งสำคัญ โดยเฉพาะในวงการดนตรีที่บางครั้งนักดนตรีแต่ละคนจะมีความละเอียดอ่อนที่ไม่เหมือนกัน และหลักสำคัญที่พ่อใช้สำหรับการทำงานร่วมกับผู้อื่นนั้น พ่อยึดหลัก 3 ร่วม คือ 1) ร่วมกันคิด 2) ร่วมกันทำ และ 3) ร่วมกันแก้ปัญหา แม้ว่าโดยส่วนใหญ่พ่อจะเป็นหัวหน้างานแต่ต้องยึดหลักประชาธิปไตย จะเอาตัวเองเป็นที่ตั้งไม่ได้ ต้องให้เกียรติและยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นแม้ว่าเขาจะเป็นผู้น้อยกว่าก็ตาม ต้องเป็นทั้งผู้นำและผู้ตามที่ดี ช่วยกันคิดช่วยกันทำตลอดจนช่วยกันแก้ไขปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นในแต่ละงาน ไม่ใช่ว่าพ่อกับปัญหานั้นอันดับแรกคือถามหาว่าใครเป็นคนผิด แต่สิ่งแรกที่ต้องคิดคือต้องทำอะไรต่อไปเพื่อให้งานส่วนรวมออกมามีคุณภาพดีที่สุด ถ้างานสำเร็จ คนก็สำราญ”

(พรหมเมศวร์ สรรพศรี, สัมภาษณ์, 25 มีนาคม 2561)

จากคำกล่าวของครูข้างต้นจะเห็นได้ว่าครูให้ความสำคัญกับการทำงานร่วมกับผู้อื่น มีหลักในการปฏิบัติตนเมื่ออยู่ในสังคมการทำงาน ครูกล่าวว่าสิ่งที่ทำให้งานส่วนรวมออกมาดีได้นั้น จะขึ้นอยู่กับใครคนใดคนหนึ่งไม่ได้ ทุกคนต้องช่วยเหลือกันและกัน ยอมรับฟังความคิดเห็นที่แตกต่าง การปฏิบัติตนกับผู้อื่นเป็นสิ่งสำคัญ ดังตัวอย่างของครอบครัวที่ได้กล่าวถึงครูในด้านการทำงานร่วมกับผู้อื่นไว้ดังนี้

“พ่อเป็นผู้ที่ให้เกียรติผู้อื่นอยู่เสมอ พ่อมักชอบเล่นมุขตลก สร้างอารมณ์ขันในการสนทนา หากได้ร่วมวงสนทนาหรือนั่งรับประทานอาหารร่วมกัน พ่อจะเป็นนักบริการ ใส่ใจผู้อื่นอยู่เสมอไม่ว่าจะเป็นเด็กหรือผู้ใหญ่ ซึ่งนั่นก็ถือเป็นเสน่ห์อย่างหนึ่งในความไม่ถือตัว พ่อให้ความสำคัญมากเรื่องการทำงานร่วมกับผู้อื่นไม่ว่าจะเป็นผู้น้อยกว่าก็ตาม ”

(ปรเมศวร์ สรรพศรี, สัมภาษณ์, 9 พฤษภาคม 2561)

“พ่อมีมนุษยสัมพันธ์ดีเลิศ เข้ากับผู้อื่นได้เป็นอย่างดี ให้เกียรติเพื่อนร่วมงานทุกคนทุกวัย วางตัวเหมาะสม มีความจริงจังกับการทำงานแต่ไม่เคร่งเครียดจนเกินไปจนทำให้เพื่อนร่วมงานอึดอัด ”

(เพียงอ้อ สรรพศรี, สัมภาษณ์, 9 พฤษภาคม 2561)

“พ่อเป็นคนที่มีความอ่อนน้อมถ่อมตน อธิษาศัยดี ตั้งแต่สมัยก่อนก็เข้ากับผู้ใหญ่ได้ เป็นที่เอ็นดูของอาจารย์ จนเดี๋ยวนี้ก็เป็นพี่เขารักของลูกศิษย์และเพื่อนร่วมงาน มีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ให้กับทุกคน ชอบเอาขนม ผลไม้จากที่บ้านไปแบ่งให้ผู้อื่นเป็นประจำ”

(รุจิรา สรรพศรี, สัมภาษณ์, 9 พฤษภาคม 2561)

นอกจากนี้บรรดาลูกศิษย์ยังได้กล่าวถึงการทำงานร่วมกับผู้อื่นในสังคมของครูพรหมเมศวร์ ว่า

“ครูแผนเป็นคนที่ทำให้เกียรติคนอื่นมาก ๆ ไม่ว่าใครมีปัญหาอะไรครูก็จะรับฟังตลอดและช่วยชี้แนะแนวทางให้ ครูเป็นครูดนตรีที่บ้านอาวุโสที่มีความอ่อนน้อมถ่อมตน มีอธิษาศัยที่ดี มีอารมณ์ขัน เวลาทำงานด้วยกันไม่เครียดเลย มักได้รับความไว้วางใจจากเพื่อนร่วมงานอยู่เสมอ”

(สุคำ แก้วศรี, สัมภาษณ์, 10 พฤษภาคม 2561)

“ครูแผนเป็นคนที่มนุษยสัมพันธ์ที่ดีเข้าได้กับทุกกลุ่มคนทุกวัย ครูมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี เข้าได้กับทุกกลุ่มคน ครูไม่เคยสร้างศัตรูหรือสร้างความบาดหมางกับคนในวงการดนตรีเลย ครูบอกมีกันอยู่แค่นี้จะไปเถียงไปทะเลาะกันทำไม”

(รัตนะ ตาแปง, สัมภาษณ์, 11 พฤษภาคม 2561)

“ครูเป็นผู้มีมนุษยสัมพันธ์ดี เข้ากับผู้อื่นได้ง่าย มีความอ่อนน้อม ถ่อมตนไม่ถือตัว โอบอ้อมอารีย์กับบุคคลทั่วไป ไม่โอ้อวดและเอารัดเอาเปรียบผู้อื่นในการทำงาน จึงทำให้ครูเป็นที่เคารพรักของบรรดาลูกศิษย์ทั้งหลาย”

(รัชนิกร บุญรักษาเดชะธนา, สัมภาษณ์, 11 พฤษภาคม 2561)

“ครูแผนเป็นคนที่ไม่ใจคนรอบข้าง ห่วงความรู้สึกของคนอื่น เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และเมตตาผู้น้อยอยู่เสมอ การทำงานก็ทำหน้าที่ตัวเองอย่างเต็มที่ ไม่เคยเกี่ยงงานหรือโยนงานให้คนอื่นทำเลยไม่ว่าจะเป็นงานใหญ่หรืองานเล็กน้อยจุกจิกครูแผนจะตั้งใจทำด้วยตนเองทั้งหมด”

(ปฐมพงษ์ ประเสริฐ, สัมภาษณ์, 9 พฤษภาคม 2561)

“ครูเป็นผู้ที่มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับบุคคลทุกเพศทุกวัย เข้ากับบุคคลอื่นได้ง่าย ไม่ถือตัว ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีที่ให้แก่ศิษย์ แสดงความอ่อนน้อมถ่อมตน โอบอ้อมอารีย์กับบุคคลทั่วไป ไม่โอ้อวดหรือเอารัดเอาเปรียบผู้อื่นในการทำงาน จึงทำให้ครูเป็นที่เคารพรักของบรรดาลูกศิษย์ทั้งหลาย คุณเณิน ๆ เหมือนครูจะเป็นคนดูแลแต่ความจริงครูแผนเป็นคนใจดี พุดคุยสนุกสนาน มีมุขตลกให้พอคลายอาการเกร็งได้”

(อวยพร อารีโกเศศ, สัมภาษณ์, 21 พฤษภาคม 2561)

“ครูแผนเป็นคนที่จริงจังกับงาน ทำงานออกมาให้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดีทุกครั้ง รักเพื่อนร่วมงาน ให้เกียรติผู้อื่น เคารพในความคิดของทุกคน”

(ตั้งปณิธาน อารีย์, สัมภาษณ์, 10 พฤษภาคม 2561)

ครูพรหมเมศวร์มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับทุกคนโดยเฉพาะคนเฒ่าคนแก่ มักมีเรื่องตลกมาเล่าให้ฟังเป็นประจำเวลามาสอนที่วัด ครูใส่ใจสมาชิกทุกคนในวง (วิไล ชูระคำ, สัมภาษณ์, 8 พฤษภาคม

2561; อุบลวรรณ แสนมหายักษ์, สัมภาษณ์, 8 พฤษภาคม 2561; บุญส่ง โสสรณา, สัมภาษณ์, 8 พฤษภาคม 2561) ครูมองคนในแง่ดีเสมอ ไม่เคยเห็นครูเล่านินทาหรือพูดข้อเสียของคนอื่นให้ฟังเลย (วิเชียร รัตนรุ่งศรี, สัมภาษณ์, 8 พฤษภาคม 2561; พิระยุทธ ฮงประยูร, สัมภาษณ์, 8 พฤษภาคม 2561; สุวรรณา เชื้อนแก้ว, สัมภาษณ์, 8 พฤษภาคม 2561) แม้กระทั่งถ้ามีคนอื่นนินทาคนอื่นให้ครู ฟัง ครูก็ไม่เคยผสมโรงด้วย ครูก็จะชักชวนให้เรามองเห็นข้อดีในตัวคนอื่น (สุวพันธ์ สุภายศ, สัมภาษณ์, 8 พฤษภาคม 2561; นวลศรี สิงห์ปิ่น, 8 พฤษภาคม 2561) ครูเป็นที่นับถือของคนในชุมชน ไปไหนก็มีแต่คนยกมือไหว้ มีคนรู้จักเต็มไปหมดเพราะครูมีมนุษยสัมพันธ์ดีมีแต่มิตร (ดารารพ มหาวงศ์, สัมภาษณ์, 8 พฤษภาคม 2561; ชม มณีรัตน์, สัมภาษณ์, 8 พฤษภาคม 2561) ครูเป็นคนที่ไม่พูดจาอ่อนหวานไม่หยาบคาย ไม่ใช้อารมณ์เป็นที่ตั้ง เวลามีปัญหาจะใช้สติในการแก้ปัญหาไม่เคยตำใครเลย (อุบลวรรณ แสนมหายักษ์, สัมภาษณ์, 8 พฤษภาคม 2561; บังอร เพ็ญวิวัฒน์, สัมภาษณ์, 8 พฤษภาคม 2561)

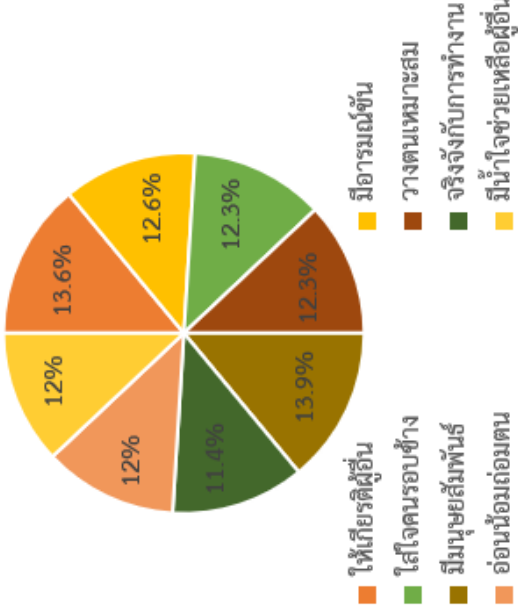
จากข้อมูลที่ได้ในการสัมภาษณ์ครูพรหมเมศวร์ สรรพศรี กลุ่มครอบครัว และกลุ่มลูกศิษย์ของครู ในด้านทักษะการเข้าสังคมของครู จะเห็นได้ว่าครูเป็นผู้มีทักษะในการร่วมงานกับผู้อื่น มีหลักในการปฏิบัติตนในการทำงาน ครูให้ความสำคัญกับการใช้วาจาที่ดีต่อผู้อื่น การให้เกียรติคนรอบข้าง และการเป็นทั้งผู้นำและผู้ตามที่ดี จากการวิเคราะห์พบว่าบุคลิกภาพด้านทักษะการเข้าสังคมของครู นั้นมาจากภูมิหลังของครูที่มีโอกาสติดตามบิดามารดาไปสวนดนตรีและร่วมงานในสังคมอยู่เสมอ ทำให้ครูได้ฝึกการวางตน การประพาดิตนต่อผู้อื่น ส่งผลให้ครูเป็นผู้ที่มีทักษะการเข้าสังคม ผู้วิจัยสรุปต้นแบบความเป็นครูดนตรีพื้นบ้านล้านนาของครูพรหมเมศวร์ สรรพศรี ด้านบุคลิกภาพในประเด็นทักษะการเข้าสังคมของครู เป็นแผนภูมิและตารางดังนี้

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

- กลุ่มครูปรับและครูอื่น 5 คน
- กลุ่มลูกศิษย์ 11 คน
- กลุ่มลูกศิษย์ที่เป็นผู้สูงอายุ 29 คน

แผนภาพแสดงข้อมูลคุณลักษณะด้านบุคลิกภาพในประเด็นความเป็นผู้มีทักษะการเข้าสังคมของครูพรหมศร สรรพศรี

ภาพที่ 8 แผนภาพแสดงข้อมูลคุณลักษณะด้านบุคลิกภาพในประเด็นการเข้าสังคมของครูพรหมศร สรรพศรี

จากการสัมภาษณ์กลุ่มครูปรับและครูอื่นที่ กลุ่มลูกศิษย์ของครูพรหมศรและกลุ่มผู้เรียนที่เป็นผู้สูงอายุ เมื่อสรุปข้อมูลในรูปแบบของแผนภูมิพบว่า คุณลักษณะของครูในการเข้าสังคมมี 8 ประการ ได้แก่ 1) การให้เกียรติผู้อื่น 2) มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี 3) มีอารมณ์ขัน 4) มีความจริงใจในการทำงาน 5) ใส่ใจคนรอบข้าง 6) มีความอ่อนน้อมถ่อมตน 7) วางตนเหมาะสม และ 8) มีน้ำใจช่วยเหลือผู้อื่น และจากการคำนวณเปอร์เซ็นต์ที่เจอ พบว่า จุดเด่นของครูในการเข้าสังคมที่ได้รับจากการกล่าวถึงมากที่สุดมี 2 คุณลักษณะเด่น คือ การเป็นผู้มีความสัมพันธ์ที่ดี และการให้เกียรติผู้อื่น ผู้วิจัยได้สรุปรายละเอียดด้านการเข้าสังคมของครูแต่ละท่าน นำเสนอในรูปแบบของตาราง ดังต่อไปนี้

ประเด็นที่ได้จากการสัมภาษณ์	รายละเอียด
1) ครูเป็นผู้มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี	ครูมีอัธยาศัยที่ดี ธาระยิ้มแย้มแจ่มใสสามารถเข้าได้กับทุกคน
2) ครูให้เกียรติผู้อื่นเสมอ	ครูรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ปฏิบัติตนกับผู้อื่นอย่างเท่าเทียมแม่เป็นผู้น้อยกว่าครู มองคนในแง่ดี
3) ครูมีอารมณ์ขัน	มักมีเรื่องขบขันเล่าให้ผู้อื่นฟังเสมอ ไม่ทำให้บรรยากาศการทำงานตึงเครียดและเป็นที่รักของบรรดาศิษย์
4) ครูมีความจริงจังในการทำงาน	ครูทำหน้าที่อย่างเต็มที่ ใช้สติปัญญาในการแก้ไขปัญหา ทำงานออกมาสำเร็จลุล่วงด้วยดีทุกครั้ง
5) ครูใส่ใจคนรอบข้าง	ใส่ใจผู้คนรอบข้างเสมอ เป็นห่วงความรู้สึกของทุกคน ไม่เอาใจเอาเปรียบผู้อื่น
6) ครูมีความอ่อนน้อมถ่อมตน	ไม่ถือตนว่าเป็นครูผู้อาวุโส ไม่พูดจาโอ้อวดตนยกตนข่มผู้อื่น มีความอ่อนน้อมต่อผู้เรียนที่เป็นผู้สูงอายุ ให้ความเคารพกับผู้สูงอายุทุกคนในวง ทั้งด้านวาจาและการปฏิบัติตน
7) ครูวางตัวเหมาะสม	ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ศิษย์ ไม่เป็นท้าวร่ายผู้อื่น เป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี
8) ครูมีน้ำใจช่วยเหลือผู้อื่น	เมื่อผู้อื่นมีปัญหาครูจะคอยรับฟังและให้ความช่วยเหลือ มีความเอื้ออ้อมอารีกับบุคคลทั่วไป

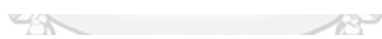
ภาพที่ 9 ภาพตารางสรุปความเป็นผู้มีทักษะการเข้าสังคม ของครูพรหมเมศวร์ สรรพศรี

1.2 ความรับผิดชอบต่อหน้าที่

ความรับผิดชอบและความทุ่มเทต่อหน้าที่นั้นเป็นสิ่งสำคัญในการทำงาน แสดงให้เห็นว่าเป็นบุคคลที่มีมีโนสำนึก มีความน่าเชื่อถือ ครูพรหมเมศวร์ สรรพศรี เป็นบุคคลที่ได้รับการยอมรับในด้านการปฏิบัติหน้าที่ครูที่ดีด้วยความรับผิดชอบ ดังตัวอย่างสัมภาษณ์ของบรรดาลูกศิษย์ที่ได้กล่าวถึงครูไว้ดังนี้

“ครูมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่มาก ทั้งงานประจำที่ครูทำอยู่ และงานมาสอนพิเศษให้กับมหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวงช่วงเย็นจนถึงคืน ครูไม่เคยมาสายหรือขาดสอนเลย และไม่เคยกลับก่อนเวลาด้วย เวลาสอนก็สอนอย่างเต็มที่ สมัยนั้นชมรมเป็นห้องเล็ก ๆ ไม่ได้กว้างขวาง สะดวกสบายอะไร ครูไม่เคยบ่นเลย มาอยู่ในห้องแคบ ๆ ด้วยกันนี้แหละ นั่งเล่นสละไปตบยุ่งด้วยกันไป ไม่เคยถือว่าเป็นครูแล้วต้องอยู่สบายกว่าลูกศิษย์หรือต้องให้ใครมาเอาใจ ครูทุ่มเทในการสอนดนตรีมาก ถ้าครูสอนใครแล้วยังเล่นไม่ได้ครูจะไม่กลับบ้านเลย จะอยู่สอนอยู่ซ่อมกันจนเล่นได้”

(รัตนะ ตาแปง, สัมภาษณ์, 11 พฤษภาคม 2561)

“ครูมีความตรงต่อเวลา ให้ความสำคัญมากในเรื่องของเวลา ครูไม่เคยผิดเวลาเลยทั้งเรื่องของการมาสอนหรือการพาไปแสดงที่งานต่าง ๆ จะไปกันก่อนเวลาด้วยซ้ำ จะเป็นทีู้รู้กันดีถึงความมีระเบียบวินัยของครู จึงมักได้รับความไว้วางใจให้ทำงานสำคัญอยู่เสมอ”

(ตั้งปณิธาน อารีย์, สัมภาษณ์, 10 พฤษภาคม 2561)

“ครูเอาใจใส่นักเรียน ไม่เคยผิดคำพูด ตรงต่อเวลาคือที่สุด ให้ความสำคัญมากเรื่องเวลา จะปลุกฝังให้ลูกศิษย์ตรงต่อเวลาทุกคน เวลาต่อเพลงจะเข้มงวดมาก ดูทุกรายละเอียดของการบรรเลง”

(ปฐุมพงษ์ ประเสริฐ, สัมภาษณ์, 9 พฤษภาคม 2561)

“ครูเป็นคนตรงต่อเวลา เสียสละเวลาส่วนตัวช่วงพักหรือเลิกเรียน และวันหยุดสุดสัปดาห์ในการถ่ายทอดความรู้ทางด้านดนตรีให้แก่ศิษย์ ไม่ปิดบังความรู้ มีความจริงใจและสอนลูกศิษย์ทุกคนอย่างเท่าเทียม”

(รัชกร บุญรักษาเดชธนา, สัมภาษณ์, 11 พฤษภาคม 2561)

“ครูทุ่มเทในการสอนมาก พี่ไปเรียนกับครูที่บ้านในวันหยุดเสาร์อาทิตย์ ขอต่อเพลงอะไรครูก็สอนให้หมดไม่มีหวงวิชาเลย เอาใจใส่ผู้เรียนทุกคน”

(อวยพร อารีโกเศศ, สัมภาษณ์, 11 พฤษภาคม 2561)

“ครูแผนเป็นครูที่มีความทุ่มเทและมีความเสียสละในการทำงาน ได้รับความเคารพนับถือจากครูดนตรีด้วยกันและได้รับการยอมรับ ไว้วางใจในการทำหน้าที่สำคัญด้านศิลปวัฒนธรรมของจังหวัดเชียงรายเสมอ”

(สุคำ แก้วศรี, สัมภาษณ์, 11 พฤษภาคม 2561)

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

“ตั้งแต่เริ่มเล่นดนตรี ไปงานกับพ่อ ไม่เคยเลยสักครั้งที่เราไปสายหรือไม่ไปตามนัด พ่อจะเข้มงวดมากเรื่องเวลา แมื่กับลูก ๆ จะรู้ดีถึงความเข้มงวดของพ่อ พ่อมีความรับผิดชอบสูงมากและจะเตรียมตัวอย่างดีทุกครั้งก่อนไปงาน ไม่ได้ถือว่าตัวเองเล่นได้ดีแล้วจะไปงานหรือเล่นเมื่อไหร่ก็ได้ ทำให้พ่อเป็นที่เคารพและน่าเชื่อถือในสังคม เพราะพ่อเป็นคนมีสัจจะ”

(ปรเมศวร์ สรรพศรี, สัมภาษณ์, 9 พฤษภาคม 2561)

“พ่อมีความรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมาย เต็มที่กับงานทุกอย่างโดยเฉพาะการสอนดนตรี ใครอยากเรียนอะไรก็มาหาพ่อ พ่อไม่เคยเลือกนักเรียนเลย ทุกวันเสอาอาทิตย์ที่บ้านจะเต็มไปด้วยเสียงดนตรี”

(เพียงอ อ สรรพศรี, สัมภาษณ์, 9 พฤษภาคม 2561)

“พ่อจะเต็มทีและทุ่มเทให้กับทุกงานที่ทำ ออกจากบ้านไปโรงเรียนแต่เช้า กลับบ้านมาก็เย็นแล้ว ยังมีสอนต่อตอนเย็นอีก เมื่อก่อนทุกวันพุธหลังเลิกเรียนพ่อจะต้องรีบไปสอนที่มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง เป็นวันพฤหัสบดีก็รีบไปสอนที่จุฬาลงกรณ์ พ่อจัดเวลาในการทำงานเก่งมากไม่เคยรับสอนซ้อนงานกันเลย จะไม่มีมาเลือกเวลาที่ไหนได้ประโยชน์ดีกว่าแล้วเลือกไปสอนที่นั่น ไม่มีมีเลย ใครที่มาขอให้พ่อช่วยสอนจะวางใจในตัวพ่อทั้งนั้นเพราะพ่อไม่เคยทิ้งงานเลย”

(รุจิรา สรรพศรี, สัมภาษณ์, 9 พฤษภาคม 2561)

จะเห็นว่าครูพรหมเมศวร์เป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบต่องานที่สูงมาก มักได้รับความไว้วางใจจากหน่วยงาน องค์กร ในการปฏิบัติหน้าที่เสมอ (เทพินทร์ จารุศุกร, สัมภาษณ์, 13 พฤษภาคม 2561) ไม่ว่าจะเป็นงานสอนดนตรี หรือเป็นคณะกรรมการดำเนินงานต่างๆ (พรหมาสตร์ สรรพศรี, สัมภาษณ์, 13 พฤษภาคม 2561) ครูไม่เคยละทิ้งผู้เรียนเลย มาสอนตามนัดทุกครั้ง (อำพรธ สวนจ้อย, สัมภาษณ์, 8 พฤษภาคม 2561; นิลรัตน์ ฉินทร, สัมภาษณ์, 8 พฤษภาคม 2561) ถ้าครูติดธุระราชการด่วนครูจะรีบบอกผู้เรียนก่อนล่วงหน้า ไม่เคยต้องมารอครูแก้เลย (ศักดา แท้จระกุล, สัมภาษณ์, 8 พฤษภาคม 2561; บังอร เพียรวิวัฒน์, สัมภาษณ์, 8 พฤษภาคม 2561) จากการที่เป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบต่องานที่ ทุ่มเทให้กับการทำงานและมีความน่าเชื่อถือ ทำให้ครูพรหมเมศวร์มักได้รับความไว้วางใจจากหน่วยงานต่าง ๆ ให้ปฏิบัติหน้าที่สำคัญด้านศิลปวัฒนธรรม ทั้งด้านการสอน การจัดงานด้านดนตรีที่บ้านล้านนา รวมถึงการเป็นกรรมการตัดสินเป็นประจำ ครูได้กล่าวถึงการได้รับมอบหมายหน้าที่เหล่านี้ว่า

“ส่วนใหญ่งานที่ได้รับมอบหมายก็จะเป็นงานที่พ่อมีความถนัดอยู่แล้วคือเรื่องเกี่ยวกับดนตรีพื้นบ้าน ดังนั้นการที่มีคนมาขอให้พ่อไปช่วยสอน ขอคำแนะนำเกี่ยวกับการจัดงานต่าง ๆ จึงเป็นเรื่องที่ไม่เกินความสามารถ งานไหนที่เราช่วยได้ก็เต็มใจที่จะไปช่วย ที่สำคัญคือถ้าเรารับปากเขาไว้แล้วเราต้องทำตามที่ได้พูด พ่อยึดหลัก งานสำเร็จ คนสำราญ”

(พรหมเศรษฐ์ สรรพศรี, สัมภาษณ์, 9 พฤษภาคม 2561)

ครูเป็นผู้ที่มีความทุ่มเทในการทำงานด้านการสอนดนตรีพื้นบ้านอย่างมาก ในสมัยที่ครูเป็นครูใหม่ๆ ครูเล่าว่าช่วงนั้นยังไม่มีการรวบรวมโน้ตเพลงพื้นบ้านไว้อย่างเป็นทางการเป็นรูปเป็นร่าง ครูเห็นว่าเป็นเรื่องสำคัญที่ควรทำเพราะเป็นการรวบรวมองค์ความรู้ คลังเพลง เหมือนอย่างโน้ตเพลงสากลหรือโน้ตดนตรีไทย อีกทั้งจะเป็นประโยชน์ต่อวงการดนตรีพื้นบ้านล้านนาในการที่ครูผู้สอนสามารถนำไปใช้เป็นสื่อในการเรียนการสอนได้ เพราะครูดนตรีในสมัยนั้นมีน้อยคนที่จะรู้เรื่องดนตรีพื้นบ้านล้านนา ครูพรหมเศรษฐ์จึงได้ลงมือรวบรวมบันทึกโน้ตเพลงพื้นบ้านล้านนาขึ้นเป็นโน้ตกลาง จัดพิมพ์เผยแพร่ไปยังสถานศึกษาต่าง ๆ เพื่อให้ครูผู้สอนดนตรีใช้ในการเรียนการสอน อีกงานสำคัญที่ครูทำเพื่อประโยชน์และการพัฒนางานดนตรีพื้นบ้านล้านนาคือการบันทึกโน้ตเพลงพื้นบ้านล้านนาเป็นโน้ตกลางเพื่อจัดแสดงในงานมหกรรมดนตรีพื้นบ้านล้านนาประกอบการแสดงเพื่อถวายพระพรเนื่องในวันเฉลิมพระชนมพรรษา พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ 9 เนื่องในวโรกาสครองราชย์ครบ 30 ปี โดยได้รวบรวมนักเรียนในสังกัดประถมศึกษาและมัธยมศึกษากว่า 400 คน จัดแสดงในมณฑลพิธีที่ทางจังหวัดเชียงรายจัดขึ้นในสมัยนั้น นับเป็นการสร้างเครือข่ายครูผู้สอนดนตรีพื้นบ้านล้านนาในจังหวัดเชียงรายให้มีโอกาสได้มาร่วมงานกันและพัฒนาศักยภาพผู้เรียนให้มีทักษะด้านดนตรีพื้นบ้านล้านนาให้ดียิ่งขึ้นไป

บทบาทการเป็นครูสอนดนตรีพื้นบ้านล้านนาของครูในโรงเรียนนอกจากการสอนแล้ว ยังส่งเสริมและหาโอกาสให้นักเรียนได้มีเวทีแสดงความสามารถเพื่อให้เกิดความภาคภูมิใจและเป็นกำลังสำคัญในการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น อีกทั้งผลักดันให้สำนักงานการประถมศึกษาและมัธยมศึกษาของจังหวัดเชียงรายจัดประกวดแข่งขันดนตรีพื้นบ้านล้านนาประเภทสะล้อ ซอ ซึง ขึ้นเพื่อกระตุ้นให้เกิดความสนใจอย่างแพร่หลายและเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างโรงเรียนที่อยู่ต่างสถาบันอย่าง

ต่อเนื่องเป็นประจำทุกปี แม้ว่าในปัจจุบันสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจะไม่ได้บรรจุ ดนตรีพื้นบ้านขึ้นเป็นรายการแข่งขันในงานศิลปหัตถกรรมนักเรียนในระดับภาคก็ตาม (พรหมเมศวร์ สรรพศรี, **สัมภาษณ์**, 26 เมษายน 2561) จะเห็นได้ว่าครูมีความทุ่มเทในการผลักดันให้ดนตรีพื้นบ้าน ล้านนามีบทบาทอย่างแพร่หลาย ไม่เพียงเฉพาะอยู่ในกลุ่มนักดนตรีพื้นบ้านท้องถิ่น แต่ผลักดันให้มี บทบาทในสถานศึกษา รวมถึงงานสำคัญต่างๆทางด้านวัฒนธรรมอีกด้วย

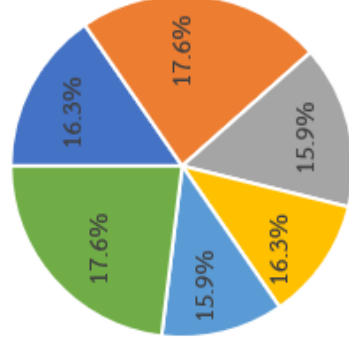
จากข้อมูลที่ได้ในการสัมภาษณ์ครูพรหมเมศวร์ สรรพศรี กลุ่มครอบครัว และกลุ่มลูกศิษย์ของ ครู ในด้านความรับผิดชอบต่อหน้าที่ จะเห็นได้ว่าครูเป็นผู้มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ ทั้งงานสอนที่ โรงเรียน การเป็นวิทยากรสอนดนตรีให้กับสถาบันต่าง ๆ รวมถึงการสอนดนตรีผู้สูงอายุซึ่งเป็นงานจิต อาสา จากการวิเคราะห์พบว่าบุคลิกภาพด้านความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของครูสอดคล้องกับการเป็นผู้ มีบุคลิกภาพแบบมีมโนสำนึก (Conscientiousness) อันเป็นบุคลิกที่แสดงออกถึงความรับผิดชอบต่อ หน้าที่ ความทุ่มเท ความเป็นระเบียบ เป็นบุคคลที่มีความน่าเชื่อถือ สามารถวางใจได้ ซึ่งจากการ วิเคราะห์ความรับผิดชอบของครูนั้นมาจากภูมิหลังที่ครูต้องทำงานสอนดนตรี แสดงดนตรี เพื่อช่วยลด ภาระและช่วยหารายได้ในครอบครัว ครูต้องทำงานตั้งแต่วัยเด็กซึ่งงานสอนดนตรีและงานแสดงนั้น เป็นทักษะที่ต้องมีการเตรียมตัว ดังนั้นครูต้องรู้จักจัดสรรเวลาทั้งการฝึกฝนทักษะตนเองและการเรียน หนังสือ ทำให้ครูเป็นผู้มีความรับผิดชอบ ทั้งนี้นอกจากคุณลักษณะดังกล่าวแล้ว จากการสัมภาษณ์ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลผู้วิจัยพบว่าครูพรหมเมศวร์ ยังมีคุณลักษณะอื่น ๆ เพิ่มเติมนอกเหนือจากทฤษฎีดัง ข้างต้นอีกด้วย ซึ่งผู้วิจัยจะสรุปต้นแบบความเป็นครูดนตรีพื้นบ้านล้านนาของครูพรหมเมศวร์ สรรพศรี ด้านบุคลิกภาพในประเด็นความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของครู เป็นแผนภูมิและตารางดังนี้

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

- กลุ่มครูปรับและครูญาติ 5 คน
- กลุ่มลูกศิษย์ 11 คน
- กลุ่มลูกศิษย์ที่เป็นผู้สูงอายุ 29 คน

แผนภาพแสดงข้อมูลคุณลักษณะด้านบุคลิกภาพในประเด็นความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของครูพรหมสวรรค์ สรรพศรี

- มีความรับผิดชอบต่อการทำงาน
- เป็นผู้มีความน่าเชื่อถือ
- ช่วยเหลือผู้อื่นด้วยความเต็มใจ
- มีระเบียบวินัย
- ให้ความสำคัญกับส่วนรวม
- ทุ่มเทในการสอนตนตร

ภาพที่ 10 แผนภาพแสดงข้อมูลคุณลักษณะด้านบุคลิกภาพในประเด็นความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของครูพรหมสวรรค์ สรรพศรี

จากการสัมภาษณ์กลุ่มครอบครัวและเครือญาติ กลุ่มลูกศิษย์ของครูพรหมสวรรค์และกลุ่มผู้เรียนที่เป็นผู้สูงอายุ เมื่อสรุปข้อมูลในรูปแบบของแผนภูมิพบว่า คุณลักษณะของครูในด้านความรับผิดชอบต่อหน้าที่ ปรากฏคุณลักษณะ 6 ประการ ได้แก่ 1) มีความรับผิดชอบต่อการ ทำงาน 2) เป็นผู้มีความน่าเชื่อถือ 3) ช่วยเหลือผู้อื่นด้วยความเต็มใจ 4) มีระเบียบวินัย 5) ให้ความสำคัญกับส่วนรวม และ 6) มีความทุ่มเท ในการสอนตนตร และจากการคำนวณพบว่า จุดเด่นของครูในด้านความรับผิดชอบต่อหน้าที่ที่ครูได้รับการพูดถึงมากที่สุดมี 2 คุณลักษณะเด่น คือ มีระเบียบวินัย และมีความทุ่มเทในการสอนตนตร ผู้วิจัยได้สรุปรายละเอียดและ นำเสนอในรูปแบบของตาราง ดังต่อไปนี้

ประเด็นที่ได้จากการสัมภาษณ์	รายละเอียด
1) คุรุมีความรับผิดชอบต่อนักที่	เมื่อทำหน้าที่แบบบทบาทใดก็ตามทั้งงานสอน งานแสดง และจิตอาสา จะทำอย่างเต็มที่
2) คุรุมีระเบียบวินัย	คุรุให้ความสำคัญกับการตรงต่อเวลาอย่างมาก จัดสรรเวลาสำหรับการไปสอนที่ต่าง ๆ ได้ดี
3) เป็นผู้มีควมมาเขาเชื่อถือ	ชื่อตรงในการทำงาน ไม่มีคิดหาพูด
4) คุรุให้ความสำคัญกับงานส่วนรวม	คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมเป็นหลัก ไม่หวังผลตอบแทน
5) คุรุช่วยเหลือผู้อื่นด้วยความเต็มใจ	เมื่อมีผู้อื่นขอความช่วยเหลือ คุรุมักจะให้ความช่วยเหลืออย่างเต็มที่
6) คุรุทุ่มเทในการสอนดนตรี	ทุ่มเทให้กับการสอนดนตรี ทั้งในโรงเรียน สถาบันต่าง ๆ และงานจิตอาสา

ภาพที่ 11 ตารางสรุปความเป็นผู้มีความรับผิดชอบต่อนักที่ของครูพรหมเมศวร์ สรรพศรี

1.3 ความเป็นกัลยาณมิตร

ความเป็นกัลยาณมิตรนั้นเป็นคุณลักษณะสำคัญที่คนเป็นครูพึงมี เพราะครูคือผู้ให้ เป็นผู้มีความเมตตาต่อศิษย์ ครูพรหมเมศวร์เป็นครูที่มีมิตรไมตรีให้กับบรรดาลูกศิษย์มาโดยเสมอ ลูกศิษย์ของครูพรหมเมศวร์ได้กล่าวถึงความเป็นผู้ให้ของครูไว้ดังนี้

ครูเป็นผู้ที่ให้ผู้อื่นโดยไม่หวังสิ่งใดตอบแทน เป็นผู้ให้อย่างแท้จริง (บุญส่ง สุภายศ, สัมภาษณ์, 8 พฤษภาคม 2561) เวลาชนเครื่องดนตรีไปงาน ครูจะถูกลูกจอร์บเข้ามาช่วยคนแกในวงทันที ทั้ง ๆ ที่ครูเป็นพ่อครู เป็นหัวหน้าวงจะคอยยื่นสังการก็ได้ (กมลลักษณ์ แสนโสพิศ, สัมภาษณ์, 8 พฤษภาคม 2561; อำนวยพร มากไมตรี, สัมภาษณ์, 8 พฤษภาคม 2561) เวลามาสอนก็มักจะมึนหมผลไม้ติดไม้ติดมือมาแบ่งกันกินอยู่เสมอ (ศุภชาติา แท้ตระกูล, สัมภาษณ์, 8 พฤษภาคม 2561) เวลาสมาชิกในวงดนตรีผู้สูงอายุล้มป่วยครูมักจะไปเยี่ยมถึงที่บ้านเพื่อถามไถ่อาการ (ยุพา ชื่นธีระวงศ์, สัมภาษณ์, 8 พฤษภาคม 2561; ชม มณีรัตน์, สัมภาษณ์, 8 พฤษภาคม 2561; บุญส่ง โสวรรณ, สัมภาษณ์, 8 พฤษภาคม 2561) ถ้ามีงานอะไรครูมักจะพาวงดนตรีไปช่วยจิตอาสาโดยไม่หวังผลตอบแทน (ดารารพม หาวงศ์, สัมภาษณ์, 8 พฤษภาคม 2561; วิเชียร รัตนรุ่งศรี, สัมภาษณ์, 8 พฤษภาคม 2561) ตัวอย่างจากการสัมภาษณ์ด้านความเป็นมิตรของครูพรหมเมศวร์ สรรพศรี มีดังต่อไปนี้

“ครูมีความเอ็นดูต่อลูกศิษย์ทุกคน รักลูกศิษย์เท่าเทียมกัน ครูมักจะซื้ออาหารและขนมให้ลูกศิษย์ทุกครั้งที่ไปงาน ไปงานกับครูแทบไม่ต้องพกเงินเลย บางทีงานเลิกตีก็ครูก็จะตระเวนขับรถไปส่งลูกศิษย์ให้ถึงบ้านทุกคน”

(ตั้งปณิธาน อารีย์, สัมภาษณ์, 10 พฤษภาคม 2561)

“ครูมักจะช่วยงานเล่นดนตรีในรูปแบบของจิตอาสาอยู่เสมอ ตั้งแต่เด็กจะเห็นครูไปสอนดนตรีที่วัดบ่อยมาก ทั้งที่ไม่ได้รับค่าตอบแทนแต่ครูก็เต็มใจไปช่วย แทนที่ครูจะกลับบ้านพักผ่อน บางครั้งสุขภาพครูก็ไม่ค่อยดี แต่ครูก็ชอบช่วยเหลือผู้อื่น”

(ปฐมพงษ์ ประเสริฐ, สัมภาษณ์, 9 พฤษภาคม 2561)

“ส่วนใหญ่พ่อก็มักจะให้นักเรียนมาเรียนดนตรีที่บ้าน มาฝึกซ้อมที่บ้านเลยโดยไม่หวังสิ่งตอบแทนใด ๆ เวลาที่มีลูกศิษย์พ่อมาเรียนหรือมาซ้อมดนตรีที่บ้าน พ่อมักจะเตรียมขนมมเนยไว้ให้พวกเค้าเสมอ พ่อเอ็นดูลูกศิษย์ทุกคน บางทีก็พาไปเลี้ยงข้าว เคยมีทีหนึ่งรถลูกศิษย์สตาร์ทไม่ติด พ่อก็พาไปส่งที่บ้าน”

(เพียงอ อ สรรพศรี, สัมภาษณ์, 9 พฤษภาคม 2561)

“ในวัยเด็กช่วงประถม จะเป็นช่วงที่มีลูกศิษย์ลูกหาทั้งในโรงเรียนหรือที่ต่าง ๆ มาหาพ่อที่บ้านกันเป็นประจำ พ่อจะรักลูกศิษย์ทุกคน ให้ความเมตตา ชอบเลี้ยงข้าวเลี้ยงขนม บางกลุ่มก็เป็นเด็กยากจนมาอยู่ที่บ้านช่วงเย็น ๆ เพื่อรอไปงานเล่นดนตรีที่พ่อหาให้เพื่อเก็บเงินหาเลี้ยงตัวเอง ซึ่งพ่อก็สอนพี่เสมอว่าคุณธรรมที่นักดนตรีพึงมีคือการถ้อยทีถ้อยอาศัยกัน หรือสิ่งที่เรียกว่าน้ำใจ”

(ปรเมศวร์ สรรพศรี, สัมภาษณ์, 9 พฤษภาคม 2561)

“พ่อจะเอื้อเพื่อแผ้วใให้กับลูกศิษย์เสมอ ใครมาเรียนที่บ้านไม่ต้องกลัวอด พ่อบังคับให้กินขนมหมด นอกจากมีน้ำใจกับลูกศิษย์แล้ว ยังมีน้ำใจต่อเพื่อนครูด้วยกัน เวลาใครมาขอให้ช่วยงานอะไรพ่อไม่เคยปฏิเสธ จึงทำให้เป็นที่รักของเพื่อนร่วมงานทุกคน แม้ว่าสุขภาพของพ่อจะไม่ค่อยแข็งแรง เป็นหอบหืด แถมยังได้รับการผ่าตัดเปลี่ยนสะโพกทำให้ไม่สามารถนั่งเป็นเวลานานได้ แต่พ่อก็มักจะขับรถไปสอนดนตรีตามที่ต่าง ๆ เสมอที่เขาขอให้ไปช่วย”

(รุจิรา สรรพศรี, สัมภาษณ์, 9 พฤษภาคม 2561)

“ตอนที่พี่สอบเข้ามหาวิทยาลัยได้ ไปขอพรจากครูเพื่อเข้ามาเรียนที่กรุงเทพฯ ครูอวยพรให้โชคดีและมอบพระพิมพ์เนคองค์เล็กไว้ให้ติดตัวเพื่อให้พี่ได้ระลึกอยู่เสมอว่าต้องตั้งใจเรียน นำความรู้กลับมาพัฒนาบ้านเกิด ยึดมั่นในการทำความดีตามที่ครูอบรมสั่งสอนมา”

(อวยพร อารีโกเศศ, สัมภาษณ์, 21 พฤษภาคม 2561)

“พี่แผนมีน้ำใจต่อผู้อื่นเสมอ ทั้งคนในครอบครัวญาติพี่น้อง รวมถึงบรรดาลูกศิษย์ลูกหา สมัยก่อนที่บ้านไม่ได้มีฐานะมากนัก และลูกๆทั้ง 4 คนของพ่อแม่ทุกคนกำลังอยู่ในวัยเรียนซึ่งปู่ย่าไม่ได้มีเงินมากพอที่จะส่งเสียให้ลูกๆได้เรียนครบทุกคน พี่แผนเป็นผู้ที่เสียสละออกมาทำงานเพื่อช่วยลดภาระค่าใช้จ่ายทางบ้าน และช่วยพ่อแม่สอนดนตรีหาเงินเพื่อส่งเสียให้น้องได้เรียน ตอนนั้นเป็นการแสดงถึงน้ำใจที่ยิ่งใหญ่และน่าประทับใจมาก”

(เทพินทร์ จารุศุกร, สัมภาษณ์, 13 พฤษภาคม 2561; พรหมาสตรี สรรพศรี, สัมภาษณ์, 13 พฤษภาคม 2561)

“ครูให้ความช่วยเหลือกับลูกศิษย์ในยามคับขันเสมอและไม่เรียกร้องผลประโยชน์ใดๆตอบแทน เหตุการณ์ที่ประทับใจคือ ครูให้การช่วยเหลือ ทุ่มเท เอาใจใส่และสร้างความพร้อมให้กับพี่ในการสอบเข้าเรียนในสาขาวิชาเอกดนตรีไทย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ตอนนั้นพื้นฐานเราน้อยกว่าคนอื่นแต่ครูก็ทุ่มเท เคี่ยวเข็ญและรอลุ้นผลไปกับเรา”

(รัชกร บุญรักษาเดชธนา, สัมภาษณ์, 11 พฤษภาคม 2561)

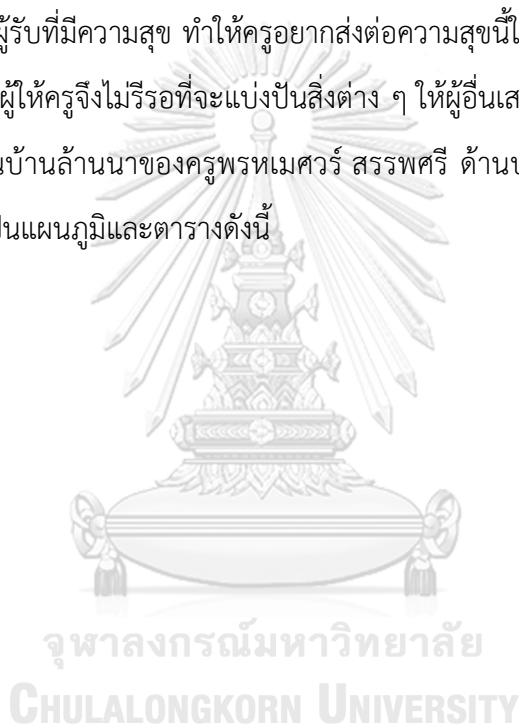
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาพที่ 12 ครูพรหมเมศวร์และภรรยาแจกผ้าขนหนูเป็นของขวัญปีใหม่เมืองให้กับผู้สูงอายุในวงดนตรี

ที่มา : ภาพถ่ายโดยผู้วิจัยเมื่อวันที่ 12 เมษายน 2561

จากข้อมูลสัมภาษณ์ดังกล่าวข้างต้นจะเห็นว่าครูพรหมเมศวร์ สรรพศรี เป็นผู้มีความเป็นกัลยาณมิตร มีความเมตตากรุณาต่อลูกศิษย์และมีน้ำใจต่อผู้อื่นเสมอ แสดงให้เห็นถึงการเป็นผู้ที่มีจิตใจอ่อนโยน มีความสุขกับการเป็นผู้ให้ซึ่งเป็นสิ่งที่ครูที่ดีพึงมี จากการวิเคราะห์พบว่าบุคลิกภาพด้านความเป็นมิตรของครูสอดคล้องกับการเป็นผู้มีบุคลิกภาพแบบประนีประนอม (Agreeableness) อันเป็นคุณลักษณะที่แสดงออกถึงความเต็มใจในการช่วยเหลือผู้อื่น เป็นบุคคลที่มีความเป็นมิตร (Hogan&Hogan, 1986) เห็นได้ว่าครูเป็นผู้ที่มีความสุขในการเป็นผู้ให้ ซึ่งผู้วิจัยวิเคราะห์ว่าการที่ครูเป็นผู้ให้อย่างเปี่ยมสุขนั้น มาจากการที่ครูเองก็เคยเป็นผู้รับมาก่อน ทั้งได้รับความรู้ โอกาส และความเมตตาจากผู้ใหญ่ ครูรับรู้ได้ถึงจิตใจของผู้รับที่มีความสุข ทำให้ครูอยากส่งต่อความสุขนี้ให้กับผู้อื่นเช่นกัน เมื่อถึงวันที่ครูมีกำลังในการที่จะเป็นผู้ให้ครูจึงไม่รีรอที่จะแบ่งปันสิ่งต่าง ๆ ให้ผู้อื่นเสมอ ผู้วิจัยได้ทำการสรุปต้นแบบความเป็นครูคนตรีพื้นบ้านล้านนาของครูพรหมเมศวร์ สรรพศรี ด้านบุคลิกภาพในประเด็นความเป็นกัลยาณมิตรของครู เป็นแผนภูมิและตารางดังนี้

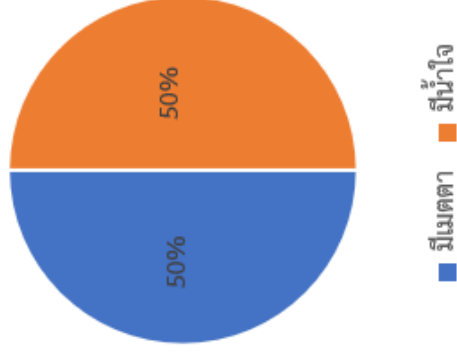

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

- กลุ่มครูอาสาสมัครและครูอัตราจ้าง 5 คน
- กลุ่มลูกศิษย์ 11 คน
- กลุ่มลูกศิษย์ที่เป็นผู้สูงอายุ 29 คน

แผนภาพแสดงข้อมูลคุณลักษณะด้านบุคลิกภาพในประเด็นความเป็นกัลยาณมิตรของครูพรหมเมศวร์ สรรพศรี

ภาพที่ 13 แผนภาพแสดงข้อมูลคุณลักษณะด้านบุคลิกภาพในประเด็นความเป็นกัลยาณมิตรของครูพรหมเมศวร์ สรรพศรี

จากการสัมภาษณ์กลุ่มครอบครัวและเครือข่าย กลุ่มลูกศิษย์ของครูพรหมเมศวร์และกลุ่มผู้เรียนที่เป็นผู้สูงอายุ เมื่อสรุปข้อมูลในรูปแบบของแผนภูมิพบว่า คุณลักษณะของครูในด้านความเป็นกัลยาณมิตร ปรากฏคุณลักษณะสำคัญ 2 ประการ ได้แก่ 1) มีความมีเมตตา และ 2) ความมีน้ำใจ โดยคุณลักษณะทั้ง 2 นี้ได้รับการกล่าวถึงควบคู่กันเสมอ ผู้วิจัยได้สรุปรายละเอียดและ นำเสนอในรูปแบบของตาราง ดังต่อไปนี้

ประเด็นที่ได้จากการสัมภาษณ์	รายละเอียด
1) คุรุมีความเมตตา	<p>ครูเป็นผู้ให้อย่างแท้จริง ทั้งให้ความรู้และให้ความช่วยเหลือเมื่อศิษย์มีเรื่องทุกข์ร้อน ให้อภัยเมื่อศิษย์ทำผิดพลาดและคอยให้กำลังใจศิษย์อยู่เสมอ อบรมสั่งสอนศิษย์ด้วยความเมตตาอยากให้นักศิษย์เป็นผู้มีความรู้ความสามารถอย่างแท้จริง รักลูกศิษย์ทุกคนอย่างเท่าเทียมไม่ลำเอียง</p> <p>ในการสอนคนตรีเร่ให้กับผู้สูงอายุคุรุมีความเข้าใจในข้อจำกัดทางการเรียนรู้ของผู้สูงวัย</p>
2) คุรุมีน้ำใจ	<p>คุรุมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ให้กับลูกศิษย์ มีความเป็นจิตอาสา มักไปช่วยงานทั้งงานสอนและงานแสดงโดยไม่หวังผลตอบแทนใด ๆ คอยเยี่ยมเยียนผู้เรียนที่เป็นผู้สูงอายุเมื่อมีการเจ็บไข้ได้ป่วยคุรุจะนำผลไม้ไปเยี่ยมให้กำลังใจเสมอ</p>

ภาพที่ 14 ตารางสรุปความเป็นลักษณะของครูพรหมสวรรค์ สรพศิริ

1.4 ความเป็นผู้ใฝ่รู้

ความถนัดและความสนใจอื่น ๆ ของครูพรหมเมศวร์นอกเหนือจากด้านการบรรเลงดนตรีที่บ้านล้วนมาคือความสามารถด้านการร้องเพลง ทั้งเพลงไทยและเพลงพื้นเมือง (นายสุคำ แก้วศรี, สัมภาษณ์, 11 พฤษภาคม 2561; นภลัย แก้ววิฑูรย์ 12 พฤษภาคม 2561) ครูมีทักษะในการขับจ้อยชอได้ดีมาก ระหว่างที่พักจากการเรียนดนตรี เคยฟังครูชอเพลงน้อยใจยาแวนแก้ว ไม่น่าเชื่อว่าครูจะร้องได้ดีขนาดนี้ ขนาดครูเป็นหอบหืดซึ่งบางครั้งก็หายใจไม่ค่อยทัน แต่พอร้องเพลงเสียงไม่ขาดหายเลย ทำเอาคนเฒ่าคนแก่ในวงเคลิ้มไปตามๆกัน เวลานั่งพักจากการเล่นดนตรีก็มักจะขอให้ครูร้องเพลงพื้นเมืองให้ฟังบ่อย ๆ (จันทรา นันตรัตน์, สัมภาษณ์, 8 พฤษภาคม 2561) ครูเก่งเรื่องดนตรีไทย ขับร้อง จ้อยชอ วาทศิลป์ (รัตนะ ตาแปง, สัมภาษณ์, 11 พฤษภาคม 2561) (นวลศรี สิงห์ปิ่น, สัมภาษณ์, 8 พฤษภาคม 2561) นอกจากดนตรีพื้นเมือง ครูก็ครุมีความถนัดทางด้านดนตรีไทย สามารถบรรเลงเครื่องดนตรีไทยได้หลายชนิด เช่น ซอด้วง ซออู้ ระนาดเอก ระนาดทุ้ม (รัชกร บุญรักษาเดชธนา, สัมภาษณ์, 11 พฤษภาคม 2561) ตัวอย่างจากการสัมภาษณ์ด้านความถนัดและความสนใจอื่นๆของครูพรหมเมศวร์ สรรพศรีนอกเหนือจากด้านการบรรเลงดนตรีที่บ้าน มีดังต่อไปนี้

“พ่อเล่นดนตรีไทย ดนตรีสากลได้ดี โดยเฉพาะกลุ่มเครื่องสาย ซอ ไวโอลิน และเรื่องของการทำวงดุริยางค์พ่อก็ถนัด พานักเรียนวงดุริยางค์สากลไปออกงานประกวดหลายครั้ง ขับร้องเพลงไทยเดิมพ่อก็ร้องเพราะ เพลงไหนละครที่ส่วนใหญ่คนที่บ้านไม่ค่อยรู้จัก พ่อก็ร้องได้หมด ที่ได้คือนอกจากด้านศิลปะแล้ว พ่อเป็นพ่อบ้านที่ดี สนใจเรื่องการทำสวน ตกแต่งบ้านซึ่งส่วนใหญ่เป็นงานของแม่บ้าน แต่พ่อจะชอบมากเรื่องการจัดบ้าน วันหยุดที่ไม่มีนักเรียนมาเรียนพ่อจะไปดูร้านต้นไม้ดอกไม้เอามาปลูกประดับบ้านตลอด เวลาลูกๆกลับจากเรียนหนังสือต่างจังหวัดมาบ้านที่ไรสวนไม่เคยเหมือนเดิมเลย จะมีดอกไม้ ตุ๊กตาเกาะเต็มสวนไปหมด”

(เพียงอ้อ สรรพศรี, สัมภาษณ์, 9 พฤษภาคม 2561)

“พ่อมีความสามารถด้านดนตรีไทย พ่อเล่นดนตรีไทยได้แทบทุกเครื่อง โดยเฉพาะเครื่องสายพ่อเชี่ยวชาญมาก ทั้งซิม ซอด้วง ซออู้ ซอสามสาย เพลงเดี่ยวทางโบราณพ่อได้รับการต่อมาจากปู่ซึ่งต่อมาจากครูในคุ้มพระราชชายาเจ้าดารารัศมีในสมัยก่อนอีกที ทางซิมของพ่อจะตีแบบมือโบราณ อีกด้านถนัดของพ่อคือเกษตรพ่อจบเกษตรมาในช่วงวัยหนุ่มทำให้ได้รับการปลูกฝังเรื่องธรรมชาติ มีความรู้เรื่องต้นไม้พืชพรรณต่าง ๆ นั้นอาจเป็นสาเหตุส่วนหนึ่งที่ทำให้พ่อมีความใจเย็น อดทน และด้านภาษาไทยซึ่งเป็นอีกหนึ่งปริญญาที่หลายคนไม่เคยรู้มาก่อนคือพ่อมีความชื่นชอบด้านภาษาไทย สามารถใช้ภาษาในการสื่อสารได้เป็นอย่างดี มีวาทีศิลป์สามารถพูดโน้มน้าวใจคนและปลุกใจคนได้อย่างดีเยี่ยม”

(ปรเมศวร์ สรรพศรี, สัมภาษณ์, 9 พฤษภาคม 2561)

ภาพที่ 15 ปริญญาบัตรด้านภาษาไทยของครูพรเมศวร์ สรรพศรี

ที่มา : ภาพถ่ายโดยผู้วิจัยเมื่อวันที่ 16 พฤษภาคม 2561

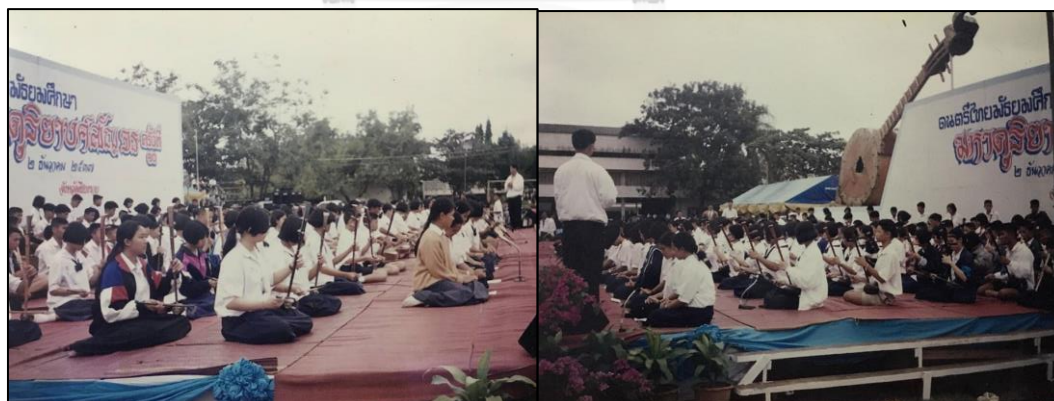
“นอกจากความสามารถด้านดนตรีพื้นบ้านล้านนาของครู ครูมีความสามารถด้านดนตรีไทยที่ดีมาก โดยเฉพาะซิม ซอด้วง และซออู้ และยังนำมาประยุกต์บรรเลงร่วมกับดนตรีพื้นบ้านได้ดีอีกด้วย”

(อวยพร อารีโกเศศ, สัมภาษณ์, 21 พฤษภาคม 2561)

“ครูแผนสามารถขับร้องเพลงไทย - ขับจ้อยซอพื้นบ้าน ล้านนา รวมถึงเพลงลูกกรุงไพเราะมาก ส่วนใหญ่ที่เชียงรายจะขับจ้อยซอกันเสียมาก ไม่ค่อยมีคนร้องเพลงไทยสักเท่าไร ครูเป็นคนเอาบทร้องอวยพร เพลงไทยต่าง ๆ มาบุกเบิกเริ่มเล่นกัน ดนตรีไทยครูก็เอามาทำเป็นวงใหญ่ตอนนั้นน่าตื่นเต้นมากเพราะที่เชียงรายไม่เคยมีใครทำวงดนตรีไทยมาก่อน ครูดนตรีและคนที่รู้จักครูในเชียงรายจะเรียกครูแผนว่าพ่อครู คิดว่าครูเล่นได้แค่สะล้อซอซึง แต่ความจริงแล้วครูเล่นได้หมด โดยเฉพาะเครื่องสายครูมีความถนัดมาก ขิม ซออู้ ซอด้วง ซอสามสาย ครูได้ทุกเครื่องและได้ทุกเคี้ยว และในการเล่นทั้งดนตรีไทย ดนตรีพื้นบ้านของครู ลักษณะการบรรเลงครูจะแยกชัดเจน ไม่มีปนกัน ตอนเล่นซอไทยก็บรรเลงอย่างไทย ลักษณะการบรรเลงถูกต้อง การเล่นสะล้อก็เล่นแบบพื้นเมือง การวางนิ้ว การรูดนิ้ว รายละเอียดต่าง ๆ ครูจะไม่เอามาปนกัน ความสามารถอีกอย่างคือครูสามารถแต่งบทจ้อยบทซอได้ แต่งได้ถูกต้องตามหลักภาษา เวลามีงานอะไรที่ต้องมีบทจ้อยซอครูไม่เคยให้ครูภาษาไทยช่วยแต่งเลย ครูจะแต่งเองเล่นเองทุกครั้ง”

(ตั้งปณิธาน อารีย์, สัมภาษณ์, 11 พฤษภาคม 2561)

ภาพที่ 16 ครูพรหมศรทำวงมหาตุริยางค์ไทย ปีพ.ศ. 2537

ที่มา : รุจิรา สรรพศรี, 2537

“ครูเก่งเรื่องการจับจ๊อยซอมาก และคิดการแสดงพื้นเมืองได้ดี ออกแบบการแสดงครูก็มักเป็นเบื้องหลัง ช่วยคิดการแสดงบ่อย ๆ ไม่ใช่แค่ฝ่ายดนตรีเท่านั้น ทั้งนาฏศิลป์ ขับร้อง แต่งบท ครูทำได้หมด และดนตรีพื้นบ้านครูไม่ได้เล่นได้แค่พื้นบ้านภาคเหนือเท่านั้น ดนตรีพื้นบ้านภาคอีสานครูก็เล่นได้สอนได้อีกด้วย”

(ปฐมพงษ์ ประเสริฐ, สัมภาษณ์, 11 พฤษภาคม 2561)

ภาพที่ 17 ครูพรหมศรร์ซ้อมวงโปงลางอีสาน

ที่มา : นางรุจิรา สรรพศรี, 2546

ภาพที่ 18 ครูพรหมศรร์ นำนักเรียนวงดนตรีไทยโรงเรียนดำรงราษฎร์สงเคราะห์และกลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษา

จังหวัดเชียงราย ร่วมงานมหกรรมดนตรีและนาฏศิลป์ในงานเปิดโลกเสมา ณ เมืองทองธานี

ที่มา : รุจิรา สรรพศรี, 2545

“พ่อมีความสามารถด้านดนตรีไทยที่ได้รับการถ่ายทอดมาจากปู่ย่า ยังร้องเพลงได้ดีด้วย และนอกจากดนตรีพื้นเมือง ดนตรีไทย พ่อยังเล่นดนตรีสากลได้ด้วย ทั้งไวโอลิน เปียโน และแซกโซโฟน”

(รุจิรา สรรพศรี, สัมภาษณ์, 9 พฤษภาคม 2561)

ภาพที่ 19 ครูพรหมเมศวร์ บรรเลงแซกโซโฟนในงานโรงเรียนมัธยมศึกษา

ที่มา : พรหมเมศวร์ สรรพศรี, 2521

จะเห็นว่านอกจากความสามารถด้านดนตรีพื้นบ้านล้านนา ครูยังมีความรู้ความสามารถด้านดนตรีไทย ดนตรีสากล ด้านการเกษตร และด้านการใช้ภาษาไทยได้ดีอีกด้วย ครูพรหมเมศวร์ได้กล่าวถึงความสนใจของครูในด้านอื่นนอกเหนือจากด้านดนตรีพื้นบ้านล้านนาว่า

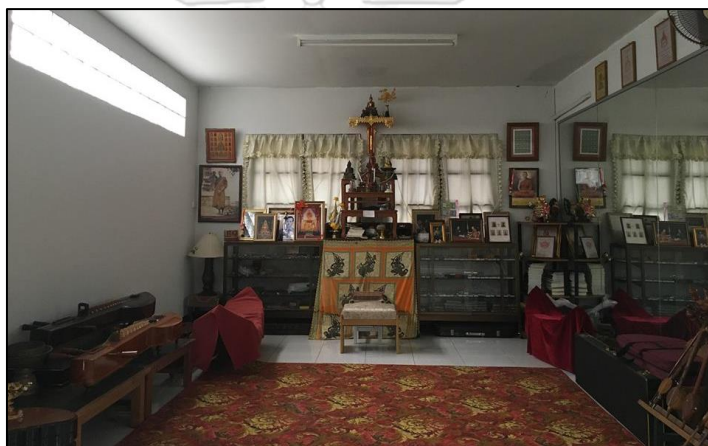
“ปู่ไม่ได้ละเลยที่จะปลูกฝังและเรียนดนตรีไทยไปด้วยพร้อม ๆ กัน กับดนตรีพื้นบ้านล้านนา เพราะดนตรีไทยก็เป็นศิลปวัฒนธรรมประจำชาติ แม้ว่าจะไม่ค่อยมีบทบาทในสังคมคนพื้นเมือง แต่ถึงอย่างไรเราก็เป็นคนไทย และยังสามารถเรียนดนตรีสากลประเภทเครื่องเป่าทั้งเครื่องโลหะและเครื่องลมไม้ตั้งแต่สมัยเรียนระดับชั้นประถมและมัธยมศึกษา การเรียนดนตรีสากลข้อดีคือพ่อได้เรียนเรื่องโน้ตสากล ทำให้สามารถบันทึกโน้ตเพลงไทยและเพลงพื้นบ้านเป็นโน้ตสากลได้ เวลามีชาวต่างชาติมาขอเรียนด้วยพ่อก็เขียนเป็นโน้ตสากลให้เขาได้เลย”

(พรหมเมศวร์ สรรพศรี, สัมภาษณ์, 9 พฤษภาคม 2561)

นอกจากนี้ผู้วิจัยยังเห็นว่าครูพรหมเศวร์ยังมีความสนใจศึกษาในด้านพระพุทธศาสนาและการปฏิบัติธรรม ครูมักจะสวดมนต์เช้าและสวดมนต์เย็นเป็นประจำที่บ้านและเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนา และประเพณีท้องถิ่นร่วมกับชุมชนมาโดยตลอด ครูพรหมเศวร์ได้ให้ความเห็นในเรื่องนี้ว่า

“การสวดมนต์ทำให้พ่อมีสมาธิ เป็นการฝึกสติทำให้พ่อมีจิตใจที่สงบเข้าใจในสังขารของชีวิต พ่อนำเอาหลักธรรมคำสอนขององค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นหลักในการดำเนินชีวิต บางทีชีวิตการทำงานเราอาจพบเจออุปสรรค การมีสติและปัญญาจะช่วยแก้ไขปัญหานั้นได้ ซึ่งการฝึกสติและสมาธิของพ่อคือการสวดมนต์”

(พรหมเศวร์ สรรพศรี, สัมภาษณ์, 9 พฤษภาคม 2561)

ภาพที่ 20 ห้องพระในบ้านของครูพรหมเศวร์ที่ครูมักจะมานั่งสวดมนต์เป็นประจำ
ที่มา : ภาพถ่ายโดยผู้วิจัยเมื่อวันที่ 18 เมษายน 2561

ครูให้ความสำคัญอย่างมากกับการเป็นผู้มีสติ กิจวัตรประจำวันของครูคือการฝึกสมาธิ ทำให้มีจิตใจที่มั่นคง รับรู้ตนเองอยู่เสมอ ครูกล่าวถึงความสำคัญของสติว่า

“กิจวัตรประจำวันของพ่อคือการฝึกสมาธิ การสวดมนต์เป็นประจำทุกวันจะเป็นการฝึกให้มีสติที่มั่นคง ไม่วอกแวก แนวแนวใจการทำกิจสิ่งใด ในขณะที่เราเล่นดนตรี เราสอนดนตรี ก็ต้องรู้ว่าที่เราเล่นอยู่เป็นยังไง ที่เราสอนอยู่เป็นยังไง ต้องรู้ตัวเองเสมอ เวลาสอนดนตรีก่อนที่จะเริ่มเรียนถ้าหากมีเวลาพ่อจะให้ผู้เรียนนั่งสมาธิก่อนสักครูเพื่อเป็นการเรียกสติ เตรียมความพร้อมที่จะเรียน ละเว้นเรื่องอื่นให้มาสนใจดนตรีก่อน”

(พรหมเศวร์ สรรพศรี, สัมภาษณ์, 9 พฤษภาคม 2561)

ภาพที่ 21 ครูและกลุ่มผู้เรียนสูงอายุสวดมนต์ไหว้พระร่วมกัน

ที่มา : เพ็ญแพน สรรพศรี, 2561

“หลังเลิกเรียนทุกครั้งครูจะให้สวดมนต์และแผ่เมตตา นั่งสมาธิกันสักครู่ ก่อนจะแยกย้ายกันกลับบ้าน ทำอย่างนี้มา 10 กว่าปีแล้ว ก็ทำให้เรามีจิตใจที่สงบไม่ทุกข์ร้อน โดยเฉพาะในวงผู้สูงอายุนี้ก็เป็นวัยที่จะไปวันนี่พรุ่งนี้ก็ไม่รู้ การได้อยู่กับตัวเอง ได้อยู่กับศาสนา ทำให้สงบขึ้นเยอะเลย ไม่กลัวอะไร”

(วิไล ฐวะคำ, สัมภาษณ์, 8 พฤษภาคม 2561)

นอกจากครูนำหลักพุทธศาสนาไปใช้ในการเรียนการสอนดนตรีกับลูกศิษย์แล้วนั้น ครูยังปลุกฝังและเป็นผู้นำในครอบครัวในการปฏิบัติตนเป็นพุทธศาสนิกชนที่ดี ครูมักจะให้ครอบครัวขึ้นไปสวดมนต์ด้วยกันที่ห้องพระในบ้านเป็นประจำ

ภาพที่ 22 ครูและครอบครัวสวดมนต์ไหว้พระร่วมกัน

ที่มา : เพ็ญแพน สรรพศรี, 2556

จากข้อมูลตั้งข้างต้นสรุปได้ว่าครูเป็นผู้ที่แสวงหาความรู้ให้กับตนเองอยู่เสมอ มีความสนใจในศาสตร์ด้านต่าง ๆ นอกเหนือจากดนตรีพื้นบ้านล้านนาและสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในวิชาชีพครูดนตรีได้ จะเห็นได้จากการที่ครูนำความรู้ความสามารถด้านการใช้ภาษาไทย มาใช้ประโยชน์ในการแต่งบทขับซอให้มีความสละสลวย อีกทั้งครูมีเพียงแต่เล่นดนตรีพื้นบ้านล้านนาอย่างเดียวเท่านั้น ครูมีความสามารถในด้านการบรรเลงดนตรีไทย ขับร้องเพลงไทย และบรรเลงดนตรีสากลด้วย แสดงถึงความเป็นผู้ที่เปิดกว้างในการเรียนรู้ ไม่ปิดกั้นตนเองให้อยู่เฉพาะในขอบข่ายของดนตรีพื้นบ้านล้านนาเท่านั้น และครูยังใฝ่ในทางธรรม ปฏิบัติตามหลักธรรมคำสอนขององค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้า

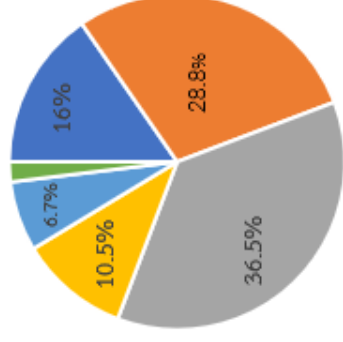
ผู้วิจัยได้ทำการสรุปต้นแบบความเป็นครูดนตรีพื้นบ้านล้านนาของครูพรหมเมศวร์ สรรพศรี ด้านบุคลิกภาพในประเด็นความเป็นผู้มีความรู้ เป็นแผนภูมิและตารางดังนี้

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

แผนภาพแสดงข้อมูลคุณลักษณะด้านบุคลิกภาพในประเด็นความไม่ใส่ใจของครูพรหมสวรรค์ สรรพศรี

- ความสามารถด้านดนตรีไทย
- ความสามารถด้านการขับร้องเพลงไทย
- ความสามารถด้านภาษาอังกฤษ
- ความสามารถด้านการขับขอลำนา
- ความสามารถด้านการใช้ภาษาไทย
- ความสามารถด้านดนตรีสากล
- ไม่ศึกษาธรรมะ

ภาพที่ 23 แผนภาพแสดงข้อมูลคุณลักษณะด้านบุคลิกภาพในประเด็นความไม่ใส่ใจของครูพรหมสวรรค์ สรรพศรี

จากการสัมภาษณ์กลุ่มครออบครูและครูอาญา กลุ่มลูกศิษย์ของครูพรหมสวรรค์และผู้เรียนที่เป็นผู้สูงอายุ เมื่อสรุปข้อมูลในรูปแบบของแผนภูมิพบว่า คุณลักษณะของครูในด้านที่ทักษะความสามารถเพิ่มเติมนอกเหนือจากด้านดนตรีพื้นบ้านลำนา พบว่าครูมีความสนใจและถนัดเพิ่มเติมอีก 6 ด้าน ได้แก่ 1) ดนตรีไทย และ 2) ขับร้องเพลงไทย 3) ขับขอลำนา 4) ดนตรีสากล 5) ภาษาไทย และ 6) ธรรมะ และจากการคำนวณพบว่า ความสามารถและความสนใจที่ครูถูกกล่าวถึงมากที่สุดคือ ความสามารถด้านการขับขอลำนา และความสามารถด้านการขับร้องเพลงไทย ผู้วิจัยได้สรุปรายละเอียดของด้านต่าง ๆ และ นำเสนอในรูปแบบของตาราง ดังต่อไปนี้

ประเด็นที่ได้จากการสัมภาษณ์	รายละเอียด
1) ครูมีความสามารถด้านดนตรีไทย	ครูสามารถบรรเลงเครื่องดนตรีไทยได้ดีโดยเฉพาะในกลุ่มเครื่องสาย
2) ครูมีความสามารถด้านการขับร้องไทย	ครูสามารถขับร้องไทยได้อย่างไพเราะ
3) ครูมีความสามารถด้านการขับจ้อยขอ	ครูสามารถขับจ้อยขอพบบ้านล้านนาได้อย่างไพเราะ
4) ครูมีความสามารถด้านดนตรีสากล	ครูสามารถอ่านโน้ต บันทึกโน้ตสากล และบรรเลงไวโอลิน ทรัมเบ็ตได้
5) ครูมีความสามารถด้านการใช้ภาษาไทย	ครูเรียนต่อและจบการศึกษาทางด้านภาษาไทย มีความเชี่ยวชาญด้านการใช้ภาษาซึ่งสามารถนำมาปรับใช้ในการประพันธ์บทขับชอ
6) ครูมีความสนใจในพระพุทธศาสนา	ครูเป็นผู้ศรัทธาในพระพุทธศาสนา ปฏิบัติตนเป็นพุทธศาสนิกชนที่ดี

สรุปในด้านบุคลิกภาพของครูพรหมเศวร์ สรรพศรี ครูมี 4 คุณลักษณะคือ ครูเป็นผู้มีทักษะการเข้าสังคม เป็นผู้มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ เป็นผู้มีความเป็นกัลยาณมิตร และเป็นผู้มีความใฝ่รู้

ภาพที่ 24 ตารางสรุปความเป็นผู้มีความใฝ่รู้ของครูพรหมเศวร์ สรรพศรี

ตอนที่ 2 ต้นแบบความเป็นครูคนตรีที่บ้านล้านนาของครูพรหมศร สรรพศรี ด้านคุณธรรม

คุณธรรม (Morality) ตามความหมายที่ราชบัณฑิตยสถานได้นิยามไว้ หมายถึง สภาพคุณงามความดีที่อยู่ในตัวบุคคลใดบุคคลหนึ่ง (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546) คุณธรรมเป็นสิ่งสำคัญที่บุคคลจะต้องมี ในการศึกษาข้อมูลด้านคุณธรรมของครูพรหมศร ผู้วิจัยได้ทำการเก็บข้อมูลโดยนำหลักธรรม 4 ประการอันเป็นพระบรมราโชวาทจากพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช (2525) ที่พระราชทานแก่ประชาชนชาวไทย คราวสมโภชกรุงรัตนโกสินทร์ 200 ปี เป็นฐานตั้งต้นในการศึกษา คุณธรรมดังกล่าวมี 4 ประการ ได้แก่ 1) การรักษาความสัตย์ 2) การประพฤติตนให้อยู่ในความดี 3) การอดทน อดกลั้น และ 4) การละวางความชั่ว สละประโยชน์ส่วนตนเพื่อส่วนรวม ข้อมูลที่ได้จากการศึกษามีดังต่อไปนี้

ครูพรหมศร สรรพศรี เป็นผู้มีบทบาทในด้านดนตรีที่บ้านล้านนา ทั้งด้านความเป็นนักดนตรีที่บ้านล้านนาที่มีฝีมือเป็นที่ยอมรับของวงการดนตรีที่บ้านล้านนา และความเป็นครูที่มีทักษะความสามารถรอบด้าน มีทักษะในการสอน ได้รับเชิญให้เป็นวิทยากรสอนดนตรีให้กับสถาบันการศึกษาหลายแห่ง อันเนื่องมาจากความสามารถอันโดดเด่นของครู แต่สิ่งหนึ่งที่ครูให้ความสำคัญไม่น้อยไปกว่าด้านความรู้ความสามารถ นั่นคือการประพฤติดำรงตนอยู่ในความดี การเป็นคนที่มีทั้งความรู้และคุณธรรม จึงจะเป็นมนุษย์อย่างสมบูรณ์ ครูได้กล่าวไว้ว่า

“มนุษย์เราถ้ามีแต่ความเก่งความฉลาดแต่ขาดคุณธรรมทางด้านจิตใจนั้นก็ไม่ใช่มนุษย์ที่สมบูรณ์ จะมีแต่ความวุ่นวาย การหยุดซึ่งความวุ่นวายนั่นคือการละงับกิเลส การละซึ่งความสุขส่วนตน เห็นอกเห็นใจผู้อื่น จะทำให้สังคมเราสงบ ยิ่งคนเป็นครูจะมาคิดถึงแต่ตัวเองไม่ได้ เพราะครูคือผู้ให้ คือผู้สร้างให้คนเป็นคนดี แต่ก่อนที่เราจะไปสอนใครให้ดีได้นั้นเราต้องทำตัวเองให้ดีก่อน ดังนั้นคนที่เป็นครูต้องเป็นผู้ที่มีคุณธรรม มีเมตตาต่อศิษย์ สอนเค้าให้เป็นคนดีโดยที่เราเองก็ต้องเป็นตัวอย่างที่ดีให้เขาเห็นด้วย เพราะเราไม่ได้สอนแต่ทักษะการเล่นดนตรี แต่เราอยากให้เค้าเป็นนักดนตรีที่ดี ”

(พรหมศร สรรพศรี, สัมภาษณ์, 9 พฤษภาคม 2561)

ผู้วิจัยได้แบ่งประเด็นในการศึกษาด้านคุณธรรมของครูพรหมเมศวร์ ออกเป็น 4 ประเด็น ได้แก่
 1) การรักษาความสัตย์ 2) การประพฤติตนให้อยู่ในความดี 3) การอดทน อดกลั้น และ 4) การละวาง
 ความชั่ว สละประโยชน์ส่วนตนเพื่อส่วนรวม ข้อมูลมีดังนี้

2.1 การรักษาความสัตย์

ความสัตย์ หมายถึงความซื่อตรง การรักษาไว้ซึ่งความจริงอันทำให้เกิดความไว้วางใจ
 เชื่อมใจกันระหว่างบุคคล ครูพรหมเมศวร์เป็นบุคคลที่ได้รับความน่าเชื่อถือในวงการดนตรีพื้นบ้านล้านนา
 เพราะเป็นผู้มีความซื่อสัตย์ต่อวิชาชีพครู วิชาดนตรี ครูให้ความสำคัญมากเรื่องการรักษาคำพูด การ
 รักษาความซื่อสัตย์ เพราะหมายถึงเป็นการให้เกียรติผู้อื่นและให้เกียรติตนเอง ครูได้กล่าวว่า

“พ่อจะให้ความสำคัญมากกับการรักษาคำพูด ต้องไม่ลืมว่า
 เวลาเรารับปากใครเขาแล้ว คนฟังเขาก็หวังคาดหวังดังนั้นเราจะทำให้
 เขาผิดหวังไม่ได้ สมัยก่อนที่บ้านมีวงดนตรีเวลามีงานไปช่วยเล่นที่ไหน
 ถ้าบอกจะไปก็คือต้องไป จะเกิดเหตุอะไรขัดข้องแต่ยังไงก็ต้องไปให้ได้
 คนที่ไม่ทำตามที่พูดคือคนที่ไว้วางใจไม่ได้ ความซื่อสัตย์ไม่ได้หมายถึงแค่
 คำพูดอย่างเดียวแต่รวมถึงการกระทำด้วย หน้าที่เราสอนดนตรีเราก็คง
 ต้องสอนอย่างเต็มที่ ซื่อสัตย์ต่องานที่ทำ”

(พรหมเมศวร์ สรรพศรี, สัมภาษณ์, 7 พฤษภาคม 2561)

จะเห็นว่าครูให้ความสำคัญมากเรื่องการรักษาคำพูด ครูเป็นคนจริงใจพูดคำไหนคำนั้น
 (นภลัย แก้ววิฑูรย์, สัมภาษณ์, 7 พฤษภาคม 2561; ประภัสสร แก้วศรี, สัมภาษณ์, 13 พฤษภาคม
 2561) ครูได้รับความไว้วางใจ เป็นคนที่น่าเชื่อถือเพราะครูเป็นคนจริงใจ ไม่พูดจาโอ้อวดตัวว่ามีฝีมือ
 พูดจาอ่อนน้อมถ่อมตนอยู่เสมอ (อังคณา ละออง, สัมภาษณ์, 10 พฤษภาคม 2561) ครูทำงานอย่าง
 เต็มที่มาโดยตลอด ซื่อสัตย์ต่อหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย ทุกครั้งที่ควบคุมวงดนตรีไปที่ไหนครูไม่เคยละ
 ทิ้งหน้าที่ให้ใครทำแทนเลย จะทำด้วยตัวเองเสมอ (พิชิตศิลป์ ปินคำ, สัมภาษณ์, 10 พฤษภาคม
 2561) ตัวอย่างจากการสัมภาษณ์กลุ่มครอบครัวและเครือข่ายและลูกศิษย์ของครูพรหมเมศวร์ มีดังนี้

“พ่อเป็นคนยึดมั่นในคำพูด เวลามีคนมาขอความช่วยเหลือ ถ้าพ่อมีความสามารถที่จะช่วยได้ก็จะช่วย จะไม่บอกว่าเดี๋ยวก่อนให้เขารอแต่จะช่วยทันที เวลาตั้งใจไปช่วยงานที่เป็นจิตอาสาในงานบุญต่าง ๆ ถ้าเจ้าภาพให้ค่าตอบแทนมาพ่อก็จะไม่รับเพราะตั้งใจมาช่วยจริงๆ”

(รุจิรา สรรพศรี, สัมภาษณ์, 9 พฤษภาคม 2561)

“พ่อเป็นคนที่ทำงานอย่างซื่อตรงไม่คดโกงผู้อื่น เมื่อก่อนเวลาลูกศิษย์ไปเล่นสล็อตซอชิงออกงานต่าง ๆ ถ้าได้ค่าตอบแทนมาก็จะแบ่งให้ลูกศิษย์ในวงเท่า ๆ กัน ลูกศิษย์ได้เยอะกว่าครูอีก และเวลาสอนพ่อก็จะเต็มทีกับการสอนมาก ๆ”

(เพียงอ อ สรรพศรี, สัมภาษณ์, 9 พฤษภาคม 2561)

“พ่อจะพูดคำไหนคำนั้น หากมีงานแสดงซึ่งรับปากว่าจะไปก็ คือไป และทำอย่างดีด้วย ไม่เคยขี้ขางหรือไปสาย จะไปก่อนเวลาทุกครั้ง ไม่ทำให้เสียระบบงาน และปลุกฝังสิ่งเหล่านี้ให้กับลูกๆ และลูกศิษย์ลูกหามาโดยตลอด ตอนเด็ก ๆ เวลาเราแต่งตัวข้ามัวแต่เล่นกัน พ่อจะรีบมากำชับเรื่องเวลาซะ บอกว่านัดเขาไว้เวลานี้ ๆ เดี่ยวจะไปไม่ทัน พ่อจะปลุกฝังเรื่องความซื่อสัตย์ให้กับลูกทั้งสามคนมาตั้งแต่เด็ก การได้ติดตามพ่อไปทำงานต่าง ๆ ก็ทำให้ได้เรียนรู้วินัยของนักดนตรีจากพ่อ เวลาพ่อพาไปงานบางครั้งจะมีลูกศิษย์ไปด้วยซึ่งในงานทุกจะได้รับค่าตอบแทนจากเจ้าภาพซึ่งพ่อจะจัดสรรปันส่วนให้ทุกคนในวงได้เท่า ๆ กัน ถือว่าทุกคนเหนื่อยเท่ากันหมด ไม่มีคนไหนเหนื่อยมากเหนื่อยน้อยหรือเป็นครูต้องได้เยอะที่สุด หรือบางที่เป็นงานจิตอาสาพ่อก็ไม่ยอมรับค่าตอบแทนจากเจ้าภาพ ตอนนั้นพี่ยังเด็กก็ไม่ค่อยเข้าใจหรือกว่าทำไมพ่อถึงไม่รับเงิน แต่พ่อจะบอกเสมอว่าอย่ามองเงินทองเป็นเรื่องใหญ่โต อย่าเล่นดนตรีเพียงเพราะคิดว่าได้เงิน งานนี้เป็นงานช่วย เราตั้งใจมาช่วยก็คือช่วย ไม่มีเรื่องอื่นเข้ามาเกี่ยวข้อง”

(ปรเมศวร์ สรรพศรี, สัมภาษณ์, 9 พฤษภาคม 2561)

“เมื่อครูบอกว่าจะทำเพลงนี้ให้จับ หรือจะทำทางพิเศษให้ ครูก็จะทำให้ตามที่พูดทุกครั้ง ไม่เคยพูดลอย ๆ ให้ลูกศิษย์ดีใจเปล่า ยึดมั่นใน “คำมั่นสัญญา” เวลาครูพาไปประกวดวงสะล้อซอซึง ครูบอกว่าถ้าชนะจะเลี้ยงข้าว แพ้ก็จะเลี้ยงด้วยเช่นกัน สรุปคือไม่ว่าจะ ชนะหรือแพ้ครูก็จะเลี้ยงข้าว”

(ตั้งปณิธาน อารีย์, สัมภาษณ์, 11 พฤษภาคม 2561)

“เวลาครูนัดหมายใครก็ตาม หรือใครนัดหมายครู ครูจะทำตามทีมนัดหมายไว้ทุกครั้ง หากติดขัดอะไรครูจะแจ้งก่อนล่วงหน้า ไม่เคยเลยที่จะโยนให้คนอื่นมาทำหรือรับผิดชอบแทน ในเรื่องงบประมาณค่าใช้จ่ายครูก็ตรงไปตรงมามาก ไม่เคยเอาของส่วนกลางมาใช้ประโยชน์ส่วนตัวเลย”

(ปฐมพงษ์ ประเสริฐ, สัมภาษณ์, 9 พฤษภาคม 2561)

“ครูชื่อตรงต่อการปฏิบัติหน้าที่มาก คำไหนคำนั้น อาจดูเผินๆ เหมือนครูเป็นคนดูแต่ความจริงครูค่อนข้างจะเข้มงวดและจริงจังเวลาทำงาน ครูจะจำตลอดว่ารับปากไว้กับใครและทำตามนั้นเสมอ มีความซื่อสัตย์ และครูไม่เคยเอางบประมาณส่วนกลางไปใช้ส่วนตัวเลย พี่เป็นคนทำเรื่องงบจัดการเงินเวลาได้งบส่วนกลางมา ก็ให้ครูช่วยจัดอองบริหาร ครูจะใช้เงินก้อนนี้กับส่วนรวมของชมรมเสมอ บางทีครูควักเงินส่วนตัวครูมาช่วยส่วนรวมด้วยซ้ำ”

(รัตนะ ตาแปง, สัมภาษณ์, 11 พฤษภาคม 2561)

“ตอนนั้นพ่อครูบอกว่าจะพาวงดนตรีผู้สูงอายุไปออกทีวีที่กรุงเทพฯ ทุกคนในวงก็ไม่วินิจฉัยว่าครูพูดเล่น ๆ หรือแค่พูดให้เราตั้งใจซ้อม เพราะแก่กันจนปูนี่แล้วใครจะมาพาไปจริง ๆ แต่ปรากฏว่าพ่อครูพาไปจริง ๆ ตอนนั้นดีใจกันมากเพราะอยู่กันแต่บ้านช่องไม่ได้ไปไหนเลย ครูบอกว่าพาไปก็พาไปจริง ๆ ”

(วิไล ฐะคำ, สัมภาษณ์, 8 พฤษภาคม 2561)

ครูพรหมเมศวร์เป็นผู้ที่มีความซื่อสัตย์ทั้งด้านการรักษาวิชา การซื้อตรงต่อหน้าที่ ต่อวิชาชีพ การตรงต่อเวลา รู้หน้าที่ของตนเองและปฏิบัติอย่างซื่อตรง (สมพงษ์ สุภายศ, **สัมภาษณ์**, 8 พฤษภาคม 2561; ยูพา ชื่นธีระวงศ์, **สัมภาษณ์**, 8 พฤษภาคม 2561; สุวรรณา เชื้อนแก้ว, **สัมภาษณ์**, 8 พฤษภาคม 2561; รัชกร บุญรักษาเดชณา, **สัมภาษณ์**, 11 พฤษภาคม 2561) ที่สำคัญคือครูเป็นคนที่ มีวาจาอ่อนน้อมถ่อมตน ไม่อวดอ้างชื่อเสียงเกียรติยศ (อวยพร อารีโกเศศ, **สัมภาษณ์**, 21 พฤษภาคม 2561) ครูไม่เอาเปรียบใคร ไม่สนใจความสะดวกสบายส่วนตัว มาสอนดนตรีทุกครั้งด้วยความตั้งใจ ทำหน้าที่ของตนอย่างเต็มที่ (สุคำ แก้วศรี, **สัมภาษณ์**, 11 พฤษภาคม 2561)

จากข้อมูลที่ได้ในการสัมภาษณ์ครูพรหมเมศวร์ สรรพศรี กลุ่มครอบครัว และกลุ่มลูกศิษย์ของ ครู ในด้านคุณธรรมการรักษาความสัตย์ของครู จะเห็นได้ว่าครูเป็นผู้มีความซื่อสัตย์ทั้งวิชาและการ ปฏิบัติตน จากการวิเคราะห์พบว่า บุคลิกภาพด้านคุณธรรมการรักษาความสัตย์ของครูนั้น แสดงให้ เห็นถึงความเป็นบุคคลที่มีความน่าเชื่อถือ เป็นคุณลักษณะของบุคคลที่มีเกียรติเพราะการรักษาความ สัตย์เป็นทั้งการให้เกียรติผู้อื่นและให้เกียรติตนเอง ผู้วิจัยได้สรุปต้นแบบความเป็นครูดนตรีพื้นบ้าน ล้านนาของครูพรหมเมศวร์ สรรพศรี ด้านคุณธรรม ในประเด็นเรื่องการรักษาความสัตย์ของครู เป็น แผนภูมิและตารางดังนี้

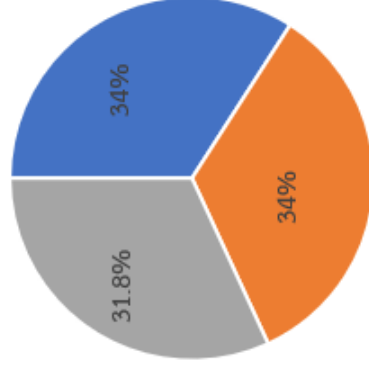
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

- กลุ่มครูปรับและครูอื่น 5 คน
- กลุ่มนักศึกษา 11 คน
- กลุ่มนักศึกษาที่เป็นผู้สูงอายุ 29 คน

แผนภาพแสดงข้อมูลคุณลักษณะด้านคุณธรรมในประเด็นความซื่อสัตย์
ของครูพรหมสวรรค์ สรรพศรี

- ครูมีความซื่อสัตย์ทางด้านวิชา
- ครูปฏิบัติตนอย่างซื่อตรง
- ครูไม่เอาเปรียบผู้อื่น

ภาพที่ 25 แผนภาพแสดงข้อมูลคุณลักษณะด้านคุณธรรมในประเด็นความซื่อสัตย์ของครูพรหมสวรรค์ สรรพศรี

จากการสัมภาษณ์กลุ่มครอบครัวและเครือข่าย กลุ่มลูกศิษย์ของครูพรหมสวรรค์และผู้เรียนที่เป็นผู้สูงอายุ เมื่อสรุปข้อมูลในรูปแบบของแผนภูมิพบว่า คุณลักษณะของครูในด้านการรักษาความสัตย์ ปรากฏคุณลักษณะ 3 ประการ ได้แก่ 1) ครูมีความซื่อสัตย์ทางด้านวิชา 2) ครูปฏิบัติตนอย่างซื่อตรง และ 3) ครูไม่เอาเปรียบผู้อื่น ผู้วิจัยได้สรุปรายละเอียดและ นำเสนอในรูปแบบของตาราง ดังต่อไปนี้

ประเด็นที่ได้จากการสัมภาษณ์	รายละเอียด
1) ครูมีความเชื่อส่วนตัวทางด้านวิชา	เป็นผู้รักหาคำพูด ให้ความสำคัญเกี่ยวกับการรักษาคำพูดอย่างมาก เมื่อรับปากกับผู้ใดแล้ว ย่อมปฏิบัติตามที่พูดเสมอ และพูดกับผู้อื่นด้วยความจริงใจ ครูยึดถือว่าการเป็นผู้รักหาคำพูดคือการให้เกียรติผู้อื่นและรักษาเกียรติตนเอง
2) ครูปฏิบัติตนอย่างซื่อตรง	เมื่อครูสอนดนตรีจะสอนอย่างเต็มที่ไม่ว่าท่วงวิชา ให้ความรู้กับศิษย์ทุกคนอย่างเท่าเทียม ไม่ลำเอียง ไม่เคยละทิ้งการปฏิบัติหน้าที่ และเมื่อทำงานจิตอาสาแม้ครูจะได้รับค่าตอบแทนแต่ครูจะไม่รับเพราะความตั้งใจของครูคือมาช่วยงานอย่างจริงจัง
3) ครูไม่เอาเปรียบผู้อื่น	ไม่คิดโกงเอาเปรียบเอาเปรียบเพื่อนร่วมงานและลูกศิษย์ ไม่ละทิ้งงานของตนให้ผู้อื่นรับผิดชอบแทน เมื่อได้รับค่าตอบแทนจากการทำงานส่วนรวมครูจะจัดสรรค่าตอบแทนให้ทุกคนเท่า ๆ กันเสมอ

ภาพที่ 26 ภาพตารางสรุปความเป็นผู้มีความซื่อสัตย์ของครูพรหมศร สรรพศรี

2.2 การประพฤติตนให้อยู่ในความดี

ครูต้องเป็นผู้ที่ประพฤติปฏิบัติตนให้อยู่ในศีลธรรมความดีเพราะครูคือผู้ที่มีความใกล้ชิดกับลูกศิษย์ ดังนั้นแบบอย่างที่ดีนั้นศิษย์จะได้เรียนรู้จากผู้เป็นครู ผู้ที่จะดำรงตนให้อยู่ในความดีนั้นต้องเป็นผู้ที่มีคุณธรรมในจิตใจ

“หลักในการปฏิบัติตนที่ดีในการดำเนินชีวิตของพ่อจะยึดหลักมัชฌิมาปฏิปทาหรือการดำเนินชีวิตในทางสายกลาง ใช้ชีวิตพอเหมาะพอดีไม่ยึดติดกับความรุ่งโรจน์หรือคำสรรเสริญ ใช้ความรู้ความสามารถเท่าที่เรามีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่สังคมและประเทศชาติ ไม่สร้างความเดือดร้อนผู้อื่น คุณธรรมที่ใช้เป็นหลักยึดประจำใจของพ่อในฐานะที่เป็นพุทธมามกะมี 4 อย่างคือมีศรัทธาเชื่อมั่นในคุณงามความดีเพื่อสร้างสังคมที่ดีงามให้มีความสุขตามบทบาทหน้าที่ของตนเอง รักษาศีลระงับกิเลสเพื่อควบคุมตนเองให้อยู่ร่วมกับบุคคลอื่นได้อย่างเหมาะสม มีความเสียสละเอื้อเพื่อเกื้อกูลแก่ผู้อื่นรวมทั้งใช้ปัญญาให้รู้เท่าทันกับความจริงของสิ่งทั้งหลายที่เป็นไปตามกฎธรรมดา มีความเกิดขึ้นเสื่อมสิ้นไปตามเหตุปัจจัยของมันรวมทั้งการใช้ปัญญาในการแยกแยะสิ่งดีสิ่งชั่วและเลือกที่จะดำเนินชีวิตได้อย่างเหมาะสม เกิดประโยชน์คุณค่าทั้งต่อตนเองและสังคมส่วนรวม”

(พรหมเมศวร์ สรรพศรี, สัมภาษณ์, 16 เมษายน 2561)

ครูพรหมเมศวร์ดำรงตนอยู่ในศีลในธรรม มีจรรยาบรรณครู ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ศิษย์(นภลัย แก้ววิฑูรย์, สัมภาษณ์, 13 พฤษภาคม 2561) ครูเป็นคนคิดดีพูดดีทำดี เป็นที่รักของผู้คนรอบข้างทั้งเพื่อนร่วมงานและบรรดาลูกศิษย์ (สนธยา ตาหล้า, สัมภาษณ์, 12 พฤษภาคม 2561) การวางตนที่ดีของครูเป็นแบบอย่างให้ลูกศิษย์ได้ทำตาม ครูให้ความสำคัญมากเรื่องการมีมารยาททั้งด้านคำพูดและการกระทำ รู้ว่าเมื่อไหร่ควรเล่นเมื่อไหร่ควรจริงจัง (อังคณา ละออ, สัมภาษณ์, 9 พฤษภาคม 2561) ครูเป็นผู้ที่มีวาจาไพเราะ ไม่เคยใช้อารมณ์ในการสอนแม้ว่าลูกศิษย์จะทำได้ตั้งใจ ครูจะไม่ตวาดและใช้คำที่ทำร้ายจิตใจ (อวยพร อารีโกเศศ, สัมภาษณ์, 21 พฤษภาคม 2561) ตัวอย่างบทสัมภาษณ์มีดังนี้

“นอกจากความสามารถด้านดนตรีที่ดีของพ่อแล้ว พ่อยังเป็นที่รู้จักและเป็นที่เคารพนับถือในด้านของการปฏิบัติตนที่ดี ไม่ยุ่งกับอบายมุข มุ่งสร้างคุณประโยชน์ให้กับผู้อื่นในสังคม พ่อเป็นคนที่กล้าคิดกล้าทำ ใช้ดนตรีเป็นสื่อในการสร้างความสามัคคีในหมู่นักดนตรี พ่อมักจะเป็นหัวเรี่ยวหัวแรงในการจัดกิจกรรมดนตรีต่าง ๆ ในจังหวัดเพื่อให้ดนตรีพื้นเมืองมีบทบาทและครูดนตรี - นักเรียน มีโอกาสได้แสดงความสามารถ ทำให้ชาวเชียงรายหันมาสนใจเรื่องของศิลปวัฒนธรรม คุณประโยชน์หลายอย่างที่พ่อทำส่งผลให้พ่อได้รับรางวัลคนดีศรีเชียงราย อีกอย่างที่แม่ประทับใจในตัวพ่อคือแม้ว่าพ่อจะเป็นคนมุ่งมั่นและจริงจังในการทำงานขนาดไหนแต่พ่อก็ไม่เคยละทิ้งครอบครัวเลย พ่อเป็นทั้งครูที่ดีของลูกศิษย์ และเป็นหัวหน้าครอบครัวที่ดีด้วย”

(รุจิรา สรรพศรี, สัมภาษณ์, 9 พฤษภาคม 2561;

เพียงออ สรรพศรี, สัมภาษณ์, 9 พฤษภาคม 2561)

ภาพที่ 27 ครูพรหมเมศวรีได้รับรางวัลคนดีศรีเชียงราย

ที่มา : รุจิรา สรรพศรี, 2556

“พ่อเป็นผู้นำครอบครัวที่ดี เป็นหัวหน้าครอบครัวที่สมบูรณ์แบบ และเป็นครูคนตรีที่ทุ่มเทให้การสอนด้วยอย่างมาก พ่อสอนหลายที่มากตั้งแต่พ่จำความได้ แต่ถ้าไม่เป็นเหตุสุดวิสัยพ่อจะกลับมากินข้าวกับครอบครัวพร้อมหน้าพร้อมตาทุกครั้ง จะไม่ให้เรื่องงานมาทำให้คนในครอบครัวต้องห่างกัน และพ่อไม่ได้วางตัวเป็นครูผู้ใหญ่ที่มีความมาดขรึม แต่พ่อเป็นคนยิ้มง่าย และมักจะมีข้อคิดดี ๆ หรือเรื่องคำคมให้ผู้ฟังประทับใจอยู่เสมอ ซึ่งบุคลิกเหล่านี้ยังส่งต่อมายังตัวของพี่เองด้วย ทุกวันนี้เวลาที่พี่สอนนักศึกษาคนตรีพี่ก็มักจะปฏิบัติตัวโดยมีพ่อเป็นแบบอย่างในทุก ๆ ด้าน ทั้งในด้านการทำงาน การวางตัว ”

(ปรเมศวร์ สรรพศรี, สัมภาษณ์, 9 พฤษภาคม 2561)

เห็นได้ว่าครูพรหมเมศวร์มีปฏิบัติตนเรื่องการวางตัวที่ดี ไม่ว่าจะอยู่ในบทบาทใดก็จะทำหน้าที่ในบทบาทนั้นอย่างเต็มที่ เมื่อต้องสอนครูก็เต็มที่กับการสอนมุ่งเน้นถ่ายทอดความรู้เทคนิคการบรรเลงให้กับผู้เรียน (อวยพร อารีโกเศศ, สัมภาษณ์, 21 พฤษภาคม 2561) ครูไม่ได้เป็นครูคนตรีที่ชอบการสังสรรค์ แต่ครูชอบความสงบมักใช้เวลาอยู่กับลูกศิษย์และครอบครัวเป็นส่วนใหญ่ (อุบลวรรณ แสนมหาภัย, สัมภาษณ์, 19 เมษายน 2561) ครูให้ความสำคัญกับครอบครัวมาก ไม่ว่าจะครูจะมีงานหนักขนาดไหนครูก็ไม่เคยละทิ้งครอบครัวเลย (ปฐมพงษ์ ประเสริฐ, สัมภาษณ์, 9 พฤษภาคม 2561) ครูพรหมเมศวร์ให้ความสำคัญกับครอบครัวมาก สอดคล้องกับคำพูดของครูที่กล่าวถึงครอบครัวว่า

“ครอบครัวเป็นสิ่งล้ำค่าที่สุดในชีวิตของพ่อเลย เป็นยาอายุวัฒนะของพ่อด้วย เวลาพ่อเหนื่อยจากการทำงานมากกลับบ้านเจอครอบครัวพ่อก็หายเหนื่อยแล้ว ลูก ๆ เป็นส่วนสำคัญในการที่ทำให้พ่อตั้งตนอยู่ในศีลในธรรม อยากจะเป็นตัวอย่างที่ดีให้ลูกทำตาม ถ้าพ่ออยากให้ลูกเติบโตมาเป็นคนดี พ่อก็ต้องเป็นคนดีก่อน ในโลกนี้ไม่มีคนที่ดีพร้อมสมบูรณ์แบบหรอก พ่อเองก็เป็นมนุษย์ธรรมดาที่มีความรักโลกโกรธหลง แต่เราต้องรู้จักข่มใจระงับกิเลส เอาความดีมาข่มความชั่วในตัวเรา ”

(พรหมเมศวร์ สรรพศรี, สัมภาษณ์, 20 เมษายน 2561)

จะเห็นว่าครูประพฤติตนให้อยู่ในความดีเพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับลูกของครูซึ่งเป็นแรงใจสำคัญในการดำเนินชีวิตของครู นอกจากนี้ครูยังเป็นแบบอย่างที่ดีในการดำเนินชีวิตให้กับลูกศิษย์อีกด้วย ตัวอย่างจากการสัมภาษณ์กลุ่มลูกศิษย์มีดังนี้

“ครูแผนเป็นแบบอย่างที่ดีในการเป็นครู มีจรรยาบรรณครู ครูเป็นคนอ่อนน้อมถ่อมตน มีระเบียบวินัย แต่งกายสุภาพเรียบร้อย มากียึดถือเรื่องกาลเทศะเป็นสำคัญ การวางตนของครูนั้นเป็นแบบอย่างที่ดีมากต่อลูกศิษย์ในการปฏิบัติตาม”

(ตั้งปณิธาน อารีย์, สัมภาษณ์, 10 พฤษภาคม 2561)

“ครูเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับลูกศิษย์ในทุก ๆ ด้านเลย ทั้งด้านการวางตน การปฏิบัติตัวต่อผู้อื่น ความเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี การเสียสละ เป็นแบบอย่างของครูที่ดี โดยเฉพาะการใช้ชีวิตครอบครัว ครูเป็นหัวหน้าครอบครัวที่ดีมาก ๆ แม้จะมีงานหนักขนาดไหนแต่ครูก็ไม่เคยละเลยครอบครัว”

(ปฐมพงษ์ ประเสริฐ, สัมภาษณ์, 9 พฤษภาคม 2561)

“การปฏิบัติตนที่ดีของความเป็นครู ครูเป็นตัวอย่างที่ดีให้กับลูกศิษย์ทุกคน ไม่ว่าจะคนระดับไหนครูจะปฏิบัติอย่างไรให้เกียรติเท่าเทียมกันหมด มีของฝากหรือขนมติดตัวมาให้ทุกคนประจำ ให้ความสำคัญกับทุกคนไม่เคยมองข้ามใครไปเลย มีความเมตตาสูงมาก”

(รัตนะ ตาแปง, สัมภาษณ์, 11 พฤษภาคม 2561)

“พ่อครูเป็นครูที่ดีมาก สุขุมใจเย็น เวลาคนแก่ว้าซ่าเล่นดนตรีไม่ได้ครูก็ไม่เคยว่าเลย เป็นคนอื่นคงทิ้งไปแล้ว มาสอนครูก็ไม่ได้ค่าตอบแทน พวกคนแกในวงก็ชาวบ้านธรรมดาไม่ได้มีอะไรตอบแทนให้ครู แต่ครูก็มีน้ำใจเต็มใจมาสอนทุกอาทิตย์”

(บุญส่ง สุภายศ, สัมภาษณ์, 10 เมษายน 2561)

“ตลอดเวลาหลายปีที่ได้เรียนกับครูมา นอกจากครูจะเก่งด้านดนตรีแล้ว ที่เห็นมาโดยตลอดคือครูเป็นคนรักครอบครัว เวลามาสอนดนตรีผู้สูงอายุที่วัดครูมักพูดขึ้นชมลูก ๆ ให้ฟังเสมอ เมื่อก่อนพอเลิกสอนครูจะรีบกลับบ้านไปทานข้าวกับครอบครัว แม้เดี๋ยวนี้ลูกของครูทุกคนจะแยกย้ายไปเรียนและทำงานอยู่ต่างจังหวัด ครูก็ยังเป็นคนติดบ้านไม่ค่อยไปเที่ยวสังสรรค์ที่ไหน ชยันทำงาน ทำดีต่อทุกคนทั้งต่อหน้าและลับหลัง ไม่มีหอรอกที่ครูจะมานั่งนินทาใครให้ฟัง หรือถ้ามีคนนินทาคนอื่นให้ครูฟัง ครูจะนิ่งและพยายามพูดถึงข้อดีของคน ๆ นั้น ทำให้เรามองโลกในแง่ดีไปด้วย”

(สุวรรณา โสวรรณ, สัมภาษณ์, 10 เมษายน 2561;

ยุพิน ชัยรังษี, สัมภาษณ์, 10 เมษายน 2561)

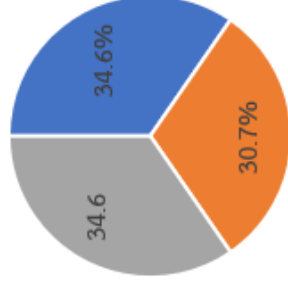
จากข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ในประเด็นการประพุดิตนให้อยู่ในความดีของครูพรหมเมศวร์ สรรพศรี สรุปได้ว่าครูเป็นผู้ที่ปฏิบัติตนอยู่ในศีลธรรมความดี คิดดี พูดดี และทำดี รู้จักข่มใจตนเองมิให้หลงไปในทางที่มีติมิชอบ มุ่งสร้างคุณประโยชน์ให้กับผู้คนในสังคม เห็นได้จากการที่ครูทุ่มเทอุทิศตนให้กับวงการดนตรีพื้นบ้านล้านนา ผลักดันให้ดนตรีพื้นบ้านล้านนามีบทบาทอย่างแพร่หลายในสังคมและการศึกษา จากการวิเคราะห์พบว่าแรงบันดาลใจในการประพุดิตนให้ตั้งมั่นอยู่ในความดีของครูคือครอบครัว ครูมีความปรารถนาให้ลูกของครูเป็นคนดี ดังนั้นครูจึงทำตนเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับลูก ๆ เพื่อให้เจริญรอยตามอยู่ในศีลในธรรมเช่นเดียวกับครู เช่นเดียวกับการที่ครูอยากให้ลูกศิษย์ของครูเป็นคนดี เมื่ออยากจะสอนให้ผู้อื่นประพุดิตนดีครูจึงปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีซึ่งครูมักจะกล่าวเสมอว่าตัวอย่างที่ดีนั้นมีความมากกว่าคำสอนหลายเท่า นัก ผู้วิจัยได้ทำการสรุปต้นแบบความเป็นครูดนตรีพื้นบ้านล้านนาของครูพรหมเมศวร์ สรรพศรี ด้านคุณธรรมในประเด็นการประพุดิตนให้อยู่ในความดีของครู เป็นแผนภูมิและตารางดังนี้

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

- กลุ่มคณาจารย์และครี้อายุ 5 คน
- กลุ่มลูกศิษย์ 11 คน
- กลุ่มลูกศิษย์ที่เป็นผู้สูงอายุ 29 คน

แผนภาพแสดงข้อมูลคุณลักษณะด้านคุณธรรมในประเด็นการประพฤติตนให้อยู่ในความดีของครูพรหมเมศวร์ สรรพศรี

- ครูประพฤติตนอยู่ในศีลธรรม
- ครูมีสติในการดำเนินชีวิต
- ครูเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับลูกศิษย์

ภาพที่ 28 แผนภาพแสดงข้อมูลคุณลักษณะด้านบุคลิกภาพในประเด็นความเป็นมิตรของครูพรหมเมศวร์ สรรพศรี

จากการสัมภาษณ์กลุ่มคณาจารย์และครี้อายุ 5 คน กลุ่มลูกศิษย์ของครูพรหมเมศวร์และกลุ่มผู้เรียนที่เป็นผู้สูงอายุ เมื่อสรุปข้อมูลในรูปแบบของแผนภูมิพบว่า คุณลักษณะของครูในด้านการประพฤติตนให้อยู่ในความดี ปรากฏคุณลักษณะ 3 ประการ ได้แก่ 1) ครูประพฤติตนอยู่ในศีลธรรม 2) ครูมีสติในการดำเนินชีวิต และ 3) ครูเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับลูกศิษย์ ผู้วิจัยได้สรุปรายละเอียดและนำเสนอข้อมูลในรูปแบบของตาราง ดังต่อไปนี้

ประเด็นที่ได้จากการสัมภาษณ์	รายละเอียด
1) ครูประพฤติตนอยู่ในศีลธรรม	ครูดำเนินทางสายกลาง ใช้ชีวิตอยู่ในความพอดี ไม่ข้องเกี่ยวกับอบายมุข
2) ครูมีสติในการดำเนินชีวิต	ครูดำรงตนอยู่ในความไม่ประมาท รู้จักการยับยั้งซึ่งใจไม่หลงทงะตนเองไปกับคำสรรเสริญเยินยอ มีสติแยกผิดชอบชั่วดี จัดลำดับความสำคัญในชีวิต ครูเป็นผู้ที่รักครอบครัวมีครอบครัวเป็นแรงบันดาลใจในการทำความดี
3) ครูเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับลูกศิษย์	ครูเป็นผู้ประพฤติปฏิบัติตนดีเพื่อเป็นแบบอย่างให้ลูกและลูกศิษย์ เมื่อครูอยู่ในบทบาทใดก็ตาม จะทำบทบาทนั้นอย่างเต็มที่ เป็นหัวหน้าครอบครัวที่ดี และครูที่ดี

ภาพที่ 29 ภาพตารางสรุปความเป็นผู้ประพฤติตนให้อยู่ในความดีของครูพรหมเมศวร์ สรรพศรี

2.3 การอดทน อดกลั้น

ความอดทนต่อความยากลำบากและการอดกลั้นต่อปัญหาอุปสรรคเป็นบทเรียนสำคัญของชีวิตมนุษย์ ในการดำเนินชีวิตเราไม่สามารถได้ทุกอย่างดังที่คาดหวังไว้เสมอไป ดังนั้นความอดทนจึงเป็นสิ่งสำคัญ ครูพรหมเมศวร์ได้กล่าวถึงการอดทนต่อสิ่งที่ขัดกับจิตใจของเราว่า

“พ่อโชคที่ได้ทำงานในสิ่งที่ชอบเป็นชีวิตจิตใจคือการสอนดนตรีเป็นวิชาชีพมาโดยตลอดดังนั้นจึงรู้สึกอึดอัดและมีความสุขกับงานที่ทำ อาจจะมีปัญหาอุปสรรคเกิดขึ้นบ้างก็ต้องใช้สติและปัญญาในการแก้ไขโดยยึดหลักทางสายกลางเพื่อให้งานสำเร็จลุล่วงด้วยดี เราจะให้ทุกอย่างได้ตั้งใจเราหรือเราจะให้ทุกคนมาชื่นชมในตัวเรามันเป็นไปได้ ที่สำคัญคือเรารู้ตัวเองที่กำลังทำอะไร สิ่งที่เราทำส่งผลดีกับใคร ถ้าเรากำลังทำสิ่งที่ดีเพื่อสังคมแล้วมีคนที่ไม่เคยมาคลุกคลีในจุดที่เราอยู่มาวิจารณ์ ก็ไม่จำเป็นต้องใส่ใจคำพูดเหล่านั้น บางทีเปลี่ยนให้มาเป็นแรงผลักดันยังดีกว่า ”

(พรหมเมศวร์ สรรพศรี, สัมภาษณ์, 18 เมษายน 2561)

ครูเป็นคนที่มีความอดทนอย่างมาก ในการสอนบางครั้งผู้เรียนไม่สามารถปฏิบัติตามที่ครูสอนได้ แต่ครูก็ใจเย็นค่อยเป็นค่อยไป (บังอร เพียรวิวัฒน์, สัมภาษณ์, 12 พฤษภาคม 2561; ศักดา แท้ตระกูล, 12 พฤษภาคม 2561) ครูไม่ย่อท้อหรือยอมแพ้อะไรง่าย ๆ ถ้าครูตั้งใจจะทำอะไรแล้วครูก็จะทำงานนั้นสำเร็จ ถ้าตั้งใจจะสอนอะไรให้ผู้เรียนแล้วครูก็จะสอนให้จบเพลงนั้น ๆ ให้ได้ (อานวยพร มากไมตรี, 12 พฤษภาคม 2561; สายทอง สุรจิตต์, สัมภาษณ์, 12 พฤษภาคม 2561) ตัวอย่างบทสัมภาษณ์จากครอบครัวและกลุ่มลูกศิษย์ของครูมีดังนี้

“ไม่เคยเห็นพ่อย่อท้อต่ออุปสรรคเลย พ่อเป็นนักสู้เหมือนปู่ ถ้าตัดสินใจอะไรแล้วจะไม่เปลี่ยนใจง่าย ๆ เวลาจัดงานเกี่ยวกับดนตรีมันต้องทำกันหลายฝ่าย พ่อหลายคนก็มากเรื่อง แต่พ่อจะแก้ปัญหาด้วยความใจเย็น ไม่เคยเห็นพ่อทะเลาะกับเพื่อนร่วมงานเลย”

(เพียงอ อ สรรพศรี, สัมภาษณ์, 9 พฤษภาคม 2561)

“ทุกคนย่อมเคยมีเวลาที่ท้อแท้หรือเหนื่อยล้าในการทำงาน พี่เคยไปทำงานร่วมกับพ่อหลายครั้งในด้านดนตรี โดยเฉพาะช่วงหลายปีมานี้พ่อทำงานสอนดนตรีที่บ้านล้านนาให้กับคนเฒ่าคนแก่ผู้เกษียณอายุในชุมชน ซึ่งคนแก่นั้นพลังในการเรียนรู้จะไม่เหมือนกับวัยเด็ก ๆ และด้วยความเป็นคนเฒ่าคนแก่ที่แต่ละคนล้วนผ่านโลกมาเยอะ ก็มักจะมีเรื่องถกเถียงกันอยู่เสมออย่างไม่ยอมกัน ภาษาเมืองเราเรียกว่า “กั้วเหลื่อ” สิ่งที่พ่อทำคือจะใช้ความใจเย็น ใช้ความสงบนิ่ง สบายความเคลื่อนไหว แต่ไม่ใช่วางอำนาจเป็นครูเต็มตัวนะ คือพ่อจะมีการวางตัวของพ่อในการเผชิญกับปัญหา ทำให้คนในวงมีความเกรงใจ สดท้ายก็พูดคุยกันดี ๆ ระดมความคิดจนหาทางออกกันได้ในที่สุด”

(ปรเมศวร์ สรรพศรี, สัมภาษณ์, 9 พฤษภาคม 2561)

“ไม่เคยเห็นครูแสดงอาการท้อแท้เลยแม้แต่นิดเดียว ที่สำคัญคือไม่เคยบ่นด้วย อาจมีบ้างถ้าลูกศิษย์ประพฤติตนไม่เหมาะสมไม่ควร ครูจะมีความสุขเยือกเย็น ใช้สติในการเจรจาสั่งสอน ทุกอย่างก็ผ่านไปได้ด้วยดี”

(ตั้งปณิธาน อารีย์, สัมภาษณ์, 10 พฤษภาคม 2561)

“ไม่เคยเห็นครูท้อแท้กับการทำงานเลย ครูบอกเสมอว่า ปัญหาทุกอย่างมีเหตุผลในตัวของมันเอง ให้เรามองข้อดีของปัญหานั้นๆแล้วเราจะเห็นทางออก ถ้าไม่เคยเจอปัญหาเราก็ไม่มีทางพัฒนาตัวเองได้”

(ปฐมพงษ์ ประเสริฐ, สัมภาษณ์, 9 พฤษภาคม 2561)

“ไม่เคยเห็นครูท้อแท้เลย มีแต่พื้นที่แหละที่เคยเหนื่อยแต่ครูอยู่เคียงข้างและให้กำลังใจเสมอ”

(รัตนะ ตาแปง, สัมภาษณ์, 11 พฤษภาคม 2561)

การเป็นผู้มีความอดทนของครูพรหมสวรรค์ จากการพูดคุยถึงภูมิหลังทำให้ผู้วิจัยทราบว่าการที่ครูจะประสบความสำเร็จด้านความเป็นนักดนตรีและครูดนตรีได้อย่างทุกวันนี้ ครูต้องผ่านการเรียนรู้

ฝึกฝนอย่างหนัก ดังนั้นครูต้องเป็นผู้ที่มีความมุนานะอดุสาหะ อดทนต่อความยากลำบาก ครูเล่าให้ฟังถึงการเรียนดนตรีในสมัยก่อนของครูว่า

“พ่อเรียนดนตรีกับปู่หล่อย่าพลอย หลายคนจะคิดว่าเรียนกับพ่อแม่คงใจดีน่าดู ไม่นโตนดูหรอก แต่ความจริงแล้วท่านดูมาก เวลาสอนนี่ดูจริงจัง ต้องมีระเบียบวินัยในการเรียนการสอน ไม่ได้ไปวิ่งเล่นอย่างเด็กคนอื่น ๆ ในหมู่บ้านหรอก เลิกเรียนมากก็ต้องมาตั้งวงเล่นดนตรีที่บ้าน ต่อเพลงซ้อมเพลงกันสักชั่วโมง 2 ชั่วโมง ก็ไปอาบน้ำกินข้าว ถ้ามีทำการบ้านก็ต้องรีบทำให้เสร็จเอามาให้ปู่ตรวจดูก่อน ดึก ๆ ซ้อมดนตรีต่ออีก วันหยุดเสาร์อาทิตย์ก็ไม่ได้ไปเที่ยว ต้องตามไปช่วยสอนขับร้องที่สถานีวิทยุกระจายเสียงจังหวัด ตั้งแต่จำความได้ พ่อจะติดตามปู่กับย่าไปช่วยสอนร้องเพลง ขับซอ ที่โรงเรียนเซียงรายวิทยาคม เนื่องจากตอนนั้นปู่กับย่าเป็นวิทยากรสอนดนตรีให้กับที่นั่น ทุกวันเสาร์หรือหลังเลิกเรียน พ่อจะเป็นฝ่ายดนตรีทั้งดนตรีไทยและพื้นเมือง ส่วนย่าจะเป็นฝ่ายนาฏศิลป์และขับร้องไทย พื้นเมือง ก็ไปเรียนขับร้องเดี๋ยวนั้นแล้วก็ช่วยสอนตอนนั้นเลย ปู่จะไม่ชมลูก ๆ เลย เพราะจะทำให้เหลิงกัน เมื่อก่อนไปเล่นดนตรีที่ไหนเวลามีคนมาชมพ่อว่าเล่นเก่ง ปู่จะบอกว่าฝีมือเท่านี้ยังต้องฝึกต้องเรียนอีกเยอะ พอกลับจากไปงานปู่ก็จะเรียกมาคุยก่อนว่าที่เล่นไปเมื่อก็มีจุดบกพร่องตรงไหน บางครั้งการลีละล้อมันต้องดันลูกเล่นสด พ่อก็ลีเล่นไปบ้างตามประสาเด็ก แต่ปู่จะจำได้และคอยบอกมาให้ปรับตรงนี้ตรงนั้น ที่เล่นไปเมื่อก็มันฟังชัด ๆ ขอบกล คือข้อบกพร่องเล็ก ๆ น้อย ๆ ปู่จะไม่ปล่อยผ่านเลย จะแก้เดี๋ยวนั้น เราต้องจำให้ได้และรีบแก้ไขทันทีถ้ายังเล่นแบบเดิมให้ปู่เห็นอีกจะโดนดูไม่น้อยเลย”

(พรหมเมศวร์ สรรพศรี, สัมภาษณ์, 20 เมษายน 2561)

จากข้อมูลข้างต้นจะเห็นได้ว่าครูเป็นผู้ที่มีความอดทนต่ออุปสรรคความยากลำบากในชีวิต ทั้งนี้ผู้วิจัยได้วิเคราะห์จากภูมิหลังในวัยเด็กของครูที่ไม่ได้มีชีวิตอย่างสุขสบายและมีเวลาเล่นสนุกเหมือนอย่างเด็กทั่ว ๆ ไปในช่วงวัยเดียวกัน แต่ชีวิตในวัยเด็กของครูนั้นเติบโตมาด้วยการติดตามบิดามารดาไปสอนดนตรียังสถานที่ต่าง ๆ และแสดงดนตรีตามงานต่าง ๆ เพื่อช่วยครอบครัวหารายได้ใน

จุดนี้จึงทำให้ครูมีประสบการณ์ในชีวิตมากมาย พบเจอสถานการณ์และผู้คนที่หลากหลาย การที่จะผ่านช่วงชีวิตที่ไม่ได้ราบรื่นมากนักจึงส่งผลให้ครูเป็นผู้มีความอดทนอดกลั้นต่อความยากลำบาก อีกทั้งการสอนดนตรีตั้งแต่ยังเป็นเด็กนั้นทำให้ครูมีประสบการณ์การสอนดนตรีมาอย่างยาวนาน ส่งผลให้ครูมีความเข้าใจในธรรมชาติของผู้เรียนที่มีความแตกต่างกันไปในแต่ละบุคคล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ว่าความอดทนของครูมาจากการที่ครูทำความเข้าใจต่อสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ครูไม่ได้มองเป็นปัญหา ความใส่ใจความรู้สึกที่ครูมีต่อคนรอบข้างทำให้ครูเข้าใจและยอมรับในตัวบุคคลเหล่านั้น ทำให้ครูมีสติในการดำเนินชีวิตการทำงานสามารถผ่านอุปสรรคต่าง ๆ ไปได้เสมอ คุณลักษณะด้านความอดทนอดกลั้นของครูที่ได้จากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูล พบคุณลักษณะ 3 ประการ ได้แก่ 1) ครูมีความมุ่งมั่น เด็ดเดี่ยว 2) ครูไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค และ 3) ครูใช้สติในการแก้ไขปัญหา ทั้งนี้คุณลักษณะเด่นของครูในด้านความอดทนอดกลั้นที่ถูกกล่าวไว้มากที่สุด คือครูเป็นผู้ที่ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค ผู้วิจัยได้ทำการสรุปต้นแบบความเป็นครูดนตรีที่บ้านล้านนาของครูพรหมเมศวร์ สรรพศรี ด้านคุณธรรมในประเด็นการอดทน อดกลั้นของครู เป็นแผนภูมิและตารางดังนี้

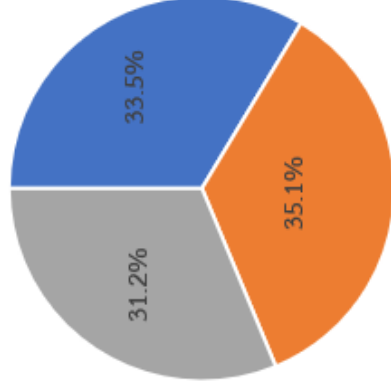
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

- กลุ่มครูปฐมวัยและครูอนุบาล 5 คน
- กลุ่มลูกศิษย์ 11 คน
- กลุ่มลูกศิษย์ที่เป็นผู้สูงอายุ 29 คน

แผนภาพแสดงข้อมูลคุณลักษณะด้านคุณธรรมในประเด็นความอดทน อดกลั้น
ของครูพรหมสวรรค์ สรรพศรี

- ครูมีความมุ่งมั่น เด็ดเดี่ยว
- ครูไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค
- ครูใช้สติในการแก้ปัญหา

ภาพที่ 30 แผนภาพแสดงข้อมูลคุณลักษณะด้านคุณธรรมในประเด็นความอดทนอดกลั้น ของครูพรหมสวรรค์ สรรพศรี

จากการสัมภาษณ์กลุ่มครอบครัวและเครือญาติ กลุ่มลูกศิษย์ของครูพรหมสวรรค์และกลุ่มผู้เรียนที่เป็นผู้สูงอายุ เมื่อสรุปข้อมูลในรูปแบบของแผนภูมิพบว่า คุณลักษณะของครูในด้านความอดทน อดกลั้น ปรากฏคุณลักษณะ 3 ประการ ได้แก่ 1) ครูมีความมุ่งมั่น เด็ดเดี่ยว 2) ครูไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค และ 3) ครูใช้สติในการแก้ปัญหา และพบว่าคุณลักษณะที่เด่นที่สุดที่ถูกกล่าวถึงมากที่สุดของครูคือ ครูเป็นผู้ที่ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค ผู้วิจัยได้สรุปรายละเอียดและ นำเสนอในรูปแบบของตาราง ดังต่อไปนี้

ประเด็นที่ได้จากการสัมภาษณ์	รายละเอียด
1) ครูมีความมุ่งมั่น เด็ดเดี่ยว	เมื่อเผชิญต่ออุปสรรค ครูไม่ย่อท้อต่อความยากลำบาก ไม่มีปัญหา พร้อมที่จะเรียนรู้จากความผิดพลาดเสมอ
2) ครูไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค	ครูไม่ได้ใช้ชีวิตวัยอย่างสุขสบายในวัยเด็ก ต้องเรียนและช่วยที่บ้านสอนคนตรีอีกทั้งติดตามไปสอนและแสดงตามเวทีต่าง ๆ แม้จะพบกับความยากลำบากเพียงใดครูก็จะอดทนและเรียนรู้ที่จะก้าวผ่านอุปสรรคเหล่านั้นไปได้ ทั้งชีวิตของครูคือการการเรียนรู้
3) ครูใช้สติในการแก้ไขปัญหา	ไม่ใช้อารมณ์เป็นที่ตั้ง สุขุมใจเย็น ใช้สติปัญญาในการแก้ไขปัญหา ทำความเข้าใจต่อสิ่งต่าง ๆ รับผิดชอบต่อสิ่งที่เกิดขึ้นและใช้สติในการคิดหาทางแก้ไข

ภาพที่ 3.1 ภาพตารางสรุปความเป็นผู้มีความอดทน ของครูพรหมสวรรค์ สรรพศรี

2.4 การสละความสุขส่วนตนเพื่อส่วนรวม

การทำคุณประโยชน์เพื่อส่วนรมนั้นบางครั้งต้องแลกมาซึ่งความสุขสบายส่วนตัว ครูพรหมศวร์เป็นครูที่ทำงานสอนดนตรีด้วยใจ เวลามีนงานคนขอให้ไปช่วยเล่นหรือเป็นวิทยากรสอนดนตรีโดยไม่มีค่าตอบแทน ครูก็ยินดีที่จะไปช่วย (รัชกร บุญรักษาเดชานา, **สัมภาษณ์**, 11 พฤษภาคม 2561) ในวันหยุดครูมักจะรับงานเป็นวิทยากรไปสอนไปทำวงสละซอซึ่งตามที่ต่างๆ (อวยพร อารีโกเศศ, **สัมภาษณ์**, 21 พฤษภาคม 2561) ครูมีความสุขทุกครั้งเวลามาสอน แม้ว่าจะเหน็ดเหนื่อยจากการเลิกงานโรงเรียนมาสอนที่วัด ครูก็เต็มใจที่จะให้ความรู้กับผู้เรียนแทนที่ครูจะพักผ่อนอยู่ที่บ้าน (อุบลวรรณ แสนมหายักษ์, **สัมภาษณ์**, 10 เมษายน 2561) เรื่องการทำงานจิตอาสาครูมักจะปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างและปลูกฝังลูกศิษย์เรื่องนี้เสมอให้รู้จักเสียสละอุทิศตนทำประโยชน์ต่อสังคม (รัตนะ ตาแปง, **สัมภาษณ์**, 11 พฤษภาคม 2561; ปฐมพงษ์ ประเสริฐ, **สัมภาษณ์**, 9 พฤษภาคม 2561)

จะเห็นว่าครูพรหมศวร์ ทำหน้าที่ครูผู้ให้อย่างเต็มที่ ครูมักจะรับงานจิตอาสาบ่อยครั้งเป็นประจำ ทั้งการสอนดนตรีให้กับกลุ่มชาวบ้านในชุมชน การสอนดนตรีให้กับนักเรียนในโรงเรียนต่าง ๆ ซึ่งแม้จะไม่มีค่าตอบแทนเป็นเงินทองครูก็มีความยินดีที่จะเดินทางไปให้วิชาความรู้ด้วยตนเอง ครูกล่าวอย่างมีความสุขกับการเป็นผู้ให้ว่า

“พอเชื่อว่าการให้มีความสุขยิ่งกว่าการรับ พอได้รับการปลูกฝังด้านการเป็นผู้ให้มาจากปู่ การให้สิ่งที่มีค่าที่สุดคือการให้ความรู้ เพราะเป็นสิ่งที่ผู้รับสามารถนำไปต่อยอดพัฒนาตนเองได้ตามแนวทางของแต่ละคน การให้ส่งเสริมให้เรามีเกียรติมีศักดิ์ศรีมีความเชื่อมั่นและเห็นคุณค่าของตัวเอง คุณธรรมของความเป็นครูคือต้องมีพรหมวิหารสี่ ดังนั้นการอุทิศตนเพื่อประโยชน์ต่อส่วนรวมจึงเป็นคุณสมบัติที่เราต้องมีและต้องประพฤติปฏิบัติอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอเพื่อสร้างสังคมให้มีความสุขอย่างยั่งยืน”

(พรหมศวร์ สรรพศรี, **สัมภาษณ์**, 6 พฤษภาคม 2561)

การเป็นผู้ให้ของครูคือเน้นให้วิชาความรู้ อันเป็นสมบัติทางปัญญาที่ครูได้รับต่อมาจากบิดามารดาของครูอีกทอดหนึ่ง ครูมักจะนึกถึงผู้อื่นก่อนตนเองเสมอ ตัวอย่างจากการสัมภาษณ์มีดังนี้

“ตั้งแต่จำความได้ พ่อมักพาครอบครัวและลูกศิษย์ไปออกงานเป็นประจำให้กับสังคม และมักถูกรับเชิญให้ไปเป็นวิทยากรตามสถานศึกษาต่าง ๆ ซึ่งหลาย ๆ ครั้งก็จะเป็นการช่วยด้วยน้ำใจ ไม่ได้คิดผลตอบแทนแต่อย่างใด หลายครั้งมากที่พี่เห็นพ่อได้ของค่าตอบแทนมาในการไปช่วยสอนหรือทำวงดนตรี แทนที่พ่อจะเอามาเป็นค่าเหนื่อยตัวเองหรือให้แม่ (ภรรยา) และลูก ๆ ตัวเอง แต่พ่อก็จะเอาเงินที่ได้มานั้นส่งคืนให้กับคนที่ให้มาพร้อมกับบอกว่าให้เอาเงินส่วนนี้ไปดูแลเด็ก ๆ ในวงแทน”

(ปรเมศวร์ สรรพศรี, สัมภาษณ์, 9 พฤษภาคม 2561)

“พ่อทำงานสาธารณะอย่างต่อเนื่องถึงแม้จะไม่ได้ค่าตอบแทนและเป็นเวลาพักผ่อนส่วนตัวก็ตาม พ่อมีปัญหาสุขภาพแต่บางครั้งแทนที่พ่อจะนอนพักผ่อนอยู่ที่บ้าน กลับไปช่วยงานสอนดนตรีอยู่เสมอ ทุกอาทิตย์หลังกลับจากสอนที่โรงเรียน พ่อจะเตรียมตัวเพื่อไปสอนผู้สูงอายุที่วัดซึ่งไม่ได้ค่าตอบแทนใด ๆ แต่พ่อเต็มใจที่จะไปช่วยสอน พ่อสอนที่วัดมาอย่างต่อเนื่องปีนี้น่าจะเป็นปีที่ 11 แล้ว”

(เพียงอ อ สรรพศรี, สัมภาษณ์, 9 พฤษภาคม 2561)

“พ่อแผนเป็นคนอ่อนโยนเห็นอกเห็นใจคนอื่น เมื่อก่อนที่บ้านรับเด็กมาเรียนดนตรีพื้นเมืองเยอะมากในวันหยุดเสาร์อาทิตย์ นอน ๆ อยู่เด็กก็มากดกริ่งประตูบ้านจะมาขอเรียนซึ่งก็มี วันหยุดก็เหมือนวันทำงาน พ่อจะใช้เวลาส่วนใหญ่ไปกับการสอน บ้านเราก็เป็นบ้านธรรมดาไม่ได้เปิดเป็นโรงเรียนใหญ่โตอะไร ใครมาเรียนก็ใช้พื้นที่ในบ้านนี้แหละถ้าอากาศดีพ่อก็จะปูเสื่อ (เสื่อ) ให้นั่งเรียนกันตรงโรงรถ โดยที่พ่อย้ายรถออกไปจอดไว้นอกบ้าน แต่ถ้าวันไหนอากาศร้อนเกินไปหรือฝนตกก็จะย้ายเข้ามานั่งเรียนกันในบ้าน ห้องโถงโถงตรงกลางบ้าน”

(รุจิรา สรรพศรี, สัมภาษณ์, 9 พฤษภาคม 2561)

ภาพที่ 32 ครูพรหมศรสอนดนตรีพื้นเมืองที่บ้าน (นอกบ้าน)

ที่มา : รุจิรา สรรพศรี, 2550

แม้ในวันหยุดของครูก็ไม่หยุดที่จะสอนดนตรีให้กับผู้เรียนที่มีความสนใจ ใครอยากเรียนซึ่งเรียนสละก็ไปขอเรียนกับครูที่บ้านครูก็จะรับสอนหมด (พิชิตศิลป์ ปินคำ, สัมภาษณ์, 19 พฤษภาคม 2561; ประภัสสร แก้วศรี, สัมภาษณ์, 8 เมษายน 2561) เด็กบางคนที่ทางบ้านฐานะทางการเงินไม่ค่อยดี ครูจะฝึกให้เล่นดนตรีให้คล่องแล้วหาโอกาสพาไปออกงานเพื่อที่เขาจะได้มีรายได้ (อังคนา ละออ, สัมภาษณ์, 16 พฤษภาคม 2561) ครูมักจะเลี้ยงอาหารและขนมให้กับนักเรียนของครูเป็นประจำ (ปฐมพงษ์ ประเสริฐ, สัมภาษณ์, 9 พฤษภาคม 2561)

ภาพที่ 33 ครูพรหมศรสอนดนตรีพื้นเมืองที่บ้าน (ในบ้าน)

ที่มา : รุจิรา สรรพศรี, 2550

“แม้ในวันหยุดพักผ่อนของครู หากครูเห็นสมควรว่าควรมีการนัดซ้อมเพื่อตัวของลูกศิษย์เอง ครูก็จะนัดให้มาซ้อมที่บ้านครู แทนที่ครูจะได้พักผ่อน แต่ครูก็ใช้เวลาในวันหยุดของครูไปกับการสอนดนตรีซะส่วนใหญ่ และหลายครั้งที่ครูใช้งบส่วนตัวในการดูแลลูกศิษย์ ไม่หวังพึ่งให้ใครมาช่วย ครูบอกลูกศิษย์ของครูครูจะดูแลเอง”

(ตั้งปณิธาน อารีย์, สัมภาษณ์, 10 พฤษภาคม 2561)

“ครูมีความเป็นจิตอาสาสูงมาก ใครมาขอให้ช่วยอะไรครูก็ช่วยหมด ทีมมหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวงเวลามีนงานอะไรก็มักจะมาขอให้ครูช่วยสอนนักศึกษาเพื่อเล่นดนตรีในงาน ครูจะถามทันทีว่านักศึกษาสะดวกวันไหนครูจะเข้าไปสอน ครูไม่ยึดตัวเองเป็นศูนย์กลางเลย มักจะถามว่าให้ครูช่วยตรงไหน ให้ครูทำอะไร มีอะไรอยากให้เพิ่มเติมก็บอกนะ ครูมีเมตตามาก ๆ ส่วนใหญ่นักศึกษาจะว่างตรงกันทั้งกลุ่มก็วันหยุดเสาร์อาทิตย์ ครูก็จะเสียสละวันพักผ่อนของครูเพื่อมาสอนดนตรีให้กับมหาวิทยาลัย”

(รัตนะ ตาแปง, สัมภาษณ์, 10 พฤษภาคม 2561)

ภาพที่ 34 ครูพรหมศรสอนดนตรีพื้นเมืองให้กับนักศึกษาชมรมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง

ที่มา : รุจิรา สรรพศรี, 2552

“เวลาเรียนกับครูจะเห็นว่าบางครั้งครูจะปวดสะโพกที่ครูตาม เหล็กไว้ ครูจะลุกเดินสักพักและกลับมานั่งสอนต่อ เป็นแบบนี้มา ตลอดหลายปีแต่ครูก็ไม่เคยหยุดสอนเลย บางทีเลิกสอนจากที่แม่ฟ้าหลวงครูก็ไปสอนที่วัดต่อเลยแทนที่ครูจะกลับบ้าน ครูบอกว่าคนเฒ่าคนแก่เขาก็ตั้งหน้าตั้งตารอที่จะเรียน จะปล่อยให้เขารอไม่ได้”

(รัตนะ ตาแปง, สัมภาษณ์, 10 พฤษภาคม 2561)

“ครูแผนมาสอนที่วัดทั้ง ๆ ที่ตัวเองก็มีปัญหาสุขภาพ ยิ่งช่วง หน้าหนาวบ้านเราหนาวจัด บางทีจะเห็นว่าครูหายใจลำบาก ต้องพ่นยาไปด้วยในขณะที่สอน แต่ครูก็ไม่เคยบ่นเลยว่าเหนื่อย ตลอด 10 ปี มานี้ครูมาสอนยังงี้ก็ยังเป็นเหมือนเดิมเสมอต้นเสมอปลาย อยากให้ครูแข็งแรงดูแลสุขภาพคนเฒ่าไปนาน ๆ ”

(ยุพา ชื่นธีระวงศ์, สัมภาษณ์, 8 เมษายน 2561)

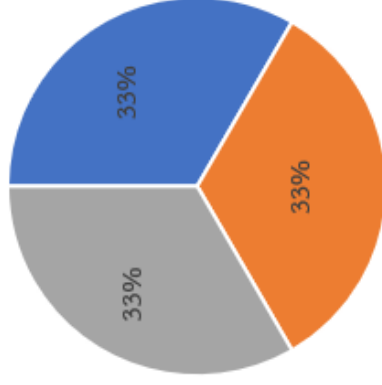
จากข้อมูลข้างต้นจะเห็นได้ว่าครูพรหมเมศวร์ เป็นผู้ที่มีความเสียสละประโยชน์ส่วนตนเพื่อส่วนรวมเสมอ เห็นได้จากการที่ครูมักใช้เวลาในวันหยุดพักผ่อนไปกับการเป็นวิทยากรสอนดนตรีให้กับที่ต่าง ๆ แม้ว่าครูจะมีปัญหาสุขภาพทั้งการที่ครูเป็นโรคหอบหืด และจากการผ่าตัดเปลี่ยนสะโพก ด้านซ้ายส่งผลให้ครูไม่สามารถนั่งได้เป็นเวลานาน มีความเจ็บปวดขณะนั่งเพื่อทำการสอนดนตรี แต่ครูก็ยังทุ่มเทสอนเพื่อให้ความรู้แก่ลูกศิษย์ทุกคนทุกวัย จากการวิเคราะห์ด้านคุณธรรมในประเด็นการสละความสุขส่วนตนเพื่อส่วนรวมของครูพรหมเมศวร์ พบว่าครูมีคุณลักษณะเด่น 3 ประการ ได้แก่ 1) ครูเป็นผู้ให้ 2) ครูมีความเป็นจิตอาสา และ 3) ครูนึกถึงผู้อื่นก่อนตนเอง ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการสรุปต้นแบบความเป็นครูดนตรีที่บ้านล้านนาของครูพรหมเมศวร์ สรรพศรี ด้านคุณธรรมในประเด็นการสละความสุขส่วนตนเพื่อส่วนรวมของครู เป็นแผนภูมิและตารางดังนี้

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

- กลุ่มครอครวและครูเริญาติ 5 คน
- กลุ่มลูกศิษย์ 11 คน
- กลุ่มลูกศิษย์ที่เป็นผู้สูงอายุ 29 คน

แผนภาพแสดงข้อมูลคุณลักษณะด้านคุณธรรมในประเด็นการแสดงความสุจริตใจ เพื่อส่วนรวมของครูพรหมศร สรรพศรี

- ครูเป็นผู้ให้
- ครูมีความเป็นจิตอาสา
- ครูไปถึงผู้อื่นก่อนตนเอง

ภาพที่ 35 แผนภาพแสดงข้อมูลคุณลักษณะด้านคุณธรรมในประเด็น
การแสดงความสุจริตใจเพื่อส่วนรวม ของครูพรหมศร สรรพศรี

จากการสัมภาษณ์กลุ่มครอครวและครูเริญาติ กลุ่มลูกศิษย์ของครูพรหมศรและกลุ่มผู้เรียนที่เป็นผู้สูงอายุ เมื่อสรุปข้อมูลใน
รูปแบบของแผนภูมิพบว่า คุณลักษณะของครูในด้านคุณธรรมเพื่อส่วนรวม ปรากฏคุณลักษณะ 3 ประการ ได้แก่ 1) ครูเป็นผู้
ผู้ให้ 2) ครูมีความเป็นจิตอาสา และ 3) ครูไปถึงผู้อื่นก่อนตนเอง โดยทุกประเด็นย่อยถูกกล่าวถึงด้วยทุกคน ผู้วิจัยได้สรุปรายละเอียดและ
นำเสนอในรูปแบบของตาราง ดังต่อไปนี้

ภาพที่ 36 ภาพตารางสรุปความเป็นผู้สละความสุขส่วนตนเพื่อส่วนรวมของครูพรหมเมศวร์ สรรพศรี

ประเด็นที่ได้จากการสัมภาษณ์	รายละเอียด
1) ครูเป็นผู้ให้	ครูมีความสุขกับการเป็นผู้ให้ ครูมักจะสละเวลาส่วนตัวให้ผู้อื่นเสมอ ให้ความรู้แก่ผู้อื่นด้วยความเต็มใจ การให้ของครูคือการให้ความรู้แก่ศิษย์ เมื่อศิษย์มีปัญหาครูก็จะให้ความช่วยเหลือ ครูมักแบ่งปันขนม อาหาร ให้กับลูกศิษย์อยู่เสมอ
2) ครูมีความเป็นจิตอาสา	ครูมักสอนดนตรีให้กับกลุ่มคน สถาบันต่าง ๆ โดยไม่คิดค่าตอบแทน เมื่อตั้งใจไปทำหน้าที่จิตอาสาแล้ว แม้จะได้รับค่าตอบแทนครูมักจะปฏิเสธอยู่เสมอ เสียสละความสุขสบายส่วนตัว เพื่อให้ความรู้แก่ลูกศิษย์ ทุกกลุ่มผู้เรียน
3) ครูนึกถึงผู้อื่นก่อนตนเอง	ครูมักจะนึกถึงผู้อื่นอยู่เสมอ ให้ความสำคัญกับลูกศิษย์ใส่ใจและทุ่มเทในการสอน ถึงแม้ครูจะมีปัญหาทางด้านสุขภาพแต่ครูจะไม่ให้เป็นอุปสรรคต่อการเรียนการสอนดนตรี

สรุปด้านคุณธรรมของครูพรหมเมศวร์ สรรพศรี 1) ครูเป็นผู้มีความซื่อสัตย์ 2) ครูเป็นผู้มีความประพฤติตนอยู่ในความดี

3) ครูเป็นผู้มีความอดทน และ 4) ครูเป็นผู้สละความสุขส่วนตนเพื่อประโยชน์ส่วนรวม

ตอนที่ 3 ต้นแบบความเป็นครูคนตรีพื้นบ้านล้านนาของครูพรหมสวรรค์ สรรพศรี ด้านความรู้

ความรู้ คือส่วนผสมของกรอบประสบการณ์ สามารถนำไปใช้โดยไม่มีวันหมด มีแต่จะยิ่งงอกเงยขึ้น เป็นสารสนเทศที่นำไปสู่การปฏิบัติ (วิจารณ์ พานิช, 2548) ผู้ที่จะเป็นครูที่ดีนั้นต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ในศาสตร์ที่จะสอนอย่างถ่องแท้ ครูพรหมสวรรค์เป็นครูคนตรีพื้นบ้านล้านนาที่ได้รับการเรียนรู้ คลุกคลีในวงการดนตรีพื้นบ้านล้านนามาอย่างยาวนาน ได้รับการบ่มเพาะจนทำให้ครูเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถด้านดนตรีพื้นเมืองเป็นที่ยอมรับแก่นักดนตรีในวงการและเป็นพี่เลี้ยงของลูกศิษย์ ในการต้นแบบความเป็นครูคนตรีพื้นบ้านล้านนาของครูพรหมสวรรค์ สรรพศรี ด้านความรู้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาในมิติทางความรู้ความสามารถด้านดนตรีพื้นบ้านล้านนาของครูพรหมสวรรค์ โดยใช้ทฤษฎีทางปัญญาของบลูม (Bloom) เป็นตัวตั้งต้นในการศึกษา ความสามารถทางสติปัญญาหรือพฤติกรรมทางพุทธิพิสัย (Cognitive Domain) ตามทฤษฎีการเรียนรู้ของบลูม (Bloom) แบ่งเป็น 6 ระดับ ดังนี้ 1) ความจำ คือความสามารถในการเก็บรักษาประสบการณ์ต่าง ๆ จากการที่ได้รับรู้ และสามารถระลึกถึงสิ่งนั้นได้เมื่อต้องการนำมาใช้ 2) ความเข้าใจ คือความสามารถในการจับใจความสำคัญของสื่อ สามารถแปลความ ตีความได้ 3) นำไปใช้ คือการที่สามารถนำความรู้ความเข้าใจ ประสบการณ์ ไปใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ 4) วิเคราะห์ คือความสามารถในการคิด การแยกเรื่องราวต่าง ๆ ออกเป็นส่วนย่อยองค์ประกอบที่สำคัญได้ สามารถเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของข้อมูลแต่ละส่วนที่เกี่ยวข้องกัน 5) สังเคราะห์ คือความสามารถในการผสมผสานส่วนย่อย ๆ เข้ามาเป็นเรื่องราวเดียวกันได้อย่างมีระบบเพื่อให้เกิดสิ่งใหม่ที่ดีและสมบูรณ์ อาจเป็นการถ่ายทอดความคิดออกมาให้ผู้อื่นสามารถเข้าใจได้ง่าย และ 6) ประเมินค่า คือความสามารถในการตัดสิน ประเมินค่าของสิ่งต่าง ๆ ให้ออกมาในรูปแบบรูปธรรมอย่างมีกฎเกณฑ์ที่เหมาะสม เป็นที่ยอมรับของสังคม (Bloom, 1956) ผู้วิจัยได้แบ่งหัวข้อในการศึกษาด้านความรู้ของครูพรหมสวรรค์โดยทำการเชื่อมโยงจากทฤษฎีดังกล่าว การแบ่งหัวข้อในการศึกษาจัดเป็นตารางได้ดังนี้

ตารางที่ 5 สรุปคุณลักษณะด้านความรู้ของครูพรหมเมศวร์ สรรพศรี

ความสามารถทางสติปัญญาตามทฤษฎีการเรียนรู้ของบลูม (Bloom, 1956)	สมรรถนะของครูพรหมเมศวร์ สรรพศรี
1) ความจำ คือความสามารถในการเก็บรักษาประสบการณ์ต่าง ๆ จากการที่รับรู้ และสามารถระลึกถึงสิ่งนั้นได้เมื่อต้องการนำมาใช้	1) ความสามารถด้านความจำด้านดนตรีพื้นบ้านล้านนา
2) ความเข้าใจ คือความสามารถในการจับใจความสำคัญของสื่อ สามารถแปลความ ตีความได้	2) ความเข้าใจในดนตรีพื้นบ้านล้านนา
3) การนำไปใช้ คือการที่สามารถนำความรู้ความเข้าใจ ประสบการณ์ ไปใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้	3) การนำความรู้ด้านดนตรีพื้นบ้านล้านนาไปใช้
4) การวิเคราะห์ คือความสามารถในการคิด การแยกเรื่องราวต่าง ๆ ออกเป็นส่วนย่อยองค์ประกอบที่สำคัญได้ สามารถเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของข้อมูลแต่ละส่วนที่เกี่ยวข้องกัน	4) ความสามารถด้านการวิเคราะห์ดนตรีพื้นบ้านล้านนาในมิติต่าง ๆ
5) การสังเคราะห์ คือความสามารถในการผสมผสานส่วนย่อย ๆ เข้ามาเป็นเรื่องราวเดียวกันได้อย่างมีระบบเพื่อให้เกิดสิ่งใหม่ที่ดีและสมบูรณ์ อาจเป็นการถ่ายทอดความคิดออกมาให้ผู้อื่นสามารถเข้าใจได้ง่าย	5) ความสามารถในการสร้างสรรค์งานดนตรีพื้นบ้านล้านนา
6) การประเมินค่า คือความสามารถในการตัดสินประเมินค่าของสิ่งต่าง ๆ ให้ออกมาในรูปแบบรูปธรรมอย่างมีกฎเกณฑ์ที่เหมาะสม เป็นที่ยอมรับของสังคม	6) ความสามารถในการประเมินผลทางทักษะของผู้บรรเลงดนตรีพื้นบ้านล้านนาอย่างมีระบบกฎเกณฑ์

จากการสัมภาษณ์ครูพรหมเมศวร์ ครอบครัวและเครือข่าย รวมถึงกลุ่มลูกศิษย์ของครูพรหมเมศวร์ ด้านความรู้ของครูพรหมเมศวร์ ข้อมูลมีดังนี้

3.1 ความสามารถด้านความจำ

พื้นฐานที่สำคัญและเป็นทักษะแรกเริ่มในการเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ คือความจำ สำหรับการเรียนดนตรีที่บ้านล้านนาในสมัยก่อนจะมุ่งเน้นให้ผู้เรียนเรียนโดยใช้การจำเป็นหลัก ไม่มีการใช้โน้ตทึนแรง ครูผู้สอนหรือย่นระยะเวลาในการสอนเหมือนอย่างสมัยนี้ ดังนั้นผู้เรียนต้องมีนิสัยช่างสังเกต ช่างจดจำ ในสิ่งที่ครูสอน รู้จักเก็บรายละเอียด ครูพรหมเมศวร์ถือเป็นบุคคลหนึ่งที่ได้ชื่อว่าเป็นผู้เพลงล้านนาเคลื่อนที่ ที่บรรดากลูกศิษย์ไม่ว่าอยากจะเรียนเพลงอะไรเมื่อมาขอต่อกับครูก็จะได้เพลงนั้นไปทันที ครูมีความสามารถในการจดจำเพลงได้อย่างดีเยี่ยม รวมถึงเทคนิคการบรรเลงที่มีความละเอียดอ่อน (ตั้งปณิธาน อารีย์, สัมภาษณ์, 10 พฤษภาคม 2561) เป็นเพราะสมัยก่อนครูเรียนโดยไม่ใช้โน้ตเลย กว่าจะเรียนจบแต่ละเพลงต้องต่อที่ละวรรคจำให้แม่นยำให้คล่องถึงจึงได้เรียนเพลงใหม่ (ปฐมพงษ์ ประเสริฐ, สัมภาษณ์, 9 พฤษภาคม 2561) ตัวอย่างจากบทสัมภาษณ์มีดังนี้

“ครูจำเพลงแม่นยำมาก ขอต่อเพลงอะไรครูต่อให้ทันที ไม่มีขอกลับไปหาโน้ตหรือขอนีก่อน ครูจะต่อให้และบันทึกโน้ตให้เดี๋ยวนั้นเลย เวลาไปงานไหนถ้าได้เล่นกับวงอื่น บางที่เขาเล่นเพลงเมืองที่เราไม่เคยได้ยินมาก่อน หรือเพลงเก่าๆที่ไม่ค่อยจะคุ้นหูแล้ว แต่ครูจำได้และเล่นตามไปด้วยได้ทุกครั้ง”

(รัตนะ ตาแปง, สัมภาษณ์, 10 พฤษภาคม 2561)

“ครูจำเพลงได้ทุกเพลง แม่นยำมาก คงเพราะสมัยก่อนที่ครูเรียนไม่ใช้โน้ตเลย ได้รับการปลูกฝังจากพ่อครูแม่ครูซึ่งเป็นระเบียบ การเรียนการสอนดนตรีตามแบบแผนโบราณมาตั้งแต่เด็ก ทำให้ครูมีความจำที่แม่นยำขนาดนี้”

(ปฐมพงษ์ ประเสริฐ, สัมภาษณ์, 9 พฤษภาคม 2561)

“เรียกได้ว่าพ่อมีความจำขั้นเลิศ พ่อมักเล่นสะล้อนำในวงไม่เคยทำวงล่มเลยในชีวิตการเป็นนักดนตรีของพ่อ มีความสามารถในการเปลี่ยนคีย์เพลงและด้นสดทำนองเพลงต่าง ๆ ด้วย”

(ปรเมศวร์ สรรพศรี, สัมภาษณ์, 9 พฤษภาคม 2561)

“ครูมีความจำที่แม่นยำมาก โดยเฉพาะเพลงเดี่ยวทุกเดี่ยว ทุกเครื่องมือ ทั้งดนตรีไทยและดนตรีพื้นบ้าน เรื่องการจดจำเพลง พื้นบ้านล้านนาโบราณครูจำได้หมด เพราะครูผ่านการเรียนมาจาก บิดาซึ่งเป็นกระบวนการเรียนรู้โบราณ ไม่เคยเรียนโดยผ่านตัวโน้ตมาก่อน ปลุกฝังให้มีพื้นฐานความจำเป็นเลิศ รายละเอียดของการบรรเลง เครื่องขนาดต่าง ๆ ครูก็จำได้ไม่ว่าจะเป็นสละล้อใหญ่ สละล้อเล็ก ครูจำได้หมดว่าเครื่องไหนต่อมายังไง มีลูกเล่นตรงไหนที่ต้องใส่ตรงไหนบ้าง ครูทำเดี่ยวได้ทุกเครื่องมือทุกขนาดเครื่อง ไม่ว่าจะเป็สละล้อใหญ่ สละล้อเล็ก ซึงหลวง ซึงกลาง ซึงเล็ก”

(ตั้งปณิธาน อารีย์, สัมภาษณ์, 10 พฤษภาคม 2561)

“เรื่องความจำนี้เป็นพรสวรรค์ของพ่อเลย เรียกเพลงอะไรมาก็จำได้ นอยให้ฟังได้หมด แม้จะผ่านมาหลายปีหรือบางเพลงแทบไม่ได้ใช้ได้เล่นเลย แต่ก็ยังคงจำได้”

(เพียงอ อ สรรพศรี, สัมภาษณ์, 9 พฤษภาคม 2561)

“สมัยก่อนพ่อเป็นคนรวบรวมโน้ตเพลงพื้นบ้านล้านนาให้เป็นระบบระเบียบไม่กระจัดกระจาย โดยพ่อบันทึกด้วยตัวของพ่อเองจากความทรงจำที่ได้เรียนมา นั่งบันทึกโน้ตด้วยตัวเองเป็นร้อย ๆ เพลงเพื่อ”

(รุจิรา สรรพศรี, สัมภาษณ์, 9 พฤษภาคม 2561)

ครูพรหมเศรษฐ์เป็นผู้มีความจำเพลงเป็นเลิศและบันทึกโน้ตไว้เป็นระบบระเบียบให้กับลูกศิษย์ (รัชกร บุญรักษาเดชณา, สัมภาษณ์, 11 พฤษภาคม 2561) เวลาฝึกซ้อมทบทวนเพลงต่าง ๆ กับครู ครูจะไม่หลงเพลงเลย อย่างบางเพลงที่จะมีทำนองที่คล้ายกันหรือเพลงที่มีจังหวะซ้ำและเล่นซ้ำไปซ้ำมาพอจะเปลี่ยนท่อนส่วนใหญ่จะลืมนว่าท่อนต่อไปขึ้นอะไร ส่วนใหญ่ที่จะหลงกันคือเพลงลำปางหลวง ตอนท่อนสองไปท่อนสาม เล่นกันลุ่มบ่อยมากแต่ครูจะนำไปได้ต่อเสมอ (อวยพร อารีโกเศศ, สัมภาษณ์, 11 พฤษภาคม 2561; รัตนะ ตาแปง, สัมภาษณ์, 11 พฤษภาคม 2561) เดี่ยวนี้นักดนตรีพื้นเมืองไม่ค่อยแยกแล้วว่าเครื่องไหนต้องเล่นยังไง สละล้อก็สีเหมือนกันหมดซึ่งความจริงโบราณเค้ามีหน้าที่แบ่งไว้ชัดเจนแล้ว ครูพรหมเศรษฐ์จะบอกเสมอว่าลีลาของสละล้อแต่ละชนิดนั้นจะมีความแตกต่าง

กันอย่างสิ้นเชิง โดยที่สละลื้อใหญ่สุดเป็นสละลื้อที่มีเสียงระหว่างสละลื้อเล็กและสละลื้อกลาง มีเสียงที่ทุ้มต่ำมาก เปรียบเสมือนคนแก่ชื่บ่น ในการบรรเลงสละลื้อชนิดนี้จะไม่ค่อยมีลีลาและลูกเล่นอะไรมากมาย เพราะจะต้องเป็นหลักในวงของเครื่องประเภทเครื่องสี ในส่วนสละลื้อกลางถือว่าเป็นสละลื้อนำวงเวลาขึ้นเพลงต่าง ๆ เปรียบเสมือนคนวัยรุ่นกลางคน ลีลาในการเล่นก็ใส่ลูกเล่นเข้าไปได้ ทั้งการพรมนิ้ว รูดนิ้ว บรรเลงสอดรับกับสละลื้อใหญ่และสละลื้อเล็กได้ตามจินตนาการของผู้บรรเลง ในส่วนของสละลื้อเล็กจะมีเสียงเล็กแหลมเรานิยมนำมาเป็นสละลื้อตัด ด้วยเหตุผลที่ว่า เป็นสละลื้อที่มีกะลามาะพร้าวที่เล็กประมาณผลส้ม เปรียบเสมือนเด็กน้อยที่กำลังซุกซน ลีลาในการเล่นนั้นสามารถทำได้หลากหลายรูปแบบ โหลดโผนได้จะสละลื้อเล่นให้มากแค่ไหนก็ได้เป็นอิสระ ส่วนใหญ่จะบรรเลงสอดรับกับขลุ่ยเมือง อีกอย่างที่ได้ยวนนี้ไม่ค่อยเล่นกันแล้วในวงดนตรีพื้นเมืองคือสละลื้อสามสาย แทบไม่ค่อยมีบทบาทในการบรรเลงหาตัวคนบรรเลงดี ๆ เพราะ ๆ ได้ยากเต็มที ครูแผนเป็นคนหนึ่งที่ได้รับการถ่ายทอดการบรรเลงสละลื้อสามสายมาจากเจ้าสุนทร ณ เชียงใหม่ ผู้ซึ่งเป็นคนคิดค้นและประดิษฐ์สละลื้อสามสายขึ้นมา ครูแผนเล่าจากความทรงจำว่าสละลื้อสามสายนั้นเทียบเสียงเป็น โดซอลโด คือสายเอกเป็นเสียงโด สายกลางเป็นเสียงซอลและสายทุ้มเป็นเสียงโดต่ำ เทียบกับขลุ่ยพื้นเมืองตามปกติ และก็สามารถนำมาบรรเลงกับวงสละลื้อซอซึ่งได้ แต่ไม่ค่อยนิยมเห็นมากนักเพราะว่าสละลื้อแบบนี้เล่นยากมาก วิธีการเล่นบางส่วนคล้ายๆกับการเล่นซอสามสายมีการสีกระทบสายด้วย มีการพรมนิ้วและรูดนิ้วเหมือนกับสละลื้อทั่วไป รูดนิ้วให้เกิดสำเนียงเพลงพื้นเมือง ที่จริงแล้วสละลื้อแบบนี้เจ้าสุนทรมีแรงบันดาลใจมาจากซอสามสาย เพราะท่านเป็นนักดนตรีไทยด้วย ท่านเล่นซอสามสายเป็นลูกศิษย์ของครูดนตรีไทยหลายท่าน เช่น ครูเทวาประสิทธิ์ ครูหลวงไพเราะเสียงซอ ครูอินทร์หล่อ จึงทำให้ท่านได้คิดค้นสละลื้อสามสายขึ้นในจังหวัดเชียงรายไม่ค่อยเห็นมีคนเล่นมากนัก ถ้าเป็นที่เชียงใหม่จะมีแต่วิทยาลัยนาฏศิลป์เชียงใหม่ ซึ่งปัจจุบันไม่แน่ใจว่ายังคงบรรเลงและนำออกงานกันอยู่หรือไม่ ถ้าหายไปก็น่าเสียดายแยะเลย(ตั้งปณิธานอารีย์, สัมภาษณ์, 10 พฤษภาคม 2561)

ภาพที่ 37 สะล้อสามสายที่บ้านครูพรหมเมศวร์
ที่มา : ภาพถ่ายโดยผู้วิจัยเมื่อวันที่ 17 เมษายน 2561

การที่ครูพรหมเมศวร์เป็นผู้มีความจำเป็นเลิศทั้งการจำบทเพลง รวมถึงเทคนิคการบรรเลงและ
เกร็ดความรู้เกี่ยวกับการบรรเลงดนตรีพื้นบ้านล้านนา เป็นผลมาจากการได้รับการฝึกฝนในวัยเด็ก
ตั้งแต่เริ่มเรียนกับครูอินทร์หล่อผู้เป็นบิดา ครูเล่าว่า

“เมื่อก่อนกว่าจะเรียนจบแต่ละเพลงใช้เวลานานมาก ปู่จะต่อ
ให้ทีละวรรค ๆ ลั้น ๆ ซ้ำ ๆ โดยปู่จะนอยทำนองไปด้วยและให้เราเล่น
ตาม ไม่มีบอกนะว่าตัวโด ตัวซอล จะให้เราไล่หาเสียงเอง ทำให้ได้
จดจำเรื่องตำแหน่งของเสียง การถูกเคี่ยวเข็ญโดยตรงจากพ่อแม่และ
การที่ต้องไปสอน ถ่ายทอดให้กับคนอื่นต่อ พ่อว่าการสอนคนอื่นสิบ
ครั้งร้อยครั้งก็เหมือนกับเราได้ทบทวนเพลงให้ตัวเองตามจำนวนครั้งที่
สอนให้คนอื่นด้วยนั่นเอง จะทำให้เราเป็นคนที่ย้ำเพลงได้แม่น และถ้า
เราใส่ใจมันฝึกซ้อมบ่อยๆ พวกลักษณะการบรรเลง เทคนิคการเล่น
ต่างๆบางที่ไม่ต้องพยายามจำหรอก มันจะเล่นได้เองตามธรรมชาติ”

(พรหมเมศวร์ สรรพศรี, สัมภาษณ์, 21 เมษายน 2561)

โดยสรุปครูสามารถจดจำเพลงและบรรเลงได้อย่างแม่นยำ ความสามารถในการจดจำของครู
มาจากการได้รับการเคี่ยวเข็ญมาตั้งแต่ช่วงเริ่มเรียนดนตรี ประกอบกับการได้ช่วยที่บ้านสอนดนตรี
เมื่อได้สอนให้กับผู้อื่นยิ่งจะเป็นการฝึกซ้อมให้ตนเองมากเท่านั้น ซึ่งครูพรหมเมศวร์สอนดนตรีพื้นบ้าน

ล้านนามาตั้งแต่เยาว์วัยจนถึงปัจจุบันครูได้ใช้วิชาความรู้ถ่ายทอดให้ผู้อื่นเสมอ ครูจึงสามารถจดจำทุกเพลงได้อย่างแม่นยำ ทำให้ครูได้รับการขนานนามว่าเป็นตู้เพลงล้านนา

3.2 ความสามารถด้านความเข้าใจ

ความเข้าใจในศาสตร์ดนตรีพื้นบ้านล้านนาเป็นคุณสมบัติสำคัญที่ครูดนตรีพื้นบ้านล้านนาต้องมี เพราะเป็นการต่อยอดจากความสามารถทางความจำซึ่งทำให้ความรู้นั้นคงอยู่และฝังลึกในตัวของนักดนตรี ครูดนตรี การเข้าใจในสิ่งที่ตนมีคือด้านบทเพลง การบรรเลง จะสามารถนำไปสู่การสร้างสรรค์ผลงานทางดนตรีได้อย่างมีคุณภาพ การสร้างสรรค์ในทางดนตรีอาทิ การแปรทางของเครื่องดนตรีประเภทต่าง ๆ การทำทางพิเศษและทางเดี่ยวของแต่ละเครื่องดนตรี ในการบรรเลงดนตรีพื้นบ้านล้านนาก็มีการบรรเลงทางเดี่ยวเช่นเดียวกับดนตรีไทย ซึ่งครูพรหมเมศวร์เป็นผู้หนึ่งที่ยังสร้างสรรค์ทางเดี่ยวสะล้อไว้มากมาย เคยทำเดี่ยวสะล้อเพลงปราสาทไหวและเพลงเงี้ยวให้บุตรสาวคนรองนำไปประกวดและได้รางวัลชนะเลิศอันดับ 1 ของประเทศมาแล้ว เพียงออบุตรสาวของครูพรหมเมศวร์เล่าว่า

“ทางสะล้อที่พ่อทำไว้มีสี่ส้น อย่างเที่ยวแรกจะเล่นเรียบ ๆ ไม่นั่น โชว์ลูกเล่นโลดโผนของสะล้อ จะเน้นสีหวาน ๆ เน้นความสง่างาม พอเที่ยวกลับจึงจะใส่ลูกเล่นเข้าไปให้มีความแปลกใหม่ วันประกวดครั้งนั้นพี่เห็นว่าทางของคนที่มาประกวดส่วนใหญ่จะใส่กลเม็ดกันเต็มที่ตั้งแต่ขึ้นเพลงมาเลย บางคนเล่นแบบเดิมซ้ำกันสองเที่ยวก็มี เลยขาดความหลากหลายไป ของพ่อจะครบทั้งความหวานและความโลดโผน และจะเก็บรายละเอียดเยอะมาก มีจุดบังคับว่าให้รู้นิ้วและพรมนิ้วตรงไหน การใช้คันทักก็ต้องมีเทคนิคในการเล่น พ่อกล้าทำทางแหวกออกมาเลยทำให้ทางที่พ่อทำออกมามีความพิเศษโดดเด่น แต่ยังคงความเป็นพื้นบ้านไว้อย่างกลมกลืน”

(เพียงออบุตรสาว, สัมภาษณ์, 9 พฤษภาคม 2561)

ภาพที่ 38 บุตรสาวคนรองของครูพรหมเมศวร์ได้รับรางวัลชนะเลิศในการประกวดเดี่ยวสะล้อ
ที่มา : พรหมเมศวร์ สรรพศรี, 2546

ตัวอย่างการแปลทำนอง เพลงปราสาทไหว (ทางสะล้อ) ของครูพรหมเมศวร์ สรรพศรี

เพลงปราสาทไหว (ทางธรรมดา)

--- ซ	- ซ ซ ซ	ฟ ม ฟ ซ	- ท - ดั	-- รั ดั	ท ซ ท ดั	ซ ดั ท ซ	ท ซ ฟ ม
ฟ ด ม ฟ	ม ด ม ท	ดั ซ ดั ท	ฟ ซ ท ดั	--- ซ	- ซ ม ฟ	ด ฟ ม ด	ด ม ฟ ซ

แปรทำนอง 1

--- ฟ	ซดั ทซ	ด ม ฟ ซ	ฟ ร ท ดั	ซ ดั รั ดั	ฟ ซ ท ดั	ซ ดั ท ซ	-- ฟ ม
--- ฟ	มรดท	-- ซ ท	ฟ ซ ท ดั	- ด ม ฟ	ซ ด ม ฟ	ด ร ท รั	ดั ท ล ซ

แปรทำนอง 2

--ลซฟ	ซลฟซ	ดมดมฟซ	-ดซฟมรด	รฟรตรฟซ	ลซตรทดั	รัซทดัรัดัทซ	ดดัททซฟม
---ฟ	--ซมรดท	ดัซรัดัท	มฟซซทดั	ซดัทซ	--มฟ	-ร-รร	ซรทลซ

แปรทำนอง 3

ซทดัรัดัทซ	ซทดัรัดัทซ	- ม ฟ ซ	- ซ ท ดั	--- รัฟ	- รั ท ดั	ซ ม ฟ ซ	- ฟ - ม
--- ร	-ดฟ-รดท	ดัซซรัดัทซ	มฟซซทดั	--- ซ	-- ม ฟ	ด ร ท ดั	ซ ท ฟ ซ

“ต้องศึกษาทางของแต่ละเครื่องดนตรีให้เข้าใจ่องแท้
เสียก่อนเพราะแต่ละเครื่องมือก็มีบทบาทหน้าที่ที่แตกต่างกัน มีวิธีการ
ดำเนินทำนองและกลวิธีบรรเลงที่แตกต่างกัน ทั้งนี้ต้องอาศัยการฟัง
มากปฏิบัติมาก ที่สำคัญการประดิษฐ์ทางของเครื่องดนตรีพื้นบ้าน
ล้วนๆก็ต้องไม่ทิ้งความเป็นเอกลักษณ์ สำเนียงและกลิ่นอายของ
ความเป็นพื้นบ้าน”

(พรหมเศวร์ สรรพศรี, สัมภาษณ์, 21 เมษายน 2561)

จุดเด่นของครูจะเน้นทางหวาน ทำนองเพลงฟังแล้วไม่ชวนอึดอัด แต่ก็ไม่เรียบง่ายจนน่าเบื่อ
บางลูกจะมีพลิกแพลงบ้างเล็กน้อย ฟังแล้วน่าสนใจ เส้นท่วงของดนตรีพื้นบ้านคือการดำเนินทำนอง
ทำนองที่ครูแผนท่าจะมีความเป็นเอกลักษณ์มาก จะหวานและเรียบแต่ไม่ง่าย ฟังแล้วจะรู้เลยว่าทางนี้
ครูแผนท่ามาแน่ๆ (อวยพร อารีโกเศศ, สัมภาษณ์, 21 พฤษภาคม 2561) ครูสามารถคิดทางและ
ถ่ายทอดทางของเครื่องดนตรีแต่ละชนิดให้กับลูกศิษย์ได้ทันที (รัชกร บุญรักษาเดชณา, สัมภาษณ์,
11 พฤษภาคม 2561; อังคณา ละออ, สัมภาษณ์, 16 พฤษภาคม 2561) ครูคิดทางสละลื้อและซิงแก่ง
มาก ทางเรียบร้อยสะอาดไม่โลดโผนเกินไป (รัตนะ ตาแปง, สัมภาษณ์, 11 พฤษภาคม 2561) ในการ
บรรเลงแต่ละเพลงของครู ครูจะเข้าใจโครงสร้างและความเป็นเพลงเพลงนั้นเป็นอย่างดีว่าเป็นลักษณะ
เพลงอย่างไร เพลงพื้นเมืองบางเพลงจะเป็นลักษณะเพลงชาวเขา จะมาเล่นแบบเรียบๆตามฉบับ
ล้านนาไม่ได้ ตั้งปณิธาน อารีย์ ผู้ที่เคยเรียนการสีสละลื้อเพลงไตจากครูพรหมเศวร์ ได้เล่าว่า

“ตอนที่ต่อเพลงไตจากครู ในตอนที่ 2 จะมีหลักและความละเอียดในการบรรเลงพอสสมควร อย่างห้องเพลงที่ 1 ให้อ่างไว้เลย ในห้องเพลงที่ 2 เสียงโดที่ ให้ใช้เสียงโดต่ำแล้วลากคั่นชักออกทั้งสองตัวโน้ต แล้วรูดนิ้วกลางตัวที่ การรูดนิ้วกลางตัวที่นั้นให้รู้จากเสียงโดสูง ย้อนไปหาตัวที่ คั่นชักลากออก เสียงโดตัวต่อไปเป็นเสียงรูดนิ้วนาง จากเสียงที่ลงไปหาเสียงโดสูง ห้องเพลงที่ 4 ตัวแรกกับตัวลา ให้ใช้เสียงเรสูงเท่านั้นโดยใช้การรูดนิ้วก้อยแล้วจบด้วยเสียงลาลีคั่นชักเข้าต่อไปห้องเพลงที่ 5 – 6 เรโด เรโดทีลา ใช้คั่นชักเดียวรวบตัวโน้ตหมดเลย และครูกำชับว่าอย่าลืมรูดนิ้วก้อยเสียงเรด้วยนะ ใช้เสียงโดและเรสูงทั้งหมด ให้กระซกคั่นชักเบาๆในเสียงเรโด พยายามผ่อนคั่นชักและกระซกให้ดูเหมือนลีโยยก ตรงนี้แหละจะได้สำเนียงชาวเขามากๆ อย่าลืมนักคั่นชักแรงจนเกินไปเพราะจะทำให้เสียงที่ออกมาแน่นฟังดูก้าวร้าว สำหรับเรื่องหน้าทับครูก็จะให้ตีกลองปั้งปั้งหน้าทับแบบชาวเขา คือตีปะเท่งเท่ง ปะเท่งเท่ง ส่วนจังหวะฉิ่งครูก็ไม่เหมือนกับที่อื่น ครูจะยึดแบบโบราณจริง ๆ ซึ่งมันมีความกลมกลืนมากกว่าที่นักดนตรีสมัยใหม่คิดแบบใหม่เล่นกัน ครูจะเน้นเอกลักษณ์ของเพลงนั้น ๆ มากกว่า”

(ตั้งปณิธาน อารีย์, สัมภาษณ์, 10 พฤษภาคม 2561)

ตัวอย่างหน้าทับกลองปั้งปั้ง เพลงไต

---	ปะ	--	เท่งเท่ง	---	ปะ	--	เท่งเท่ง	---	ปะ	--	เท่งเท่ง	---	ปะ	--	เท่งเท่ง
-----	----	----	----------	-----	----	----	----------	-----	----	----	----------	-----	----	----	----------

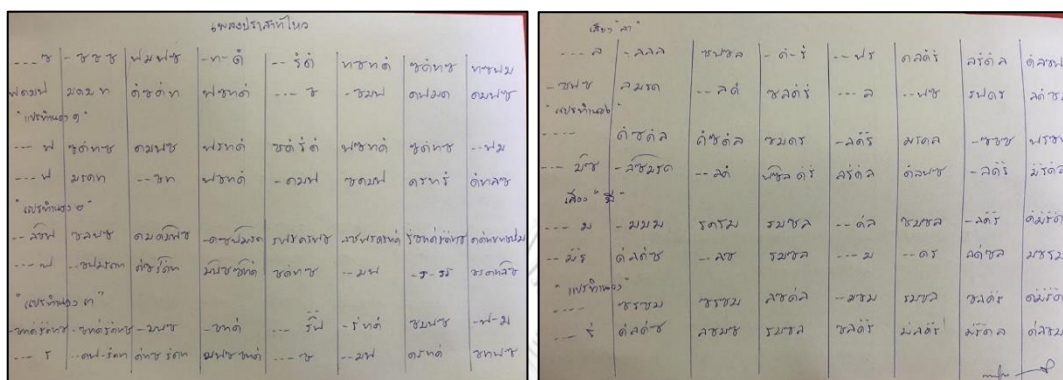
จังหวะฉิ่ง

---	ฉับ	--	ฉิ่งฉิ่ง	---	ฉับ	--	ฉิ่งฉิ่ง	---	ฉับ	--	ฉิ่งฉิ่ง	---	ฉับ	--	ฉิ่งฉิ่ง
-----	-----	----	----------	-----	-----	----	----------	-----	-----	----	----------	-----	-----	----	----------

(ตั้งปณิธาน อารีย์, 2554)

จะเห็นว่าครูมีความเข้าใจในการบรรเลงและบทเพลงต่าง ๆ ของพื้นบ้านเป็นอย่างดี ในการแปรทางเครื่องดนตรีพื้นบ้านของครูพรหมเมศวรนั้นด้วยความที่ครูแผนเป็นคนจำเพลงได้แม่นยำอยู่แล้ว ประกอบกับเป็นคนที่มีอารมณ์สุนทรีย์มาตั้งแต่เด็ก สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ทำให้ครูแผนเป็นคนที่มี

ความสามารถในการแปรทางได้อย่างไพเราะงดงาม สามารถแปรได้อย่างรวดเร็วและเพราะมาก บางทีถ้าไม่รีบจำกันไว้ก็จะลืมไปเลย เพราะครุคิดใหม่เรื่อย ๆ บางทีคิด 10 ครั้งไม่เหมือนกันสักครั้ง ครูชอบนั่งแปรทำนองไว้หลายทางไปเรื่อย ๆ เพื่อจะต้องใช้จะได้ใช้ทันที (ปฐมพงษ์ ประเสริฐ, สัมภาษณ์, 9 พฤษภาคม 2561)

ภาพที่ 39 โน้ตเพลงปราสาทไหวที่ครูพรหมเมศวร์เมศวร์เขียนแปรทำนองไว้

ที่มา : ภาพถ่ายโดยผู้วิจัยเมื่อวันที่ 17 เมษายน 2561

“ในการแปรทางครูจะคำนึงถึงบทบาทของเครื่องดนตรีแต่ละชิ้นเป็นสำคัญ อย่างสละล้อยใหญ่ ก็จะเป็นทำนองหลักไม่ใส่ลูกเล่น สละล้อยเล็กก็จะเน้นให้เล่นพัน ล้อยไปกับสละล้อยใหญ่ ซึ่งหลวง ซึ่งกลาง ซึ่งเล็ก ก็เช่นกัน ครูจะเก็บรายละเอียดของแต่ละเครื่อง ซล่อยก็จะมีลูกเล่นน้อยพอเป็นสีสัน ไม่เรียบจนเกินไป การแปรทำนองของครูเป็นไปอย่างงดงามน่าฟัง เน้นความหวานที่มีลูกเล่นโดยไม่ทิ้งกลิ่นความเป็นล้านนา”

(ตั้งปณิธาน อารีย์, สัมภาษณ์, 10 พฤษภาคม 2561)

“พ่อมีความคิดสร้างสรรค์ เล่นเพลงเดียวกันหลายรอบก็สามารถพลิกเพลงได้หลายทาง เข้าใจหน้าที่บทบาทของแต่ละเครื่อง เข้าใจลักษณะเด่นของเพลงแต่ละเพลง ถ้าเป็นเพลงแท้ต้องเล่นยังไง ถ้าเป็นเพลงพื้นเมืองประกอบการแสดงต้องเล่นยังไง ถ้าเล่นแนวประกวดต้องเป็นยังไง การที่พ่อสามารถทำทางของทุกเครื่องได้เป็นเพราะพ่อมีความแตกฉานในด้านดนตรีพื้นบ้านล้านนาแล้วนั่นเอง”

(ปรเมศวร์ สรรพศรี, สัมภาษณ์, 9 พฤษภาคม 2561)

3.3 ความสามารถด้านการนำความรู้ด้านดนตรีพื้นบ้านล้านนามาใช้

ครูพรหมศรเป็นผู้นำความรู้ด้านดนตรีพื้นบ้านล้านนามาใช้ให้ศิลปินวัฒนธรรมล้านนาผลิตดอกออกผลและเป็นที่ยอมรับชมชอบในจังหวัดเชียงราย ครูไม่เพียงแต่รับการถ่ายทอดและส่งต่อมาแบบเดิม ๆ แต่ครูมีการสร้างสรรค์ กระตุ้นและผลักดันให้มีการต่อยอดพัฒนาองค์ความรู้ด้านดนตรีพื้นบ้านล้านนาให้มีความมั่นคงและยั่งยืน มีบทบาทอยู่ในสังคมอยู่เสมอ (รัตนะ ตาแปง, สัมภาษณ์, 11 พฤษภาคม 2561) ครูจะเน้นความถูกต้องของการบรรเลงตามขนบแบบแผนล้านนา เล่นเพลงให้ถูกต้องกาลเทศะ ครูจะสอนศิษย์เสมอว่าเล่นได้แล้วต้องรู้จักนำมาใช้ให้ถูกต้องด้วย (สุคำ แก้วศรี, สัมภาษณ์, 18 เมษายน 2561) ความรู้ด้านดนตรีพื้นบ้านล้านนาที่ครูมีและโดดเด่นคือการทำวงสะล้อซอซึง (ตั้งปณิธาน อารีย์, สัมภาษณ์, 10 พฤษภาคม 2561) ครูมักนำเทคนิคการบรรเลงของแต่ละเครื่องตั้งจุดเด่นออกมาและทำวงได้อย่างไพเราะกลมกลืน ไม่ใช่ทุกเครื่องต่างบรรเลงของตัวเอง แต่มีการปรับให้เข้ากัน (อวยพร อารีโกเศศ, สัมภาษณ์, 21 พฤษภาคม 2561) จะเห็นว่าครูมีการนำความรู้ประสบการณ์การบรรเลงมาปรับใช้ในการทำวงสะล้อซอซึง รักษาไว้ซึ่งความเป็นขนบแบบแผนนำมาใช้ให้ถูกต้องและมีการปรับในการเล่นเป็นวงให้มีความสอดคล้องกลมกลืนกันยิ่งขึ้น (สนรยา ตาหล้า, สัมภาษณ์, 7 พฤษภาคม 2561) ตัวอย่างจากบทสัมภาษณ์ด้านการทำวงสะล้อซอซึงของครูมีดังนี้

“ครูจะดูจุดอ่อนจุดแข็งของแต่ละคนในวงก่อน ให้มีความกลมกลืนกัน ใครที่ความจำดีเป็นหลักให้วงได้ก็จะมาเล่นสะล้อใหญ่ ซึ่งหลวง ใครที่มีความสามารถในการดันทำนองก็จะเล่นสะล้อกลาง ซึ่งเล็ก ในการเล่นเป็นวงถ้าเป็นในลักษณะงานรื่นเริงธรรมดาชาวบ้าน ๆ ก็จะเล่นกันแบบปกติไม่ได้เข้มงวดอะไรเพราะความเป็นพื้นบ้านมีความเรียบง่ายอยู่แล้ว ต่างคนก็เล่นในเครื่องของตัวเองไป แต่ถ้าเป็นลักษณะงานที่เป็นกิจลักษณะก็จะเน้นเล่นเรียบ ๆ ไม่ให้มีคนโดด ๆ ออกมา ครูจะเน้นให้เล่นเกาะกันไป ฟังสะล้อใหญ่เป็นหลัก”

(ปฐมพงษ์ ประเสริฐ, สัมภาษณ์, 9 พฤษภาคม 2561)

“จุดเด่นของครูในการทำวงสละล้อซอซึ่งเป็นเรื่องของทางเพลง ทางของเครื่องดนตรีแต่ละชิ้น ครูจะเอามาปรับใช้ในการเล่นเป็นวง จะมีความกลมกลืนกันมาก แม้กระทั่งเครื่องกำกับจังหวะครูก็เก็บรายละเอียด โดยเฉพาะหน้าทับกลอง จะตีพื้น ๆ ยึดความเป็นโบราณ ไม่เสริมแต่งให้เยอะเกินไป ส่วนทางสละล้อจะมีบรรเลงอย่างเป็นระบบระเบียบ ทั้งเรื่องของการใช้คันทักและการรูดนิ้ว เป็นไปอย่างเรียบร้อย บุคลิกในการบรรเลงมีความสง่างาม การเลือกเพลงที่จะเล่นก็จะมี การเรียงเพลงที่มีความสอดคล้องกัน เวลาเปลี่ยนเพลงบรรเลงจะได้ไม่ขัดหู เช่น ถ้าเล่นปราสาทไหวจบมักจะขึ้นเพลงล่องน่านเนื้อต่อเลย หรือไม่ก็ซออ้อ และตามด้วยฤาษีหลงถ้ำ ”

(ตั้งปณิธาน อารีย์, สัมภาษณ์, 10 พฤษภาคม 2561)

จากบทสัมภาษณ์ดังกล่าวข้างต้นจะเห็นว่าครูมีหลักในการทำวงดนตรีพื้นเมืองที่เป็นระเบียบ ทั้งด้านความกลมกลืนของเสียงในวงดนตรี รวมถึงการเลือกเพลงในการบรรเลง จะมีการเรียงเพลงที่จะบรรเลงต่อกันให้มีความปะติดปะต่อไม่ติดขัด เพราะในการบรรเลงดนตรีพื้นเมืองตามรูปแบบของชาวล้านนา เวลาจบเพลง ๆ หนึ่ง มักจะไม่ทอดลงจบเหมือนอย่างวงดนตรีไทยแต่จะบรรเลงเพลงติดต่อกันไปเลยโดยที่เสียงไม่ขาดหายระหว่างการเปลี่ยนเพลง ครูพรหมเมศวร์ ให้ความสำคัญในรายละเอียด ด้านการใช้เพลงบรรเลงเชื่อมต่อกันมากเพราะทำให้ไม่เสียระบบเสียงในการบรรเลง เกร็ดความรู้ รายละเอียดเหล่านี้ครูได้เรียนรู้มาจากพ่อครูอินทร์หล่ออีกทีหนึ่ง สอดคล้องกับคำสัมภาษณ์ของ บุตรชายครูพรหมเมศวร์ ดังนี้

“ปกติสละลื้อซอซึงก็จะเล่นกันเป็นวงอยู่ละ โดยทั่วไปเค้าก็เล่นกันตามประสาชาวบ้านไม่ได้ประณีตอะไร ใครจะเล่นจะดันทางอะไรก็ตามสะดวก แต่ด้วยความที่พ่อเรียนมาจากปู่หล่อกับเจ้าสุนทรซึ่งจะมีความเป็นนักดนตรีวังอยู่ ดังนั้นทางเพลง เทคนิคการบรรเลงที่พ่อต่อมา จะมีความเรียบร้อย ผ่านการขัดเกลามาแล้วเพราะเป็นทางที่เล่นถวายเจ้านาย เวลาพ่อทำวงก็จะเอาความรู้ที่ได้มานั้นมาปรับใช้ในการทำวงสละลื้อซอซึง การเลือกใช้เพลงที่จะเล่นก็เป็นอีกเรื่องที่พ่อให้ความสำคัญ จะคอยบอกตลอดว่าก่อนเปลี่ยนเพลงให้คิดว่าเพลงที่จะเล่นต่อไปนั้นมีความต่อเนื่องจากเพลงที่กำลังเล่นอยู่รึเปล่า เวลาทำวงพ่อจะเอาความสามารถโดยรวมของนักดนตรีเป็นตัวตั้งก่อน ไม่ให้มีเครื่องไหนเด่นโดดเด่น เน้นความเรียบง่ายกลมกลืนมากกว่าหวือหวา พ่อเป็นสายเน้นความสง่าตามแบบแผนของนักดนตรีในคุ้มในวัง จะเห็นได้ว่าลูกศิษย์ของพ่อทุกคนจะมีเอกลักษณ์การเล่นสละลื้อเล่นซึงที่สุขุมมาก ไม่โหวกเหวกโยกตัวขณะเล่น ทั้งนี้พ่อไม่ได้ตั้งข้อห้ามอะไรนะ แต่ทุกคนจะค่อย ๆ ซึมซับกันไปเอง”

(ประเมศวร์ สรรพศรี, สัมภาษณ์, 9 พฤษภาคม 2561)

ครูพรหมเมศวร์ ได้กล่าวถึงการทำวงสละลื้อซอซึงว่านอกจากจะดูเรื่องทักษะการบรรเลงของผู้บรรเลง เพลงที่ใช้ในการบรรเลง อีกอย่างที่หลายคนมักไม่ค่อยให้ความสำคัญคือเรื่องของการตีกลอง ซึ่งการตีกลองพื้นเมือง (กลองป่องโป่ง) ก็จะมีหน้าทับที่ใช้ตีกำกับจังหวะซึ่งเป็นสิ่งสำคัญเหมือนกับการตีหน้าทับของเครื่องหนังในวงดนตรีไทย แต่ด้วยความเป็นพื้นบ้านนักดนตรีบางคนจึงเน้นตีตามสะดวกเพียงแค่ลงจังหวะก็เป็นอันเพียงพอ แต่ครูพรหมเมศวร์จะให้ความสำคัญกับการบรรเลงที่ถูกต้อง การใช้หน้าทับกลองให้ถูกก็เป็นสิ่งหนึ่งที่ครูมักจะกำชับลูกศิษย์อยู่เสมอ หากเป็นเพลงบรรเลงทั่วไป อัตราราวสองชั้นก็ตีแบบหนึ่ง เพลงครึ้นเครงอัตราราวสองชั้นเดียวก็ตีแบบหนึ่ง เพลงสำเนียงที่เป็นชาวเขาก็ตีอีกอย่างหนึ่ง ต้องเลือกใช้ให้ถูกให้เหมาะ จะมาเหมารวมตีเหมือนกันไม่ได้ (ตั้งปณิธาน อารีย์, 2554)

ตัวอย่างหน้าทับพื้นเมือง 1 (ใช้สำหรับเพลงทั่วไป 2 ชั้น)

---	-ติง-โจ๊ะ	--ทังติง	--ทังติง	---	-ติง-โจ๊ะ	--ทังติง	--ทังติง
-----	-----------	----------	----------	-----	-----------	----------	----------

ตัวอย่างหน้าทับพื้นเมือง 2 (ใช้สำหรับเพลงทั่วไป ชั้นเดียว)

--โจ๊ะจ๊ะ	ทังตัง-ตัง	--โจ๊ะจ๊ะ	ทังตัง-ตัง	--โจ๊ะจ๊ะ	ทังตัง-ตัง	--โจ๊ะจ๊ะ	ทังตัง-ตัง
-----------	------------	-----------	------------	-----------	------------	-----------	------------

ตัวอย่างหน้าทับพื้นเมือง 3 (ใช้สำหรับเพลงไต)

---ปะ	--เทิงเทิง	---ปะ	--เทิงเทิง	---ปะ	--เทิงเทิง	---ปะ	--เทิงเทิง
-------	------------	-------	------------	-------	------------	-------	------------

“ในการปรับวงสะล้อซอซึงพอจะกำหนดกำหนดประเภทและจำนวนเครื่องดนตรีให้ได้มาตรฐานที่กำหนด คำนึงถึงคุณภาพของเสียงเครื่องดนตรีแต่ละชนิด ให้ความสำคัญกับการใช้หน้าทับกลองพื้นเมืองอย่างเหมาะสมกับบทเพลงที่บรรเลง พิถีพิถันเอาใจใส่กับกลวิธีในการบรรเลงของเครื่องดนตรีทุกชิ้นให้บรรเลงได้อย่างเหมาะสมกับบทบาทหน้าที่ คำนึงถึงความสมดุลของเสียงในวง ความชัดเจนแม่นยำและความไพเราะของบทเพลง แม้จะเป็นพื้นบ้านแต่ก็มีหลักมีระเบียบแบบแผนเหมือนกัน หลายคนชอบคิดว่าพื้นบ้านไม่มีอะไรเลย เล่นตามใจชอบก็ได้ ความจริงพื้นบ้านก็มีความประณีตนะ”

(พรหมเสวร์ สรรพศรี, สัมภาษณ์, 11 เมษายน 2561)

จากการพูดคุยกับครูพรหมเสวร์เรื่องการท่วงสะล้อซอซึง ทำให้ผู้วิจัยมองเห็นถึงความสะดวกอ่อน มุมมองที่ครูมีต่อดนตรีพื้นบ้านที่หลายคนไม่ได้มองเช่นนี้ หากพูดถึงความเป็นพื้นบ้าน ผู้คนมักจะนึกถึงความเรียบง่าย ความอิสระในการบรรเลงของนักดนตรี ความไม่มีระเบียบแบบแผน ซึ่งทั้งหมดที่กล่าวมาก็ไม่ถูกต้องทั้งหมดนัก แท้ที่จริงแล้วดนตรีพื้นบ้านล้านนามีระเบียบวิธีการบรรเลงที่เป็นแบบแผน ไม่น้อยไปกว่าดนตรีไทย หากศึกษาข้อมูลเพิ่มเติมด้านประวัติศาสตร์จะพบว่าอาณาจักรล้านนาในสมัยอดีตนั้นมีความเฟื่องฟูทางด้านศิลปวัฒนธรรม ดนตรีมีบทบาทในวิถีชีวิตผู้คนในท้องถิ่นรวมถึงเป็นส่วนหนึ่งของราชสำนักล้านนาโดยเฉพาะในช่วงสมัยพระราชชายาเจ้าดารารัศมี เมื่อครั้งเสด็จประทับเชียงใหม่เป็นการถาวร มีการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมล้านนา ทำให้ดนตรีมีความเป็นระเบียบแบบแผนโดยเฉพาะการบรรเลงในคุ้มหลวงจะมีความประณีตงดงาม ซึ่งครูพรหมเสวร์ได้รับการถ่ายทอดตามแบบแผนคุ้มหลวงจากเจ้าสุนทร ณ เชียงใหม่ และพ่อครูอินทร์หล่อ สรรพศรี ผู้

เป็นนักดนตรีพื้นบ้านล้านนาที่ได้รับการหล่อหลอมจากคຸ່ມหลวงโดยตรง และครูพรหมเศวรีได้รักษา สืบทอดองค์ความรู้นี้โดยส่งต่อให้กับทายาทและลูกศิษย์อย่างถูกต้องและสูงสุดความสามารถ

3.4 ความสามารถด้านการวิเคราะห์

จากการพูดคุยกับครูพรหมเศวรีถึงบทบาทของดนตรีพื้นบ้านล้านนาที่อยู่ในวิถีชีวิตของคน เมืองตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ครูพรหมเศวรีได้วิเคราะห์ว่าดนตรีพื้นเมืองนั้นมีอยู่ 2 บทบาทหลัก คือ เล่นเพื่อรับใช้ตัวเอง และ เล่นเพื่อรับใช้สังคม ครูได้กล่าวว่า

“พอมองว่าการเล่นดนตรีในสมัยก่อนของชาวบ้านหรือคน เมืองเนี่ย เริ่มมาจากการรับใช้ตัวเองก่อน คือใช้ดนตรีในการสร้าง ความบันเทิงให้กับตัวเอง จะไปไหนก็พกปี่จุม พิณเป็ยะ สะล้อ ไปสัก อันนึ่งก็สามารถเล่นได้ตลอดเวลา ผู้ชายใช้ดนตรีในการเกี่ยวสว วมถึงสามารถใช้เครื่องดนตรีเป็นอาวุธได้ด้วย ต่อมาเมื่อคนนั้นคนนี้ บ้านนั้นบ้านนี้เล่นดนตรีกันได้ ก็มีการรวมกลุ่มกันเพื่อสังสรรค์กันเอง เฉพาะกลุ่ม สมัยก่อนวิถีชีวิตของคนเมืองไม่ได้รับร้อนอย่างสังคมสมัย นี้ เมื่อก่อนใช้ชีวิตกันอย่างเรียบง่าย เข้าทำมาหากินตกเย็นก็ล้อมวง สังสรรค์กัน ขับขอล่าเรื่องสนุกสนานโดยเล่นดนตรีประกอบการขอ ใครถนัดเครื่องดนตรีชิ้นใดก็หยิบขึ้นมาบรรเลงโดยไม่มีรูปแบบที่ แน่นนอน การเล่นกันในหมู่นักดนตรีกันเองจะไม่ได้ให้ความสนใจกับคน ฟังมากนัก อย่างที่บอกไปในที่แรกว่าเน้นสังสรรค์กันเองในกลุ่ม ใคร รู้จักทำนองเพลงใดก็ทำหน้าที่นำเพื่อให้สมาชิกคนอื่น ๆ บรรเลงถ้อย หรือบรรเลงเป็นลูกคู่ตาม ๆ กันไป ทีนี้ก็เริ่มขยายบทบาทจากการเล่น เพื่อตัวเอง เข้าสู่การเล่นเพื่อสังคม มีการเล่นดนตรีในงานบุญต่าง ๆ

งานปอยหลวงปอยน้อย มีวงดนตรีเล่นประกอบพิธี เริ่มมีการใช้ดนตรี พื้นเมืองในการถวายเป็นพุทธบูชา มีการบรรเลงเพลงแห่ประกอบ พิณคร้วทานที่เพื่อนำขบวนชาวบ้านเดินเข้าวัดเพื่อทำกิจกรรมงาน บุญ คนเมืองมีความใกล้ชิดและเลื่อมใสในพระพุทธศาสนา มาก เมื่อมี งานบุญที่วัด จะมีการบรรเลงดนตรี ขับจ้อยขับขอลเกี่ยวกับคติธรรมคำ สอนขององค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้า”

(พรหมเศวรี สรรพศรี, สัมภาษณ์, 11 เมษายน 2561)

จากข้อความข้างต้นจะเห็นว่า คนตรีพื้นบ้านล้านนาในสมัยก่อนที่ยังไม่มีการพัฒนารูปแบบการบรรเลงให้เป็นระบบอย่างไรในสมัยนี้ เริ่มจากการบรรเลงเพื่อตนเองก่อนจากนั้นจึงเริ่มมีบทบาทเข้าสู่การรับใช้สังคมและพระพุทธศาสนา ในเริ่มแรกยังไม่มีเครื่องประกอบจังหวะ ต่อมาเมื่อคนตรีพื้นบ้านล้านนาได้มีความเจริญเฟื่องฟูในยุคของพระราชชายาเจ้าดารารัศมีที่ทรงทำนุบำรุงศิลปะล้านนา รูปแบบของวงดนตรีพื้นบ้านล้านนาจึงมีความชัดเจนและเป็นระบบมากยิ่งขึ้น มีการเล่นรวมวงโดยมีเครื่องประกอบจังหวะ ฉิ่ง ฉาบกรอหรือฉาบเล็ก กลองโป่งโป่ง (คล้ายตะโพนแต่ขนาดเล็กกว่า) ร่วมด้วย พัฒนาเรื่อยมาจนกระทั่งในปัจจุบันได้มีการกำหนดเครื่องดนตรีในวงสะล้อซอ ซึงไว้เป็นมาตรฐานในการประกวดแข่งขัน ได้แก่ สะล้อเล็ก 1 สะล้อกลาง 1 ซึงเล็ก 1 ซึงกลาง 1 ซึงใหญ่ 1 ขลุ่ยหลีบหรือปี่ซอ 1 กลองโป่งโป่ง และเครื่องประกอบจังหวะ ฉิ่ง ฉาบ กรับ โหม่ง สำหรับประเภทของเพลงพื้นเมือง ครูพรหมศรวิโรจธบายว่ามี 4 ประเภทหลัก ได้แก่ 1) เพลงซอ หรือเพลงประกอบการขับซอ 2) เพลงบรรเลงล้วน 3) เพลงประกอบการแสดง 4) เพลงพื้นเมืองประยุกต์ รายละเอียดมีดังนี้

1. เพลงซอ หรือเพลงประกอบการขับซอ เช่นเพลงตั้งเชียงใหม่ เพลงละม้าย เพลงจะปู้ เพลงเสเลมา นิยมบรรเลงด้วยวงปี่ซอหรือปี่จุม มักตั้งทำนองเป็นลำนำตามเสียงขับซอของช่างซอ เพลงซอไม่นิยมใช้เครื่องประกอบจังหวะ บางครั้งจะใช้ซอหลวงหรือซึงใหญ่ตีคันท่อมเป็นจังหวะ (คือการตีคันท่อมด้วยเสียงเบาและตีลงด้วยเสียงหนักเพื่อควบคุมจังหวะ) มักใช้เสียงซ้า ๆ เพื่อไม่ให้เสียงของคนขับซอเพี้ยน เพลงซอจะมีทำนองค่อนข้างยาวเมื่อเทียบกับเพลงบรรเลงอื่น ๆ นอกจากเพลงซอที่ใช้เป็นหลักในการขับซอแล้วยังมีซอเบ็ดเตล็ด ทำนองสั้น ๆ เช่นซอปั่นด้าย ซออ้อ ซอพม่า เป็นต้น แต่ที่เป็นที่นิยมบรรเลงโดยส่วนมากมักจะใช้เพลงซอพม่า เนื่องจากทำนองกระชับ สนุกสนาน เหมาะกับงานรื่นเริง

เพลง ซอพม่า

ซลซฟ	ซลซด	- -ซด	ทลฟช	ซลซฟ	ซลซด	- -ซด	ทลฟช
-ซ-ซ	ฟรฟฟ	ซลซฟ	รฟดร	ดรฟช	ฟรฟด	รดทช	ทซด
- -ซท	ซทด	ฟชฟร	-ด-ท	-ด-ด	-ซ-ล	-ซ-ด	-ทลช

2. เพลงบรรเลงล้วน ทั้งที่เป็นเพลงดั้งเดิมที่มีมาแต่โบราณเช่นเพลงปราสาทไหว ถูษีหลงล้ำ ระเบ้า ปุ่มเป้ง ล่องน่าน เสเลมา ก็ยังมีเพลงบรรเลงที่มีผู้แต่งขึ้นใหม่ในยุคปัจจุบันเช่น ล่องแม่ปิง ลาวเดินดง มังกรร้ายรำ ฯลฯ เป็นต้น เพลงบรรเลงล้วนมักมีความยาวเพลงไม่มากนัก

3. เพลงประกอบการแสดง ใช้บรรเลงเพื่อประกอบการแสดงพื้นบ้านในงานบุญงานปอยตาม วัฒวาทารามหรืองานรื่นเริงต่าง ๆ เช่นเพลงพ็อนสาวไหม เพลงพ็อนเมือง (เพลงแห่) ใช้ประกอบการ พ็อนเล็บหรือพ็อนเทียนนำขบวนแห่ครัวทานเข้าวัด เพลงมวยประกอบการพ็อนดาบ ปัจจุบันมีผู้ ประดิษฐ์การแสดงพ็อนแบบล้านนาและประพันธ์เพลงเพื่อใช้ประกอบการแสดงขึ้นเป็นจำนวนมาก เช่น พ็อนวี พ็อนที ระบายชาวเขา ระบายเก็บใบชา ฯลฯ

4. เพลงพื้นเมืองประยุกต์ เป็นเพลงที่แต่งขึ้นใหม่หรือนำเพลงไทยเดิม เพลงไทยลูกทุ่ง ไทย สากลมาประยุกต์ใช้บรรเลงทั้งบรรเลงล้วนและบรรเลงประกอบการขับร้องเพื่อความสนุกสนาน จัดเป็นเพลงยอดนิยมตามยุคสมัยในปัจจุบันโดยใช้ดนตรีพื้นบ้านล้านนาบรรเลงในรูปแบบต่าง ๆ

นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้พูดคุยกับครูพรหมเมศวร์ในเรื่องของแนวโน้มการคงอยู่ของดนตรีพื้นบ้าน ล้านนาในกระแสโลกาภิวัตน์ ครูพรหมเมศวร์วิเคราะห์ว่าด้วยลักษณะของสังคมเปิดในยุคโลกาภิวัตน์ ความเจริญก้าวหน้าในศิลปะวิทยารวมทั้งการดนตรี รูปแบบของดนตรีพื้นบ้านล้านนาจะทำเป็น คู่ขนานคือการอนุรักษ์รูปแบบให้คงความเป็นพื้นบ้าน และการปรับเปลี่ยนรูปแบบของการจัดวง การผสมผสานนำเอาเครื่องดนตรีไทย เครื่องดนตรีของตะวันตกเข้ามาร่วมบรรเลงเป็นดนตรีร่วมสมัย ซึ่งมี ผลดีในการตอบสนองความสนใจของกลุ่มผู้ฟังที่มีความหลากหลาย นำไปสู่ความเป็นสากลโดยไม่ทิ้ง รากเหง้าของเดิม ทั้งรูปแบบในการบรรเลง การผสมผสานเครื่องดนตรีน่าจะนำไปสู่การพัฒนาให้ได้รับ ความนิยมอย่างกว้างขวางในระดับสากล (พรหมเมศวร์ สรรพศรี, สัมภาษณ์, 11 เมษายน 2561)

จากการพูดคุยในประเด็นนี้ทำให้ผู้วิจัยมองเห็นถึงความเปิดกว้างทางทัศนคติของครูพรหม เมศวร์ที่ไม่ได้จำกัดขอบเขตของดนตรีพื้นบ้านล้านนาให้อยู่แต่ในกรอบอย่างเคร่งครัด ไม่สามารถนำไป ต่อยอดหรือปรับเปลี่ยนรูปแบบการบรรเลงได้ นักดนตรีพื้นบ้านหลายคนมักจะยึดติดกับขนบประเพณี ดั้งเดิมซึ่งข้อดีคือเป็นการอนุรักษ์ไว้ซึ่งสิ่งที่สืบทอดต่อกันมา แต่ด้วยสภาพของสังคมที่เปลี่ยนแปลง อาจทำให้การคงอยู่ของศิลปะเหล่านี้ไร้ซึ่งชีวิตชีวาเนื่องจากไม่สามารถเข้าถึงคนรุ่นใหม่ได้ บทบาทที่ เคยมีอยู่ก็ลดลง ครูพรหมเมศวร์เป็นครูดนตรีพื้นบ้านล้านนาที่ให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์ ศิลปวัฒนธรรมล้านนาแบบดั้งเดิม แต่ในขณะเดียวกันก็สนับสนุนและส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ เพื่อให้ดนตรีพื้นเมืองสามารถเข้าถึงผู้คนได้อย่างทั่วถึงทั้งกลุ่มคนรุ่นเก่าและคนรุ่นใหม่ในสังคม

3.5 ความสามารถด้านการสังเคราะห์

การสังเคราะห์คือความสามารถในการผสมผสานข้อมูลส่วนย่อย ๆ เข้ามาเป็นเรื่องราว เดียวกันได้อย่างมีระบบเพื่อให้เกิดสิ่งใหม่ที่ดีและสมบูรณ์ อาจเป็นการถ่ายทอดความคิดออกมาให้ ผู้อื่นสามารถเข้าใจได้ง่าย การนำองค์ความรู้เดิมมาต่อยอดพัฒนาให้เกิดสิ่งใหม่ ในทางดนตรีคือการ

สร้างสรรค์ผลงานดนตรี ครูพรหมเมศวร์มีผลงานการประพันธ์เพลงพื้นเมือง คือเพลงศรีเมือง ซึ่งเป็นที่
 คั่นหูและเป็นที่ยอมรับเพลงกันอย่างแพร่หลาย อีกทั้งยังเป็นเพลงพื้นเมืองประจำจังหวัดเชียงรายที่คน
 ทั่วไปจะเรียกชื่อเพลงจนติดหูว่า “เพลงศรีเมืองเจียงฮาย” การประพันธ์เพลงศรีเมืองนั้น แต่เดิมมีอยู่
 1 ท่อน ต่อมาครูพรหมเมศวร์ประพันธ์เพิ่ม อีก 2 ท่อน รวมเป็น 3 ท่อน เป็นเพลงพื้นเมืองที่มีลูกกล้อ
 และลูกเหล็กซึ่งถือว่าเป็นเครื่องขึงแปลกใหม่สำหรับเพลงพื้นเมือง เพลงศรีเมืองแต่งเสร็จในปีพ.ศ. 2537
 ทำนองของเพลงศรีเมืองเหมาะกับการบรรเลงโดยวงสะล้อซอซึง และบางโอกาสก็นิยมนำมาบรรเลง
 ประกอบการฟ้อนแห่งประเทศไทยในการแนะนำขบวนขันโตกในงานบุญต่าง ๆ

เพลง ศรีเมือง

ท่อน 1

-- มรด	รมฟช	-- -ล	ดัลชม	-- -ช	ลชมร	มรดร	มช-ม
----	รมชด	รดชด	-ร-ม	----	ชมรด	รดลด	รม-ร
-- มรด	รมฟช	-- -ล	ดัลชม	มมม รม	ชมรด	รดลช	มชลด
รรร มร	ดล-ด	รดลช	มชลด	รรร มร	ดล-ด	รดลช	มชลด

ท่อน 2

----	-- -ร	----	ดลชร	----	ดลชร	มรชด	-ร-ม
(---)	ดรมช	(---)	ลชมร	ม-ร	-ด-ร	มรดล	ชลชช
(---)	มดรม	(---)	รมชล	(-)ชด	(-)ชล	ชม-ช	-ล-ด
รรร มร	ดล-ด	รดลช	มชลด	รรร มร	ดล-ด	รดลช	มชลด

ท่อน 3

----	-- -ม	----	รมชล	-ด-ช	ลด-ล	-- -ช	ดลชม
(เหล็ก)	-ด-ล	-ช-ล	-ด-ม	-- -ช	ลด-ล	-ช-ม	รด-ร
(เหล็ก)	-ม-ช	- -ลช	มชรม	-มรม	ชมรด	รดลช	มชลด
รรร มร	ดล-ด	รดลช	มชลด	รรร มร	ดล-ด	รดลช	มชลด

หมายเหตุ หมายถึง สะบัด
 หมายถึง สะเดาะ

“โดยปกติแล้วพ่อไม่ค่อยแต่งเพลงใหม่เพราะพ่อบอกว่าเพลงของเขานั้นก็มีอยู่มากมายและไพเราะอยู่แล้ว เเท่านี้ก็เล่นกันไม่หวาดไม่ไหว แต่พ่อเล่าให้ฟังว่าตอนที่แต่งเพลงศรีเมืองเมื่อหลายสิบปีก่อน เพราะตอนนั้นฝันแล้วได้ยื่นทำนองเพลงนี้มีความไพเราะมาก พอสะดุ้งตื่นก็รีบบันทึกโน้ตไว้ก่อน ละค่อยแต่งต่อให้สมบูรณ์ในวันถัดมา ปกติเพลงเมืองถ้าไม่ใช่เพลงแห่จะไม่ค่อยมีความยาวเท่าไร แต่พ่อแต่งเพลงศรีเมืองไว้ถึง 3 ท่อน มีการนำลูกล้อลูกเหลื่อมมาใช้ในเพลงด้วย และที่ตั้งชื่อว่าศรีเมืองก็หมายถึงลูก ๆ ของพ่อที่พ่ออยากให้เป็นคนดีเป็นเกียรติเป็นศรีแก่เมืองเชียงราย มีความหมายที่ลึกซึ้งมากสำหรับพี่ และเพลงนี้ก็เป็นที่ยอมรับและชื่นชอบของนักดนตรีพื้นบ้าน ได้รับความนิยมนิยมมาใช้ในการเล่นในโอกาสต่าง ๆ รวมถึงใช้ประกอบการแห่พ้องงานมงคลเพราะเพลงมีความไพเราะนุ่มนวลสมกับเป็นเพลงล้านนา”

(ปรเมศวร์ สรรพศรี, สัมภาษณ์, 9 พฤษภาคม 2561)

“เพลงศรีเมืองที่ครูแต่งมีความอ่อนหวานไพเราะมาก เป็นเพลงที่น่าฟังและทุกคนสามารถเข้าถึงได้ทั้งคนที่เป็นักดนตรีพื้นบ้านและคนที่ไม่เป็นักดนตรีพื้นบ้าน ทำนองอ่อนหวานฟังแล้วดีใจ หู สามารถนำไปต่อยอดเป็นเพลงเดี่ยวได้ก็น่าสนใจทีเดียว ทำนองมีความราบรื่นไม่ขัดแย้งกันตามหลักของการประพันธ์เพลง และไม่หนีจากกลิ่นไอความเป็นเมืองเหนือ”

(ตั้งปณิธาน อารีย์, สัมภาษณ์, 10 พฤษภาคม 2561)

“เพลงศรีเมืองของครูแผนใครได้ฟังก็ต้องบอกว่าไพเราะมาก เหมาะใช้บรรเลงกับทุกเครื่องดนตรี ไม่จำเป็นต้องใส่ลูกเล่นอะไรเลย เพราะ ครูแต่งไว้ละเอียดและไพเราะอยู่แล้ว ไม่รู้ทำไมพอฟังแล้วรู้สึกว่ามีเอกลักษณ์ความเป็นเชียงราย”

(ปฐมพงษ์ ประเสริฐ, สัมภาษณ์, 9 พฤษภาคม 2561)

“เพลงศรีเมืองที่ครูแต่งนั้น ชมรมศิลปวัฒนธรรมดนตรี
พื้นเมือง มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง ได้ยึดบรรเลงเป็นเพลงหลักของ
ชมรมเลย ตั้งแต่ประมาณปีพ.ศ. 2545 พี่ให้เด็กในชมรมเล่นเพลงนี้ใน
งานส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมไทย ได้รับคำชื่นชมอย่างมาก ใช้เป็นเพลง
ประจำวงกันตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา”

(รัตนะ ตาแปง, สัมภาษณ์, 11 พฤษภาคม 2561)

แม้ว่าครูพรหมเมศวร์จะไม่มุ่งเน้นการแต่งเพลงใหม่ด้วยเหตุผลที่ว่าเพลงเก่าของเดิมมีดีอยู่แล้ว
มากมาย แต่การแต่งเพลงศรีเมืองขึ้นนั้น ก็ได้รับการยอมรับและถือเป็นอีกเพลงพื้นเมืองที่นิยมบรรเลง
กัน

นอกจากการประพันธ์เพลงศรีเมือง ครูพรหมเมศวร์ยังมักจะแต่งบทขับชอเพื่อใช้ในงานต่าง ๆ
รวมถึงแต่งบทขับชอให้ผู้วิจัยนำไปใช้ในการขับชอในงานจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปี พ.ศ. 2555 ซึ่งตอน
นั้นผู้วิจัยเป็นนิสิตชั้นปีที่ 2 สาขาดนตรีศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้รับ
มอบหมายหน้าที่เป็นฝ่ายดนตรีภาคเหนือให้บรรเลงและขับร้องเนื่องในงานจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย “เสาหลัก
แห่งปัญญา สืบราชมรรคาพัฒนาแผ่นดิน” ทั้งนี้ต้องแต่งบทขับชอใหม่ซึ่งผู้วิจัยได้ขอให้ครูพรหมเมศวร์
เป็นผู้ช่วยแต่ง และผู้วิจัยได้นำมาขับชอประกอบเพลงชอพม่าในงานครั้งนั้น บทขับชอมีเนื้อเพลงว่า

ขับชอจุฬาลงกรณ์ (ทำนองเพลงชอพม่า)

ตีโต้ตังตังจะชอชอเพลงพม่า   วิชาท่านจุฬาเวียนมาแท้มีปี

ดุริยางค์เฮฮาฮ่วมใจยินดี   ครุศาสตร์นี่เป็นดีเจริญ

84 พรรษามหาราชชาติป้อเจ้า   ชาวจุฬาน้อมเกล้าฮ่วมจงฮักภักดี

สะป๊ะเรื่องฮ้ายจุงป้ายหายไกล   ถวายพระพรชัยทรงพระเจริญจิมเตอ

(เชียงใหม่)

ยอผมนบั้งคมกายเกล้าเด้านี้ขาบทุลองค์   พระเกียรติเลอเลิศลบทัวตัวแสนโขงพายหน้า
ทรงพระคินงสิ่งใดท้อสมพระทัยอย่าจำ   จุงเกษมสุขเตียงฟ้าอุดมสมปานยิ่งยืนเตอ

ภาพที่ 40 ผู้วิจัยขับซอ ที่แต่งบทขับซอโดยครูพรหมเมศวร์ ในงานจุฬาลงกรณ์

ที่มา : เพ็ญแพน สรรพศรี, 2555

ครูพรหมเมศวร์ได้กล่าวถึงการแต่งบทขับซอว่า

“การแต่งบทขับซอในบทเพลงต่าง ๆ พ่อจะยึดหลักว่า เนื้อหา
พูดถึงเรื่องอะไร หัวข้อของบทขับซอต้องการให้สื่อถึงเรื่องอะไร ใช้เพลง
อะไร บทขับซอควรกระชับไม่เยิ่นเย้อ เอกลักษณะการขับซอของแต่ละถิ่น
ไม่เหมือนกัน ถ้าทางเมืองน่านจะซอช้า แต่ถ้าทางเชียงใหม่ เชียงรายจะ
ซอเร็ว ส่วนใหญ่จะใช้ทำนองซอพม่า และต้องดูความถูกต้องตามฉันท
ลักษณ์ คำนี้ถึงเสียงหนักเสียงเบา คำเป็นคำตาย เสียงสั้นเสียงยาว ใช้
ภาษาให้ถูกต้องและที่สำคัญหากเป็นไปได้พ่อต้องดูก่อนว่าคนขับซอมี
ความสามารถในการขับซอเป็นยังไงบ้างสามารถผันเสียงได้สะดวกง่ายต่อ
การขับซอแต่ละทำนองหรือไม่ เคยแต่งไปให้เขาร้องแต่คนซอซอลำบาก
ผันเสียงตามบทที่พ่อแต่งไม่ทัน บางคำก็เป็นคำเมืองโบราณที่ไม่ค่อยใช้
กันแล้ว พ่อคนซอไม่คุ้นคำศัพท์ เพลงซอพม่าก็เร็ว เลยจะซอลำบาก
หน่อย เวลาใครมาขอให้แต่งก็จะถามก่อนว่าเคยมีประสบการณ์ขับซอมา
บ้างมั๊ย อู้เมืองแก้วน่ก้อ (คลองภาษาเมืองมัย) สำคัญมาก ทั้งคนแต่งบท
กับคนขับซอต้องประสานงานกันให้ดี ”

(พรหมเมศวร์ สรรพศรี, สัมภาษณ์, 18 เมษายน 2561)

นอกจากการประพันธ์เพลง การแต่งบทขับซอ ครูพรหมเมศวรยังมีการนำระเบียบวิธีการบรรเลงดนตรีไทยมาประยุกต์ใช้ในการเล่นดนตรีพื้นเมืองโดยไม่สูญเสียระบบเสียงพื้นเมืองแต่อย่างใด ตัวอย่างจากบทสัมภาษณ์มีดังนี้

“ครูนำหลักของการบรรเลงดนตรีไทยเข้ามาประยุกต์ใช้ในการบรรเลงดนตรีพื้นบ้านล้านนา เช่น ในการบรรเลงซึ่งจะนำหลักของการกดนิ้วของจะเข้มาใช้ คือการกดนิ้วลงข้างราวนมซึ่ง เหมือนกับที่จะเข้กดลงข้างนมจะเข้ นักดนตรี ผู้เล่นบางคนกดตรงกลางซึ่ง ทำให้ต้องออกแรงในการเล่นเยอะ การนำหลักนี้มาใช้ก็ทำให้ลูกศิษย์ของครูมีหลักในการบรรเลงซึ่งกันอย่างดี ส่วนสละล้อจะมีการขยับนิ้วเข้าหาเสียงเหมือนกับซอไทย การวางเรียงนิ้วให้สวยงาม แต่การบรรเลงไม่สูญเสียระบบความเป็นพื้นบ้าน”

(ตั้งปณิธาน อารีย์, สัมภาษณ์, 10 พฤษภาคม 2561)

3.6 ความสามารถด้านการประเมินค่า

ตามหลักพุทธิพิสัยของบลูม (Bloom) ที่สุดของปัญญาคือความสามารถในการตัดสินคุณค่าให้ออกมาในแบบของรูปธรรมอย่างมีกฎเกณฑ์ที่เหมาะสม เมื่อบุคคล ๆ หนึ่งผ่านกระบวนการเรียนรู้มาอย่างยาวนาน ผ่านกระบวนการจดจำ ผ่านความเข้าใจ นำความรู้นั้นไปใช้ คิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ ให้เกิดสิ่งใหม่ ในขั้นสุดคือความสามารถในการประเมินค่า ตัดสินอย่างมีกฎเกณฑ์ ในหัวข้อนี้ผู้วิจัยมุ่งประเด็นไปที่เกณฑ์การตัดสินการประกวดดนตรีพื้นบ้านล้านนาที่ครูพรหมเมศวรตั้งเกณฑ์ไว้ในฐานะกรรมการ ตัดสินการประกวดในงานศิลปวัฒนธรรมล้านนาที่ครูมักได้รับเชิญให้เป็นผู้ทรงคุณวุฒิในการตัดสินผู้เข้าประกวดทั้งประเภทเดี่ยวและประเภทวง

เกณฑ์การตัดสินของครูพรหมเมศวรนั้นมีความละเอียดและชัดเจน ครอบคลุมทุกด้านทั้งด้านบุคลิกภาพ ความถูกต้องของการบรรเลง ความไพเราะ และครูมีข้อเสนอแนะให้ผู้บรรเลงได้ทราบจุดเด่นและจุดด้อยของตนเองเพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาตนเองต่อไป (อังคณา ละออ, สัมภาษณ์, 17 พฤษภาคม 2561; นภลัย แก้ววิฑูรย์, สัมภาษณ์, 19 พฤษภาคม 2561)

ครูให้ความสำคัญกับทุกรายละเอียดตั้งแต่การจัดตำแหน่งที่นั่งของสมาชิกในวงดนตรี ลักษณะท่าทางการบรรเลงของผู้เล่น ความถูกต้องของการบรรเลงและความครบถ้วนของบทเพลง

การเข้าถึงอารมณ์เพลง (สนธยา ตาห้ำ, **สัมภาษณ์**, 19 พฤษภาคม 2561) มีความยุติธรรม เกณฑ์มีความครอบคลุมและสะท้อนความสามารถของผู้แข่งขันได้อย่างดี (รัชกร บุญรักษาเดชณา, **สัมภาษณ์**, 11 พฤษภาคม 2561; อวยพร อารีโกเศศ, **สัมภาษณ์**, 21 พฤษภาคม 2561) ตัวอย่างจากบทสัมภาษณ์มีดังนี้

“พอยุติธรรมมากและมีเกณฑ์ที่ชัดเจน ใครมีข้อกังขาอะไรมาพ่อบอกได้หมด เคยไปร่วมเป็นกรรมการตัดสินประกวดวงสละซอซึงกับพ่อครั้งหนึ่ง เกณฑ์ของพ่อละเอียดมากและคอมเมนต์ข้อคิดดี ๆ ให้ผู้เข้าประกวดได้รับประโยชน์ในการพัฒนาตนเองอยู่เสมอ กรรมการบางคนเพียงคอมเมนต์ว่า ดี เพราะมาก ใช้ได้ แต่พ่อจะแตกออกเป็นประเด็นย่อย ๆ ให้ผู้ประกวดได้ฟังถึงข้อดีข้อเสียของตน งานไหนพ่อเป็นกรรมการผู้เข้าประกวดและกรรมการท่านอื่นจะอุ้มนใจมากเพราะพ่อไม่เคยทำให้เวทีประกวดไหนมีข้อกังขาในคำตัดสินเลย”

(ปรเมศวร์ สรรพศรี, **สัมภาษณ์**, 9 พฤษภาคม 2561)

“ครูมีความยุติธรรม ใช้เกณฑ์ตามที่กติกาบอกไว้ ไม่มีการเล่นพรรคเล่นพวกหรือลำเอียงเพื่อให้ลูกศิษย์ชนะ ตลอดเวลาที่ผ่านมาครูไม่เคยมีข้อขัดแย้งใด ๆ กับกรรมการท่านอื่นเลย เพราะครูเป็นที่เคารพนับถือของวงการดนตรีพื้นบ้านล้านนา ทุกคนให้เกียรติครูเป็นประธานกรรมการเสมอ ครูดนตรีพื้นบ้านแทบทุกคนในจังหวัดล้านน เป็นลูกศิษย์ของครูทั้งสิ้น แต่กระนั้นแม้ใครส่งลูกศิษย์ ส่งวงดนตรีมาประกวด ครูก็จะยึดหลักเกณฑ์ที่ต้องเป็นสำคัญ บางทีประกวดเป็นวง สมาชิกคนในคนหนึ่งในวงมีทักษะการบรรเลงที่เป็นเลิศมาก แต่โดดออกมาจนเกินไปไม่กลมกลืนกับผู้เล่นคนอื่น ครูก็จะตัดคะแนนและอธิบายอย่างชัดเจนว่าเน้นการบรรเลงเป็นวงไม่ได้เน้นบรรเลงเดี่ยว อย่างนี้เป็นต้น”

(ตั้งปณิธาน อารีย์, **สัมภาษณ์**, 10 พฤษภาคม 2561)

“ลักษณะของการบรรเลงทั้งเดี่ยวและวงของดนตรีพื้นบ้าน ล้วนมาแต่ละพื้นถิ่นก็มีรายละเอียดที่แตกต่างกัน ครูมีความเข้าใจถึง รายละเอียดของแต่ละพื้นถิ่นนั้นๆ แยกแยะได้ ไม่เคยเอามาปนหรือ เป็นประเด็นเรื่องสำเนียงเลย กรรมการบางคนจะบอกอันนั้นพื้นบ้าน แท้อันนั้นไม่แท้ ครูบอกทุกที่ที่พื้นบ้านก็หมดนั่นแหละ ครูจะมุ่งเน้นคุณ บุคลิก ลักษณะการบรรเลง เป็นสำคัญ ใครมาประกวดมาจากถิ่นอื่น ไม่ต้องกังวล ครูไม่เคยแยกใคร”

(ปฐมพงษ์ ประเสริฐ, สัมภาษณ์, 9 พฤษภาคม 2561)

“ครูมีเกณฑ์ที่ชัดเจน ไม่คลุมเครือ มีแยกเป็นประเด็นแต่ละ ด้านของการบรรเลงไว้ทำให้ผลการตัดสินของครูไม่เคยเป็นปัญหาหรือ ที่เข้าใจต่อผู้เข้าประกวดเลย”

(รัตนะ ตาแปง, สัมภาษณ์, 11 พฤษภาคม 2561)

จะเห็นว่านอกจากเกณฑ์ความถูกต้องด้านทักษะการบรรเลง ครูยังได้รับการยกย่องในด้าน ความยุติธรรมซึ่งผู้วิจัยมองว่าถือเป็นการรักษาเกียรติและคุณค่าของดนตรีพื้นบ้านล้านนาให้มี ความเสมอเสีย หากผู้ตัดสินมีความลำเอียงหรือใช้ทธิส่วนตัวในการตัดสิน ย่อมเป็นการประเมินคุณค่าที่ไม่ เที่ยงตรง จากการสัมภาษณ์ครูพรหมศรถึงเกณฑ์การตัดสินการประกวดวงสะล้อซอซึง ครูได้กล่าว ว่า

“เวลาพอตัดสินการประกวดก็ต้องดูให้ครบทุกด้าน ตั้งแต่ การวางตำแหน่งที่นั่งของเครื่องดนตรี จัดผังที่นั่งถูกต้องเหมาะสม หรือไม่ ซึ่งควรจะต้องอยู่ฝั่งซ้าย สะล้อต้องอยู่ฝั่งขวา เครื่องประกอบ จังหวะอยู่กลางวง บรรเลงเพลงได้ครบถ้วนตามที่เกณฑ์กำหนดทั้ง เพลงบังคับ เพลงเลือกตามความถนัดและเพลงประกอบการขับขอ บุคลิกภาพ บรรเลงได้แม่นยำถูกต้องครบถ้วนทั้งทำนองและจังหวะ ใช้ หน้าทับถูกต้องเหมาะสมกับบทเพลงที่บรรเลง คุณภาพเสียงของ

เครื่องดนตรีแต่ละชิ้นก็อังก์วาลไม่อับทึบ ไม่เพี้ยน ความไพเราะ กลมกลืนของเสียงขณะบรรเลงเป็นวง กลวิธีการบรรเลงของแต่ละประเภทเครื่องดนตรี สละสลวยกับซึ่งหลวงต้องเล่นทำนองหลัก สละสลวยกับซึ่งกลางมีลูกเล่นบ้างเล็กน้อยให้มีลีลัน ส่วนสละสลวยเล็ก ซึ่งเล็กและขลุ่ยพื้นเมือง เคล้าทำนองไปด้วยกันแบบไม่วุ่นวายเกินไป หากมีการขับซอประกอบ จะพิจารณาจากเนื้อหาของบทขับซอตรงประเด็นครบถ้วนตามหัวข้อที่กำหนด ความถูกต้องตามฉันทลักษณ์ของบทขับซอ กระแสเสียงและสำเนียงของผู้ขับซอ ความไพเราะของท่วงทำนอง รวมถึงความเหมาะสมกลมกลืนระหว่างผู้ขับซอกับเครื่องดนตรีในวง”

(พรหมศวรรี สรรพศรี, สัมภาษณ์, 18 เมษายน 2561)

จะเห็นว่าครุมีความละเอียดในการประเมินตัดสินการประกวดดนตรีพื้นเมือง ให้ความสำคัญกับทุกด้าน ทั้งบุคลิกภาพ ทักษะการบรรเลง ความถูกต้องและกลมกลืนในวงดนตรี ความสมบูรณ์แบบของวงดนตรี ครูกล่าวเพิ่มเติมว่า

“ความสมบูรณ์แบบของวงเป็นหัวใจหลักของการประกวดวงดนตรีพื้นเมือง ทุกคนที่มาประกวดล้วนมีฝีมือกันทั้งนั้น ทุกคนเก่งทุกคนขยันซ้อม อยู่ที่ว่าวันนั้นใครจะผิดพลาดน้อยที่สุด วงที่ควบคุมสติได้ดีที่สุด ผิดพลาดน้อยที่สุด มีความสมบูรณ์แบบที่สุด วันนั้นก็จะเป็นวันของพวกเขา”

(พรหมศวรรี สรรพศรี, สัมภาษณ์, 18 เมษายน 2561)

ตารางที่ 6 สรุปความสามารถทางปัญญาทั้ง 6 ชั้น ของครูพรหมศวรรี สรรพศรี

ความสามารถ 6 ชั้น ของครู	รายละเอียด
1. สามารถจดจำเพลงและบรรเลงได้อย่างแม่นยำ	ครูเป็นผู้มีความสามารถในการจดจำเพลงต่าง ๆ ได้อย่างแม่นยำและครบถ้วน รวมถึงวิธี เทคนิคการบรรเลงของแต่ละประเภทเครื่องดนตรี
2. สามารถแปรทำนองคล่องชำนาญ	ครูเข้าใจถึงโครงสร้างของแต่ละเพลง สามารถแปรทางของทุกเครื่องดนตรีได้อย่างถูกต้องและไพเราะ
3. สามารถสอน ใช้ ปรับ กระบวนทัศน์ แดกฉาน	ครูนำความรู้ความสามารถมาใช้ในการเรียนการสอนดนตรีที่บ้านล้านนาได้อย่างถูกต้อง ทั้งการบรรเลงเดี่ยวและการบรรเลงรวมวง
4. สามารถวิเคราะห์บริบทดนตรีที่บ้านล้านนาอย่างชาญเชี่ยวชาญ	ครูวิเคราะห์บทบาท รูปแบบ และการคงอยู่ของดนตรีที่บ้านล้านนาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน
5. สามารถสร้างสรรค์ผลงานตระการผล	ครูสร้างสรรค์ผลงานเพลงที่บ้านล้านนาและบทขับชอ รวมถึงนำหลักการบรรเลงดนตรีไทยมาประยุกต์ใช้ในการเล่นดนตรีที่บ้านล้านนาโดยไม่เสียระบบเสียงล้านนา
6. สามารถประเมินผลงานดนตรีเที่ยงธรรม	ครูสามารถตัดสิน ประเมินผลทางทักษะของผู้เล่นดนตรีพื้นเมืองได้อย่างมีระบบ กฎเกณฑ์ เป็นที่ยอมรับของคนในวงการดนตรีที่บ้านล้านนา

จากตารางที่ 6 เป็นการสรุปสมรรถนะทางปัญญาของครูพรหมศวรรี สรรพศรี เป็นผู้ที่สามารถใช้ปัญญาตั้งแต่ขั้นการจำ ความเข้าใจ ความสามารถในการนำไปใช้ได้จริง การวิเคราะห์ดนตรีที่บ้าน

ล้าหน้าในประเด็นต่าง ๆ อย่างมีหลักการและเหตุผล ความสามารถในการสร้างสรรค์งานใหม่และ
ความสามารถในการตัดสินใจประเมินทักษะด้านดนตรีที่บ้านล้าหน้าอย่างมีหลักเกณฑ์และเป็นที่ยอมรับ

ตอนที่ 4 ต้นแบบความเป็นครูดนตรีที่บ้านล้านนาของครูพรหมสวรรค์ สรรพศรี ด้านการสอน

ดนตรีเป็นเรื่องของศาสตร์และศิลป์ ครูดนตรีที่ดีต้องสามารถถ่ายทอดสาระดนตรีให้แก่ผู้เรียนได้ทั้งด้านเนื้อหา (องค์ประกอบ, วรรณคดีดนตรี) และด้านทักษะ (ฟัง, ร้อง, เล่น, เคลื่อนไหว, อ่าน และสร้างสรรค์) การสอนทักษะปฏิบัติดนตรีเป็นสิ่งที่ผู้สอนควรตระหนักอย่างยิ่งในเรื่องของขั้นตอนการสอน รวมถึงจิตวิทยาการสอนดนตรี เพื่อให้การสอนทักษะดนตรีดำเนินไปอย่างต่อเนื่องสัมพันธ์กัน ความสำเร็จของการสอนนั้นอยู่ที่การเตรียมตัวที่ดีของผู้สอน คือ “ครู” ซึ่งครูต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถและประสบการณ์ในด้านการสอนทักษะปฏิบัติดนตรีด้วย ในตอนนี้ผู้วิจัยมุ่งประเด็นศึกษาการสอนดนตรีที่บ้านล้านนาของครูพรหมสวรรค์ โดยนำหลักการสอนทักษะดนตรีของณรุทธ์ สุทธจิตต์ เป็นตัวตั้งต้นในการศึกษาเก็บข้อมูล ซึ่งหลักการสอนทักษะดนตรีดังกล่าวมี 7 ประการ นำเสนอรายละเอียดแต่ละหัวข้อในรูปแบบตารางได้ดังนี้

ตารางที่ 7 ข้อมูลหลักการสอนทักษะดนตรี 7 ประการ

หลักการสอนทักษะดนตรี 7 ประการ (ณรุทธ์ สุทธจิตต์, 2555)	สาระสำคัญ
1) เสียงก่อนสัญลักษณ์	ดนตรีเป็นเรื่องของเสียง การเรียนทักษะดนตรีควรเริ่มต้นด้วยการฟังเสียง เข้าใจในเสียง และจึงสอนเรื่องสัญลักษณ์ดนตรี
2) ความถูกต้องและความไพเราะ	ดนตรีเป็นเรื่องของคุณภาพ ทักษะดนตรีจึงเป็นเรื่องของความถูกต้อง และความไพเราะควบคู่กันไปเสมอ
3) ความมีดนตรีการ	ทักษะดนตรีเป็นเรื่องของความรู้ในเชิงปฏิบัติที่มีทฤษฎีเป็นพื้นฐาน ความมีดนตรีการ (Musicianship) เป็นเรื่องสำคัญที่ช่วยให้การเล่นดนตรีมีคุณภาพ
4) ทักษะการฝึกซ้อม	การฝึกซ้อมอย่างถูกต้องและสม่ำเสมอเป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาทักษะการเล่นดนตรี
5) ทักษะการแสดง	การแสดงดนตรีเป็นเรื่องของการถ่ายทอดความงดงามของเสียง การแสดงดนตรีจึงควรคำนึงถึงคุณภาพให้มากที่สุด
6) การประเมินผลตนเอง	นักดนตรีที่ดี จำเป็นต้องประเมินความสามารถของตนเองได้อย่างตรงตามความเป็นจริง เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการปรับปรุงและพัฒนาฝีมือตนเองให้ก้าวหน้าต่อไป
7) การแก้ไขปรับปรุงและพัฒนาทักษะ	การแก้ไขปรับปรุงเป็นเรื่องที่ต้องใช้เวลา และอยู่บนรากฐานของความรู้ความสามารถ และศักยภาพส่วนบุคคล

ผู้วิจัยได้แบ่งหัวข้อในการศึกษาด้านการสอนของครูพรหมเมศวร์โดยทำการเชื่อมโยงจากทฤษฎีดังกล่าว การแบ่งหัวข้อในการศึกษาจัดเป็นตารางได้ดังนี้

ตารางที่ 8 สรุปการสอนดนตรีพื้นบ้านล้านนาของครูพรหมเมศวร์ สรรพศรี ตามหลักการสอนทักษะดนตรี 7 ประการ

หลักการสอนทักษะดนตรี 7 ประการ (ณรุทธ์ สุธงจิตต์, 2555)	การสอนดนตรีพื้นบ้านล้านนา ของครูพรหมเมศวร์ สรรพศรี
1) เสียงก่อนสัญลักษณ์	1) การสอนให้ผู้เรียนคุ้นเคยกับเสียงดนตรีพื้นบ้านล้านนา
2) ความถูกต้องและความไพเราะ	2) การสอนให้ผู้เรียนสามารถบรรเลงดนตรีพื้นบ้านล้านนาได้อย่างถูกต้องและไพเราะ
3) ความมีดนตรีการ	3) การปลูกฝังให้ผู้เรียนมีความเป็นดนตรีการ
4) ทักษะการฝึกซ้อม	4) การฝึกซ้อมดนตรีพื้นบ้านล้านนาให้กับผู้เรียน
5) ทักษะการแสดง	5) การฝึกประสบการณ์การแสดงดนตรีพื้นบ้านล้านนาให้กับผู้เรียน
6) การประเมินผลตนเอง	6) การให้ผู้เรียนประเมินความสามารถตนเอง
7) การแก้ไขปรับปรุงและพัฒนาทักษะ	7) การแก้ไขปรับปรุงและพัฒนาทักษะด้านดนตรีพื้นบ้านล้านนาให้กับผู้เรียน

4.1 การสอนให้ผู้เรียนคุ้นเคยกับเสียงดนตรีพื้นบ้านล้านนาของครูพรหมเมศวร์ สรรพศรี

สำหรับในประเด็นการสอนให้ผู้เรียนได้คุ้นเคยกับเสียงดนตรีนั้นพบว่า ไม่มีกระบวนการนี้อยู่ในกระบวนการสอนของครูพรหมเมศวร์ สรรพศรี เนื่องจากคนพื้นเมืองจะมีดนตรีพื้นบ้านล้านนาอยู่ในวิถีชีวิตอยู่แล้ว จากที่ครูพรหมเมศวร์กล่าวไว้ในหัวข้อการวิเคราะห์ดนตรีพื้นบ้านล้านนาว่า คนเมืองมีความเลื่อมใสในพระพุทธศาสนา มากจะฟ้อนและบรรเลงดนตรีถวายเป็นพุทธบูชา เมื่อถึงประเพณีงานบุญต่าง ๆ เช่น งานปอยหลวง คนเมืองล้วนพากันเข้าวัดทำบุญซึ่งจะมีวงสะล้อซอซึงและวงขับซอบรรเลงในงานบุญเป็นประจำ จึงทำให้คนเมืองมีความคุ้นเคยกับเสียงและท่วงทำนองดนตรีท้องถิ่นของตนแม้จะไม่ได้ฝึกหัดเล่นก็ตาม (พรหมเมศวร์ สรรพศรี, สัมภาษณ์, 11 เมษายน 2561) ดังนั้นจึงไม่พบขั้นตอนการสอนให้ผู้เรียนคุ้นเคยกับเสียงดนตรีพื้นบ้านโดยตรงไปตรงมา อย่างไรก็ตาม จากการสัมภาษณ์กลุ่มครอบครัวที่มีความใกล้ชิดกับครูพรหมเมศวร์ ทำให้ทราบถึงการปลูกฝังและการสอนดนตรีพื้นเมืองในทางอ้อมให้กับลูกๆ ของครู ตัวอย่างจากการสัมภาษณ์ทายาทของครูพรหมเมศวร์ ซึ่ง

ได้รับการปลูกฝังด้านดนตรีที่บ้านล้านนามาตั้งแต่วัยเด็ก ได้กล่าวถึงการสอนให้คุ้นเคยกับดนตรีที่บ้าน ดังนี้

“การสอนของพ่อจะมาจากการปลูกฝังมากกว่า ไม่ได้มานั่งสอนหรือจับเรามา นั่งเรียนอย่างจริงจัง ด้วยสภาพแวดล้อมของบ้านที่มีแต่เสียงระลือระล่ำ ทำให้ได้รับการซึมซับและเรียนรู้ไปเองในตัว พ่อชอบนั่งสีระลือและตีคิมซึ่งที่ระเบียงบ้าน พี่ก็จะออกไปนั่งฟัง บางทีลูกศิษย์ของพ่อมาเรียนเต็มบ้าน ก็ได้ฟังวงระลือระล่ำซึ่งทั้งวัน”

(เพียงอ อ สรรพศรี, สัมภาษณ์, 9 พฤษภาคม 2561)

“สำหรับลูก ๆ ของพ่อจะได้รับการปลูกฝังมาตั้งแต่วัยเด็กแล้ว เหมือนกับที่พ่อได้รับการปลูกฝังมาจากปู่กับย่า เราไม่ได้โดนจับมานั่งหน้าเครื่องดนตรีและฝึกเล่นเลย แต่เราค่อย ๆ ได้รับการซึมซับจากการฟัง การติดตามพ่อกับแม่ไปงานตั้งแต่เด็ก ๆ ยังไม่รู้ประสาทีไปก็ช่วยเคาะจังหวะ ตีกรับตีโหม่ง คุ่มทำนองเพลงต่าง ๆ เล่นได้ในหัวก่อนที่จะจับเครื่องดนตรีจริงจังซะอีก ตอนเด็ก ๆ พ่อได้ยินเพลงอะไรมาสามพี่น้องก็จะแย่งกันตอบได้ทันทีว่านี่เพลงอะไร พ่อพี่มาจับเครื่องดนตรีจริง ๆ ก็แทบไม่ต้องต่อเพลงเลย เพราะจำทำนองเพลงได้อยู่แล้ว พี่ที่เป็นพี่คนโตกับน้องชอลูกคนกลางก็จะช่วยไปช่วยพ่อแม่เล่นเครื่องดนตรี ส่วนน้องเพลงที่เป็นน้องเล็กสุดก็ค่อย ๆ เจริญรอยตามแบบที่พวกพี่เคยโตมา นั่งถือขวตนมไปด้วยตีโหม่งไปด้วย บ่อยครั้งที่พ่อจะพาไปด้วยในงานศิลปวัฒนธรรมต่าง ๆ ที่พ่อเป็นกรรมการตัดสินเรียกได้ว่าลูก ๆ ได้รับการซึมซับมาแต่เล็กแต่น้อย”

(ปรเมศวร์ สรรพศรี, สัมภาษณ์, 9 พฤษภาคม 2561)

“ลูก ๆ ได้คลุกคลีอยู่ในวงดนตรีพื้นเมืองมาตั้งแต่เด็ก พ่อกับแม่ไปงานที่ไหนก็จะพาลูกติดตามไปด้วยเสมอ ลูกรู้จักชื่อเพลงสามารถจดจำทำนองเพลง นอยเพลงได้ ก่อนที่จะได้เรียนการปฏิบัติอย่างจริงจัง”

(รุจิรา สรรพศรี, สัมภาษณ์, 9 พฤษภาคม 2561)

จากข้างต้นจะเห็นว่าครูปลูกฝังให้ลูกของครูได้มีประสบการณ์ทางดนตรีที่บ้านล้วนมาตั้งแต่ วัยเยาว์ เริ่มจากฐานะผู้ฟังจากการคลุกคลีในวงดนตรีพื้นเมืองทั้งที่บ้านและการติดตามครูไปยังงาน ต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นงานสอนและงานแสดง การได้ยินได้ฟังบ่อย ๆ เป็นการเรียนรู้ทำให้คุ้นชินกับดนตรี ไปโดยปริยาย ตัวอย่างจากการสัมภาษณ์กลุ่มลูกศิษย์มีดังนี้

“ตอนเริ่มเรียนกับครูใหม่ ๆ ตอนนั้นครูจะเล่นให้ฟังก่อนทุกครั้ง ให้ชินกับเสียงก่อนจึงจะต่อเพลงให้ เริ่มจากเพลงง่าย ๆ ที่มีจะคุ้นหูเป็นที่รู้จักกันอยู่แล้วเพราะเป็นเพลงท้องถิ่นที่ได้ยินบ่อย ๆ เช่น เพลงปราสาทไหว เพลงล่องน่าน เพลงซออี้อ เพลงฤาษีหลงถ้ำ”

(ตั้งปณิธาน อารีย์, สัมภาษณ์, 10 พฤษภาคม 2561)

“สมัยก่อนตอนที่พี่ไปฝากตัวเป็นลูกศิษย์ขอเรียนซึ่งกับครูเริ่มแรกครูจะเล่นให้ฟังก่อนแล้วถามว่ารู้จักเพลงนี้มั๊ย ค่ะรีเปล่า ตอนนั้นครูเล่นเพลงปราสาทไหว พี่ก็ตอบไปว่าคุ้น ๆ เคยได้ยิน ครูก็ยื่นซึ่งให้และค่อย ๆ สอนไปที่ละวรรค พอจบเพลงนี้ครูก็เล่นเพลงใหม่อีกและถามว่ารู้จักเพลงนี้มั๊ย ถ้าเราไม่รู้จักหรือไม่คุ้นทำองมาก่อน ครูจะเล่นไปเรื่อย ๆ ให้เรานั่งฟัง สักสองสามรอบ แล้วถึงจะสอนเราเล่น พอได้ฟังครูเล่นก่อนมันก็คุ้นทำอง พอมาเล่นจริง ๆ ก็เหมือนจะไปได้เร็วไม่ติดขัดเพราะทำองเพลงเราได้อยู่แล้ว”

(ปฐมพงษ์ ประเสริฐ, สัมภาษณ์, 9 พฤษภาคม 2561)

“เริ่มแรกตอนนั้นพี่ยังไม่ได้หัดเล่นอย่างจริงจัง แต่ชอบมานั่งฟังอยู่ในวงด้วย ชอบฟังครูเล่นทั้งสะล้อและซิง ครูจะเล่นให้ฟังและเวลามีงานครูก็จะให้พี่ติดตามไปยังงานที่มีการแสดงดนตรีพื้นเมือง พาไปดูและอธิบายว่าแต่ละวงในงานบรรเลงเป็นอย่างไรบ้าง เพลงนั้นชื่ออะไรมีลักษณะอย่างไร”

(รัชกร บุญรักษาเดชณา, สัมภาษณ์, 11 พฤษภาคม 2561)

“ครูจะเล่นให้ฟังก่อน ก็เล่นเพลงที่เรารู้จักอยู่แล้วอย่างล่องแม่ปิง ปราสาทไหว ตอนครูเล่นล่องแม่ปิงก็ให้เราร้องเพลงตาม”

(อวยพร อารีโกเศศ, สัมภาษณ์, 21 พฤษภาคม 2561)

“บางครั้งก็ไม่ได้สอนเนื่องจากดนตรีล้านนาเป็นดนตรีท้องถิ่น ผู้เรียนคุ้นเคยกับเสียงกันดีอยู่แล้ว หรือถ้าเป็นนักศึกษาต่างถิ่นที่มาเรียนที่แม่ฟ้าหลวงและมาอยู่ชมรมดนตรีพื้นเมือง ที่ยังไม่ค่อยเข้าใจระบบเสียงของดนตรีพื้นเมือง ครูก็จะเล่นให้ฟังหรือให้เพื่อนเล่นให้ฟังเน้นการฟังบ่อย ๆ ให้ชินให้ซึมซับไปก่อนถึงจะเริ่มจับเครื่องดนตรี”

(รัตนะ ตาแปง, สัมภาษณ์, 11 พฤษภาคม 2561)

จากข้างต้นจะเห็นว่าลูกศิษย์ของครูโดยส่วนใหญ่เป็นคนพื้นเมืองที่มีความคุ้นเคยกับเสียงดนตรีพื้นบ้านล้านนาอยู่แล้ว ในการเริ่มเรียนครั้งแรกครูมักเล่นให้ลูกศิษย์ฟังโดยเล่นเพลงพื้นฐานที่เป็นที่คุ้นหูของคนเมืองอยู่ก่อนแล้ว (สุคำ แก้วศรี, สัมภาษณ์, 11 พฤษภาคม 2561; นภลัย แก้ววิฑูรย์, สัมภาษณ์, 17 พฤษภาคม 2561; สนธยา ตาหล้า, สัมภาษณ์, 18 พฤษภาคม 2561) สอดคล้องกับคำสัมภาษณ์ของครูดังนี้

“เรื่องสอนให้คุ้นชินกับเสียงนี้โดยส่วนใหญ่จะข้ามขั้นตอนนี้ไปเลย เวลาสอนในครั้งแรกถ้าเป็นในชมรมโรงเรียนเริ่มต้นเลยพอจะสาธิตการเล่นแต่ละชนิดเช่นสะล้อ ซึ่ง ทั้งลูกสามและลูกสี่ ชลุ่มพื้นเมือง ให้ผู้เรียนฟังแล้วให้ผู้เรียนตัดสินใจเลือกเรียนคนละ 1 ชิ้น จากนั้นพอก็จะแบ่งกลุ่มฝึกปฏิบัติตามประเภทของเครื่องดนตรี ฝึกให้ผู้เรียนคุ้นเคยกับเสียงและตำแหน่งนิ้วของเครื่องดนตรีนั้น ๆ โดยจะใช้บทฝึกเบื้องต้นเกี่ยวกับตำแหน่งเสียงและนิ้วให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติพร้อม ๆ กัน ส่วนถ้าเป็นลูกศิษย์ข้างนอกที่มาขอเรียนเองต่างหากมักจะบอกเลยว่าอยากเรียนอะไร บางคนมีพื้นฐานมาบ้างแล้วก็เพียงต่อเพลงเพิ่มเติมและให้เทคนิคการบรรเลงไป”

(พรหมศวรรี สรรพศรี, สัมภาษณ์, 16 เมษายน 2561)

จากข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์จะเห็นว่าในการสอนเรื่องการให้ผู้เรียนได้มีความคุ้นเคยกับเสียงดนตรีนั้น ครูพรหมเมศวร์ไม่ได้มีกระบวนการนี้อย่างชัดเจน ผู้วิจัยวิเคราะห์ว่าเนื่องจากคนพื้นเมืองส่วนใหญ่จะมีความคุ้นเคยกับเสียงดนตรีพื้นบ้านล้านนาอยู่แล้ว เพราะมักจะมีการบรรเลงในประเพณีต่าง ๆ ของท้องถิ่น อีกทั้งแต่ละชุมชนมักมีวงดนตรีสะล้อซอซึงเล่นกันอย่างแพร่หลาย ผู้ที่มาฝากตัวเป็นลูกศิษย์ขอเรียนดนตรีกับครูโดยส่วนใหญ่ก็เป็นคนในท้องถิ่น แม้จะไม่มีพื้นฐานด้านการบรรเลงมาก่อนแต่ในเรื่องของความคุ้นเคยกับเสียงดนตรีนั้นทุกคนย่อมมีฐานมาก่อนอยู่แล้ว

4.2 การสอนให้ผู้เรียนสามารถบรรเลงดนตรีพื้นบ้านล้านนาได้อย่างถูกต้องและไพเราะ

ขั้นตอนการสอนให้ผู้เรียนสามารถบรรเลงเครื่องดนตรีได้ ครูจะใช้กระบวนการปฏิบัติหากเป็นผู้เรียนในโรงเรียนจะเริ่มจากการสาธิตให้ผู้เรียนดูและปฏิบัติตามแบบเป็นกลุ่มแล้วแยกปฏิบัติเป็นรายบุคคลโดยครูจะดูแลแนะนำอย่างใกล้ชิดจากนั้นจึงให้ผู้เรียนได้ลองปฏิบัติด้วยตนเองเมื่อเห็นข้อผิดพลาดบกพร่องในส่วนใดก็จะรีบให้แก้ไขปรับปรุงทันที ในการสอนของครูนั้นจะเริ่มด้วยการให้ผู้เรียนฝึกจับเครื่องดนตรีและทำนองให้ถูกต้อง ปฏิบัติให้ถูกต้องตามแบบแผนและกลวิธีของแต่ละเครื่องมือ เมื่อผู้เรียนรู้จักตำแหน่งนิ้วและเสียงแล้วจึงฝึกให้บรรเลงสายเปล่าก่อนแล้วฝึกไล่บันไดเสียงพร้อมกับอ่านโน้ตบฝึกประกอบ (ด ร ม) ครูจะเข้มงวดเรื่องเสียงไม่ให้เพี้ยนไม่ให้บอดหรือแตกพว้า เมื่อผู้เรียนฝึกปฏิบัติขั้นพื้นฐานได้ถูกต้องแม่นยำแล้วจึง ต่อเพลงสั้น ๆ ง่าย ๆ ให้บรรเลงทั้งเป็นหมู่และบรรเลงคนเดียว หลักการสำคัญคือค่อยเป็นค่อยไป ใจเย็น ดนตรีเป็นเรื่องของทักษะต้องใช้เวลาใช้ความเพียรทั้งผู้สอนและผู้เรียน เริ่มจากง่ายไปหายาก สำคัญอย่าให้เสียงเพี้ยนอย่าให้คล่อมจังหวะ เมื่อผู้เรียนมีพื้นฐานที่ดีแล้วจึงเพิ่มกลวิธีหรือกลเม็ดของแต่ละเครื่องมือตามศักยภาพและวุฒิภาวะของผู้เรียนแต่ละคน (พรหมเมศวร์ สรรพศรี, สัมภาษณ์, 16 เมษายน 2561)

“พ่อจะมีหลักคือ เล่นได้ 10 เพลง ไม่เท่าเล่นได้ไพเราะ 1 เพลง พ่อจะเน้นต่อจำที่ลวดรรครวมถึงเก็บรายละเอียดของแต่ละเพลง ฉะนั้นกว่าจะได้แต่ละเพลงจากพ่อนี้ใช้เวลาหน่อย แต่ก็ดีกว่าต่อให้พันๆไปหลายเพลงแต่ไม่ได้คุณภาพสักเพลง ถึงพ่อจะงานเยอะขนาดไหนแม้ในวัยใกล้เกษียณแต่พอก็จะใส่ใจในการต่อเพลงให้ผู้เรียนอยู่เสมอ ไม่เฉพาะลูกศิษย์โดยตรงของพ่อนะ จะมาจากไหนก็ตามแต่มาขอต่อเพลงใหม่มาขอเทคนิค พอก็ใส่ใจทุกคนอยู่เสมอ”

(ปรเมศวร์ สรรพศรี, สัมภาษณ์, 9 พฤษภาคม 2561)

“ตอนเริ่มเรียนอย่างจริงจังตอนแรกฝึกทำจับเครื่องดนตรีให้ถูกต้องก่อน พี่ชอบเล่นสลับเลยฝึกสลับก่อน พอจับเครื่องเล็งๆตำแหน่งการวางนิ้วให้ถูกวิธีแล้วก็จะฝึกไล่เสียง พ่อก็จะมาฟังเป็นระยะ ๆ ว่าทำเสียงผิดเพี้ยนตรงไหนรีเปลา ที่เพี้ยนง่ายที่สุดคือเสียงเรสูงเพราะตอนนั้นยังเด็กนิ้วเอื้อมลำบาก ก็ใช้เวลาพอสมควรที่จะไล่เสียงโดยไม่เพี้ยนเลย คล่องแล้วจึงเริ่มต่อจากเพลงง่าย ๆ ก่อน แต่บางเพลงก็รู้ทำนองอยู่แล้ว ก็เล่นให้พ่อฟังแล้วให้พ่อคอยเก็บรายละเอียดให้ สำหรับลูกศิษย์พ่อคนอื่นเท่าที่เห็นคือ ใครที่มาขอเรียนด้วยถึงจะมีพื้นฐานมาบ้างแล้วแต่พ่อจะดูอย่างละเอียด มีหลายคนที่ไม่โดนจับทำใหม่หมดเลยเพราะส่งผลต่อการเล่น ถ้าไม่ปรับเสียตอนนี้จะติดเป็นนิสัยในการบรรเลง โดยเฉพาะสลับบางคนมาขอต่อเพลงเพิ่มเติมแต่จับคันทักสลับแปลกๆ สีโยยก ก็ต้องเริ่มใหม่หมดเลยจนกว่าจะพื้นฐานแน่นพ่อถึงจะต่อเพลงให้”

(เพียงอ อ สรรพศรี, สัมภาษณ์, 9 พฤษภาคม 2561)

เห็นได้ว่าครูมีความละเอียดในการสอน เน้นการวางพื้นฐานที่ถูกต้องให้กับผู้เรียน ทั้งทำนอง การจับเครื่องดนตรี และในการต่อเพลงจะดำเนินไปอย่างไม่เร่งรีบ สำหรับผู้เรียนที่มีพื้นฐานมาอยู่แล้ว หากครูเห็นว่าบางอย่างควรปรับครูก็จะปรับให้เลย (อังคณา ละออ, สัมภาษณ์, 16 เมษายน 2561; ประภัสสร แก้วศรี, สัมภาษณ์, 18 เมษายน 2561)

“ในการต่อเพลงครูแผนจะเล่นให้ดูก่อนและให้เราทำตาม ต่อไปที่ลวรรค ๆ จนจบเพลง จากนั้นก็ให้เราฝึกเล่นให้คล่อง เล่นให้ครูดูครูฟัง เล่นตรงไหนผิดครูก็จะคอยปรับคอยแก้ เวลาใช้นิ้วกดเสียงซึ่งผิดครูก็จะกระแอมนิดหน่อยเตือนสติเรา พอเล่นได้ดีครูก็จะปรับทางให้ ถ้าเรียนตัวต่อตัวกับครูเวลาปรับทางครูก็จะปรับให้ไม่เหมือนกัน จากนั้นก็ซ้อมให้คล่อง หลัก ๆ คือเน้นเล่นให้เหมือนครูก่อน แล้วค่อยปรับให้มาเป็นของเรา”

(ปฐมพงษ์ ประเสริฐ, สัมภาษณ์, 9 พฤษภาคม 2561)

“เวลาต่อเพลงกับครูแผนแต่ละเพลงต้องจำเพลงนั้น ๆ ให้
แม่นยำก่อนแล้วครูจึงจะสอดแทรกการต่อเทคนิคบรรเลงให้ บางครั้งครู
ไปสอนการใช้เทคนิคและการบรรเลงทางพิเศษในตอนนี้ออกงาน
แสดงเลย บอกเดี๋ยวนั้นแล้วให้เราทำทันที ทำให้เราต้องตื่นตัวอยู่
ตลอดเวลา ครูทำอย่างนี้เป็นการฝึกให้เราสังเกตจากประสบการณ์จริง
บางทีให้เราลองค้นทำนองเองดู ค่อยๆปรับไปจนได้ทางที่เราชอบ
เหมาะกับตัวเรา แต่มีหลักในการบรรเลง ตอนที่ออกงานใครเล่นมั่วครู
จะติต่อนั้นเลยแล้วปรับแก้ทันที ไม่มีปล่อยผ่านเด็ดขาดเพราะครู
บอกได้ว่าถ้าได้ลองเล่นอย่างไหนซ้ำ ๆ แล้วเดี๋ยวจะเคยตัว ต้องรีบแก้”

(ตั้งปณิธาน อารีย์, สัมภาษณ์, 10 พฤษภาคม 2561)

“ครูจะปรับพื้นฐานใหม่ทุกคนทั้งการจับเครื่องดนตรี ทำนอง
ลักษณะการใช้คันชักสละล่อและการใช้ไม้ดีดซึ่งขึ้นลง การรวี การฝึกไล่
โน้ตทีละเสียง ถ้าคล่องแล้วครูถึงเริ่มต่อเพลงให้ ส่วนใหญ่จะเริ่มจาก
เพลงปราสาทไหวก่อน ถ้าเล่นเป็นเพลงได้แล้วก็ฝึกซ้อมจนคล่อง ถึง
จะค่อยเพิ่มเทคนิคพิเศษให้ เช่นการรูดนิ้วของสละล่อ การดีดท่มของ
ชิง”

(รัตนะ ตาแปง, สัมภาษณ์, 11 พฤษภาคม 2561)

ครูจะสอนผู้เรียนแต่ละคนด้วยความใส่ใจเสมอ ไม่ข้ามขั้นตอน เน้นพื้นฐานที่ดี ครูใช้วิธีการ
สอนแบบมุขปาฐะ โดยสาธิตให้ดู และให้ผู้เรียนปฏิบัติตามพร้อมทั้งมีข้อเสนอแนะให้ไปปรับปรุงแก้ไข
(รัชกร บุญรักษาเดชณา, สัมภาษณ์, 11 พฤษภาคม 2561) ผู้เรียนต้องฝึกสังเกต ฝึกการฟัง โดยครูใช้
การสาธิตเป็นตัวอย่าง เล่นให้ดูทีละวรรค แล้วให้เล่นเครื่องของตัวเองตาม (อวยพร อารีโกเศศ,
สัมภาษณ์, 21 พฤษภาคม 2561) จะเห็นว่าครูไม่ใช้โน้ตในการสอนเลยเนื่องจากครูเชื่อว่าวิธีการต่อ
เพลงแบบต่อจำจะทำให้ผู้เรียนได้รับความรู้ที่ฝังแน่นมากที่สุด แต่ทั้งนี้ในการสอนดนตรีให้กับผู้เรียนที่
เป็นผู้สูงอายุ ครูจะมีความยืดหยุ่นในการสอนและมีความจำเป็นที่จะใช้โน้ตเพื่ออำนวยความสะดวก
ให้กับผู้เรียน

ในการสอนดนตรี ไม่ว่าจะเป็เครื่องดนตรีสะล้อหรือซึงก็ตาม ครูพรหมเมศวร์จะเอื้อนทำนองเสียงนอยตามโน้ตไปพร้อม ๆ กับการปฏิบัติของผู้เรียนเสมอ เพื่อผู้เรียนจะได้รู้สึกเคยชิน ลักษณะเช่นนี้สามารถใช้ได้กับทุกเครื่องดนตรีไม่ว่าจะเป็นดนตรีไทย หรือดนตรีพื้นบ้านล้านนาอย่างจำเป็น เนื่องจากดนตรีพื้นบ้านล้านนาต้องอาศัยความจำในการบรรเลงเพลง ครูจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการเอื้อนทำนองเสมอ (รัชกร บุญรักษาเดชานา, 2559) ครูพรหมเมศวร์ สรรพศรี กล่าวว่

“เมื่อก่อนตอนเรียน ปู่หล่จะไม่สนใจเรื่องโน้ตเลยว่าเป็นตัวโด้ เร มี แต่จะเอื้อนทำนองนอย นอย นอย ตามตลอด ไม่ได้ยึดติดเรื่องชื่อตัวโน้ต การมายึดติดกับตัวโน้ตจะทำให้เป็นคนติดจำโน้ตจนเป็นนิสัยซึ่งจะเป็นปัญหาในการด้นทำนองสร้างสรรค์ทางดนตรีการใช้นอย นอย นอย ทำให้ผู้เรียนมีโอกาสที่จะไม่สนใจเรื่องโน้ต แต่จะสามารถเติมแต่ง สร้างสรรค์งานดนตรีหรือด้นทำนองได้ จากการเอื้อนนอย”

(พรหมเมศวร์ สรรพศรี, สัมภาษณ์, 16 เมษายน 2561)

สำหรับการสอนผู้สูงอายุในเบื้องต้นนั้นเริ่มจากครูเป็นผู้สาธิตและให้ผู้เรียนปฏิบัติตามแบบเน้นฝึกการบรรเลงสะล้อซึงรวมกันเป็นวง ผู้เรียนทุกคนจะได้รับสมุดโน้ตเพลงคนละเล่มซึ่งครูพรหมเมศวร์เป็นผู้เรียบเรียงโน้ตและจัดเรียงลำดับเพลงด้วยตนเอง สำหรับโน้ตเพลงครูจะปรับให้เหมาะสมกับการสืคั่นซึงสะล้อ มิให้มีการใช้คั่นซึงควมมากเกินไป เพราะจะทำให้ผู้สูงอายุที่เล่นสะล้อมีความสับสน ครูพรหมเมศวร์กล่าวถึงสอนสะล้อให้กับผู้สูงอายุว่า

“สำหรับการฝึกสะล้อให้กับคนเฒ่า ในระยะฝึกหัดพอจะตัดออกในเรื่องของการใช้คั่นซึงควบ เพราะผู้สูงอายุจะมีความกังวลหากต้องพยายามใช้มือสองข้างให้มีความสัมพันธ์กัน โน้ตก็ตัดตัวที่ต้องใช้คั่นซึงควบออก เติมโน้ตเพื่อให้ใช้คั่นซึงสืเต็ม ”

(พรหมเมศวร์ สรรพศรี, สัมภาษณ์, 10 เมษายน 2561)

ยกตัวอย่างเพลงล่องแม่ปิง

เพลง ล่องแม่ปิง

- - - ซ	- ซ ซ ซ	ล ช ม ซ	- ล - ตี	- ตี - ตี	ซ ล ซ ตี	ซ ล ซ ตี	ม ร ช ม
- ม - ม	ซ ต ร ม	ร ม ช ม	ร ตี - ร	- ร - ร	ซ ต ร ม	ร ม ช ม	ร ตี - ร
- ซ - ล	- ต - ร	ม ร ช ร	ม ร ต ล	ซ ต ร ม	- ซ - ล	ซ ล ตี ล	ซ ม - ซ

จะเห็นว่าโน้ตเพลงล่องแม่ปิงจะมีวรรคที่ใช้การสัคนชักแบบควบอยู่ ครูพรหมเมศวร์ จะปรับ
วรรคนั้น ๆ โดยการเพิ่มตัวโน้ตเข้าไป 1 ตัว ทั้งนี้เพื่อให้การใช้คัคนชักอยู่ในรูปแบบการสัแบบเต็ม ทำให้
ลดความกังวลขณะบรรเลง โน้ตเพลงที่ครูปรับเป็นดังนี้

- - - ช	- ช ช ช	ล ช ม ช	- ล - ดั	- ดั - ดั	ช ล ช ดั	ช ล ช ดั	ม ร ช ม
- ม - ม	ช ด ร ม	ร ม ช ม	<u>ร ด ม ร</u>	- ร - ร	ช ด ร ม	ร ม ช ม	<u>ร ด ม ร</u>
- ช - ล	- ด - ร	ม ร ช ร	ม ร ด ล	ช ด ร ม	- ช - ล	ช ล ดั ล	<u>ช ม ล ช</u>

ในส่วนของฝึกหัดซึ่งให้กับผู้สูงอายุจะเน้นการตีตลงมากกว่าการตีตขึ้น-ลง ทั้งนี้เพื่อลดภาระ
ในการบรรเลงเช่นเดียวกับผู้สูงอายุที่ฝึกหัดสละลือ หากผู้สูงอายุต้องคอยดูทั้งโน้ต คอยระวังเรื่องการใช้
มือที่ผิด จะทำให้เกิดความกังวลขณะบรรเลง ส่งผลให้การเรียนดนตรีไม่มีความสุขซึ่งไม่ตรงกับ
วัตถุประสงค์ของการเรียนการสอนที่ครูได้ตั้งเป้าหมายไว้ ครูได้กล่าวเพิ่มเติมถึงการเรียนของผู้สูงอายุ
ว่า

“ผู้สูงอายุเป็นวัยที่ความสามารถทางร่างกายเสื่อม
ถอยอะไรที่เค้าเคยทำได้ดีแต่พอมาวันนี้ทำได้ไม่ดีจะทำให้
เค้ารู้สึกหมดกำลังใจ ดังนั้นการเล่นดนตรีต้องตัดลูกเล่นที่
ซับซ้อนออก ทำให้เค้าสามารถเล่นได้ จะทำให้เค้าภูมิใจ
และมีความสุขในการเล่นดนตรี ”

(พรหมเมศวร์ สรรพศรี, สัมภาษณ์, 10 เมษายน 2561)

เห็นได้ว่าครูมีความใส่ใจในทุกกลุ่มผู้เรียนไม่ว่าจะเป็นผู้เรียนในโรงเรียน ลูกศิษย์ที่มาขอเรียน
ด้วยเป็นการส่วนตัว รวมถึงผู้เรียนที่อยู่ในวัยผู้สูงอายุซึ่งครูจะสอนด้วยความใจเย็น มีความเข้าใจ
ผู้เรียน ตัวอย่างจากการสัมภาษณ์ผู้เรียนในวงดนตรีที่บ้านผู้สูงอายุมีดังนี้

“ครูแผนสอนด้วยความใจเย็น เข้าใจคนเฒ่าคนแก่ในวง ทำให้มีความสุขในการเรียน นี่ตั้งหน้าตั้งตารอวันอังคารกับวันพฤหัสบดี เพื่อที่จะได้มาเรียนมาเล่นดนตรี อยู่บ้านเล่นคนเดียวมันไม่สนุก ต้องมารวมกันเล่นถึงจะม่วนจ๋ัน เริ่มเรียนกับครูมาตั้งแต่ฝึกจับเครื่องดนตรีจนตอนนี้ออกแสดงดนตรีตามงานต่างๆ ได้ รู้สึกภูมิใจไม่คิดว่าจะสามารถเรียนรู้อะไรได้แล้วในวัยนี้ แต่ครูทำให้การเล่นดนตรีไม่เป็นเรื่องยาก เวลาครูสอนมักจะมีมุขตลกมาเล่าให้คนเฒ่าฟังอยู่เป็นประจำ ทำให้ไม่รู้สึกว่ายู่ในห้องเรียน แต่เหมือนอยู่กับกลุ่มเพื่อนที่คุ้นเคยกัน”

(วิไล ชูระคำ, สัมภาษณ์, 8 พฤษภาคม 2561)

4.3 การปลูกฝังให้ผู้เรียนมีความเป็นดนตรีการ

การปลูกฝังให้ผู้เรียนมีความเป็นดนตรีการคือการปลูกฝังให้ผู้เรียนมีความเป็นนักดนตรีพื้นบ้านล้านนาที่ดี มีทั้งความรู้ในเชิงทฤษฎีและการปฏิบัติ ครูจะปลูกฝังความเป็นนักดนตรีพื้นบ้านล้านนาให้กับผู้เรียนในเรื่องการสร้างควมตระหนักรู้และประพฤติปฏิบัติตนตามขนบธรรมเนียมของการเป็นนักดนตรีที่ดีเริ่มจากการมีความกตัญญูต่อบุคคล การเคารพครูบาอาจารย์ เคารพภูมิปัญญาของผู้ที่สร้างสรรค์ผลงานทางดนตรีทั้งในอดีตและปัจจุบัน คุณธรรมพื้นฐานในเรื่องของความเสียสละ ความขยันหมั่นเพียรรับผิดชอบหน้าที่ ความเอื้อเฟื้อช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ไม่หวงวิชา แบ่งปันประสบการณ์และความรู้ด้านดนตรีให้แก่สมาชิกและผู้สนใจทั่วไป มีความอ่อนน้อมถ่อมตัว ไม่ถือดีว่าตนเก่งหรืออยู่เหนือผู้อื่น ไม่โอ้อวดฝีมือ ยอมรับและเปิดกว้างที่จะแสวงหาความรู้ใหม่ๆ ทั้งกลวิธีในการบรรเลงและใส่ใจศึกษาทางเพลงของผู้อื่นเพื่อให้มีความรู้กว้างขวางแตกฉานมากยิ่งขึ้น (พรหมเมศวร์ สรรพศรี, สัมภาษณ์, 16 เมษายน 2561) ครูคงความเป็นเอกลักษณ์ของกลวิธีการบรรเลงเครื่องดนตรีล้านนาในการถ่ายทอดให้ลูกศิษย์ (รัชกร บุญรักษาเดชชญา, สัมภาษณ์, 11 พฤษภาคม 2561) การเล่าเรื่องราวชีวิตของครูในวัยเด็ก และชีวิตในการเรียนดนตรีที่ได้ศึกษามาจากคุณพ่อ และคุณแม่ของครู ทำให้ผู้เรียนมีความชื่นชมในตัวครูและเกิดแรงบันดาลใจในการเรียน (อวยพร อารีโกเศศ, สัมภาษณ์, 11 พฤษภาคม 2561) ที่สำคัญคือเรื่องจารีตประเพณีที่ครูจะยึดถือปฏิบัติ เมื่อมีผู้เรียนมาขอฝากตัวเป็นศิษย์ จะมีการยอขันครูหรือไหว้ครูเพื่อเป็นสิริมงคลแก่ตัวผู้เรียน มีการจัดพิธีไหว้ครูดนตรีเป็นประจำทุกปี ทั้งที่โรงเรียน ที่บ้าน และที่ต่าง ๆ ที่พ่อไปสอน ไม่ว่าจะ

ทางการหรือไม่เป็นทางการพ่อจะเคร่งครัดในเรื่องของขนบธรรมเนียมพื้นเมืองมาก (เพียงอ อ สรรพศรี, สัมภาษณ์, 9 พฤษภาคม 2561) ตัวอย่างจากการสัมภาษณ์ มีดังนี้

“พ่อจะย้ำเสมอว่าดนตรีพื้นบ้านล้านนาคือฮีตฮอยของบ้านเฮา ดนตรีบ้านเราไม่มีใครเล่นได้ดีไปกว่าเราแล้ว ดังนั้นพ่อจึงสอนลูก ๆ ทุกคนให้ฝึกเล่นดนตรีล้านนาตั้งแต่เด็ก”

(ปรเมศวร์ สรรพศรี, สัมภาษณ์, 9 พฤษภาคม 2561)

“พ่อจะสอนให้ลูกเห็นถึงคุณค่าความเป็นคนเมือง ความงามของดนตรีพื้นเมืองที่มีจารีตประเพณีเป็นแบบแผน ไม่ใช่อย่างที่ใครเขามักเข้าใจกันว่าดนตรีพื้นเมืองไม่มีระเบียบแบบแผน พ่อให้ลูกได้ใกล้ชิดและสัมผัสอยู่กับดนตรีตั้งแต่เด็ก ทำให้ลูกมีใจรักในการเล่นดนตรี”

(รุจิรา สรรพศรี, สัมภาษณ์, 9 พฤษภาคม 2561)

“ครูเน้นย้ำเสมอว่าห้ามไปเล่นทับถมใคร ไม่ว่าจะได้ทางเพลงพิเศษหรืออะไรดี ๆ ไปก็แล้วแต่ ห้ามนำไปโอ้อวดและดูถูกคนอื่น ครูจะสอนให้เคารพความเป็นนักดนตรีพื้นบ้านด้วยกัน ทุกทางมีดีและไพเราะกันในรูปแบบของตัวเอง ไม่เคยสอนให้แบ่งสายเลย แต่ไม่ค่อยมีปัญหาเรื่องการแบ่งพรรคพวกหรอกเพราะครูดนตรีพื้นบ้านส่วนใหญ่ก็ลูกศิษย์ครูแผนทั้งนั้น ทางเดียวกันหมด แต่อาจจะมีรายละเอียดที่แตกต่างกันไปบ้างตามประสบการณ์การเรียนรู้ที่ได้อยู่กับครูมา”

(ตั้งปณิธาน อารีย์, สัมภาษณ์, 10 พฤษภาคม 2561)

“ครูพาไปหาประสบการณ์เพิ่มเติมเสมอ พาไปออกงานแสดงบ่อยมาก ให้เรารู้จักการวางตัวทั้งทางด้านการแสดงดนตรีและบุคลิกของนักดนตรียึดมั่นในขนบธรรมเนียม ถือเรื่องไหว้ครูเป็นสำคัญเพราะเป็นฮีตของคนเมือง”

(รัตนะ ตาแปง, สัมภาษณ์, 11 พฤษภาคม 2561)

“สิ่งที่ครูปลูกฝัง ครูไม่เคยบอกหรือคาดหวังว่าลูกศิษย์จะไป
จะต้องทำงานเกี่ยวกับดนตรี จะต้องเป็นนักดนตรี แต่ครูปลูกฝังให้ทุก
คนมีดนตรีในหัวใจ มีดนตรีเป็นส่วนหนึ่งของชีวิต อย่างพี่ก็ไม่ได้นำ
ดนตรีมาประกอบอาชีพ แต่ในชีวิตก็ขาดดนตรีไม่ได้เลย ดนตรีเป็น
เหมือนเพื่อนไปแล้ว”

(ปฐมพงษ์ ประเสริฐ, สัมภาษณ์, 9 พฤษภาคม 2561)

จะเห็นว่าครูให้ความสำคัญกับการบรรเลงดนตรีอย่างถูกต้องตามระเบียบแบบแผน รวมถึง
จารีตของการเรียนดนตรีที่บ้านล้านนา มีการไหว้ครูตามธรรมเนียม นอกจากนี้ยังปลูกฝังให้ผู้เรียนมี
ใจรักในดนตรีพื้นเมืองอันเป็นศิลปะของคนเมือง ไม่ว่าจะลูกศิษย์จะดำเนินชีวิตในสายดนตรีหรือไม่ครูก็
ไม่บังคับแต่อย่างใด เพียงให้มีดนตรีเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ ไม่นำวิชาความรู้ไปใช้ในทางที่ไม่ดีไม่ชอบ มี
ความสุขกับการเล่นดนตรีมีดนตรีในหัวใจเท่านั้นครูก็สุขใจแล้ว (พรหมสวรรค์ สรรพศรี, สัมภาษณ์, 16
เมษายน 2561)

4.4 การฝึกซ้อมดนตรีที่บ้านล้านนาให้กับผู้เรียน

สำหรับการฝึกซ้อมดนตรีให้กับผู้เรียนในโรงเรียน ครูจะเริ่มจากการกำหนด
ตารางเวลาฝึกซ้อมที่แน่นอน ชัดเจน ใช้เวลาสั้น ๆ แต่บ่อยครั้งสม่ำเสมอในการรวมวง ส่วน
รายละเอียดเกี่ยวกับกลวิธีในการบรรเลงครูจะแยกฝึกเป็นรายบุคคล สังเกตและดูแลอย่างใกล้ชิดเพื่อ
ค้นหาข้อบกพร่อง ครูจะถ่ายทอดวิธีการบรรเลงแก่ผู้เรียนโดยการสาธิตให้ผู้เรียนปฏิบัติตามจนผู้เรียน
มีประสบการณ์ ชำนาญพอที่จะแปรทำนองได้ด้วยตัวของผู้นั้นเองทั้งนี้ครูต้องเปิดโอกาส กระตุ้นให้
ผู้เรียนได้สร้างสรรค์และวิพากษ์วิจารณ์ผลการบรรเลงของผู้เรียนอย่างสร้างสรรค์ (พรหมสวรรค์ สรรพ
ศรี, สัมภาษณ์, 16 เมษายน 2561) ส่วนผู้เรียนที่เรียนกับครูที่บ้าน เมื่อต่อเพลงจบแล้วก็แยกย้าย
ฝึกซ้อมด้วยตนเอง (เพียงอ สรรพศรี, สัมภาษณ์, 9 พฤษภาคม 2561; ประเมศวร์ สรรพศรี,
สัมภาษณ์, 9 พฤษภาคม 2561) ตัวอย่างจากการสัมภาษณ์ด้านการฝึกซ้อมดนตรีที่บ้านล้านนา
ให้กับผู้เรียนของครู มีดังนี้

“หลังจากต่อเพลงแล้วก็จะฝึกซ้อมทั้งการเล่นเดี่ยว เล่นรวมวง โดยครูจะคอยดูเป็นระยะ ๆ ให้เราได้ใช้เวลากับตัวเอง กับเพื่อนๆ ในวง ถ้าตั้งวงกันก็จะนั่งล้อมเป็นวงกลมทั้งสลับและชิงเล่นรวมกัน บางทีครูก็จะพูดลอย ๆ ว่าอยากฟังเพลงนั้นเพลงนี้จังเลย ซึ่งบางครั้งเป็นเพลงที่ต่อไว้นานแล้ว ก็ต้องรีบนึกกันว่าเพลงนี้ขึ้นยังไง ครูชอบเรียกเพลงให้ลูกศิษย์ตกใจเล่นกันบ่อย ๆ ”

(ปฐมพงษ์ ประเสริฐ, สัมภาษณ์, 11 พฤษภาคม 2561)

“การซ้อมของครูจะเน้นพาออกงาน ซ้อมในห้องหรือในชั่วโมงเรียนเท่าไรก็ไม่เท่าการออกงานเพราะได้ประสบการณ์จริง ในตอนแสดงครูก็จะสอนเทคนิคการบรรเลงให้ตอนออกงานเลย ครูจะไปด้วยเล่นตามไปด้วย ก็ทำได้กันไปเอง บางทีนั่งเล่นในชมรมจะมาลี เพลงปราสาทไหวแล้วใส่ลูกเล่นมันก็ไม่ทำไม่ออก แต่พอไปงาน ทั้งครูคอยบอกและบรรยากาศตอนนั้นเอื้ออำนวยให้เรากล้าใส่ลูกเล่นลงไป เพราะที่บ้านจะเน้นการค้นทำนองเอง ต้องอาศัยประสบการณ์เยอะๆ ครูจึงเน้นการพาไปออกงานบ่อย ๆ ”

(รัตนะ ตาแปง, สัมภาษณ์, 11 พฤษภาคม 2561)

“หลักการที่พ่อสอนและฝึกซ้อมคือ ให้เล่นที่ละวรรค ท่องจำเท่านั้น ต่างจากสมัยนี้ที่หลายบ้านดนตรีเน้นให้อ่านโน้ตและเล่นตามให้จบเพลง พ่อชอบพูดคำสุภาพคิดว่า ซ้า ๆ ได้พริ้วเล่มงาม เวลาซ้อมของแต่ละคนก็จะแตกต่างกัน บางคนใช้เวลาไม่มากก็เล่นคล่องแล้ว บางคนต้องใช้เวลาในการฝึกฝน พ่อก็เข้าใจไม่เร่งรีบอะไร ”

(ปรเมศวร์ สรรพศรี, สัมภาษณ์, 9 พฤษภาคม 2561)

สำหรับการฝึกซ้อมดนตรีพื้นเมืองให้กับผู้สูงอายุ ครูจัดเวลาในการเรียนการสอนทุกวันอังคาร และวันพฤหัสบดีทุกสัปดาห์ เวลา 18.00 น. - 20.00 น. ซึ่งเป็นวันและเวลาที่สมาชิกในวงสรุปความเห็นร่วมกัน ในการเล่นเป็นวงกับผู้สูงอายุนั้น ครูจะต้องบรรเลงนำเป็นหลักให้ผู้สูงอายุเล่นตามไปด้วยกัน โดยครูจะตีปาด (ระนาดพื้นเมือง) นำวง เหตุที่ครูไม่เล่นชิงและสลับเนื่องจากเสียงกลมกลืนไปกับบวง ทำให้ผู้สูงอายุได้ยินไม่ถนัด จึงต้องนำปาดเข้ามาเล่นเพื่อให้ผู้สูงอายุได้ยินชัดเจน

และบรรเลงร่วมกันไปได้อย่างอุ่มใจ (อุบลวรรณ แสนมหายักษ์, สัมภาษณ์, 11 พฤษภาคม 2561) เวลาซ้อมผู้เรียนจะมีโน้ตเพลงเป็นส่วนตัวทุกคน ภายในบรรจุเพลงต่าง ๆ มีทั้งกลุ่มเพลงพื้นเมือง เช่น เพลงปราสาทไหว เพลงล่องน่าน เพลงซออี้อ เพลงถาษีหลงถ้า เพลงศรีเมือง เป็นต้น กลุ่มเพลงไทย ไทย เช่น เพลงนางนาค เพลงค่างควากินกล้วย เพลงแขกบรเทศ เพลงลาวดวงเดือน เป็นต้น กลุ่มเพลงลูกกรุง เช่น เพลงอารีดิ้ง เพลงมนต์เมืองเหนือ เพลงพลอเฟื่องฟ้า เป็นต้นรวมถึงเพลงที่ใช้บรรเลงประกอบเทศกาลต่าง ๆ อีกด้วย เช่น เพลงลอยกระทง เพลงพรปีใหม่ เพลงค่าน้ำนม เป็นต้น โดยให้ผู้เรียนเลือกว่าอยากเล่นเพลงอะไร ครูจะให้ผู้เรียนเลือกและเล่นในสิ่งที่ผู้เรียนต้องการ จะไม่กำหนดเพลงและเครื่องครัดในการซ้อมเหมือนอย่างกลุ่มลูกศิษย์ทั่วไป เพราะครูเข้าใจธรรมชาติของผู้สูงอายุว่าการมาเล่นดนตรีเป็นการผ่อนคลายในรูปแบบหนึ่ง ดังนั้นจะเคร่งครัดกับผู้เรียนไม่ได้ ครูกล่าวว่า

“การสอนดนตรีสำหรับผู้สูงอายุจะเน้นตัวผู้สอนเป็นศูนย์กลางไม่ได้ เนื่องจากวัยผู้สูงอายุไม่ใช่วัยที่มาเรียนดนตรีเพื่อเป็นนักดนตรีหรือเพื่อการผ่านเกณฑ์การประเมินสมรรถภาพการเรียนรู้แต่อย่างใด แต่เป็นวัยที่ต้องการความสุขในบั้นปลายของชีวิต ดังนั้นวัตถุประสงค์หลักในการเรียนการสอนคือเน้นให้ผู้เรียนมีความสุขโดยใช้ดนตรีเป็นสื่อ เขาอยากเล่นหรืออยากทำอะไรควรสนับสนุนอย่างเต็มที่ และที่สำคัญคือเปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุได้แสดงความสามารถในโอกาสต่าง ๆ ตามความเหมาะสม เพื่อให้ผู้สูงอายุมีความภาคภูมิใจและเห็นคุณค่าในตนเอง”

(พรหมเมศวร์ สรรพศรี, สัมภาษณ์, 10 เมษายน 2561)

สรุปการฝึกซ้อมดนตรีที่บ้านล้านนาให้กับผู้เรียนของครูพรหมเมศวร์นั้น การฝึกซ้อมที่ดีและได้ผลในการพัฒนาผู้เรียนที่สุดคือการแสดงดนตรี ครูจะพาลูกศิษย์ไปแสดงตามงานต่าง ๆ เมื่อมีโอกาสที่เหมาะสมไม่ว่าจะเป็นผู้เรียนในวัยใดก็ตาม เพราะการแสดงจริงนั้นนอกจากจะได้ฝึกฝนประสบการณ์แล้ว ผู้เรียนยังมีความรู้สึกภาคภูมิใจที่เป็นส่วนหนึ่งของวงดนตรี ทำให้อยากที่จะเรียนรู้พัฒนาตนเองอยู่เสมอ

4.5 การฝึกประสบการณ์การแสดงดนตรีที่บ้านล้านนาให้กับผู้เรียน

การฝึกประสบการณ์การแสดงให้กับผู้เรียนเป็นสิ่งสำคัญเพราะดนตรีเป็นเรื่องของทักษะการปฏิบัติ ครูพรหมเมศร์มักจะหาโอกาสพาลูกศิษย์ไปแสดงดนตรีตามงานต่างๆอยู่เสมอเพื่อเป็นการฝึกให้ผู้เรียนได้เจอประสบการณ์จริงในการแสดง (สุคำ แก้วศรี, สัมภาษณ์, 18 เมษายน 2561) ครูกล่าวถึงความสำคัญของการที่ผู้เรียนได้แสดงดนตรีว่า

“การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงผลงานดนตรีที่บ้านเป็น
เรื่องสำคัญเริ่มจากการฝึกซ้อมอย่างสม่ำเสมอ ผลิตเปลี่ยนกันบรรเลง
เป็นผู้แสดงและผู้ชมในหมู่ผู้เรียนด้วยกันเอง จัดหาเวทีให้ผู้เรียนได้
แสดงออกอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอทั้งในกิจกรรมที่จัดขึ้นภายใน
โรงเรียน ชุมชนทั้งภาครัฐและเอกชน ทั้งนี้เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความ
มั่นใจ ภาคภูมิใจต่อตนเองและหมู่คณะ รวมถึงแสวงโอกาสให้ผู้เรียน
ได้เข้าร่วมประกวดแข่งขันในระดับต่าง ๆ เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยน
เรียนรู้และพัฒนาทักษะความสามารถของตนเองให้สูงขึ้น”

(พรหมเมศร์ สรรพศรี, สัมภาษณ์, 18 เมษายน 2561)

เห็นได้ว่าครูให้ความสำคัญกับประสบการณ์การแสดงมาก มักหาโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงออก เพื่อเพิ่มพูนประสบการณ์อยู่เสมอ นำลูกศิษย์ออกบรรเลงตามงานต่างๆทั้งในและนอกสถานศึกษา รวมถึงส่งเข้าร่วมการประกวดแข่งขัน (รัชกร บุญรักษาเดชานา, สัมภาษณ์, 11 พฤษภาคม 2561) มีการจัดค่ายดนตรีที่บ้านให้ได้เข้าร่วมเป็นประจำ (อวยพร อารีโกเศศ, สัมภาษณ์, 21 พฤษภาคม 2561) ตัวอย่างจากการสัมภาษณ์ของผู้เรียน มีดังนี้

“ครูเป็นคนที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนอย่างเท่าเทียมกัน พาทุกคน
ไปออกงานบ่อยมาก ทั้งคนเล่นเก่งเล่นไม่เก่งครูพาไปหมดไม่เคยทิ้งใคร
ไว้ข้างหลังเลย มักมีงานแสดงเข้ามาตลอดเช่น งานศิลปวัฒนธรรมของ
จังหวัด งานเทศกาลต่างๆ ครูจะหาเวทีให้ทุกคนได้ขึ้นไปแสดงเสมอ พา
ไปงานประกวด พาไปทุกคนด้วยไม่ได้เลือกไปกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งเป็นพิเศษ
จะเวียนหน้าที่กันให้ทุกคนมีบทบาทเท่า ๆ กัน บางวันเล่นสละลื้อนำวง
บางวันตีเครื่องประกอบจังหวะทุกคนประทับใจและภูมิใจมาก”

(รัตนะ ตาแปง, สัมภาษณ์, 10 พฤษภาคม 2561)

“ครูเปิดโอกาสให้ลูกศิษย์ทุกครั้งที่มีโอกาส ส่งไปหา
 ประสบการณ์ทุกเวทีการประกวด จะชนะจะแพ้ก็ส่งไปก่อน ส่วนใหญ่
 ก็จะพาไปงานช่วยในรูปแบบของจิตอาสา ทุกคนได้รับโอกาสเท่ากัน
 หมด ไม่มีหรอกที่ใครเล่นเก่งแล้วจะให้งานแต่คนนั้น เด็กเก่าเด็กใหม่”
 (ตั้งปณิธาน อารีย์, สัมภาษณ์, 10 พฤษภาคม 2561)

นอกจากการหาเวทีให้แสดงแล้ว จะเห็นว่าครูยังให้โอกาสลูกศิษย์ทุกคนอย่างเท่าเทียมอีก
 ด้วย มักจะพาวางออกแสดงตามงานโอกาสต่าง ๆ (เพียงอ้อ สรรพศรี, สัมภาษณ์, 10 พฤษภาคม
 2561) และครูยังไม่ปิดกั้นประสบการณ์ของผู้เรียนให้อยู่เฉพาะในความควบคุมของครูเท่านั้น

“พ่อไม่เคยปิดกั้นลูก ๆ ของพ่อและลูกศิษย์ของพ่อเลย ใคร
 อยากไปเล่นที่ไหนก็ได้ อยากไปเล่นวงอื่นในงานต่าง ๆ ก็ยอมไปได้
 ไม่มีการแบ่งแยกใด ๆ ทั้งนั้น ยินดีด้วยซ้ำที่ให้ไปหาประสบการณ์
 เพิ่มเติม พ่อมักบอกเสมอว่าอยู่กับพ่อก็ได้ในมุมของพ่อ การเรียนรู้
 มันไม่มีจบสิ้น ได้ออกไปเรียนรู้กับคนอื่นบ้างก็จะได้รู้หลายมุมได้
 หลากหลาย”

(ปรเมศวร์ สรรพศรี, สัมภาษณ์, 9 พฤษภาคม 2561)

จากการเปิดกว้างด้านการฝึกประสบการณ์การเรียนรู้ทำให้ลูกศิษย์ของครูมีทักษะในการ
 บรรเลงและการแสดงที่ดี เมื่อผู้เรียนยังมีประสบการณ์จะยิ่งทำให้มีความมั่นใจในการเล่นดนตรี เมื่อได้
 รับคำชื่นชมก็ทำให้เกิดความภาคภูมิใจ ในขณะที่เดียวกันเมื่อมีเสียงวิพากษ์วิจารณ์หรือเจอสถานการณ์
 ที่ยากลำบาก ก็จะเป็นภูมิคุ้มกันและเป็นการฝึกสติ การแก้ไขปัญหาของตนเองและวงดนตรี (พิชิต
 ศิลป์ ปินคำ, สัมภาษณ์, 16 พฤษภาคม 2561)

4.6 การให้ผู้เรียนประเมินความสามารถตนเอง

สำหรับการประเมินความสามารถในการบรรเลงดนตรี โดยส่วนใหญ่ครูจะเป็นผู้
 ประเมินด้วยตนเอง แต่มีบ้างที่ให้ผู้เรียนได้ประเมินความสามารถของตนเอง ครูกล่าวว่าการส่งเสริมให้
 ผู้เรียนได้เล่นดนตรีร่วมกับผู้อื่นทั้งในวงเดียวกันหรือเพื่อนต่างวง ผู้เรียนก็สามารถวิเคราะห์
 เปรียบเทียบความสามารถทางดนตรีของตนเองได้อีกทางหนึ่ง (พรหมเมศวร์ สรรพศรี, สัมภาษณ์, 1

พฤษภาคม 2561) พ่อจะให้ประเมินดูว่าตัวเองเล่นดีรึยัง หรือให้เพื่อน ๆ ในวงช่วยกันพิจารณา ให้กำลังใจกันและกัน ไม่ใช่ต่างคนต่างเล่น เน้นไปพร้อม ๆ กัน (เพียงออ สรรพศรี, **สัมภาษณ์**, 9 พฤษภาคม 2561) ตัวอย่างจากการสัมภาษณ์เรื่องการประเมินทักษะ มีดังนี้

“ก็มีบ้างที่ครูแผนปล่อยให้เราคิดเอง ครูจะไม่บอกอะไรมาก ให้เราเล่นก่อนจนมันใจละค่อยเล่นให้ครูฟัง ครูถึงจะขัดเวลาให้ บอก ข้อดีข้อเสียให้เราปรับปรุงพัฒนาตัวเองต่อไป”

(ตั้งปณิธาน อารีย์, **สัมภาษณ์**, 10 พฤษภาคม 2561)

“ส่วนใหญ่จะประเมินพร้อมกัน ครูจะพาไปออกงาน มอบหมายตำแหน่งเครื่องนี้ให้ ถามว่าเราประเมินสภาพตัวเองทำได้ ไหม หรืออยากไปเล่นเครื่องอะไร เพราะอะไร ถ้าเราพร้อมครูก็พาลุย เลย ถ้ายังไม่พร้อมก็รอก่อน เตรียมตัวให้ดีกว่าเดิม ครูจะช่วยดูไปเรื่อย ๆ”

(ปฐมพงษ์ ประเสริฐ, **สัมภาษณ์**, 9 พฤษภาคม 2561)

“พ่อจะดูคนออกว่าคนนี้ควรเล่นเครื่องดนตรีชนิดใด คนนี้เหมาะเล่นสะล้อ คนนี้เหมาะเล่นซิง คนนี้เป่าขลุ่ยดี ในการออกงาน ทุกคนจะมีตำแหน่งประจำของตนเอง โดยส่วนใหญ่พี่จะได้รับ มอบหมายให้เล่นซิงแทบทุกครั้ง แต่บางครั้งเบื่อแล้วอยากเล่นอย่างอื่น เช่น อยากตีกลอง พ่อก็จะให้ลองดู ไม่ปิดกั้นการเรียนรู้เลย ตรงนี้แหละที่จะให้ผู้เรียนมีโอกาสได้ประเมินตนเองว่าหากเปลี่ยนไปเล่น เครื่องอื่นที่ไม่ถนัดแล้วออกงาน มันสมควรหรือไม่ พ่อให้ลองแล้ว ถ้า

กล้าแล้วเล่นได้ดีก็แสดงว่าประเมินผ่าน แต่ถ้าเล่นแล้วไม่ดีก็จะรู้ตัวเองว่ากลับมาเล่นเครื่องตัวเองดีที่สุดละ นี่คือกุศโลบายทางอ้อม เรียกว่าการให้โอกาส”

(ปรเมศวร์ สรรพศรี, **สัมภาษณ์**, 9 พฤษภาคม 2561)

โดยส่วนใหญ่ครูจะเป็นผู้ประเมินความสามารถของลูกศิษย์ว่าสามารถปฏิบัติได้เหมือนหรือ ตรงตามที่ครูถ่ายทอดหรือไม่ (รัชกร บุญรักษาเดชธนา, **สัมภาษณ์**, 11 พฤษภาคม 2561) คู่มือวิธีการ

บรรเลง ความเข้าใจในบทเพลง สำเนียงเพลงเมืองต่าง ๆ ทำได้ถูกต้องหรือไม่ (อวยพร อารีโกเศศ, สัมภาษณ์, 21 พฤษภาคม 2561) บางครั้งก็ให้ผู้เรียนรวมกลุ่มกันเล่นและฟังกันเองในวงว่ามีความไพเราะหรือไม่ (ประภัสสร แก้วศรี, สัมภาษณ์, 18 เมษายน 2561; ปฐมพงษ์ ประเสริฐ, สัมภาษณ์, 9 พฤษภาคม 2561)

ภาพที่ 41 ลูกศิษย์ที่มาเรียนที่บ้านตั้งวงแสดงดนตรีขนาดย่อม

ที่มา : รุจิรา สรรพศรี, 2544

สำหรับการสอนผู้สูงอายุ นั้น ครูมิได้มุ่งเน้นการวัดผลระดับความสามารถหรือวัดคะแนน เพื่อให้ผู้เรียนผ่านเกณฑ์การประเมินใด ๆ เพราะวัยผู้สูงอายุมิได้มุ่งเรียนดนตรีเพื่อสอบผ่านเกณฑ์หรือเพื่อเป็นนักดนตรีมืออาชีพ แต่มุ่งเน้นถึงการมีความสุขภาวะที่ดีทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ และสังคม โดยใช้นดนตรีเป็นสื่อตามที่ครูพรหมเมศวร์ได้ตั้งวัตถุประสงค์ไว้ ทั้งนี้ถึงแม้ว่าจะไม่มีการวัดระดับทักษะผู้เรียนเหมือนกับการสอนดนตรีให้กับผู้เรียนในระดับโรงเรียน แต่การสอนดนตรีที่บ้านล้ามนำให้กับผู้สูงอายุของครูพรหมเมศวร์ก็มีการประเมินผลเพื่อดูว่าได้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้หรือไม่ การประเมินผลของครูพรหมเมศวร์จะใช้วิธีการสังเกตผู้เรียนว่า ผู้เรียนมีความสุขในการเล่นหรือไม่ซึ่งเป็นข้อที่สำคัญที่สุด ส่วนความสามารถด้านการบรรเลงของผู้เรียนนั้นเป็นรองลงมา นอกจากนี้ยังมีการพาผู้เรียนออกแสดงตามงานต่างๆ ทั้งภายในชุมชนและนอกชุมชน ครูจะคอยฟังเสียงตอบรับจากผู้ฟังซึ่งมักจะได้รับคำชื่นชมจากผู้ฟังว่า วงดนตรีที่บ้านล้ามนำผู้สูงอายุชุมชนสันโค้งหลวงบรรเลงได้ถูกต้อง

ไพเราะ สนุกสนาน ทุกคนทำด้วยจิตอาสา งานส่วนใหญ่จะเป็นงานศพของญาติสมาชิกในวง คนในชุมชนด้วยตัวเอง งานประเพณีวัฒนธรรมของท้องถิ่น

ภาพที่ 42 กิจกรรมแสดงดนตรีทุกวันเสาร์ที่ 2 ของเดือน ณ ถนนคนม่วน จังหวัดเชียงราย
ที่มา : ภาพถ่ายโดยผู้วิจัย เมื่อวันที่ 14 พฤษภาคม 2560

ภาพที่ 43 ร่วมบรรเลงดนตรีในงานนิทรรศการพญามังรายมหาราช
ที่มา : ภาพถ่ายโดยผู้วิจัย เมื่อวันที่ 21 เมษายน 2560

สรุปด้านการวัดประเมินผลความสามารถของผู้เรียน ครูพรหมเศรษฐ์จะมีการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ประเมินทักษะตนเองในโอกาสต่าง ๆ ทั้งในระหว่างเรียนและตอนที่ออกแสดงงาน ในบรรยากาศการเรียนครุ้มักให้ผู้เรียนนั่งเล่นเป็นวงและฟังกันเองว่ามีความกลมกลืนกันหรือไม่ ทักษะการบรรเลงของตนเองเป็นอย่างไรควรปรับปรุงแก้ไขในด้านใดบ้าง และในการแสดง เมื่อจบการแสดงทุกครั้งครุ้มักจะเรียกรวมวงเพื่อพูดคุยกันว่างานในวันนี้บรรเลงเป็นอย่างไร ฟังพอใจกับผลงานตนเองหรือไม่ หากจุดเด่นและข้อบกพร่องเพื่อแก้ไขและพัฒนาต่อไป และครุ้มักจะร่วมประเมินด้วยพร้อมให้คำแนะนำผู้เรียนเสมอ

4.7 การแก้ไขปรับปรุงและพัฒนาทักษะด้านดนตรีที่บ้านล้านนาให้กับผู้เรียน

แนวทางการถ่ายทอดดนตรีของครูจะเริ่มจากพื้นฐานจากง่ายไปหายากโดยคำนึงถึงศักยภาพ และวุฒิภาวะของผู้เรียนเป็นสำคัญ ปกติครูเป็นคนใจเย็นและคอยกระตุ้นให้ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะไปที่ละขั้น หากจำเป็นก็จะแยกผู้เรียนที่อ่อนมาฝึกต่างหาก สร้างแบบฝึกเพื่อพัฒนาผู้เรียนในส่วนที่บกพร่อง สำหรับผู้เรียนที่มีความสามารถพิเศษก็จะต่อยอดด้วยการฝึกกลวิธีในการบรรเลงเฉพาะทางให้เป็นพิเศษรวมทั้งส่งเสริมให้ผู้เรียนฟังจากจากสื่อการเรียนรู้อื่น ๆ เพิ่มเติม เช่น สื่อโซเชียลมีเดียที่แพร่หลายในปัจจุบัน ครูมักแนะนำให้ผู้เรียนไปหาฟังเพลงต่าง ๆ เพิ่มเติมจากที่ครูสอน (พรหมเมศวร์ สรรพศรี, สัมภาษณ์, 1 พฤษภาคม 2561) ตัวอย่างจากการสัมภาษณ์ มีดังนี้

“ถ้าเรียนเครื่องไหนแล้วไปไม่รอด ครูจะถามว่าอยากเล่นเครื่องไหน ถ้าชอบเครื่องนี้จริง ๆ ครูก็จะฝึกให้จนได้ บางคนไม่มีหัวด้านการดันเลยแต่อยากเล่นสะล้อยกลาง ครูก็ไม่เคยไล่ให้ไปเล่นเครื่องอื่น ก็ฝึกจนได้นี่แหละแต่ต้องชอบที่จะเล่นจริง ๆ นะถึงจะไปรอด แต่ถ้าผู้เรียนอยากเปลี่ยนครูก็จะหาเครื่อง ตำแหน่งที่เหมาะสมให้ อาจเปลี่ยนเป็นสะล้อใหญ่หรือไม่ก็เปลี่ยนเครื่องไปเลย บางคนสีสะล้อตั้งนานไม่ได้ ครูเปลี่ยนให้มาจับซึง เล่นได้ดีกว่าสะล้ออีก คือลองไปเรื่อย ๆ แหละจนเจอเครื่องที่เหมาะสมกับผู้เรียนนั้น ๆ ส่วนคนที่เล่นได้แล้วครูก็จะไม่แข่งฝีมือไว้ จะเอามาลับให้คมอยู่เสมอ ทั้งต่อทางพิเศษให้เพิ่มลูกเล่นให้ไพเราะยิ่งขึ้น”

(ปฐมพงษ์ ประเสริฐ, สัมภาษณ์, 9 พฤษภาคม 2561)

“ในบางครั้งการเล่นดนตรีตามงานต่าง ๆ พ่อจะบอกให้นักดนตรีเล่นสลับเครื่องดนตรีประจำตำแหน่งกันอย่างฉับพลัน เพื่อเป็นการพัฒนาทักษะทางด้านเครื่องดนตรีที่ไม่ถนัด รวมไปถึงบทเพลงที่บางทีเล่น ๆ อยู่พ่อก็จะเปลี่ยนเพลงกะทันหันให้ลูกวงเล่นตาม การทำแบบนี้บ่อย ๆ จะเป็นการฝึกปฏิภาณไหวพริบฝึกฝนจากสถานการณ์จริง ให้ผลดีกว่าการซ้อมที่บ้านหรือที่ห้องดนตรี”

(ปรเมศวร์ สรรพศรี, สัมภาษณ์, 9 พฤษภาคม 2561)

“ใครที่เล่นไม่ได้ครูจะเปลี่ยนเครื่องดนตรีให้เหมาะสมกับ
ผู้เรียน อย่างตัวพี่บ๊วยเองตอนนั้นเล่นสะลือกกลางซึ่งดำเนินทำนองแบบ
ต้นซึ่งไม่ถนัดเลย ครูก็ปล่อยให้พี่ลองไปเล่นสะลือกใหญ่ ซึ่งมันก็เวิร์ค พี่
ไม่ถนัดการอิมโพรไวท์ มาเล่นเครื่องใหญ่เป็นฐานให้วงรู้สึกเป็นตัวเอง
มากกว่า ส่วนใครที่เล่นได้อยู่แล้วครูก็จะเพิ่มเทคนิค ลูกเล่นพิเศษให้
หรือบางทีก็ต่อเดี่ยวก็มี เพลงพื้นบ้านทางเดี่ยวของครูเพราะมาก”

(ตั้งปณิธาน อารีย์, สัมภาษณ์, 10 พฤษภาคม 2561)

“ถ้าเล่นไม่ได้ครูจะใช้เวลาในการฝึกซ้อมเพิ่มเติมหรือ
ปรับเปลี่ยนวิธีการบรรเลงให้สะดวกกับผู้เรียนยิ่งขึ้น ถ้าผู้เรียน
สามารถปฏิบัติได้ดี ครูจะให้ผู้เรียนฝึกเพลงที่มีความยากมากขึ้น ต่อ
ทางพิเศษบ้าง หรือหัดบรรเลงเครื่องดนตรีชนิดอื่น ๆ เพิ่มเติม”

(รัชกร บุญรักษาเดชชญา, สัมภาษณ์, 11 พฤษภาคม 2561)

“ครูจะปรับวิธีการต่อเพลง อาจจะลดจาก 1 บรรทัด มาเป็น
1 วรรค แล้วให้ฝึกซ้ำ ๆ จนกว่าจะทำได้ แล้วค่อยต่อวรรคต่อไปเพิ่ม
ส่วนคนที่เล่นได้แล้วครูก็จะเพิ่มเทคนิคลูกเล่นให้”

(อวยพร อารีโกเศศ, สัมภาษณ์, 21 พฤษภาคม 2561)

“ไม่เคยเห็นใครที่เรียนกับครูแล้วเล่นไม่ได้นะ ครูจะมีเทคนิค
การสอนที่เรียนด้วยแล้วเข้าใจง่าย ครูใจเย็น ใครเรียนกับครูแล้วได้ทุก
คน ส่วนคนที่เล่นได้อยู่แล้วครูก็จะให้ช่วยสอนเพื่อนด้วย ครูสอนเสมอ
ว่ายิ่งเราสอนใครเราก็จะยิ่งเก่งขึ้น เป็นการทบทวนไปในตัวและเป็น
การขัดเกลาฝีมือให้บรรเลงได้อย่างไพเราะได้ยิ่งขึ้น”

(รัตนะ ตาแปง, สัมภาษณ์, 11 พฤษภาคม 2561)

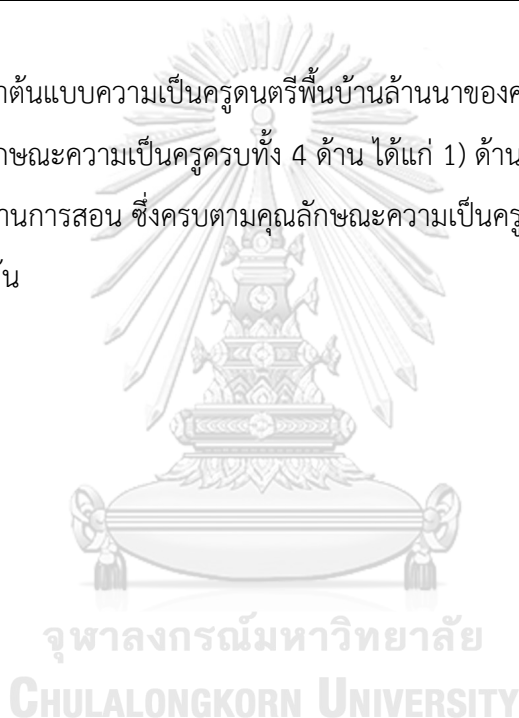
โดยสรุปหากผู้เรียนที่ไม่สามารถบรรเลงได้ตามที่ครูสอน อันดับแรกครูจะให้ความสนใจ คอย
ดูว่าผู้เรียนมีใจอยากเล่นเครื่องดนตรีเครื่องนี้ต่อหรือไม่ หากผู้เรียนตั้งใจอยากเล่นครูจะเชิญชวน
ผู้เรียนสามารถบรรเลงได้ แต่หากครูประเมินแล้วว่าผู้เรียนเหมาะที่จะเล่นเครื่องดนตรีอีกประเภทครูก็
จะเสนอให้ผู้เรียนลองเล่นดู โดยส่วนใหญ่เมื่อครูดูแล้วว่าผู้เรียนคนใดเหมาะจะเล่นเครื่องอะไร ก็มักจะ
เป็นไปตามนั้น การสอนดนตรีพื้นบ้านล้านนาของครูพรหมเมศวร์ ผู้วิจัยสรุปเป็นตารางได้ดังนี้

ตารางที่ 9 สรุปการสอนดนตรีพื้นบ้านล้านนาของครูพรหมสวรรค์ สรรพศรี

การสอนดนตรีพื้นบ้าน ล้านนา ของครูพรหมสวรรค์ สรรพศรี	วิธีการของครู
การสอนให้ผู้เรียนคุ้นเคยกับเสียงดนตรีพื้นบ้านล้านนา	-
ปลูกฝังให้ศิษย์บรรเลงดนตรีล้านนาได้เสนาะโสต	ปูพื้นฐานทักษะเบื้องต้นในการบรรเลง การนั่ง การจับเครื่องดนตรี ฝึกหัดบรรเลงเพลงพื้นบ้าน ให้ความสำคัญกับพื้นฐานที่ดี เพื่อสามารถพัฒนาต่อยอดได้อย่างรวดเร็ว และในการต่อเพลง ครูจะเอื้อนทำนองเสียงนอยตามโน้ตไปพร้อม ๆ กับการปฏิบัติของผู้เรียนเสมอ เพื่อให้ผู้เรียนคุ้นชินเสียง ทำนอง มากกว่าการจดจำตัวโน้ต
ปลูกฝังให้ศิษย์มีความเป็นดนตรีการ	ให้ผู้เรียนใช้เวลาอยู่กับดนตรีทำความเข้าใจโครงสร้าง, สำเนียงของแต่ละเพลง ให้ผู้เรียนเล่นดนตรีด้วยความเข้าใจ เรียนรู้ทั้งทฤษฎีและการปฏิบัติควบคู่กันไป
ปลูกฝังให้ศิษย์พัฒนาตนเองต่อเนื่อง	ครูจะพาลูกศิษย์ไปแสดงตามงานต่าง ๆ เมื่อมีโอกาสที่เหมาะสม ไม่ว่าจะเป็นผู้เรียนในวัยใดก็ตาม เพราะการแสดงจริงนั้นนอกจากจะได้ฝึกฝนประสบการณ์แล้ว ผู้เรียนยังมีความรู้สึกภาคภูมิใจที่เป็นส่วนหนึ่งของวงดนตรี ทำให้อยากที่จะเรียนรู้พัฒนาตนเองอยู่เสมอ
ปลูกฝังให้ศิษย์มีประสบการณ์การแสดงดนตรี	ให้โอกาสผู้เรียนได้แสดงความสามารถตามโอกาสต่าง ๆ เมื่อมีงานประเพณีท้องถิ่นครูมักนำวงดนตรี พาลูกศิษย์ไปออกงานเป็นประจำ
ปลูกฝังให้ศิษย์รู้สมรรถนะตนเอง	เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ประเมินทักษะตนเองในโอกาสต่าง ๆ ทั้งในระหว่างเรียนและตอนที่ออกแสดงงาน ในบรรยากาศการเรียนครูมักให้ผู้เรียนนั่งเล่นเป็นวงและฟังกันเองว่ามีความกลมกลืนกันหรือไม่ ทักษะการบรรเลงของตนเองเป็นอย่างไรควรปรับปรุงแก้ไขในด้านใดบ้าง และในการแสดง เมื่อจบการแสดงทุกครั้งครูมักจะเรียกรวมวงเพื่อพูดคุยกันว่างานในวันนี้บรรเลงเป็นอย่างไร ฟังพอใจกับผลงานตนเองหรือไม่ หากจุดเด่นและข้อบกพร่องเพื่อ

	แก้ไขและพัฒนาต่อไป และครูมักจะร่วมประเมินด้วยพร้อมให้คำแนะนำผู้เรียนเสมอ
ปลูกฝังให้ศิษย์มีทักษะดนตรีที่บ้านล้านนาที่ลุ่มลึก	ครูสังเกตผู้เรียนเป็นรายบุคคลว่าใครมีข้อบกพร่องต้องปรับปรุงแก้ไข แต่แต่ละคนจะใช้วิธีที่แตกต่างกันตามสภาพของผู้เรียน บางคนครูเห็นว่าสามารถไปต่อได้ในเครื่องมือนี้ก็จะเคี่ยวเข็ญ ใช้เวลาให้ผู้เรียนได้ทำความเข้าใจและสามารถบรรเลงได้ แต่หากครูพิจารณาว่าลักษณะจุดเด่นของผู้เรียนควรเล่นเครื่องดนตรีใดครูก็จะให้ผู้เรียนลองเล่นและเปลี่ยนเครื่องมือเอกตามความเหมาะสม

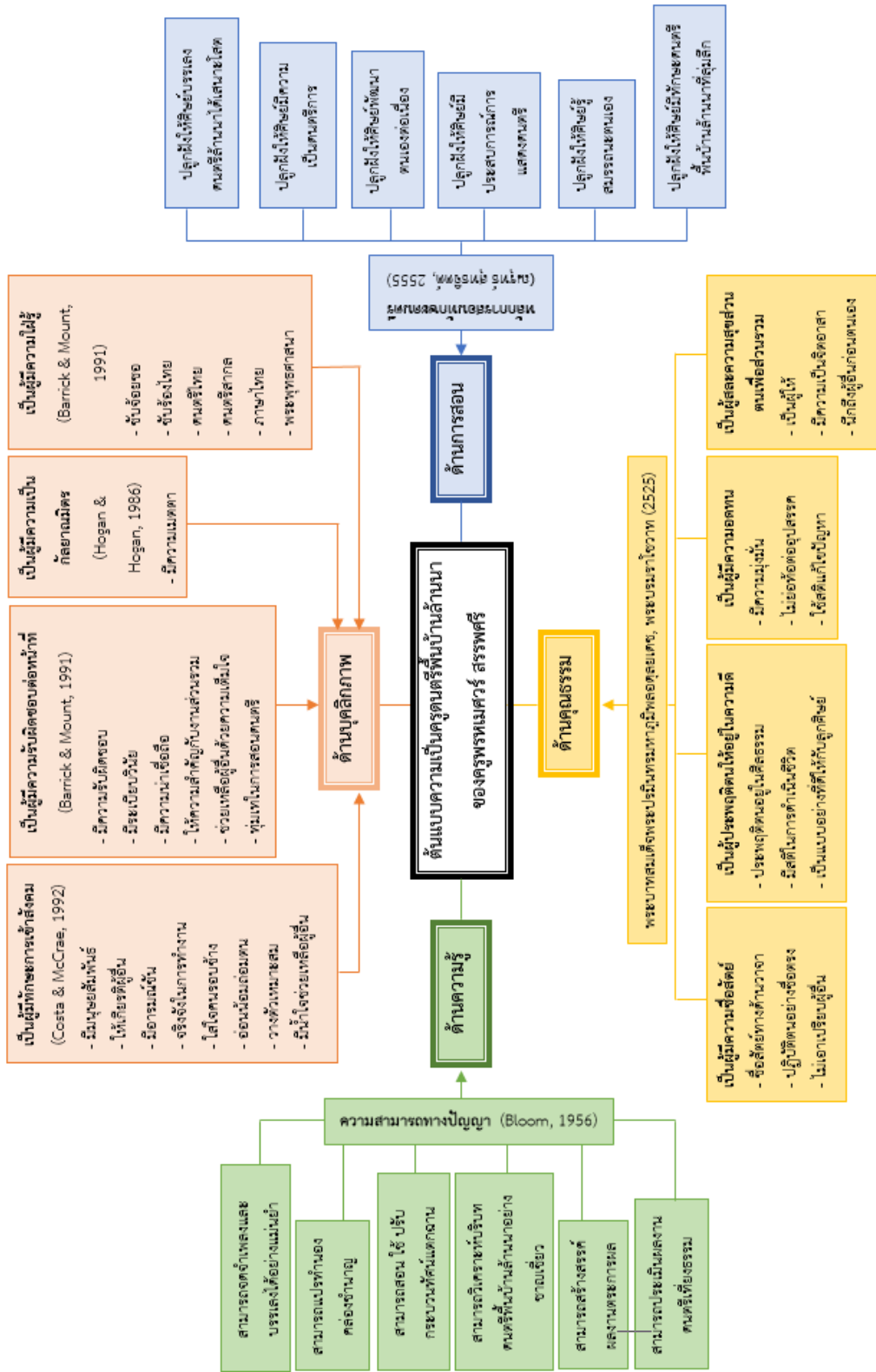
จากการศึกษาต้นแบบความเป็นครูดนตรีที่บ้านล้านนาของครูพรหมเมศวร์ สรรพศรี พบว่าครูพรหมเมศวร์ มีคุณลักษณะความเป็นครูครบทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านบุคลิกภาพ 2) ด้านคุณธรรม 3) ด้านความรู้ และ 4) ด้านการสอน ซึ่งครบตามคุณลักษณะความเป็นครูดนตรีที่ดีจากการที่ผู้วิจัยได้ทำการศึกษามาเบื้องต้น

คุณลักษณะความเป็นครู ทั้ง 4 ด้าน (วรรณิสา ประเสริฐสุศุภ วิทย์, 2555; เสาวภาศย์ อุตมวิชัยวัฒน์, 2559)		ประเด็นย่อย			
1) ด้านบุคลิกภาพ	ทักษะการเข้าสังคม (Costa & McCrae, 1992)	ความรับผิดชอบต่อ หน้าที่ (Barrick & Mount, 1991)	ความเป็นมิตร (Hogan & Hogan, 1986)	ทักษะความสามารถ เพิ่มเติม (Barrick & Mount, 1991)	
2) ด้านคุณธรรม	การรักษาความสัตย์	การประพฤติตนให้อยู่ ในความดี	การอดทน อดกลั้น	การแสดงความสุจริต ตนเพื่อส่วนรวม	พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช, พระบรมราชโองการ (2525)
3) ด้านความรู้	ความสามารถทาง ปัญญา; ความจำ	ความสามารถทาง ปัญญา; ความเข้าใจ	ความสามารถทาง ปัญญา; การนำ ความรู้ไปใช้	ความสามารถทาง ปัญญา; การวิเคราะห์ สังเคราะห์ คำ	ความสามารถทาง ปัญญา; การประเมิน ค่า
4) ด้านการสอน	การสอนเสียก่อน สัญลักษณ์	การสอนให้ผู้เรียน สามารถบรรลุผลได้ อย่างถูกต้องและ ไพเราะ	การปลุกฝังให้ผู้เรียน มีความเป็นดนตรีการ	หลักการสอนทักษะดนตรี (ณฤทธิ์ สุทธิจิตต์, 2555)	ทักษะการแสดงดนตรี ที่จะการแสดงดนตรี
					การแก้ไขปรับปรุง และพัฒนาทักษะ

ภาพที่ 44 แผนภาพตารางคุณลักษณะความเป็นครู 4 ประการ

ภาพที่ 45 แผนภาพตารางความเป็นคุณลักษณะของครูพรหมสวรรค์ สรรพศรี ตามคุณลักษณะความเป็นคุณครู 4 ประการ

ทั้งนี้จากการเก็บข้อมูลภาคสนามของผู้วิจัยในประเด็นเรื่องต้นแบบความเป็นครูคนตรีที่บ้านล้านนาของครูพรหมเสวี สรรพศรี พบว่า นอกจากครูพรหมเสวี สรรพศรี จะมีคุณลักษณะความเป็นครูคนตรีที่ดี ทั้ง 4 ด้าน อันได้แก่ 1) ด้านบุคลิกภาพ 2) ด้านคุณธรรม 3) ด้านความรู้ และ 4) ด้านการสอน อันเป็นคุณลักษณะที่ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาและใช้เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย จากการฝังตัวเพื่อเก็บข้อมูลผู้วิจัยพบว่า ครูพรหมเสวี มีคุณลักษณะเพิ่มเติมที่นอกเหนือจากคุณลักษณะ 4 ประการ ดังข้างต้น ซึ่งจากการเก็บข้อมูลเชิงลึกของผู้วิจัยที่ได้ทำการสัมภาษณ์ครูพรหมเสวี ครอบครัวและเครือข่าย และกลุ่มลูกศิษย์ พบว่าความเป็นครูคนตรีที่บ้านล้านนาของครูพรหมเสวี มีคุณลักษณะในด้าน “ความเป็นคนในวัฒนธรรมล้านนา” ซึ่งแบ่งเป็น 2 ประเด็นย่อย ได้แก่ การดำเนินชีวิตตามวิถีคนพื้นเมือง และ ความผูกพันกับคนตรีที่บ้านล้านนา นำเสนอข้อมูลดังต่อไปนี้

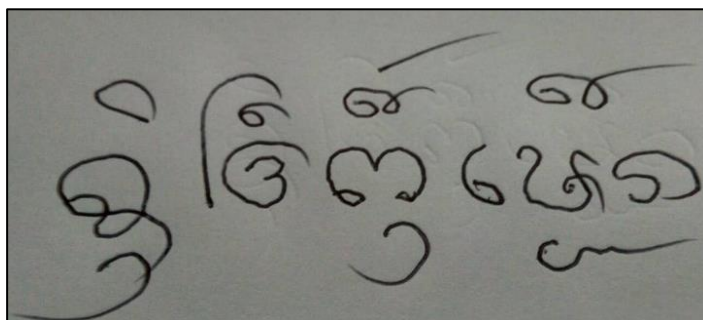
ความเป็นคนในวัฒนธรรมล้านนา

คุณลักษณะด้านความเป็นคนในวัฒนธรรมล้านนาของครูพรหมเสวี ที่ผู้วิจัยได้จากการเก็บข้อมูลภาคสนาม พบว่าครูพรหมเสวีมีวิถีชีวิตที่เรียบง่าย ดำเนินวิถีแบบคนพื้นเมือง และมีความผูกพันกับคนตรีที่บ้านล้านนาอย่างลึกซึ้ง ข้อมูลด้านความเป็นคนในวัฒนธรรมล้านนาของครูพรหมเสวี มีดังนี้

ครูพรหมเสวีเป็นคนเมือง (คนพื้นเมืองล้านนา) โดยกำเนิด ดำเนินชีวิตตามวิถีของคนเมือง ทั้งการใช้ภาษาถิ่นหรือ “คำเมือง” (ລຳເມືອງ) ครูพรหมเสวีสามารถฟัง พูด อ่าน และเขียน อักษรล้านนาได้ ซึ่งเป็นอักษรโบราณที่ปัจจุบันผู้คนไม่ได้ใช้ในการสื่อสารแล้ว แต่ถูกจารึกเป็นอักษรธรรมตามวัดวาอารามของชาวล้านนา ครูพรหมเสวีได้เรียนการอ่านเขียนอักษรล้านนาจากครูอินทร์หล่อผู้เป็นบิดา อีกทั้งการแต่งกายในชีวิตประจำวันนอกจากการใส่ชุดข้าราชการแล้ว ครูมักจะสวมใส่เสื้อม่อฮ่อม เตี่ยวสะตอ (กางเกงพื้นเมือง) ยามที่อยู่บ้านและยามออกไปทำธุระนอกบ้านเสมอ รวมไปถึงอาหารที่ครูมักจะได้รับประทานอาหารพื้นเมืองเป็นส่วนใหญ่ ครูพรหมเสวีได้กล่าวถึงการใช้ชีวิตแบบคนเมืองว่า

“แม้ยุคสมัยจะเปลี่ยนไป ความเจริญทางวัตถุเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ
จริงอยู่ที่คนเราต้องมีการปรับตัวให้เข้ากับยุคสมัยเพื่อความอยู่รอดใน
สังคม แต่เราต้องไม่ลืมว่ารากเหง้าของเราเป็นใคร เราควรมีความ
ภาคภูมิใจที่คนเมืองเรามีภาษา อาหาร ประเพณีวัฒนธรรม และมี
ศิลปะคนตรีเป็นของตัวเอง”

(พรหมเสวี สรรพศรี, สัมภาษณ์, 26 พฤษภาคม 2561)

ภาพที่ 46 ลายมือครูพรหมศรเขียนอักษรล้านนาว่า ดนตรีพื้นเมือง

ที่มา : เพียงแพน สรรพศรี, 2561

จากคำกล่าวของครูจะเห็นได้ว่าครูเป็นผู้ที่เข้าใจความเป็นไปของโลกว่าทุกอย่างย่อมมีการเปลี่ยนแปลง แต่กระนั้นเราต้องไม่ลืมรากเหง้าตนเองว่าตนเป็นใคร การไม่ลืมตัวตนของตนเองเป็นการให้เกียรติและคงไว้ซึ่งศักดิ์ศรีของชาวล้านนาอย่างแท้จริง การปฏิบัติตนในชีวิตของครูที่อยู่ในวิถีของชาวล้านนาจากการสัมภาษณ์ครอบครัวและลูกศิษย์ของครู มีดังนี้

“พ่อสอนศิษย์ด้วยคำเมืองเป็นปกติอยู่แล้วเพราะลูกศิษย์ก็เป็นคนเมือง แต่บางครั้งพ่อจะมีศัพท์คำเมืองสมัยโบราณหรือที่เราเรียกกันว่า “สมัยเก่า” ที่ปัจจุบันผู้คนอาจหลงลืมไปบ้างเพราะไม่ได้ใช้คำนั้นในชีวิตประจำวัน เช่น มีอยู่ครั้งหนึ่งกลุ่มลูกศิษย์ผู้หญิงนั่งไม่สุภาพและยังส่งเสียงดัง พ่อก็เตือนว่า เป็นแม่ย่าแม่ยิงจะไปเทิดไปนั่น ละนั่งดี ๆ นั่งป้อละแม้นั้นเตอะ แปลว่า เป็นผู้หญิงอย่าส่งเสียงเอะอะ และควรงั่งดี ๆ นั่งพับเพียบเถอะ อย่างนี้เป็นต้น”

(ปรเมศร สรรพศรี, สัมภาษณ์, 26 พฤษภาคม 2561)

“เมื่อถึงวันพระหรือวันเกิดของปู่ย่าที่ล่วงลับไปแล้ว พ่อจะพาครอบครัวไปวัดเพื่อ “दानขันข้าว” หาปู่กับย่า ซึ่งเป็นฮีตฮอยของเรา ที่จะแสดงความกตัญญูต่อผู้ล่วงลับไปแล้ว จะซื้อของกินที่ปู่กับย่าชอบกินไปทานโกะข้าวที่วัด ทำอย่างนี้มาประจำอย่างสม่ำเสมอตั้งแต่ปู่กับย่าเสียชีวิตไป”

(รุจิรา สรรพศรี, สัมภาษณ์, 26 พฤษภาคม 2561)

“หลังกลับจากโรงเรียนพ่อมักจะแวะซื้อข้าวเหนียวกับแกงเมืองที่ตลาดเข้าบ้าน วันว่าง ๆ ถ้าได้อยู่บ้านและไม่มีสอนดนตรีพ่อก็มักไล่เลื้อเมืองสบาย ๆ นั่งเล่นสะล้อดีดซึ่งอยู่บ้านเพื่อผ่อนคลาย เป็นการพักผ่อนทางหนึ่งที่พ่อชอบทำ ที่ประจำที่พ่อชอบนั่งเล่นดนตรีก็ที่ระเบียงบ้าน ไม่มีม้านั่งในท้องถิ่นชั้นล่างของบ้าน”

(เพียงอ อ สรรพศรี, สัมภาษณ์, 26 พฤษภาคม 2561)

ภาพที่ 47 ครูพรหมศรในชุดพื้นเมืองนั่งดีดซิงที่บ้าน

ที่มา : เพียงแพน สรรพศรี, 2561

ภาพที่ 48 ครูพรหมศรในชุดพื้นเมืองนั่งสีสะล้อที่บ้าน

ที่มา : เพียงแพน สรรพศรี, 2561

“เวลาไปเรียนดนตรีที่บ้านครู ครูมักเตรียมอาหารไว้ให้ลูกศิษย์เสมอ ส่วนใหญ่ครูจะเตรียมข้าวเหนียว กับแคบหมูหรือหมูทอด น้ำพริกสักอย่างหนึ่ง และแกงเผ็ด พอเรียนกับครูจนถึงเวลาเที่ยง ๆ หรือบางวันเป็นช่วงเย็น ครูจะชวนให้อยู่ทานข้าวด้วยเสมอ”

(ตั้งปณิธาน อารีย์, สัมภาษณ์, 10 พฤษภาคม 2561)

ภาพที่ 49 อาหารพื้นเมืองที่บ้านครูพรหมเศรษฐ์ สรรพศรี

ที่มา : ภาพถ่ายโดยผู้วิจัย เมื่อวันที่ 20 พฤษภาคม 2560

จะเห็นว่าครูมีความเป็นคนเมืองอย่างมาก ปฏิบัติตนตามฮีตฮอย (จารีต) ของคนเมือง ใช้ชีวิตเรียบง่าย บางครั้งก็ชวนบรรดาลูกศิษย์ลูกหากินหอมตอมม่วน (ร่วมรับประทานอาหาร) ชอบเล่าเจ๊ยะ (การเล่าเจ๊ยะคือการเล่าเรื่องตลกของคนเมือง) ให้คนเฒ่าคนแก่ฟัง (ศักดิ์ แท้จระกูด, สัมภาษณ์, 17 พฤษภาคม 2561; วิไล ฐะคำ, สัมภาษณ์, 17 พฤษภาคม 2561; นวลศรี สิงห์ปิ่น, สัมภาษณ์, 17 พฤษภาคม 2561) เมื่อมีงานบุญของคนเมืองครูมักไปร่วมพิธีเสมอ และชวนคนเฒ่าคนแก่ในวงไปด้วย วันปีใหม่เมือง (วันสงกรานต์) ที่ผ่านมากูก็ชวนคนในวงไปร่วมพิธีสืบชะตา (พิธีสืบชะตา) อันเป็นประเพณีของคนเมืองที่เชื่อกันว่าเป็นการต่ออายุ ชับไล่เสนียดจัญไร ในงานนั้นครูก็พาครอบครัวไปเล่นดนตรีพื้นเมืองในงานด้วย (ยุพา ชื่นธีระวงศ์, สัมภาษณ์, 17 พฤษภาคม 2561; จันทรา นันตรัตน์, สัมภาษณ์, 17 พฤษภาคม 2561; สมพงษ์ สุภายศ, สัมภาษณ์, 17 พฤษภาคม 2561; วิเชียร รัตนรุ่งศรี, สัมภาษณ์, 17 พฤษภาคม 2561)

ภาพที่ 50 ครูพรหมศวรในพิธีสืบชะตา ประเพณีของคนเมือง

ที่มา : ภาพถ่ายโดยผู้วิจัย เมื่อวันที่ 20 พฤษภาคม 2560

“อีกสิ่งสำคัญที่พ่อทำเป็นประจำในการสวดมนต์ไหว้พระ หลังจากพ่อสวดมนต์แผ่เมตตาอุทิศส่วนกุศลเสร็จแล้ว หลังจากถวายดอกไม้บูชาพระ พ่อจะนำพวงมาลัยเล็ก ๆ ไปคล้องที่รูปภาพของปู่ย่า และเจ้าดารารัศมี เป็นการแสดงความเคารพและระลึกถึงบุญคุณของปู่ย่าและเจ้านายฝ่ายเหนือโดยเฉพาะพระราชชายาที่ทรงทำนุศิลาวัฒนธรรมล้านนาให้มีความเจริญรุ่งเรือง”

(เพียงอ อ สรรพศรี, สัมภาษณ์, 26 พฤษภาคม 2561)

ภาพที่ 51 พระฉายาลักษณ์ของพระราชชายาเจ้าดารารัศมีในห้องพระที่บ้านครู

ที่มา : เพียงแพน สรรพศรี, 2561

ความเป็นคนพื้นเมืองของครูพรหมศวร ได้รับการซึมซับมาตั้งแต่ยังเป็นเด็กเล็ก อีกสิ่งที่มี
ความน่าสนใจคือครุมีความผูกพันกับเพลงพื้นบ้านตั้งแต่ยังไม่รู้ประสา ในสมัยนั้นแม่ครูพลอยสี่ผู้เป็น
มารดาจะร้องเพลงกล่อมลูกของทางล้านนาให้ครูฟังก่อนนอนทุกคืน ครูพรหมศวรเล่าว่า

“ตั้งแต่เด็กพ่อและพี่น้องต้องนอนในมุ้งเดียวกัน ย่าพลอยจะ
ซบกล่อมลำนาลิกจุงจา กล่อมให้ลูก ๆ นอนทุกคืน เทาที่จำได้เช่น
ลิกจุงจาโห่ง ลีคนป็น้อง เวลาแดดฮ้อนใจจิ้นลมเจย แม่เลี้ยงเหย ไป
แอ้วกาดไป จะล่องกาดได้ แผวกาดตู่แป หมูเป็นชายแห ชายผีนแผ่น
ผ้า หมูแม่กำ ชายเหมียงชายปู่ ไปซ้อหมู เป็นจิ้นหมูฮ้อ จาวบ้านโด้ง
ต้อ ชายปล่าสวาย ล่าจะต่าย เป็นแกงไล่ลัม ข้าวหนมข้าวต้ม แป้งร่ำ
ปังจี ข้าวควบก่อมี หนมวงหนมเส้น ปิบปิบเต้เต้เต้ ชาลากขาแข่ง....
อีเอ้ยเหย หมูมึงออกคอก ไล่มันออก ยาวคอกยาววา ตัดไม้สามปล้อง
มาหนีบนมสาว บ่าเชื้อขาว เอาต่างเมื่อบ้าน โจรหัวล้าน โจรหัวยี่ ลัก
ความกุหนร บ่าเอามาส่ง น้ำเต็มโด้ง จะตีวัวลอย จัวแมงออย กินหญ้า
หลอบแหลึบ สาวกันแต่บ แม่ฮ้างกันกึ่ง...ลิกก้องกอย มาฮ้อก้องแก้ง
แข่งเข้าจุก ปาดุกเนา หัวเข้าปุม หัวนมปั้ว ปั้นจะหลัน ตกน้ำแม่กวง
สาวฮีหลวง ตกน้ำแม่ซ่า บ้อจะดำ สะหลิดป่าตี ขะหล่มต้มต้้า (ลิกก้อง
ก้อย คือแม่จะนอนหงายยกเข้าทั้งสองขึ้นให้ลูกขึ้นนั่งบนเท้าทั้งสอง
เอามือกอดขาผู้ใหญ่ให้มัน แม่จะยกเท้าขึ้นลงขึ้นลงตามจังหวะที่ซบ
กล่อม พอถึงคำว่า “ชะหล่มต้มต้้า” ก็จะเหวี่ยงลงเบาๆบนที่นอน
แล้วก็ทำเป็นเสียดกน้ำดัง “โด้ม” บทนี้ก็เปลี่ยทั้งแม่ทั้งลูกกว่าจะ
หลับจะนอนได้ นอนหัวเราะกันทั้งคืน จำได้ว่าไม่มีทีวีดู ไม่มีไฟฟ้าใช้
ต้องใช้ตะเกียงแก๊สเปิดไว้ที่โต๊ะเครื่องแป้งในห้องนอน เพลงกล่อมเด็ก
อีกเพลงที่จำได้ขึ้นใจคือ “อ้อ จาจา นอนหลับสองตำ กั้นว่าแม่นายมา
อีหล้าก้อยตื่น หลับบจิ้น ก้อยหลับแถม กินข้าวแลงแล้วก้อยหลับ
อิมๆ ”

(พรหมศวร สรรพศรี, สัมภาษณ์, 27 พฤษภาคม 2561)

ผู้วิจัยวิเคราะห์ว่าอิทธิพลของเสียงเพลงกล่อมลูกที่มารดาของครูพรหมศวรร้องซบกล่อมครู
ทุกคืนตั้งแต่ยังแบเบาะ ทั้งบทลิกจุงจา ทั้งบทกล่อมลูก ส่งผลให้ครุมีความผูกพันกับเพลงพื้นบ้าน
ล้านนาผูกพันกับวิถีชีวิตที่เป็นพื้นบ้าน ครูกล่าวเพิ่มเติมถึงชีวิตความเป็นคนพื้นเมืองของครุว่า

“พ่อมีความผูกพันในวิถีชีวิตที่เป็นพื้นบ้าน กลิ่นดินกลิ่นโคลน กลิ่นไอของบ้านนอกที่พ่อเติบโตมาโดยมีทั้งปู่และย่าเป็นต้นแบบในการดำเนินชีวิตอย่างเรียบง่ายสมัยที่ยังห้กร้างถางพง ทำสวนชาอยู่ที่ทุ่งฟ้าฮ่าม อำเภอเชียงแสน ยังจำเสียงล้อเกวียนบนถนนดินแดง บางครั้งก็ติดหล่ม ลุยหนองลุยบึง มีลูก ๆ คือพ่อกับพี่น้องนั่งบนล้อเกวียนกับย่า ส่วนปู่ถือปืนแก๊บนำทางไปข้างหน้า มีคนขับล้อเกวียนนั่งอยู่ข้างหน้าพวกเรา ต่อมาความที่พ่อแม่มีความสามารถในการแต่งคำแต่งบทชอ ก็มักใช้ขับกล่อมลูก ๆ พ่อสามารถขับชอทำนองง่าย ๆ ได้ตั้งแต่เด็ก เช่นทำนองชอพม่า ชอฮื้อ จ้อยเจียงแสน ชอเสเลเมา ชอล่องน่าน สมัยเป็นนักเรียนชั้นประถมมีแม่เป็นครูสอนขับร้องในชั้นเรียนก็มักได้เป็นต้นเสียงนำเพื่อน ๆ ในห้องขับร้องไปด้วย พ่อโตขึ้นก็ได้ฝึกเป่าปี่จุม ฝึกสะล้อ ฝึกซิ่งทั้งที่บ้านและฝึกหัดกับครูช่างปี่ช่างชอคนอื่น ๆ ได้สังเกตฟังการเล่นซิ่ง สะล้อจากผู้เฒ่าผู้แก่แล้วนำมาฝึกให้เป็นทางเฉพาะตัว ปู่ก็คอยแนะนำ รวมทั้งการได้เล่นเป็นประจำทั้งการเล่นคนเดียวเล่นร่วมวงกับคนอื่น ได้ถ่ายทอดทักษะในฐานะที่เป็นครู ได้แสดงในฐานะศิลปิน ก็ซึมซับดนตรีพื้นบ้านล้านนาเข้าไปอยู่ในชีวิตจิตใจ ยามว่างก็นำเครื่องดนตรีออกมาเล่น แม้กระทั่งในการเลี้ยงดูลูก ๆ ก็ใช้สะล้อชอ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งในการกล่อมกลา ทำให้สมาชิกทุกคนในครอบครัวมีจิตใจอ่อนโยน มองโลกในแง่ดี กระทั่งใช้ดนตรีพื้นบ้านเป็นเครื่องมือหาเลี้ยงชีพทั้งตัวเอง สร้างครอบครัวและปลูกฝังลูกศิษย์ลูกหา มีลูกศิษย์จำนวนไม่น้อยยึดเป็นอาชีพเสริม อาชีพหลักในการประกอบสัมมาอาชีพด้วย”

(พรหมศวรรี สรรพศรี, สัมภาษณ์, 27 พฤษภาคม 2561)

เมื่อวิเคราะห์จากบทสัมภาษณ์ข้างต้นจะเห็นว่าในความผูกพันในวิถีชีวิตความเป็นคนพื้นเมืองของครูพรหมศวรรี มักมีดนตรีเป็นส่วนหนึ่งของทุกช่วงชีวิตเสมอ กล่าวได้ว่าครูเติบโตมาพร้อมกับมีดนตรีเป็นที่ยึดเหนี่ยวและคอยหล่อเลี้ยงครุมาทุกช่วงชีวิต ตั้งแต่ครูเกิดมาท่ามกลางความหล่อหลอมด้านดนตรีจวบจนกระทั่งปัจจุบันครูก็ใช้ดนตรีเป็นสิ่งหล่อหลอมปลูกฝังให้ลูกและลูกศิษย์ของครูเสมอมา

อีกสิ่งหนึ่งที่ครูดำรงตนตามฮีตฮอย (จารีต) ของชาวล้านนาทางด้านดนตรีพื้นบ้านล้านนา คือ การประกอบพิธีไหว้ครูดนตรีพื้นบ้านล้านนา ที่ครูดัดถือตามขนบธรรมเนียมที่สืบทอดจากพ่อครูอินทร์หล่อ (รัตนะ ตาแปง, **สัมภาษณ์**, 27 พฤษภาคม 2561) การประกอบพิธีไหว้ครูดนตรีพื้นเมือง (ไหว้ครูแบบล้านนา) ของครูดำเนินตามขั้นตอนดังนี้

1. จัดเตรียมขันธ์ตั้ง ครูพรหมเสวรีใช้โตกไม้สานบรรจุเครื่องบูชา เช่น หมาก พลุ ดอกไม้ รูปเทียน ผ้าขาว ผ้าแดง ข้าวเปลือก ข้าวสาร กล้วย อ้อย เป็นต้น

เครื่องประกอบขันธ์ตั้งไหว้ครูดนตรีพื้นบ้านล้านนาครู่จะจัดเตรียมมีดังนี้

1. สวยดอกไม้รูปเทียน 1
  2. สวยหมาก พลุ 1 กระทง
  3. ข้าวสาร 1 กระทง
  4. ข้าวเปลือก 1 กระทง
  5. กล้วย 1 เครือ
  6. มะพร้าว 1 ทะลาย
  7. หัวหมู 1 หัว
  8. ไก่ 1 คู่
  9. เหล้าโรง 1 ขวด
  10. น้ำมัน สัมป่อย
  11. เครื่องดนตรีประกอบเช่น สะล้อ ซอ ซึง กลองโป่งโป่ง ฉิ่ง ฉาบ ขลุ่ยหรือปี่ซอ
- ส่วนของผู้ที่เข้าร่วมพิธีหรือลูกศิษย์จัดเตรียม

1. สวยดอกไม้ ประกอบด้วย
  - 1.1 สวยทำด้วยใบตองกล้วยสดประดิษฐ์ให้สวยงาม
  - 1.2 รูป ๕ ดอก
  - 1.3 เทียนหนัก 1 บาท 1 เล่ม (ใช้เทียนขี้ผึ้งแท้ได้เป็นดี)
  - 1.4 ดอกไม้สีขาว
  - 1.5 เงินก้านลครู 6 บาท
  - 1.6 เข็มเย็บผ้า เล่มร้อยด้วยด้ายขาวมีความยาวทบศอก เคียนติดสวยดอกไม้

2. ขั้นตอนการประกอบพิธี

ปกติประกอบพิธีในวันพฤหัสบดีหากมีเหตุจำเป็นอาจใช้วันอาทิตย์ได้เป็นครั้งคราว เมื่อครุ่นต
หมายลูกศิษย์ให้จัดเตรียมสวดดอกไม้ล่องหน้าแล้วครูจะทำบุญदानขันข้าวให้ครูผู้ล่องลับก่อนทำพิธี ๑
วัน แล้วจึงดำเนินการประกอบพิธีขึ้นชั้นครูหรือไหว้ครูแบบล้านนาตามขั้นตอนดังนี้

1. จุดธูปเทียนบูชาพระรัตนตรัยและกล่าวคำบูชาพระรัตนตรัย
2. ครูยกขันตั้งชั้นยอครูคือยกขันตั้งที่จัดเตรียมไว้บูชาขึ้นจรดหน้าผากแล้วกล่าวคำบูชาเป็นการ “โยง
ขันตั้งหรือยอครู” เมื่อกล่าวคำยอครูเสร็จแล้วจึงปลดขันตั้ง คือยกชั้นขึ้นจรดหน้าผากอีกครั้งแล้วกล่าว
คำปลดขันตั้ง วางไว้ที่เดิมเป็นเสร็จพิธี ในระหว่างครูยกขันตั้ง ผู้ร่วมพิธีหรือลูกศิษย์ถือสวดดอกไม้
พนมมือไว้หว่างอกจนเสร็จพิธี เมื่อครูปลดขันตั้งจึงลงมือลงและนำสวดดอกไม้มามอบให้ครู ครูผูก
ข้อมือด้วยด้ายสายสิญจน์ให้พรเป็นเสร็จพิธี

คำยอครูหรือโยงขันตามแบบที่ได้รับสืบทอดมา

- โอมสิทธิการ ครูบาอาจารย์เจ้าภูมิทั้งครูเทพเมืองลาว ครูผ้าขาวเมืองใต้ ครูเทพพะไท
ไตรปิฎกกะลังกำ ตักกะศิลา ครูพระกุม ครูพะกัณ ครูพระกุมภภัณฑ์ คันธัพพะยักษ์ ครูแก้วครูป้าย
ครูต่ายครูย้ง ตนเป็นพญาทั้ง พญาบัง จุ่งมาระวังฮักษา ตรินิลิงเห สัตตนาเค ปัญจะพิชญ นเมวัจจะ
เอตะยักษา นวเทวา ปัญจพรัหมา นนามิทั้งขัตติ เทเวราชา อัญฐะอรหันตาปัญจะ พุทธา นนามิทั้ง พุทธ
ระวัง ธรรมะระวัง สังฆระวังวิตตวัง บังสวาหับ สิทธิกิจจั้ง สิทธิกัมมัง สิทธิลาภัง สิทธิเตชะเขยยัง
สิทธิธภาคโต สิทธิอติปิโสภควา นโมพุทธายะ มะอะอุ ลีวัง สิทธิคุณโณ ภวันตุเม โอมเหเต เยวะสัพพะ
สิทธิ สวาหะ พุทธคุณนัง อารธนานัง อัมมคุณนัง อารธนานัง สังฆคุณนังอารธนานัง อาจารย์คุณนัง
อารธนานัง มาตาปิตาคุณนัง อารธนานัง สัพพะคุณานิ จะ อารธนานัง พุทธัง ประสิทธิเม อัมมัง ประ
สิทธิเม สังฆัง ประสิทธิเม อาจารย์ยัง ประสิทธิเม มาตาปิตะโร ประสิทธิเม สัพพะคุณนัง ประสิทธิเม
สิระลัง เมตติภูชะตุ ตัวผู้เข้าขออารธนาคุณพระพุท พระธรรม พระสงฆ์ คุณครูบาอาจารย์ คุณป้อ
คุณแม่ แลคุณตั้งหลายตั้งมวล จุ่งมาตั้งอยู่กลางกระหม่อมจอมหัวแห่งตัวข้า ประสิทธิ จุ่งหื้อสำเร็จ
สัพพะกิจตั้งมวลแก่หมู่ข้าตั้งหลายเตี้ยงแต่ดีหลี จิมเตอ-

เมื่อกล่าวคำบูชาครูหรือขึ้นขันตั้งหรือ”ยอขัน”เสร็จครูจุดธูป ๑๖ ดอก ยอขันไหว้แล้วปักตาม
ขันตั้ง อาหารที่จัดเตรียมไว้บูชาครูเช่นหัวหมู ไก่ ฯลฯ เทเหล้าใส่จอกที่เตรียมไว้ ระหว่างนี้ให้ลูกศิษย์

บรรเลงระนาดซอซึ่งประกอบพอเป็นพิธีสักเพลงเช่นชะหมุกันน้ำมะพร้าว ปราสาทไหว เป็นต้น ทั้งชั้นตั้งไว้พอประมาณแล้วจึงปลดชั้นตั้ง

คำปลดชั้นตั้ง

ครูยอชั้นตั้งขึ้นจรดหน้าผากแล้วกล่าวคำปลดชั้นตั้ง ดังนี้

- พุทธิ้งปัจจักขามิ ธัมมังปัจจักขามิ สังฆังปัจจักขามิ อจจาริยคุณนังปัจจักขามิ สัพพคุณานังปัจจักขามิ อะหังวันทามิ สิระสา

บัดนี้ตัวข้าก็ได้กระทำพิธีสำเร็จเสร็จบวระมวลดีแล้ว จึงจักขอปลดปลงยังครูบาอาจารย์ไว้ว่า งบประมาณจ่อมขวัญแห่งตัวข้าก่อนแล - (เสร็จพิธี)

*หมายเหตุกรณีที่ใช้เฉพาะชั้นตั้งในการประกอบพิธีก็ไม่ต้องจตุรูป แต่หากมีการถวายโภชนาอาหารต้องทำช่วงเช้าหรือให้เสร็จสิ้นพิธีก่อนเที่ยง ขึ้นชั้นตั้งแล้วจึงปักธูป หลังปลดชั้นตั้งแล้ว จึงนำโภชนาอาหารมาเลี้ยงดูบูชาสืบเนื่องตามสมควร

ภาพที่ 52 ครูประกอบพิธีไหว้ครูดนตรีพื้นเมืองที่โรงเรียนเทศบาลนครเชียงราย

ที่มา : เพียงแพน สรรพศรี, 2561

ผู้วิจัยได้มีโอกาสติดตามครูพรหมเมศวร์ไปทำพิธีไหว้ครูดนตรีพื้นบ้านล้านนาที่มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง ซึ่งเป็นพิธีไหว้ครูภูมิปัญญา ที่เป็นการรวมตัวของพ่อครูแม่ครูด้านศิลปพื้นบ้านล้านนา ครูพรหมเมศวร์เป็นพ่อครูฝ่ายดนตรีนำกล่าวคำบูชา (บูชา) ในพิธีนี้ผู้วิจัยมีโอกาสได้พบกับแม่ครูบัวเรียว รัตนมณีภรณ์ แม่ครูด้านการฟ้อน ศิลปินแห่งชาติสาขาศิลปะการแสดง (นาฏศิลป์พื้นบ้าน) ซึ่งเป็นลูกศิษย์ของแม่ครูพลอยสี สรรพศรี มารดาของครูพรหมเมศวร์ จากการพูดคุยถึงการทำให้พิธีตามขนบพื้นเมืองของครูพรหมเมศวร์ แม่ครูกล่าวว่า

“แผนได้รับการสืบทอดให้ทำพิธีไหว้ครูดนตรีพื้นเมืองมาจาก พ่อครูอินทร์หล่อ ทุกครั้งเมื่อทำพิธีจะจัดเตรียมเครื่องเช่น ของ ไหว้ด้วยตัวเอง พ่อครูอินทร์หล่อทำอะไร แผนก็ตามอย่างนั้น ยังคง รักษาฮีตฮอยของการไหว้ครูดนตรีพื้นบ้านล้านนาไว้ ที่เชียงรายหากมีการประกอบพิธีไม่ว่าจะที่ไหนก็มักจะเชิญแผนไปเป็นพ่อครูแก้วที่ทำ พิธีเสมอ”

(บัวเรียว รัตนมณีภรณ์, สัมภาษณ์, 22 เมษายน 2561)

ภาพที่ 53 ครูพรหมเมศร์กับแม่ครูบัวเรียว ศิลปินแห่งชาติด้านนาฏศิลป์พื้นบ้าน
ที่มา : เพียงแพน สรรพศรี, 2561

“ครูแผนประกอบพิธีไหว้ครูล้านนาที่มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง เป็นประจำทุกปี ตั้งแต่สมัยพี่ยังเรียนจนตอนนี้เป็นอาจารย์ น่าจะ หลายสิบปีมาแล้ว ครูเคร่งครัดในด้านการรักษาฮีตฮอย ขนบธรรมเนียมของคนเมือง จะดูแลเรื่องของไหว้ด้วยตนเองทุกครั้ง”

(รัตนะ ตาแปง, สัมภาษณ์, 22 เมษายน 2561)

ภาพที่ 54 ครูประกอบพิธีไหว้ครูภูมิปัญญาที่มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง
ที่มา : เพ็ญแพน สรรพศรี, 2561

ภาพที่ 55 ครูประกอบพิธีไหว้ครูภูมิปัญญาที่มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง
ที่มา : เพ็ญแพน สรรพศรี, 2561

จากการวิเคราะห์ต้นแบบความเป็นครูดนตรีพื้นบ้านล้านนา ด้านความเป็นคนในวัฒนธรรม ล้านนาของครูพรหมเสวี สรรพศรี ผู้วิจัยพบว่า ครูเป็นผู้ดำเนินวิถีชีวิตตามแบบของพื้นเมือง ทั้งด้าน การใช้ภาษาท้องถิ่นได้อย่างแตกฉาน สามารถฟังพูดอ่านเขียนได้ซึ่งเป็นคุณลักษณะเด่นที่คนพื้นเมือง ปัจจุบันน้อยคนนักที่จะสามารถอ่านและเขียนอักษรล้านนาได้ เนื่องจากเป็นอักษรที่ไม่ได้มีการ ถ่ายทอดอย่างจริงจังในระบบการศึกษาของชาวพื้นเมือง อีกทั้งไม่ได้ใช้อักษรล้านนาในชีวิตประจำวัน ดังนั้นผู้ที่สามารถฟัง พูด อ่าน เขียน ภาษาล้านนาได้ครบกระบวนการจึงถือว่าเป็นผู้ที่มีความแตกฉานใน ด้านภาษาพื้นเมืองท้องถิ่น อีกทั้งการแต่งกายแบบพื้นเมืองและการกินอยู่แบบคนพื้นเมือง สามารถ วิเคราะห์และสรุปได้ว่าครูเป็นผู้ที่มีความเคารพในภูมิปัญญาท้องถิ่น รู้ตัวตนของความเป็นคนพื้นเมือง และดำเนินตามจารีตประเพณีไม่หลงไปกับความเจริญของวัตถุในยุคปัจจุบัน

ทั้งนี้ผู้วิจัยพบว่า ในการหล่อหลอมความเป็นคนพื้นเมืองของครูในทุกช่วงของชีวิตตั้งแต่เกิด จนถึงปัจจุบัน ครูจะดำเนินวิถีชีวิตมาพร้อมกับดนตรีพื้นบ้านล้านนาเสมอ กล่าวได้ว่าครูมีความผูกพันกับดนตรีพื้นบ้านล้านนา ความเป็นคนในวัฒนธรรมของครูมีความสมบูรณ์แบบได้เพราะมีดนตรีเป็นส่วนหนึ่งในชีวิตของครู ความผูกพันอย่างลึกซึ้งนี้ทำให้ครูรู้คุณค่าของดนตรีพื้นบ้านล้านนา มีความ ห่วงแหนและอนุรักษ์ส่งต่อให้คนรุ่นหลังได้ช่วยกันดูแลสืบไป เห็นได้จากการดำเนินชีวิตทั้งชีวิตของครู ที่เป็นผู้อุทิศตนเพื่อดนตรีพื้นบ้านล้านนามาโดยตลอด ผลักดันให้มีการเรียนการสอนดนตรีพื้นบ้าน ล้านนาในระบบการศึกษาอย่างเป็นรูปธรรม ส่งเสริมให้มีการสนับสนุนและขยายองค์ความรู้ด้านดนตรี พื้นบ้านล้านนาอย่างแพร่หลาย ความทุ่มเทของครูที่มีต่อดนตรีพื้นบ้านล้านนาทำให้ครูเป็นที่เคารพรัก ของบรรดาคนในวงการดนตรีพื้นบ้านล้านนา ในประเด็นด้านความเป็นคนในวัฒนธรรมของครูพรหมเสวี ผู้วิจัยสรุปข้อมูลเป็นแผนภาพได้ดังนี้

ภาพที่ 56 แผนภาพสรุปต้นแบบความเป็นครูดนตรีพื้นบ้านล้านนาด้านความเป็นคนในวัฒนธรรม
ของครูพรเมศวร์ สรรพศรี

จากแผนภาพจะเห็นว่าครูพรหมเมศวร์ สรรพศรี มีความเป็นคนในวัฒนธรรมล้านนาอย่างแท้จริง ดำเนินชีวิตตามวิถีของคนพื้นเมืองทั้งการกินอยู่ การแต่งกาย การใช้ภาษาพื้นเมือง มีความเชื่อแบบชาวล้านนาอันซึ่งเชื่อมโยงไปถึงการปฏิบัติตนตามจารีตของคนเมือง เป็นผู้ที่มีความเลื่อมใสในพุทธธรรมล้านนา และมีความผูกพันกับชนบวัฒนธรรมล้านนา

จากข้อมูลทั้งหมดที่ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาต้นแบบความเป็นครูดนตรีพื้นบ้านล้านนา ของครูพรหมเมศวร์ สรรพศรี พบว่าครูพรหมเมศวร์มีคุณลักษณะความเป็นครูดนตรีพื้นบ้านล้านนาทั้งหมด 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านบุคลิกภาพ 2) ด้านคุณธรรม 3) ด้านความรู้ 4) ด้านการสอน และ 5) ด้านความเป็นคนในวัฒนธรรมล้านนา ผู้วิจัยสรุปเป็นแผนภูมิภาพดังนี้

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การศึกษาต้นแบบความเป็นครูดนตรีพื้นบ้านล้านนา: กรณีศึกษาครูพรหมเมศวร์ สรรพศรี ผู้วิจัยได้สรุปสาระสำคัญของการวิจัยและนำเสนอตามลำดับดังนี้ คือ วัตถุประสงค์การวิจัย วิธีดำเนินการวิจัยสรุปผลการวิจัย อภิปรายผลการวิจัย และข้อเสนอแนะในการวิจัย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาต้นแบบความเป็นครูดนตรีพื้นบ้านล้านนาของครูพรหมเมศวร์ สรรพศรี

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูล โดยสร้างเครื่องมือจากการวิเคราะห์แนวคิด ทฤษฎีต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย จากนั้นจึงนำเครื่องมือที่สร้างขึ้นไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญ ด้านด้านดนตรีพื้นบ้านล้านนา ดนตรีศึกษา และวัฒนธรรม เป็นผู้ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ เมื่อปรับแก้เครื่องมือแล้วผู้วิจัยจึงนำเครื่องมือไปเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลทั้ง 3 กลุ่ม ได้แก่ ผู้ให้ข้อมูลหลัก คือครูพรหมเมศวร์ สรรพศรี กลุ่มเครือข่ายและครอบครัว และกลุ่มลูกศิษย์ ที่ได้รับการถ่ายทอดโดยตรง โดยเก็บข้อมูลในประเด็นความเป็นครูดนตรีพื้นบ้านล้านนาของครูพรหมเมศวร์ สรรพศรี

เมื่อผู้วิจัยเก็บข้อมูลภาคสนามแล้ว จึงนำข้อมูลมาทำการตรวจสอบแบบสามเส้า (Triangulation)

โดยผู้วิจัยใช้การตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้าด้านข้อมูล (Data triangulation) (สุภาพค์ จันทวานิช, 2561) เพื่อเป็นการพิสูจน์ความถูกต้องของข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการศึกษาภาคสนาม โดยตรวจสอบจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ 1) ผู้ให้ข้อมูลหลัก 2) กลุ่มครอบครัวและเครือข่าย และ 3) กลุ่มลูกศิษย์ของครูพรหมเมศวร์ที่ได้รับการถ่ายทอดโดยตรง จากนั้นทำการสรุปผลและอภิปรายผล

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า ต้นแบบความเป็นครูคนตรีพื้นบ้านล้านนาของครูพรหมเมศวร์ สรรพศรี ประกอบไปด้วยคุณลักษณะ 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านบุคลิกภาพ 2) ด้านคุณธรรม 3) ด้านความรู้ 4) ด้านการสอน และ 5) ด้านความเป็นคนในวัฒนธรรม ซึ่งมีรายละเอียดประเด็นย่อยในแต่ละด้าน ดังนี้

1. ด้านบุคลิกภาพ

จากการศึกษาพบว่า ต้นแบบความเป็นครูคนตรีพื้นบ้านล้านนาของครูพรหมเมศวร์ สรรพศรี ด้านบุคลิกภาพ ประกอบไปด้วย 4 คุณลักษณะสำคัญ ได้แก่ 1.1) ครูมีทักษะในการเข้าสังคม 1.2) ครูมีความรับผิดชอบต่อนักเรียน 1.3) ครูมีความเป็นมิตร และ 1.4) ครูมีความใฝ่รู้

1.1 ทักษะการเข้าสังคม

ทักษะการเข้าสังคมของครูมีคุณลักษณะสำคัญดังนี้

1) ครูเป็นผู้มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี ครูมีอัธยาศัยที่ดี ร่าเริงยิ้มแย้มแจ่มใส สามารถเข้าได้กับทุกคน 2) ครูให้เกียรติผู้อื่นเสมอ ครูรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ปฏิบัติตนกับผู้อื่นอย่างเท่าเทียมแม้เป็นผู้น้อยกว่าครู มองคนในแง่ดี 3) ครูมีอารมณ์ขัน มักมีเรื่องขบขันเล่าให้ผู้อื่นฟังเสมอ ไม่ทำให้บรรยากาศการทำงานตึงเครียดและเป็นที่รักของบรรดาลูกศิษย์ 4) ครูมีความจริงจังในการทำงาน ครูทำหน้าที่อย่างเต็มที่ ใช้สติปัญญาในการแก้ไขปัญหา ทำงานออกมาสำเร็จลุล่วงด้วยดีทุกครั้ง 5) ครูใส่ใจคนรอบข้าง ใส่ใจผู้คนรอบข้างเสมอ เป็นห่วงความรู้สึกของทุกคน ไม่เอาใจตัวเองเปรียบผู้อื่น 6) ครูมีความอ่อนน้อมถ่อมตน ไม่ถือตนว่าเป็นครูผู้อาวุโส ไม่พูดจาโอ้อวดตนยกตนข่มผู้อื่น มีความอ่อนน้อมต่อผู้เรียนที่เป็นผู้สูงอายุ ให้ความเคารพกับผู้สูงอายุทุกคนในวง ทั้งด้านวาจาและการปฏิบัติตน 7) ครูวางตัวเหมาะสม ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ศิษย์ ไม่นินทาว่าร้ายผู้อื่น เป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี 8) ครูมีน้ำใจช่วยเหลือผู้อื่น เมื่อผู้อื่นมีปัญหาครูจะคอยรับฟังและให้ความช่วยเหลือ มีความโอบอ้อมอารีกับบุคคลทั่วไป

1.2 ความรับผิดชอบต่อนักเรียน

ความรับผิดชอบต่อนักเรียนของครูมีคุณลักษณะสำคัญดังนี้

1) รับผิดชอบต่อนักเรียน เมื่อทำหน้าที่ในบทบาทใดก็ตามทั้งงานสอน งานแสดง และจิตอาสา จะทำอย่างเต็มที่ 2) มีระเบียบวินัย ครูให้ความสำคัญกับการตรงต่อเวลาอย่างมาก จัดสรรเวลาสำหรับการไปสอนที่ต่าง ๆ ได้ดี 3) เป็นผู้มีความน่าเชื่อถือ เชื่อตรงในการทำงาน ไม่

ผิดคำพูด ทำให้ได้รับความไว้วางใจจากคนรอบข้าง 4) ให้ความสำคัญกับงานส่วนรวม คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมเป็นหลัก ไม่หวังผลตอบแทน 5) ช่วยเหลือผู้อื่นด้วยความเต็มใจ เมื่อมีผู้อื่นขอความช่วยเหลือ ครูมักจะทำให้ความช่วยเหลืออย่างเต็มที่ 6) ทุ่มเทในการสอนดนตรี ทุ่มเทให้กับการสอนดนตรี ทั้งในโรงเรียน สถาบันต่าง ๆ และงานจิตอาสา

1.3 ความเป็นกัลยาณมิตร

ความเป็นกัลยาณมิตร ของครูมีคุณลักษณะสำคัญดังนี้

1) มีความเมตตา ครูเป็นผู้ให้อย่างแท้จริง ทั้งให้ความรู้และให้ความช่วยเหลือเมื่อศิษย์มีเรื่องทุกข์ร้อน ให้อภัยเมื่อศิษย์ทำผิดพลาดและคอยให้กำลังใจศิษย์อยู่เสมอ อบรมสั่งสอนศิษย์ด้วยความเมตตาอยากให้ศิษย์เป็นผู้มีความรู้ความสามารถอย่างแท้จริง รักลูกศิษย์ทุกคนอย่างเท่าเทียมไม่ลำเอียง และในการสอนดนตรีให้กับผู้สูงอายุครูมีความเข้าใจในข้อจำกัดทางการเรียนรู้ของผู้สูงอายุ มีเมตตาต่อผู้เรียนเสมอ 2) มีน้ำใจ ครูมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ให้กับลูกศิษย์ มีความเป็นจิตอาสา มักไปช่วยงานทั้งงานสอนและงานแสดงโดยไม่หวังผลตอบแทนใด ๆ คอยเยี่ยมเยียนผู้เรียนที่เป็นผู้สูงอายุเมื่อมีการเจ็บไข้ได้ป่วยครูจะนำผลไม้ไปเยี่ยมให้กำลังใจเสมอ

1.4 ความเป็นผู้ใฝ่รู้

การเป็นผู้มีความรู้ความสามารถนอกเหนือจากศาสตร์เฉพาะของตนแสดงให้เห็นถึงความเป็นผู้ใฝ่รู้ใฝ่เรียน กระตือรือร้นที่จะพัฒนาตนเองอยู่เสมอ ทักษะความสามารถด้านต่าง ๆ เพิ่มเติมจากดนตรีพื้นบ้านล้านนาของครูมีคุณลักษณะสำคัญดังนี้

- 1) ด้านดนตรีไทย ครูสามารถบรรเลงเครื่องดนตรีไทยได้ดีโดยเฉพาะในกลุ่มเครื่องสาย
- 2) ขับร้องไทย ครูสามารถขับร้องไทยได้อย่างไพเราะ 3) ขับจ้อยซอ ครูสามารถขับจ้อยซอพื้นบ้านล้านนาได้อย่างไพเราะ 4) ดนตรีสากล ครูสามารถอ่านโน้ต บันทึกโน้ตสากล และบรรเลงไวโอลินทรัมเป็ตได้
- 5) ภาษาไทย ครูเรียนต่อและจบการศึกษาทางด้านภาษาไทย มีความเชี่ยวชาญด้านการใช้ภาษาซึ่งสามารถนำมาปรับใช้ในการประพันธ์บทขับซอ 6) พระพุทธศาสนา ครูเป็นผู้ศรัทธาในพระพุทธศาสนา ปฏิบัติตนเป็นพุทธศาสนิกชนที่ดี

2. ด้านคุณธรรม

จากการศึกษาพบว่า ต้นแบบความเป็นครูดนตรีพื้นบ้านล้านนาของครูพรหมเศรษฐ์ สรรพศรี ด้านคุณธรรม ประกอบไปด้วย 4 คุณลักษณะสำคัญ ได้แก่ 2.1) ความซื่อสัตย์ 2.2) ประพฤติตนอยู่ในความดี 2.3) มีความอดทน และ 2.4) สละความสุขส่วนตนเพื่อส่วนรวม

2.1 ความซื่อสัตย์

คุณลักษณะของครูในด้านการรักษาความสัตย์ ปรากฏคุณลักษณะ 3 ประการ ได้แก่ 1) ครูมีความซื่อสัตย์ทางด้านวาจา เป็นผู้รักษาคำพูด ให้ความสำคัญกับการรักษาคำพูดอย่างมาก เมื่อรับปากกับผู้อื่นแล้วยอมปฏิบัติตามที่พูดเสมอ และพูดกับผู้อื่นด้วยความจริงใจ ครูยึดถือว่าการเป็นผู้รักษาคำพูดคือการให้เกียรติผู้อื่นและรักษาเกียรติตนเอง 2) ครูปฏิบัติตนอย่างซื่อตรง เมื่อครูสอนดนตรีจะสอนอย่างเต็มที่ไม่ว่าวิชา ให้ความรู้กับศิษย์ทุกคนอย่างเท่าเทียมไม่ลำเอียง ไม่เคยละทิ้งการปฏิบัติหน้าที่ และเมื่อทำงานจิตอาสาแม้ครูจะได้รับค่าตอบแทนแต่ครูจะไม่รับเพราะความตั้งใจของครูคือมาช่วยงานอย่างจริงจัง และ 3) ครูไม่เอาเปรียบผู้อื่น ไม่คดโกงเอาไรด์เอาเปรียบเพื่อนร่วมงานและลูกศิษย์ ไม่ละทิ้งงานของตนให้ผู้อื่นรับผิดชอบแทน เมื่อได้รับค่าตอบแทนจากการทำงานส่วนรวมครูจะจัดสรรค่าตอบแทนให้ทุกคนเท่า ๆ กันเสมอ

2.2 ประพฤติตนอยู่ในความดี

คุณลักษณะของครูในด้านการประพฤติตนให้อยู่ในความดี ปรากฏคุณลักษณะ 3 ประการ ได้แก่ 1) ครูประพฤติตนอยู่ในศีลธรรม ครูดำเนินทางสายกลาง ใช้ชีวิตอยู่ในความพอดี ไม่ข้องเกี่ยวกับอบายมุข 2) ครูมีสติในการดำเนินชีวิต ครูดำรงตนอยู่ในความไม่ประมาท รู้จักการยับยั้งชั่งใจไม่หลงทะนงตนไปกับคำสรรเสริญเยินยอ มีสติแยกผิดชอบชั่วดี จัดลำดับความสำคัญในชีวิต ครูเป็นผู้ที่รักครอบครัวมีครอบครัวเป็นแรงบันดาลใจในการทำ ความดี 3) ครูเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับลูกศิษย์ ครูเป็นผู้ประพฤติปฏิบัติตนดีเพื่อเป็นแบบอย่างให้ลูกและลูกศิษย์ เมื่อครูอยู่ในบทบาทใดก็ตาม จะทำบทบาทนั้นอย่างเต็มที่ เป็นหัวหน้าครอบครัวที่ดี และครูที่ดี

2.3 มีความอดทน

คุณลักษณะของครูในด้านความอดทน อดกลั้น ปรากฏคุณลักษณะ 3 ประการ ได้แก่ 1) ครูมีความมุ่งมั่น เด็ดเดี่ยว เมื่อเผชิญต่ออุปสรรค ครูไม่ย่อท้อต่อความยากลำบาก ไม่หนีปัญหา พร้อมทั้งจะเรียนรู้จากความผิดพลาดเสมอ 2) ครูไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค ครูไม่ได้ใช้ชีวิตวัยอย่างสุขสบายในวัยเด็ก ต้องเรียนและช่วยที่บ้านสอนดนตรีอีกทั้งติดตามไปสอนและแสดงตามที่ต่าง

ๆ แม้จะพบเจอกับความยากลำบากเพียงใดครูก็จะอดทนและเรียนรู้ที่จะก้าวผ่านอุปสรรคเหล่านั้นไปได้ ทั้งชีวิตของครูคือการเรียนรู้ และ 3) ครูใช้สติในการแก้ไขปัญหา ไม่ใช่อารมณ์เป็นที่ตั้ง สุขุมใจเย็น ใช้สติปัญญาในการแก้ไขปัญหา ทำความเข้าใจต่อสิ่งต่าง ๆ รับรู้ถึงสิ่งที่เกิดขึ้นและใช้สติในการคิดหาทางแก้ไข

2.4 สละความสุขส่วนตัวเพื่อส่วนรวม

คุณลักษณะของครูในด้านการสละความสุขส่วนตัวเพื่อส่วนรวม ปรากฏคุณลักษณะ 3 ประการ ได้แก่ 1) ครูเป็นผู้ให้ ครูมีความสุขกับการเป็นผู้ให้ ครูมักจะสละเวลาส่วนตัวให้ผู้อื่นเสมอ ให้ความรู้แก่ผู้อื่นด้วยความเต็มใจ การให้ของครูคือการให้ความรู้แก่ศิษย์ เมื่อศิษย์มีปัญหาครูก็จะให้ความช่วยเหลือ ครูมักแบ่งปันขนม อาหาร ให้กับลูกศิษย์อยู่เสมอ 2) ครูมีความเป็นจิตอาสา ครูมักสอนดนตรีให้กับกลุ่มคน สถาบันต่าง ๆ โดยไม่คิดค่าตอบแทน เมื่อตั้งใจไปทำหน้าที่จิตอาสาแล้ว แม้จะได้รับค่าตอบแทนครูมักจะปฏิเสธอยู่เสมอ เสียสละความสุขสบายส่วนตัว เพื่อให้ความรู้แก่ลูกศิษย์ ทุกกลุ่มผู้เรียน และ 3) ครูนึกถึงผู้อื่นก่อนตนเอง ครูมักจะนึกถึงผู้อื่นอยู่เสมอ ให้ความสำคัญกับลูกศิษย์ใส่ใจและทุ่มเทในการสอน ถึงแม้ครูจะมีปัญหาทางด้านสุขภาพแต่ครูจะไม่ให้เป็นอุปสรรคต่อการเรียนการสอนดนตรี

3. ด้านความรู้

จากการศึกษาพบว่า ต้นแบบความเป็นครูดนตรีพื้นบ้านล้านนาของครูพรหมเศรษฐ์ สรรพศรี ด้านความรู้ มี 6 ชั้นตามทฤษฎีทางปัญญาของบลูม (Bloom) ดังนี้

1) ครูเป็นผู้มีความสามารถในการจดจำเพลงต่าง ๆ ได้อย่างแม่นยำและครบถ้วน รวมถึงวิธี เทคนิคการบรรเลงของแต่ละประเภทเครื่องดนตรี 2) ครูเข้าใจถึงโครงสร้างของแต่ละเพลง สามารถแปรทางของทุกเครื่องดนตรีได้อย่างถูกต้องและไพเราะ 3) ครูนำความรู้ความสามารถมาใช้ในการเรียนการสอนดนตรีพื้นบ้านล้านนาได้อย่างถูกต้อง ทั้งการบรรเลงเดี่ยวและการบรรเลงรวมวง 4) ครูวิเคราะห์ดนตรีพื้นบ้านล้านนาในมิติต่าง ๆ ทั้งด้านบทบาท รูปแบบ และการคงอยู่ของดนตรีพื้นบ้านล้านนาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ได้อย่างมีหลักการและเหตุผล 5) ครูสร้างสรรค์ผลงานเพลงพื้นบ้านล้านนาและบทขับขอ รวมถึงนำหลักการบรรเลงดนตรีไทยมาประยุกต์ใช้ในการเล่นดนตรีพื้นบ้านล้านนาโดยไม่เสียระบบเสียงล้านนา และ 6) ครูสามารถตัดสิน ประเมินผลทางทักษะของผู้เล่นดนตรีพื้นเมืองได้อย่างมีระบบกฎเกณฑ์ เป็นที่ยอมรับของคนในวงการดนตรีพื้นบ้านล้านนา

4. ด้านการสอน

จากการศึกษาพบว่า ต้นแบบความเป็นครูดนตรีพื้นบ้านล้านนาของครูพรหมเศรษฐ์ สรรพศรี ด้านการสอน ประกอบไปด้วย 6 คุณลักษณะสำคัญ ได้แก่

1) สอนให้ผู้เรียนสามารถบรรเลงดนตรีพื้นบ้านล้านนาได้อย่างถูกต้องและไพเราะ ครูจะปูพื้นฐานทักษะเบื้องต้นในการบรรเลง การนั่ง การจับเครื่องดนตรี ฝึกหัดบรรเลงเพลงพื้นบ้าน ให้มีความสำคัญกับพื้นฐานที่ดีเพื่อสามารถพัฒนาต่อยอดได้อย่างรวดเร็ว และในการต่อเพลง ครูจะเอื้อนทำนองเสียงนอยตามโน้ตไปพร้อม ๆ กับการปฏิบัติของผู้เรียนเสมอ เพื่อให้ผู้เรียนคุ้นชินเสียง ทำนองมากกว่าการจดจำตัวโน้ต

2) ปลุกฝังให้ผู้เรียนมีความเป็นดนตรีการ ให้ผู้เรียนใช้เวลาอยู่กับดนตรีทำความเข้าใจ โครงสร้าง-สำเนียงของแต่ละเพลง ให้ผู้เรียนเล่นดนตรีด้วยความเข้าใจ เรียนรู้ทั้งทฤษฎีและการปฏิบัติควบคู่กันไป

3) ฝึกซ้อมดนตรีพื้นบ้านล้านนาให้กับผู้เรียน ครูจะพาลูกศิษย์ไปแสดงตามงานต่าง ๆ เมื่อมีโอกาสที่เหมาะสมไม่ว่าจะเป็นผู้เรียนในวัยใดก็ตาม เพราะการแสดงจริงนั้นนอกจากจะได้ฝึกฝนประสบการณ์แล้ว ผู้เรียนยังมีความรู้สึกภาคภูมิใจที่เป็นส่วนหนึ่งของวงดนตรี ทำให้อยากที่จะเรียนรู้พัฒนาตนเองอยู่เสมอ

4) ฝึกประสบการณ์การแสดงดนตรีพื้นบ้านล้านนาให้กับผู้เรียน ครูให้โอกาสผู้เรียนได้แสดงความสามารถตามโอกาสต่าง ๆ เมื่อมีงานประเพณีท้องถิ่นครูมักนำวงดนตรี พาลูกศิษย์ไปออกงานเป็น

5) เปิดโอกาสให้ผู้เรียนประเมินความสามารถตนเอง เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ประเมินทักษะตนเองในโอกาสต่าง ๆ ทั้งในระหว่างเรียนและตอนที่ออกแสดงงาน ในบรรยากาศการเรียนครูมักให้ผู้เรียนนั่งเล่นเป็นวงและฟังกันเองว่ามีความกลมกลืนกันหรือไม่ ทักษะการบรรเลงของตนเองเป็นอย่างไรควรปรับปรุงแก้ไขในด้านใดบ้าง และในการแสดง เมื่อจบการแสดงทุกครั้งครูมักจะเรียกรวมวงเพื่อพูดคุยกันว่างานในวันนี้บรรเลงเป็นอย่างไร ฟังพอใจกับผลงานตนเองหรือไม่ หากจุดเด่นและข้อบกพร่องเพื่อแก้ไขและพัฒนาต่อไป และครูมักจะร่วมประเมินด้วยพร้อมให้คำแนะนำผู้เรียนเสมอ

6) แก้ไขปรับปรุงและพัฒนาทักษะด้านดนตรีพื้นบ้านล้านนาของผู้เรียน ครูสังเกตผู้เรียนเป็นรายบุคคลว่าใครมีข้อบกพร่องต้องปรับปรุงแก้ไข แต่ละคนจะใช้วิธีที่แตกต่างกันตามสภาพของผู้เรียน บางคนครูเห็นว่าสามารถไปต่อได้ในเครื่องมือนี้ก็จะเชี่ยวชาญ ใช้เวลาให้ผู้เรียนได้ทำความเข้าใจและ

สามารถบรรเลงได้ แต่หากครูพิจารณาว่าลักษณะจุดเด่นของผู้เรียนควรเล่นเครื่องดนตรีใดครูก็จะให้
ผู้เรียนลองเล่นและเปลี่ยนเครื่องมือเอกตามความเหมาะสม

5. ด้านความเป็นคนในวัฒนธรรม

จากการศึกษาพบว่า ต้นแบบความเป็นครูดนตรีพื้นบ้านล้านนาของครูพรหมเสวร์
สรรพศรี ด้านความเป็นคนในวัฒนธรรม ประกอบไปด้วย 2 คุณลักษณะสำคัญ ได้แก่ 1) การดำเนิน
ชีวิตตามวิถีชาวล้านนา 2) มีความผูกพันกับดนตรีพื้นบ้านล้านนา

1) การดำเนินชีวิตตามวิถีชาวล้านนา ครูเป็นผู้มีความศรัทธาในพุทธธรรมล้านนา ครู
ใช้ภาษาพื้นเมืองในชีวิตประจำวัน สามารถอ่านและเขียนตัวอักษรล้านนาได้ ครูมักแต่งกายด้วยชุด
พื้นเมืองและรับประทานอาหารพื้นเมืองเป็นประจำ มีความเคารพในภูมิปัญญาท้องถิ่น มีความเชื่อ
และปฏิบัติตนตามจารีตแบบคนพื้นเมือง รวมถึงการไหว้ครูดนตรีพื้นบ้านล้านนาครูยึดตาม
ขนบธรรมเนียมแบบแผนที่ครูได้รับการถ่ายทอดมา

2) มีความผูกพันกับดนตรีพื้นบ้านล้านนา ตั้งแต่วัยเด็กมารดาของครูร้องเพลง
พื้นบ้านขับกล่อมครูเสมอทำให้ครูได้รับการซึมซับเพลงพื้นบ้านตั้งแต่ยังเด็ก ต่อมาจึงเริ่มหัดเรียน
ดนตรีโดยเรียนกับบิดามารดาซึ่งเป็นนักดนตรีและช่างฟ้อนในคุ้มพระราชชายา เจ้าดารารัศมี อีกทั้งได้
เรียนดนตรีพื้นเมืองกับเจ้าสุนทร ณ เชียงใหม่ ผู้เป็นบุคคลสำคัญของวงการดนตรีพื้นบ้านล้านนา ชีวิต
ในวัยเด็กของครูต้องติดตามบิดามารดาไปช่วยสอนดนตรี จนเติบโตขึ้นครูก็ใช้วิชาดนตรีเป็นวิชาชีพ
หาเลี้ยงตนและครอบครัวสืบมา อีกทั้งยังปลูกฝังดนตรีพื้นบ้านล้านนาให้กับลูก ๆ ของครู มีดนตรี
พื้นบ้านล้านนาอยู่ในทุกช่วงชีวิตของครู

อภิปรายผลการวิจัย

จากการที่ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาต้นแบบความเป็นครูดนตรีพื้นบ้านล้านนาของครูพรหมเสวร์
สรรพศรี ผู้วิจัยค้นพบประเด็นในการอภิปรายผล ดังนี้

1. ความเป็นครูดนตรีพื้นบ้านล้านนาของครูพรหมเสวร์ สรรพศรี ภูมิหลังของครูได้รับการบ่ม
เพาะมาจากบิดามารดาคือพ่อครูอินทร์หล่อ และแม่ครูพลอยศรี สรรพศรี ซึ่งเป็นนักดนตรีพื้นบ้าน
ล้านนาและช่างฟ้อนในคุ้มพระราชชายาเจ้าดารารัศมี ทำให้ครูพรหมเสวร์ได้รับการปลูกฝังให้มีใจรัก
ในศิลปวัฒนธรรมล้านนา ได้รับการถ่ายทอดองค์ความรู้ตามกระบวนการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น

ดนตรีล้านนา ซึ่งกระบวนการถ่ายทอดองค์ความรู้ดนตรีของชาวล้านนานั้นมีความเป็นระเบียบแบบแผน (Gerald P. Dyck, 2009) อีกทั้งในวัยเด็กครูพรหมเมศวร์ ต้องช่วยบิดามารดาสอนดนตรีพื้นบ้านล้านนาให้กับลูกศิษย์ที่มาขอเรียนวิชาดนตรีที่บ้าน ทำให้ครูมีประสบการณ์ด้านการสอนดนตรีมาเป็นเวลานาน ส่งผลให้ครูมีทักษะในการถ่ายทอดความรู้ให้กับผู้อื่น กล่าวได้ว่าครูได้รับการหล่อหลอมให้มีความเป็นครูดนตรีพื้นบ้านล้านนามาตั้งแต่วัยเยาว์ ครูเป็นผู้มีความรักและภูมิใจในความเป็นคนพื้นเมือง เคารพภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งความเป็นครูดนตรีพื้นบ้านล้านนาของครูพรหมเมศวร์ ได้สอดคล้องกับความเป็นครูดนตรีพื้นบ้านล้านนาที่ดีตั้งที่กิจชัย ส่องเนตร ได้กล่าวว่า ครูดนตรีพื้นบ้านล้านนาที่ดีต้องเป็นผู้มีความภาคภูมิใจในความเป็นพื้นบ้านของตน มีใจรักในศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น และที่สำคัญคือนอกจากมีฝีมือการเล่นดนตรีที่ดีแล้ว ยังต้องสามารถถ่ายทอดให้ได้ด้วย (กิจชัย ส่องเนตร, 2561)

จะเห็นว่าจากการได้รับการปลูกฝังแต่วัยเยาว์ทำให้ครูได้รับการบ่มเพาะด้านความเป็นครูดนตรีพื้นบ้านล้านนา ประกอบกับอุปนิสัยส่วนตัวของครูที่มีความใฝ่รู้ใฝ่เรียน มีทัศนคติที่ดีต่อความเป็นครูดนตรี และขยันฝึกฝนหมั่นหาประสบการณ์เพื่อพัฒนาตนเองอยู่เสมอ ทำให้ครูเป็นครูดนตรีพื้นบ้านล้านนาอย่างสมบูรณ์

2. ครูเป็นผู้มีความเสียสละและทุ่มเทกับการสอนดนตรี ให้ความสำคัญกับผู้เรียนทุกคน ครูปฏิบัติหน้าที่ครูดนตรีทุกวัน ทั้งการรับราชการครูที่โรงเรียนดำรงราษฎร์สงเคราะห์ซึ่งเป็นการจัดการศึกษาในรูปแบบการศึกษาในระบบ บางครั้งมีกิจกรรมที่ต้องสอนเพิ่มเติมนอกวันและเวลาราชการ นอกจากนี้ครูยังเป็นวิทยากรสอนดนตรีให้กับมหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง มหาวิทยาลัยวัยที่สามนครเชียงราย ซึ่งเป็นการจัดการศึกษาในรูปแบบการศึกษานอกระบบ และการสอนดนตรีพื้นบ้านล้านนาให้กับชมรมดนตรีพื้นบ้านผู้สูงอายุ ซึ่งเป็นการจัดการศึกษาในรูปแบบการศึกษาตามอัธยาศัย อีกทั้งยังเป็นการสอนแบบจิตอาสาที่ครูยินดีมาสอนโดยไม่หวังผลตอบแทนใด ๆ กล่าวได้ว่าครูเป็นผู้ที่มีความทุ่มเทให้กับการทำงานด้านการสอนดนตรีให้กับผู้เรียนในทุกรูปแบบการศึกษา ความเป็นครูของครูพรหมเมศวร์ สรรพศรี ได้สอดคล้องกับความเป็นครูที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี (2542) ได้ระบุว่า ต้องมีความเสียสละ เป็นผู้ให้มากกว่าผู้รับ เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน

3. สำหรับในด้านการสอนดนตรีพื้นบ้านล้านนาให้กับผู้สูงอายุของครูพรหมเมศวร์ สรรพศรี ผู้วิจัยมองว่านอกจากจะเป็นศาสตร์ด้านดนตรีศึกษาแล้ว ยังมีความเชื่อมโยงในมิติของดนตรีบำบัดอีก

ด้วย เนื่องจากครูมุ่งสอนเพื่อสุขภาพที่ดีของผู้เรียนทั้งด้านร่างกายและจิตใจ โดยทางร่างกายนั้นพบว่าผู้สูงอายุที่มีปัญหาสุขภาพด้านกล้ามเนื้ออ่อนแรงเมื่อมาฝึกเล่นซึ่งซึ่งเป็นเครื่องดนตรีประเภทดีดผลคือสมรรถภาพกล้ามเนื้อแข็งแรงขึ้นจากการฝึกหัดบรรเลง และทางด้านจิตใจพบว่าผู้สูงอายุในชมรมดนตรีพื้นบ้านทุกคนมีสุขภาพจิตที่ดี ไม่มีความเครียด ซึ่งผลการสอนของครูได้สอดคล้องกับ คำกล่าวของรองศาสตราจารย์ ดร.สุกรี เจริญสุข ที่ได้กล่าวถึงความสำคัญของดนตรีกับผู้สูงอายุไว้ว่าเสียงดนตรีเป็นเพื่อนที่ดีสำหรับผู้สูงอายุ มีอิทธิพลต่อร่างกายจิตใจ จึงมีการนำดนตรีมาประยุกต์ใช้ในการเยียวยาทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ (สุกรี เจริญสุข, 2550) และศาสตราจารย์ ดร.บุษกร บิณฑสันต์ ผู้ทำการศึกษาและค้นคว้าทางด้านดนตรีบำบัด ได้กล่าวว่า ดนตรีสามารถช่วยฟื้นฟูและพัฒนาทางด้านร่างกาย อารมณ์ และจิตใจเพื่อให้มีสภาพที่ดีขึ้น (บุษกร บิณฑสันต์, 2553) จะเห็นว่าดนตรีมีความสำคัญและส่งผลต่อผู้สูงอายุ ดังนั้นผู้ที่จะนำกิจกรรมดนตรีเข้าไปใช้กับผู้สูงอายุควรเป็นผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจอย่างแท้จริงทั้งในศาสตร์ของดนตรีและความเข้าใจวัยผู้สูงอายุ ซึ่งครูพรหมเมศวร์เป็นผู้ที่มีความแตกฉานด้านดนตรีพื้นบ้านล้านนาและมีประสบการณ์การสอนดนตรีให้กับผู้สูงอายุมาเป็นเวลานาน ทำให้ครูมีความเข้าใจถึงความต้องการและข้อจำกัดของผู้เรียน สามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้อย่างเหมาะสม

4. ความเป็นครูดนตรีพื้นบ้านล้านนาของครูพรหมเมศวร์ได้ตรงกับคุณลักษณะความเป็นครูดนตรีที่ดีอันต้องประกอบไปด้วยคุณลักษณะสำคัญ 4 ด้าน ได้แก่ 1) เป็นผู้มีความบุคลิกภาพที่ดี 2) เป็นผู้มีความคุณธรรม 3) เป็นผู้มีความรู้ และ 4) เป็นผู้มีความสามารถในการสอน ซึ่งคุณลักษณะดังกล่าวทั้ง 4 ด้าน ผู้วิจัยได้ทำการศึกษางานวิจัยของ วรณิสสา ประเสริฐศุภวิทย์ (2555) ที่ทำการศึกษารื่องการศึกษาต้นแบบความเป็นครูที่ดี: กรณีศึกษาพันเอกชูชาติ พิทักษากร ศิลปินแห่งชาติ ซึ่งมุ่งเน้นความเป็นครูด้านดนตรีสากล และงานวิจัยของเสาวภาคย์ อุดมวิชัยวัฒน์ (2559) ที่ทำการศึกษารื่องการวิเคราะห์อัตลักษณ์ความเป็นครูดนตรีไทยของครูสำราญ เกิดผล ศิลปินแห่งชาติ ซึ่งมุ่งเน้นความเป็นครูด้านดนตรีไทย ทั้งนี้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมุ่งศึกษาต้นแบบความเป็นครูดนตรีพื้นบ้านล้านนาของครูพรหมเมศวร์ สรรพศรี ซึ่งจากการศึกษาพบว่า ครูมีคุณลักษณะความเป็นครูดนตรีที่ดีครบทั้ง 4 ด้านตามที่เคยมีผู้นำเสนอข้อมูลวิจัย แต่นอกเหนือจากคุณลักษณะสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยพบคุณลักษณะความเป็นครูของครูพรหมเมศวร์เพิ่มขึ้นอีกหนึ่งมิติ คือ ความเป็นคนในวัฒนธรรม ซึ่งมี 2 ประเด็นย่อย ได้แก่ การดำเนินชีวิตตามวิถีของชาวล้านนา และความผูกพันกับดนตรีพื้นบ้านล้านนา จะเห็นได้ว่าความเป็นครูดนตรีที่ดีของครูพรหมเมศวร์ มีทั้งหมด 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านบุคลิกภาพ 2)

ด้านคุณธรรม 3) ด้านความรู้ 4) ด้านการสอน และ 5) ด้านความเป็นคนในวัฒนธรรม ซึ่งด้านสุดท้ายเป็นคุณลักษณะเด่นเฉพาะตัวของครูพรหมเมศวร์ ทำให้ครูมีความเป็นต้นแบบครูดนตรีพื้นบ้านล้านนาได้อย่างสมบูรณ์

5. ในการเก็บข้อมูลผู้วิจัยต้องมีกลยุทธ์ในการสื่อสาร ในกรณีที่ผู้ให้ข้อมูลให้สัมภาษณ์นอกประเด็น ผู้วิจัยต้องมีวิธีการโน้มน้าวชวนคุยเพื่อให้กลับมาสนทนาในประเด็นที่ผู้วิจัยทำการศึกษา

6. มีอาจปฏิเสธได้ว่าข้อได้เปรียบของผู้วิจัยในการศึกษาวิจัยครั้งนี้คือความสัมพันธ์ที่มีความใกล้ชิดกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลอันนำมาซึ่งความสะดวกต่อการเก็บข้อมูลเชิงลึก ทำให้ผู้วิจัยได้ข้อมูลในมิติต่าง ๆ ของครูพรหมเมศวร์อย่างครบถ้วนและละเอียด ได้รับความร่วมมือในการให้การสัมภาษณ์จากทุกกลุ่มผู้ให้ข้อมูล แต่จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ตลอดระยะเวลาการเก็บข้อมูลภาคสนามทำให้ผู้วิจัยพบว่า ตัวผู้วิจัยเองในฐานะของบุตรสาวมีโอกาสได้สัมผัสกับตัวตนของครูพรหมเมศวร์มากขึ้น ได้รับรู้เรื่องราวในชีวิตที่ผ่านมาของครูพรหมเมศวร์แบบที่ผู้วิจัยไม่เคยได้รับรู้รายละเอียดมาก่อน แม้ว่าผู้วิจัยจะอยู่ในสถานะบุตรสาวที่มีความใกล้ชิดกับครูพรหมเมศวร์ผู้เป็นบิดาก็ตาม ด้วยความใกล้ชิดที่แน่นแฟ้นนี้ทำให้ผู้วิจัยไม่เคยมองครูพรหมเมศวร์ในฐานะ “ครู” หรือ “ศิลปินพื้นบ้าน” อย่างที่บรรดาลูกศิษย์และบุคคลทั่วไปมองครูพรหมเมศวร์ แต่ทั้งชีวิตที่ผ่านมาผู้วิจัยมองครูพรหมเมศวร์เป็นเพียง “พ่อ” คนหนึ่งมาโดยตลอด ความผูกพันทางสายเลือดนี้อาจทำให้เรามองข้ามรายละเอียดบางประการของคนใกล้ชิด

กล่าวได้ว่าการทำวิจัยครั้งนี้ของผู้วิจัย นอกจากจะต้องรู้ด้านความเป็นครูดนตรีพื้นบ้านล้านนาอันสามารถนำไปเป็นประโยชน์ต่อวงการดนตรีศึกษาได้แล้วนั้น ยังเป็นการเปิดประตูอีกบานที่ทำให้ผู้วิจัยได้มีโอกาสได้สัมผัสและใกล้ชิดกับครูพรหมเมศวร์ผู้เป็นบิดามากขึ้น ได้รู้จักท่านในมุมที่ไม่เคยมองมาโดยตลอด ทำให้ผู้วิจัยมีความภาคภูมิใจอย่างลึกซึ้งในงานวิจัยชิ้นนี้ ส่งผลให้ผู้วิจัยมีความมั่นใจและมีกำลังใจมากขึ้นในการก้าวเดินของชีวิตในสายวิชาชีพดนตรี

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการทำวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยมุ่งศึกษาในมิติความเป็นครูดนตรีพื้นบ้านล้านนาของครูพรหมเมศวร์ สรรพศรี ซึ่งจากการทำวิจัยพบว่า นอกจากความรู้ความสามารถด้านดนตรีพื้นบ้านล้านนาที่ครูมีความรู้อย่างลึกซึ้งและเป็นที่ยอมรับของผู้คนในวงการดนตรีพื้นบ้านล้านนา ครูยังมีความเชี่ยวชาญด้านการบรรเลงดนตรีไทยโดยเฉพาะในกลุ่มเครื่องสายไทยทั้ง ซอด้วง ซออู้ ขิม จะเข้ ซึ่งได้รับการถ่ายทอดโดยตรงจากบิดาซึ่งเป็นนักดนตรีในคุ้มพระราชชายาเจ้าดารารัศมี ผู้ซึ่งได้รับการถ่ายทอดจากครูดนตรีไทยในคุ้มพระราชชายาฯ ที่ในสมัยนั้น อาทิเช่น ครูช่อ สุนทรวาทีน, เจ้าบัวชุม ณ เชียงใหม่, หลวงสนธิ์ วิชาอาจ ผู้วิจัยเห็นว่าเป็นประเด็นที่มีความน่าสนใจควรค่าแก่การศึกษาวิจัยให้ลุ่มลึกในมิตินี้เพิ่มเติมอีกด้วย

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ปัจจุบันงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับดนตรีพื้นบ้านล้านนาในมิติของดนตรีศึกษายังมีไม่มากนัก ผู้วิจัยจึงเห็นสมควรให้มีการศึกษาและรวบรวมองค์ความรู้ด้านดนตรีพื้นบ้านล้านนาเพิ่มเติม จัดเรียงระบบข้อมูลและจัดทำเป็นเกณฑ์มาตรฐานเอกเช่นเดียวกับดนตรีสากลและดนตรีไทย

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

กรมวิชาการ (2540). ระเบียบแห่งการศึกษา: พระบรมราชโองาทและพระราชดำรัสด้านการศึกษา.

กรุงเทพมหานคร,

โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

กิจชัย ส่องเนตร (2545). กระบวนการเรียนรู้ดนตรีที่บ้านวงสละ ล้อ ซอ ปืน ของครูศิลปิน ในอำเภอเมือง

จังหวัดน่าน. ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหิดล.

กิจชัย ส่องเนตร. (สัมภาษณ์, 20 กุมภาพันธ์ 2561).

ข้ามคม พรประสิทธิ์ (2549). วัฒนธรรมการบรรเลงดนตรีไทย ภาคเหนือ. ทุนวิจัยกองทุนรัชดาภิเษกสมโภช

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

จันทร์ นันตรัตน์. (สัมภาษณ์, 8 พฤษภาคม 2561).

ณรุทธ์ สุทธจิตต์ (2555). ดนตรีศึกษา หลักการและสาระสำคัญ. กรุงเทพมหานคร, สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์

มหาวิทยาลัย.

ตั้งปณิธาน อารีย์ (2553). อาศรมศึกษา : พรหมเมศวร์ สรรพศรี. วิทยานิพนธ์ศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาดุ

ริยางคศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ตั้งปณิธาน อารีย์. (สัมภาษณ์, 10 พฤษภาคม 2561).

เทพินทร์ จารุศุกร. (สัมภาษณ์, 13 พฤษภาคม 2561).

นภลัย แก้ววิฑูรย์. (สัมภาษณ์, 12 พฤษภาคม 2561).

นवलศรี สิงห์ปิ่น. (สัมภาษณ์, 8 พฤษภาคม 2561).

นิลรัตน์ อินทร. (สัมภาษณ์, 8 พฤษภาคม 2561).

บุษกร สำโรงทอง (2549). ความเชื่อและพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมการถ่ายทอดดนตรีไทยภาคเหนือ. กองทุน

รัชดาภิเษกสมโภช จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

บัวเรียว รัตนมณีภรณ์. ศิลปินแห่งชาติ. (สัมภาษณ์, 21 กุมภาพันธ์ 2561).

บัวเรียว รัตนมณีภรณ์. ศิลปินแห่งชาติ. (สัมภาษณ์, 22 เมษายน 2561).

บุญส่ง โสววรรณ. (สัมภาษณ์, 8 พฤษภาคม 2561).

บุญส่ง โสววรรณ. (สัมภาษณ์, 17 พฤษภาคม 2561).

บงอร เพียรวิวัฒน์. (สัมภาษณ์, 8 พฤษภาคม 2561).

บุญส่ง สุภายศ. (สัมภาษณ์, 8 พฤษภาคม 2561).

পিথিয়া เสี่ยงประเสริฐ (2556). การวิเคราะห์ทัศนมิติและกระบวนการถ่ายทอดดนตรีไทยของครูชนก สาคริก

วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาดนตรีศึกษา คณะครุศาสตร์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ปรเมศวร์ สรรพศรี. (สัมภาษณ์, 9 พฤษภาคม 2561).

ประภัสสร แก้วศรี. (สัมภาษณ์, 13 พฤษภาคม 2561).

ปฐมพงษ์ ประเสริฐ. (สัมภาษณ์, 9 พฤษภาคม 2561).

พรหมเมศวร์ สรรพศรี. (สัมภาษณ์, 20 กุมภาพันธ์ 2561).

พรหมเมศวร์ สรรพศรี. (สัมภาษณ์, 25 มีนาคม 2561).

พรหมเมศวร์ สรรพศรี. (สัมภาษณ์, 10 เมษายน 2561).

พรหมเมศวร์ สรรพศรี. (สัมภาษณ์, 14 เมษายน 2561).

พรหมเมศวร์ สรรพศรี. (สัมภาษณ์, 15 เมษายน 2561).

พรหมเมศวร์ สรรพศรี. (สัมภาษณ์, 20 เมษายน 2561).

พรหมเมศวร์ สรรพศรี. (สัมภาษณ์, 26 เมษายน 2561).

พรหมเมศวร์ สรรพศรี. (สัมภาษณ์, 7 พฤษภาคม 2561).

พรหมเมศวร์ สรรพศรี. (สัมภาษณ์, 9 พฤษภาคม 2561).

พรหมเมศวร์ สรรพศรี. (สัมภาษณ์, 26 พฤษภาคม 2561).

พรหมเมศวร์ สรรพศรี. (สัมภาษณ์, 27 พฤษภาคม 2561).

พรหมศาสตร์ สรรพศรี. (สัมภาษณ์, 13 พฤษภาคม 2561).

พีระยุทธ ฮงประยูร. (สัมภาษณ์, 8 พฤษภาคม 2561).

พิชัย แสงเนตร. (สัมภาษณ์, 8 พฤษภาคม 2561).

พิชิตศิลป์ ปินคำ. (สัมภาษณ์, 10 พฤษภาคม 2561).

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช. (13 พฤศจิกายน 2516). พระบรมราโชวาท.

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช. (9 มิถุนายน 2549). พระบรมราโชวาท.

พิบูลศักดิ์ วิจิตรระกะ. (สัมภาษณ์, 22 กุมภาพันธ์ 2561).

เพียงอ อ สรรพศรี. (สัมภาษณ์, 9 พฤษภาคม 2561).

ฟองแก้ว รัตนรุ่งศรี. (สัมภาษณ์, 8 พฤษภาคม 2561).

ภพรวิ วชิรธาตกุล (2553). การเปรียบเทียบวิธีการพัฒนาครูสู่ความเป็นครูมืออาชีพ : การวิเคราะห์ ปฏิสัมพันธ์.

ครุศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ยาใจ พงษ์บริบูรณ์ (2010). "การศึกษาแบบกรณีศึกษา: Case study." มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

ยุพา ชื่นธีระวงศ์. (สัมภาษณ์, 8 พฤษภาคม 2561).

ยุพิน ชัยรังสี. (สัมภาษณ์, 8 พฤษภาคม 2561).

ระพี สาคริก (2551). ครู ผู้เป็นกัลยาณมิตรของศิษย์. กรุงเทพมหานคร, บริษัทเอกพิมพ์ไทย จำกัด.

รัชกร บุญรักษาเดชธนา (2560). การศึกษาชีวประวัติและวิธีการสอนซึ่งของครูพรหมเมศวร์ สรรพศรี.

ศิลปะศาสตร์

บัณฑิต คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

รัชกร บุญรักษาเดชธนา. (สัมภาษณ์, 11 พฤษภาคม 2561).

รัตนะ ตาแปง. (สัมภาษณ์, 22 เมษายน 2561).

รัตนะ ตาแปง. (สัมภาษณ์, 11 พฤษภาคม 2561).

รุจิรา สรรพศรี. (สัมภาษณ์, 9 พฤษภาคม 2561).

รุจิรา สรรพศรี. (สัมภาษณ์, 26 พฤษภาคม 2561).

วรรณิสา ประเสริฐศุภวิทย์ (2555). การศึกษาด้านแบบความเป็นครูดนตรี: กรณีศึกษาพันเอกชูชาติ พิทักษากร

CHULALONGKORN UNIVERSITY

ศิลปินแห่งชาติ. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วิญา ผิวคำ (2548). กรณีศึกษารูปแบบการจัดการเรียนรู้บนฐานแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาใน
อุดมศึกษา

วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วีไล ชูวะคำ. (สัมภาษณ์, 8 พฤษภาคม 2561).

วนิดา ศรีวิชัย. (สัมภาษณ์, 8 พฤษภาคม 2561).

สมพงษ์ สุขายศ. (สัมภาษณ์, 8 พฤษภาคม 2561).

สงกรานต์ สมจันทร์ (2559). ดนตรีล้านนาที่บ้าน: Gerald P. Dyck กับการศึกษามานุษยดนตรี

วิทยาในดนตรี

ล้านนา. ภาควิชาดนตรีและศิลปะการแสดง คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.

สุคำ แก้วศรี. (สัมภาษณ์, 20 กุมภาพันธ์ 2561).

สุคำ แก้วศรี. (สัมภาษณ์, 13 พฤษภาคม 2561).

สนธยา ตาหล้า. (สัมภาษณ์, 12 พฤษภาคม 2561).

สุวรรณา เชื้อนแก้ว. (สัมภาษณ์, 8 พฤษภาคม 2561).

สว่าง อินทรีสังวร. (สัมภาษณ์, 8 พฤษภาคม 2561).

สุกัญญา สุภายศ. (สัมภาษณ์, 8 พฤษภาคม 2561).

สุวพันธ์ สุภายศ. (สัมภาษณ์, 8 พฤษภาคม 2561).

สายทอง สุรกิจต์. (สัมภาษณ์, 8 พฤษภาคม 2561).

สุรศักดิ์ ณ เชียงใหม่. (สัมภาษณ์, 21 กุมภาพันธ์ 2561).

ศุภชาติา แท้ตระกูล. (สัมภาษณ์, 8 พฤษภาคม 2561).

ศักดิ์ดา แท้ตระกูล. (สัมภาษณ์, 8 พฤษภาคม 2561).

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (2554). ครุภูมิปัญญาไทย รุ่นที่ 7 ภาคเหนือ. สำนัก

นโยบายด้านการเรียนรู้ตลอดชีวิตและโอกาสทางการศึกษา สำนักงานเลขาธิการสภา
การศึกษากระทรวงศึกษาธิการ.

สุภางค์ จันทวานิช (2561). วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ. กรุงเทพมหานคร, สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.

เสาวภาคย์ อุดมวิชัยวัฒน์ (2559). การวิเคราะห์อัตลักษณ์ความเป็นครูดนตรีไทยของครูสำราญ
เกิดผล ศิลปิน

แห่งชาติ. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

หลั่น แสนมหายักษ์. (สัมภาษณ์, 8 พฤษภาคม 2561).

อุดม รุ่งเรืองศรี (2547). พจนานุกรมล้านนา – ไทย ฉบับแม่ฟ้าหลวง. คณะมนุษยศาสตร์
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

อวยพร อารีโกเศศ. (สัมภาษณ์, 21 พฤษภาคม 2561).

อังคณา ละออ. (สัมภาษณ์, 10 พฤษภาคม 2561).

อุบลวรรณ แสนมหายักษ์. (สัมภาษณ์, 8 พฤษภาคม 2561).

อุบลวรรณ แสนมหายักษ์. (สัมภาษณ์, 17 พฤษภาคม 2561).

อำพรพรณ สนวนจ้อย. (สัมภาษณ์, 8 พฤษภาคม 2561).

อำนวยการ มากไมตรี. (สัมภาษณ์, 8 พฤษภาคม 2561).

ภาษาอังกฤษ

Barrick, M. R. a. M., M. K. (1991). The big five personality dimentions and job performance. Persornel Psychology.

Bloom, B. S. (1956). Taxonomy of Educational Objectives. New york David McKay Co., Inc

Costa, P. T. a. M., R. R (1992). Revised NEO personality inventory and NEO five factor inventory, Odessa, FL: PAR.

Dyck, P. G. (2009). Musicial journeys in Northern Thailand. Massachusetts: Minuteman press of fall river.

Hogan, J. a. H., R. (1986). Hogan personnel selection series manual, Tulsa, OK: Hogan Assessment Systems.

Morgenroth, T. (2015). How role models affect role asporants' motivation and goals. Doctor of philosophy in psychology. University of Exeter.

Robert, K. Y. (2003). Case study research. Applied social research methods series volume 5. SAGE publication.

Stake, R. E. (1988). Case Study Methods Education Research : Seeking Sweet Water. In Complementary Method For Research in Education. Washington, D.C, American Educational Research Association.

Steiner, E. (1988). Methodology of Theory Building. Sydney, Educology Research Associates.

ประวัติครูพรหมเมศวร์ สรรพศรี

ครูพรหมเมศวร์ สรรพศรี

1.1 ด้านครอบครัว

ครูพรหมเมศวร์ สรรพศรี (ครูแผน) เกิดเมื่อวันที่ 29 ธันวาคม พ.ศ. 2500 อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย บิดาชื่อนายอินทร์หล่อ สรรพศรี (ถึงแก่กรรม) มารดาชื่อนางพลอยสี สรรพศรี (ถึงแก่กรรม) ชีวิตของครูอินทร์และครูพลอยสีวนเวียนอยู่ในแวดวงของเจ้านายฝ่ายเหนือ โดยเฉพาะคุ้มของพระราชชายาเจ้าดารารัศมี ครูอินทร์หล่อเป็นนักดนตรีส่วนครูพลอยสีเป็นช่างฟ้อน เมื่อคราวสิ้นยุคสมัยของเจ้านายฝ่ายเหนือ พ่อครูอินทร์หล่อและแม่ครูพลอยสี ได้มาตั้งรกรากอาศัยอยู่ที่จังหวัดเชียงราย โดยนำความรู้ด้านดนตรีไทยและดนตรีพื้นบ้านล้านนา (ดนตรีพื้นเมือง) มาบุกเบิกและทำการสอนอย่างจริงจังที่จังหวัดเชียงราย ซึ่งครอบครัว สรรพศรี ถือเป็นครอบครัวดนตรีอย่างสมบูรณ์เป็นครอบครัวแรกของจังหวัดเชียงราย (สุรศักดิ์ ธิ เชียงใหม่, สัมภาษณ์, 2561) ครูพรหมเมศวร์ สรรพศรี มีพี่น้องทั้งหมด 4 คน ได้แก่

1. นายวศิน สรรพศรี (ต่อม)
2. นายพรหมเมศวร์ สรรพศรี (ขุนแผน)
3. นายพรหมาสตร์ สรรพศรี (ขุนช้าง) *น้องชายฝาแฝดของครูพรหมเมศวร์
4. นางเทพินท์ จารุศุกร (ต๊อด)

ครูพลอยสีและครูอินทร์หล่อ สรรพศรี

ครูอินทร์หล่อ สรรพศรี (บิดา)

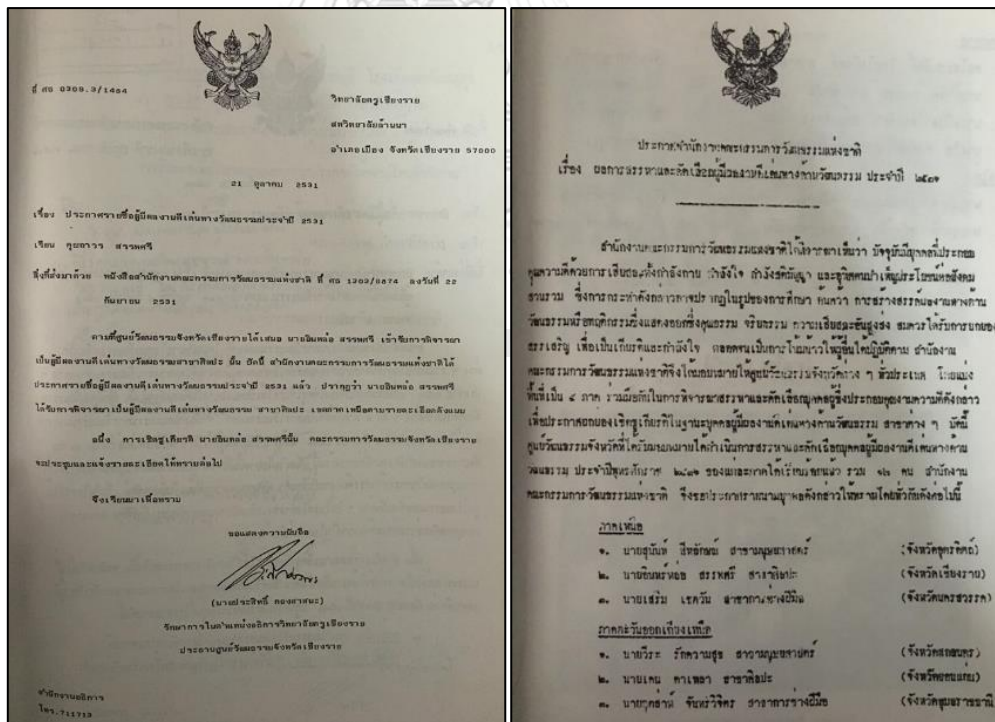
ครูอินทร์หล่อ สรรพศรี ผู้เป็นบิดาของครูพรหมเมศวร์ สรรพศรี เกิดเมื่อวันอาทิตย์ ที่ 30 กรกฎาคม พ.ศ. 2454 เป็นบุตรชายของนายมั่ง และนางอุษา สรรพศรี เป็นชาวจังหวัดเชียงใหม่ บ้านตั้งอยู่ซอยหลังคุ้มพระราชชายาเจ้าดารารัศมี ในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ปัจจุบันเป็นกงสุลอเมริกัน ครูอินทร์หล่อเริ่มเรียนดนตรีไทยและดนตรีพื้นเมืองเมื่อปี พ.ศ. 2460 ในวงดนตรีอุปราถน์ของพระราชชายา เจ้าดารารัศมี เรียนเป่าขลุ่ยกับครูกลิ้ง นักดนตรีในคุ้มเจ้านครเชียงใหม่ เรียนเพิ่มเติมกับหลวงสนธิวิชาการ ครูช่อ สุนทรวาทีน เรียนซอด้วงกับครูจำลอง ใจสว่าง เรียนจะเข้กับเจ้าบัวชุม ณ เชียงใหม่ ต่อมาได้รับมอบให้ทำพิธีไหว้ครูจากครูช่อ สุนทรวาทีน ครูอินทร์หล่อ มีผลงานการประพันธ์เพลงชื่อระบำโยนก ซึ่งเพลงนี้ได้รับรางวัลชนะเลิศในการประกวดเพลงพื้นเมืองของจังหวัดเชียงใหม่ และยังเป็นนักจัดรายการวิทยุเผยแพร่ความรู้เรื่องดนตรีที่สถานีวิทยุจังหวัดเชียงราย อีกทั้งยังเขียนบทความเกี่ยวกับดนตรีลงหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นเป็นประจำ ต่อมาเข้ารับราชการครูสอนดนตรีที่โรงเรียนยุพราชวิทยาลัย จนถึงปีพ.ศ. 2475 ย้ายไปเป็นครูใหญ่ที่โรงเรียนราษฎร์อำเภอสันกำแพง, สันป่าตอง, และแม่สาย ในปีพ.ศ. 2491 ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดเชียงราย สมรสกับนางพลอยสี มีบุตรธิดา 4 คน เป็นบุตรชาย 3 คน บุตรสาว 1 คน ทุกคนได้รับการถ่ายทอดให้มีความสามารถทางด้านดนตรี (มูลนิธिल่วงประดิษฐ์ไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง), 2551) ครูพรหมเมศวร์ ได้เล่าให้ผู้วิจัยฟังถึงครูอินทร์หล่อ ผู้เป็นบิดาของครูว่า

“ชีวิตของพ่อของพ่อเนี่ย วนเวียนอยู่ในแวดวงของเจ้านายฝ่ายเหนือ โดยเฉพาะคุ้มพระราชชายาเจ้าดารารัศมี มีความเกี่ยวพันกับปู่มาตั้งแต่เยาว์วัย เพราะคุณตาของปู่หล่อคือ เจ้าพญาพิทักษ์เทวี ดำรงตำแหน่งเป็นกรมวังของเจ้าดารารัศมี วิถีชีวิตของปู่หล่อได้เริ่มต้นขึ้นท่ามกลางเสียงดนตรีขับกล่อม หล่อหล่อมให้ปู่มีสายเลือดนักดนตรีตั้งแต่เด็กจนกระทั่งวาระสุดท้ายของชีวิต ปู่เป็นคนสู้ชีวิต สู้งาน ยึดมั่นในอุดมการณ์รักความเป็นธรรม นอกเหนือจากบทบาทหน้าที่ของครูแล้ว ยังเป็นผู้มีความรู้ความสามารถด้านขีดเขียน สนใจเหตุการณ์บ้านเมืองต่อต้านการทุจริตและการเอารัดเอาเปรียบ รักความยุติธรรม ทำหน้าที่เป็นผู้สื่อข่าวหนังสือพิมพ์หลายฉบับทั้งหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นและส่วนกลาง มักเสนอข่าวเพื่อเรียกร้องความเป็นธรรมให้กับสังคมรวมถึงด้านประเพณีวัฒนธรรมซึ่งปู่มีความรักและห่วงหาพันเป็นชีวิตจิตใจ ปู่มีความสามารถในการเล่นดนตรีโดยอาศัยความทรงจำได้เป็นอย่างดีทั้งดนตรีไทยและดนตรีพื้นเมือง มีความสามารถในการอ่านคำว จ้อย ขอ รวมถึงงานวรรณศิลป์ที่พ่อมักประพันธ์ขึ้นประกอบบทเพลงไทยและเพลงพื้นเมืองเพื่อใช้แสดงในโอกาสต่าง ๆ ทั้งของหน่วยงานราชการที่จัดขึ้นและงานประเพณีต่าง ๆ ของท้องถิ่นทั้งวัดวาอาราม ภาคเอกชน สมาคมต่าง ๆ แทบจะทุกโอกาส มักได้รับการร้องขอให้ประพันธ์บทเพลงและบรรจุทำนองทั้งเพลงไทยและเพลงพื้นเมืองโดยมีแม่เป็นผู้ประดิษฐ์ทำพ็อนประกอบในงานสำคัญต่าง ๆ เพื่อต้อนรับแขกบ้านแขกเมืองและให้บริการสาธารณะโดยไม่เคยเรียกร้องค่าตอบแทนเพราะปู่มีเจตนารมณ์อันแน่วแน่และต่อสู้อุปสรรคโดยตลอดให้หน่วยงานราชการหันมาสนใจด้านศิลปะการดนตรีทั้งไทยและพื้นเมือง ปู่จะยึดถือมากเรื่องการไหว้ครูการบูชาครู การให้ความเคารพกับวิชา และเรื่องของศักดิ์ศรีนักดนตรี สมัยก่อนหากต้องมีการแสดงร่วมกับดนตรีสากล จะต้องยกระดับเวทีดนตรีไทยและดนตรีพื้นเมืองให้เท่ากัน ห้ามต้อยต่ำกว่ากันเด็ดขาด เพื่อเป็นการให้เกียรตินักดนตรี ครูดนตรี วิชาดนตรี เคยมีอยู่งานหนึ่งให้ดนตรีพื้นเมืองนั่งพื้นปูเสื่อที่พื้นไม่สมเกียรติ ในขณะที่ดนตรีสากลอยู่บนเวทีใหญ่มีดอกไม้ประดับสวยงาม

ปู่สั่งให้ทุกคนเก็บของกลับบ้านทันที ปู่ไม่ได้โมโหที่ดนตรีพื้นเมืองไม่ได้
 อยู่บนเวทีใหญ่ เราเข้าใจธรรมชาติความเป็นพื้นบ้านดีว่าต้องนั่งเล่นที่
 พื้นก็ถูกต้องแล้ว แต่การให้เพียงผืนเสื่อเก่า ๆ นั่งในซอกหลืบมืด ๆ ปู่
 มองว่าเป็นการไม่ให้เกียรตินักดนตรีอย่างมาก หลังจากเหตุการณ์นั้น
 หากใครไหว้วานให้ไปช่วยเล่นดนตรีที่ใด ทางเจ้าภาพมักจะมีความ
 ละเอียดมากขึ้นด้านการจัดสถานที่ให้นักดนตรี ดนตรีไทยและดนตรี
 พื้นบ้านได้รับการปฏิบัติอย่างมีเกียรติมากขึ้นจากบุคคลนอกวงการ สิ่ง
 ที่ลูก ๆ ได้เห็น ได้ยินจนคุ้นชินคือมีลูกศิษย์ลูกหาตลอดจนประชาชน
 ชาวเชียงรายสนับสนุนให้สมัครรับเลือกตั้งโดยเหตุที่ปู่เป็นคนที่มีน้ำใจ
 กว้างขวางคอยช่วยเหลือสังคมและผู้อื่นอยู่เสมอ เป็นครูที่มีลูกศิษย์ลูก
 หามาก จนชาวเชียงรายเรียกขานกันติดปากว่า “ครูพ่อครูแม่” ชีวิต
 ของปู่หล่อเป็นชีวิตที่งดงาม เป็นผู้ที่มีความรักและเสียสละ ต่อสู้เพื่อสิ่ง
 ที่ตนรัก ปู่รักครอบครัว รักประเทศชาติ รักศิลปวัฒนธรรม ดนตรีและ
 วรรณคดี ประวัติศาสตร์ และรักอีกหลาย ๆ อย่างในชีวิต พุ่มเทก้าลังกาย
 และกำลังความคิด ใช้เวลาในการฟื้นฟูและสร้างเสริมศิลปะการดนตรี
 ให้แก่ท้องถิ่นมาโดยตลอดจนกระทั่งเป็นที่ยอมรับ ในที่สุด ปู่ก็ได้รับการ
 คัดเลือกจากคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ให้เป็นศิลปินเอกดีเด่น
 ด้านดนตรีไทย ประจำปีพ.ศ. 2531 ซึ่งเป็นเกียรติประวัติที่ปู่ได้รับ
 ต่อเมื่อปู่ได้จากโลกนี้ไปแล้ว เกียรติประวัติดีเด่นอีกประการหนึ่งคือ ปู่
 ได้รับเลือกให้เป็นบุคคลตัวอย่างด้านดนตรีไทย โดยประวัติและผลงาน
 ของปู่ได้มีการรวบรวมโดยอาจารย์หมอมพูนพิศ อมาตยกุล เก็บไว้ที่
 ห้องสมุดดนตรีของมูลนิธิกรมหม่อมสมเด็จพระเจ้าฟ้าบริพัตรสุขุมพันธุ์ กรม
 พระนครสวรรค์วรพินิจ อยู่จนถึงขณะนี้ ปู่ของลูกเป็นผู้ให้มาโดยตลอด
 โดยไม่คำนึงว่าตัวเองจะมีให้หรือไม่ ในช่วงก่อนที่ปู่จะล้มป่วยครั้ง
 สุดท้าย ได้พูดเสมอว่า ถ้าจะตายไปก็ขอให้ตายไปอย่างสงบ ไม่ขอ
 รบกวนใครและยังเป็นประโยชน์ต่อคนรุ่นหลัง ปู่ได้อุทิศร่างกายให้แก่
 คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และยังได้อุทิศดวงตาให้แก่
 สภากาชาดไทยอีกด้วย ปู่ได้จากไปอย่างสงบที่โรงพยาบาลเชียงราย-

ประชาชนเคราะห์ วันนั้นเป็นคืนวันอังคารที่ 2 สิงหาคม ปี 2531 มีอายุรวมได้ 77 ปี 5 วัน ปู่พูดเสมอว่า ที่สุดของชีวิตคือความตาย ที่สุดของความตายคือคุณากรของชีวิตอันคงอยู่ พ่อในฐานะที่เป็นลูกจดจำทุกคำสอนไว้เสมอ ปู่เป็นผู้ที่มีใจรักในศิลปะการดนตรี การขับร้องเป็นชีวิตจิตใจ ทั้งดนตรีไทยและดนตรีพื้นเมือง และตั้งใจถ่ายทอดความรู้ให้ลูก ๆ ทุกคน สมัยนั้นที่บ้านจะได้ยินเสียงดนตรี เสียงขับซอที่เป็นประจำซึ่งจะมีทั้งนักเรียน ประชาชนผู้สนใจทั่วไป รวมทั้งส่วนราชการมักส่งคนมาฝึกหัดดนตรีหัดซอที่บ้านเพื่อใช้แสดงในโอกาสต่าง ๆ ปู่จะอุทิศตน ห่มเทให้กับการสอนการถ่ายทอดความรู้โดยไม่หวังสิ่งตอบแทนใดๆนับเป็นต้นแบบ และเป็นแรงบันดาลใจให้พ่อยึดถือเป็นแบบอย่างและสืบทอดเจตนารมณ์ในการสืบสานศิลปะการดนตรีตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ”

(พรหมเศวร์ สรรพศรี, สัมภาษณ์, 14 เมษายน 2561)

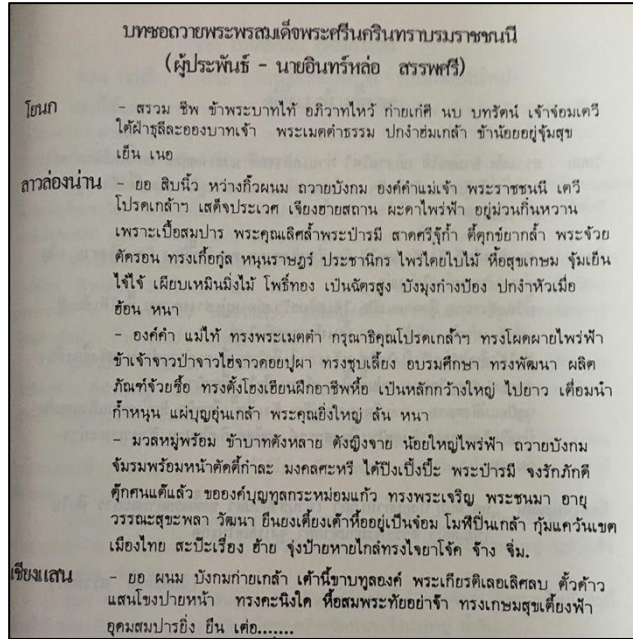

ครูอินทร์หล่อ ได้รับเลือกให้เป็นผู้มีผลงานดีเด่นด้านทางวัฒนธรรมสาขา ศิลปะ ปีพ.ศ. 2531

ที่มา: ภาพถ่ายโดยผู้วิจัย เมื่อวันที่ 14 เมษายน 2561

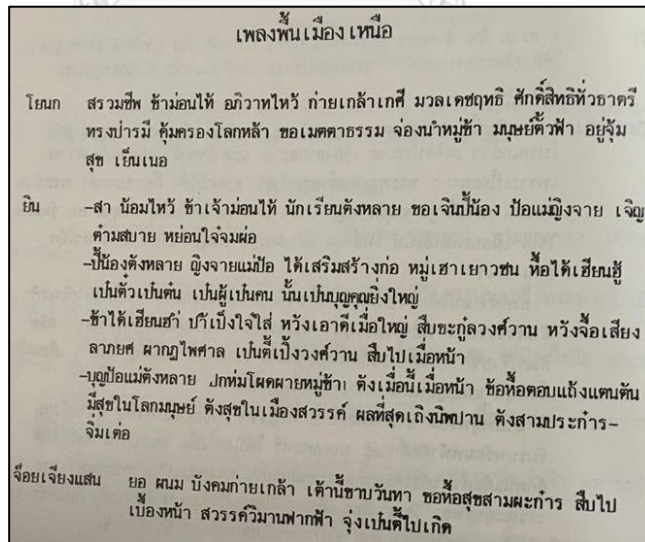

ครูอินทร์หล่อ ได้ประพันธ์บทพอล้านนาไว้มากมาย อาทิ บทพอลถวายพระพรสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี บทพอลเพลงพื้นเมืองเหนือ ซึ่งมักจะใช้ในโอกาสสำคัญของจังหวัดเชียงราย เช่น การเสด็จเยือนของราชวงศ์ หรือแขกบ้านแขกเมือง เป็นต้น

บทพอลถวายพระพรสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี ที่ครูอินทร์หล่อ แต่งขึ้น

ที่มา: ภาพถ่ายโดยผู้วิจัย เมื่อวันที่ 14 เมษายน 2561

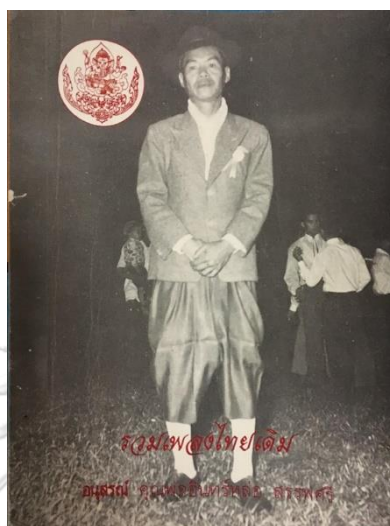
บทพอลเพลงพื้นเมืองเหนือ ที่ครูอินทร์หล่อ แต่งขึ้น

ที่มา: ภาพถ่ายโดยผู้วิจัย เมื่อวันที่ 14 เมษายน 2561

นอกจากการประพันธ์เพลงพื้นเมืองและบทพอล้านนาแล้ว ครูอินทร์หล่อ ยังได้ทำการรวบรวมบทร้องเพลงไทยเดิมและบทร้องเพลงพื้นเมืองภาคเหนือ เพื่อส่งเสริม พื้นฟู และเผยแพร่ ให้

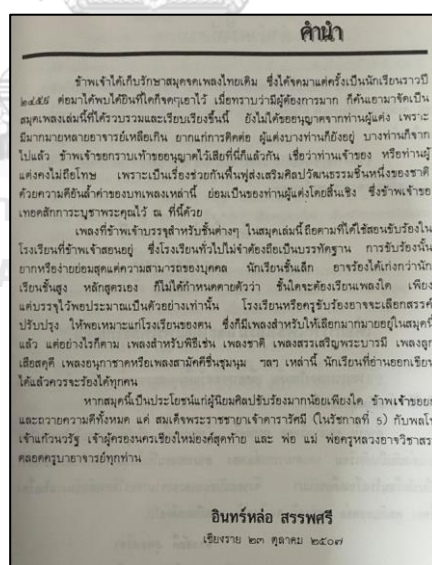

ดนตรีไทยเป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวางในสังคมไทยมากขึ้น การรวบรวมดังกล่าวเป็นประโยชน์ต่อวงการดนตรีอย่างมาก เนื่องจากสมัยก่อนวิชาดนตรีทั้งไทยและพื้นบ้านยังคงมีข้อจำกัดเรื่องของงบประมาณ เครื่องดนตรี ทำให้ผู้เรียนไม่ได้เรียนโดยการปฏิบัติจริง เน้นการขับร้องเป็นส่วนใหญ่ (พรหมเศรษฐ์ สรรพศรี, 2561)

หนังสือรวบรวมเพลงไทยเดิม (ภายในเล่มมีทั้งเพลงไทยและเพลงพื้นเมือง)

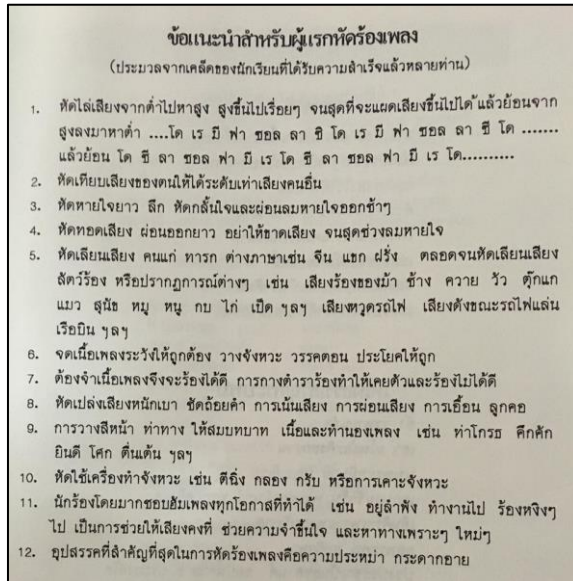
ที่มา: ภาพถ่ายโดยผู้วิจัย เมื่อวันที่ 14 เมษายน 2561

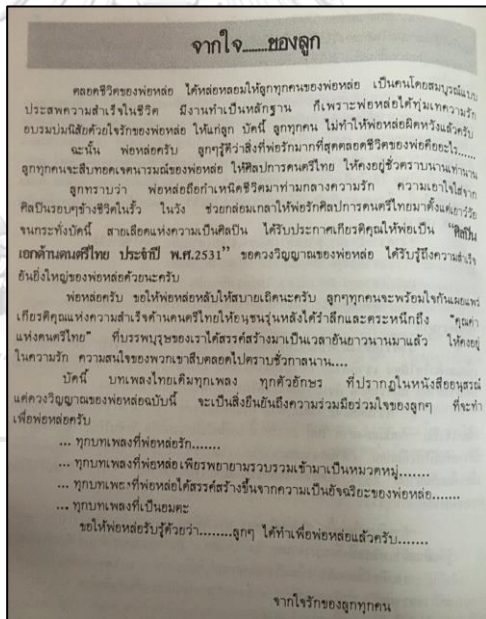
คำนำ การรวบรวมเพลงไทยและเพลงพื้นเมืองของครูอินทร์หล่อ

ที่มา: ภาพถ่ายโดยผู้วิจัย เมื่อวันที่ 14 เมษายน 2561

ครูอินทร์หล่อยังมีเกร็ดความรู้ ข้อแนะนำด้านการฝึกหัดขับร้องเพลงสำหรับผู้เริ่มต้นอีกด้วย ซึ่งเป็นข้อแนะนำจากการตกผลึกทางประสบการณ์การสอนขับร้องมาเป็นระยะเวลาานาน ทำให้ทราบขั้นตอนและวิธีการฝึกที่ได้ประสิทธิภาพทั้งการขับร้องเพลงไทยและเพลงพื้นเมือง

ข้อเสนอแนะสำหรับผู้แต่งทอล์กโชว์เพลง
ที่มา: ภาพถ่ายโดยผู้วิจัย เมื่อวันที่ 14 เมษายน 2561

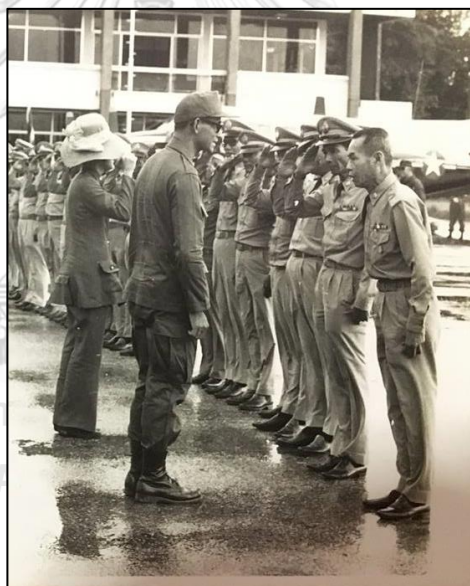

คำอาลัยของลูก ๆ ถึงครูอินทร์หล่อ สรรพศรี
ที่มา: ภาพถ่ายโดยผู้วิจัย เมื่อวันที่ 14 เมษายน 2561

อีกบทบาทสำคัญของพ่อครูอินทร์หล่อนอกจากด้านความเป็นนักดนตรี ความเป็นครูแล้ว ด้วยความเป็นคนที่รักความยุติธรรมและกล้าที่จะแสดงความคิดเห็น ต่อสู้เพื่อรักษาผลประโยชน์ของส่วนรวม ครูได้รับเลือกตั้งให้เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ของจังหวัดเชียงราย เมื่อ พ.ศ. 2512 อีกด้วย

ครูอินทร์หล่อรับเสด็จในหลวง รัชกาลที่ 9 เมื่อครั้งเสด็จเยี่ยมราษฎรเชียงราย

ครูอินทร์หล่อรับเสด็จในหลวง รัชกาลที่ 9 และสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ
เมื่อครั้งเสด็จเยี่ยมราษฎรเชียงราย

พร: กรดตรี: ได้มีเงินอุดหนุน 1 คนได้ 100
 กรมการทหาร: ทพทพทร (6 คน) เป็น 100 ทพทพทร (6 คน)
 28 มี.ค. 14
 ทพทพทร: 100 คน 100 คน 100 คน 100 คน

บันทึกหลังภาพถ่ายของครูอินทร์หล่อเขียนพระราชดำรัสที่พระองค์ทรงตรัสกับครูถึงการดูแลชาวบ้านที่เป็น
 ชาวเขาไว้ว่า “ให้ช่วยดูแลเขาด้วย เขาก็เป็นคนไทยเหมือนกัน”
 ที่มา: ภาพถ่ายโดยผู้วิจัย เมื่อวันที่ 18 เมษายน 2561

ครูอินทร์หล่อและครอบครัวเข้าเฝ้าสมเด็จพระเจ้า

“เหตุการณ์จากภาพนี้ประมาณปี พ.ศ. 2507 ตอนนั้น
 พ่อและพี่น้องยังเด็ก พ่อจำได้ว่าตอนนั้นสมเด็จพระเจ้าเสด็จมา
 ประทับที่ถ้ำปุ่มถ้ำปลาเชียงราย ปู่พาครอบครัวบรรเลงดนตรี
 ชักล่อมขณะที่ท่านเสวยพระกระยาหาร ท่านรับสั่งให้ตามตัว
 ครอบครัวของพ่อเข้าไปหาอย่างใกล้ชิดเพื่อรับเหรียญที่ระลึก
 รัชกาลที่ 9 เป็นที่ปลาบปลื้มและเป็นสิริมงคลอย่างยิ่งในชีวิต
 พ่อจำได้ว่าสมเด็จพระเจ้าท่านยิ้มแย้มทรงพระสรวลอยู่ตลอดเวลา”

(พรหมเศวร์ สรรพศรี, สัมภาษณ์, 14 เมษายน 2561)

ครูพลอยสี สรรพศรี (มารดา)

ครูพลอยสี สรรพศรี ผู้เป็นมารดาของครูพรหมเสถียร เกิดเมื่อวันที่ 4 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2462 ที่บ้านสันพระคง อ.เมือง จ.ลำพูน เป็นบุตรสาวของนายบุญทา และนางเขียน เมฆขยาย มีพี่น้องร่วมบิดามารดา 4 คน สมรสกับนายอินทร์หล่อ สรรพศรี เมื่อปีพ.ศ. 2498 มีบุตรธิดารวม 4 คน ครูพลอยสีเข้ารับการศึกษาระดับประถมศึกษาที่โรงเรียนพุทธโสภณ และโรงเรียนสตรีวัฒโนทัยพายัพ จังหวัดเชียงใหม่ จากนั้นมารดาได้นำไปถวายตัวเป็นนางข้าหลวงของเจ้าหญิงบัวทิพย์ ธิดาของเจ้าแก้วนวรรฐผู้ครองนครเชียงใหม่ ต่อมาได้เป็นนางข้าหลวงรับใช้ฝ่ายในของเจ้าแก้วนวรรฐ ได้รับการฝึกพ่อนรำแบบพื้นเมือง ละครรำ รวมทั้งการขับร้องที่คุ้มหลวงของพระราชชายาเจ้าดารารัศมี ในรัชกาลที่ 5 และเป็นครูศิลป์ผู้หนึ่งที่ได้รับการคัดเลือกจากคุ้มวังของเจ้าแก้วนวรรฐ ให้เป็นแม่ครูแบบถ่ายทอดนาฏศิลป์พื้นเมืองให้แก่กรมศิลปากร ในสมัยหลวงวิจิตรวาทการเป็นอธิบดี กระทั่งได้ประกาศนียบัตรศิลปินตรีจากกรมศิลปากร

ภาพที่ 14 ครูพลอยสี สรรพศรี พ่อนม่านมุยเชียงตา

เมื่อเสด็จพระราชชายาเจ้าดารารัศมีสิ้นพระชนม์ และเจ้าแก้วนวรรฐถึงแก่พิราลัยแล้ว ครูพลอยสีได้ออกจากคุ้มหลวงมาอยู่ที่บ้านหลังวัดพระสิงห์ ได้รับการติดต่อให้ไปเป็นศิลปินละครร้องละครพันทาง ของบริษัทละครนิยมนไทย เจ้าของโรงละครเวียงนครเกษม ในขณะนั้น ได้รับบทเป็นนางเอกละครอยู่นานถึง 6 ปี ฝากผลงานด้านละครกว่า 100 เรื่อง เช่น ธนุทอง ผู้ชนะสิบทิศ สาวเครือฟ้า ศักนนครธม ราชาธิราช เป็นต้น นอกจากนี้ยังได้ฝากผลงานเป็นนางเอกภาพยนตร์เรื่อง เอื้องปอยหลวง อีกด้วย กระทั่งสงครามโลกครั้งที่ 2 เสร็จสิ้น จึงกลับเชียงใหม่ ขณะที่อยู่เชียงใหม่ก็ได้ช่วยงาน

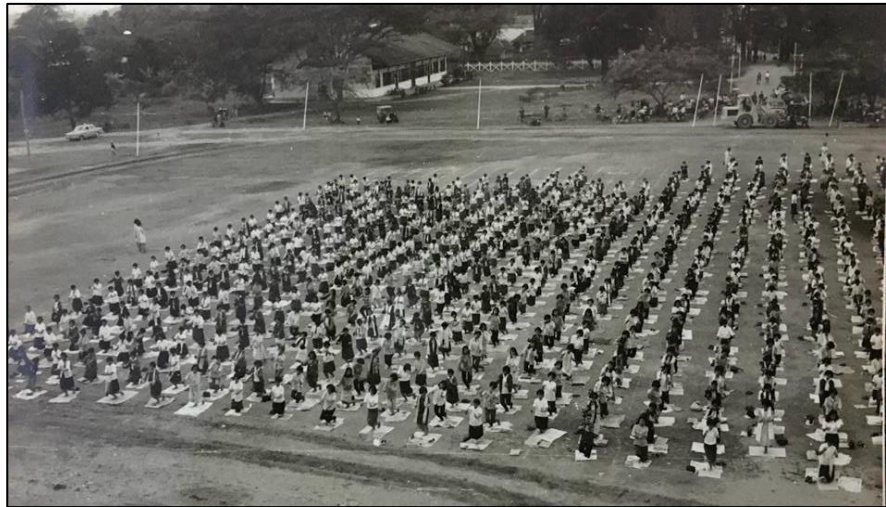

จังหวัดสร้างผลงานด้านละครคอนให้กับจังหวัด เช่นเรื่อง เจ้าหญิงกรรมจักร เลือดสุพรรณ เป็นต้น รับว่าครูพลอยสีมีความโดดเด่นด้านการละครทั้งแบบราชสำนัก แบบนาฏศิลป์ล้านนา เป็นอย่างยิ่ง

ครูพลอยสี สรรพศรี แสดงเป็นรามสูร ชุด เมขลา - รามสูร ออกสถานีวิทยุโทรทัศน์ช่อง 8

ต่อมาปีพ.ศ. 2499 ได้ย้ายติดตามครูอินทร์หล่อมาอยู่ที่จังหวัดเชียงราย ทำหน้าที่ร่วมกับพ่อครูอินทร์หล่อในการถ่ายทอดความรู้ด้านนาฏศิลป์ไทย นาฏศิลป์พื้นเมือง ดนตรีไทย และดนตรีพื้นเมือง ให้แก่ชาวเชียงรายและล้านนามาโดยตลอด เป็นวิทยากรสอนขับร้องให้กับครูอาจารย์ข้าราชการแม่บ้านและนักเรียนนักศึกษาามากกว่า 30 ปี เป็นครูพิเศษนาฏศิลป์ที่โรงเรียนเชียงรายวิทยาคม 23 ปี อีกทั้งจัดรายการสอนขับร้องเพลงไทย พื้นเมือง ทางสถานีวิทยุจัดรายการแสดงนาฏศิลป์ทางสถานีโทรทัศน์ สร้างผลงานนาฏศิลป์มากมาย เช่น การปูพื้นฐานการฟ้อนเมืองแบบมาตรฐาน การฝึกสอนฟ้อนพื้นเมืองถวายพระพรเพื่อให้ในการรับเสด็จ ฟ้อนรับเสด็จพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 และสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ เมื่อครั้งเสด็จพระราชทานพระพุทธรูปราชูปถัมภ์ ครั้งนั้นมีช่างฟ้อนรับการฝึกซึ่งมาจากบรรดาสุภาพสตรีข้าราชการ ครู พยาบาล และนักเรียน รวม 1,299 คน ผลการแสดงเป็นที่พอพระราชหฤทัยในหลวงรัชกาลที่ 9 และพระบรมราชินีนาถ ถึงกับตรัสรับสั่งให้เข้าเฝ้าโดยใกล้ชิด

ครูพลอยสีสอนและคุมการฝึกซ้อมฟ้อนรับเสด็จ จำนวนช่างฟ้อน 1,299 คน

ซ้อม ฟ้อน รับเสด็จ 1,299 คน วันที่ 12 ธันวาคม
รับเสด็จ จาก กรม อากาศ พลาธิการใช้วงม รบ/เสด็จทรงเสด็จ
หรือ 2 พลาธิการ เสด็จ ทางเสด็จ อากาศ พลาธิการ
และ พลอากาศโท พ. พลอากาศโท พ. พลอากาศโท พ. พลอากาศโท พ.
๒๓/๕๐

อ. เกษม - พลตรี รามศรี
๑๓๑/๗ ม. ๕๐
ใช้วง ๕๐๐๐

บันทึกหลังภาพถ่าย

สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ตรัสกับครูพลอยสีผู้ฝึกสอนฟ้อนพื้นเมือง
(ครูพรหมเศรษฐ์ขณะวัยเยาว์ในเสื้อม่อฮ่อมนั่งข้างครูพลอยสี)

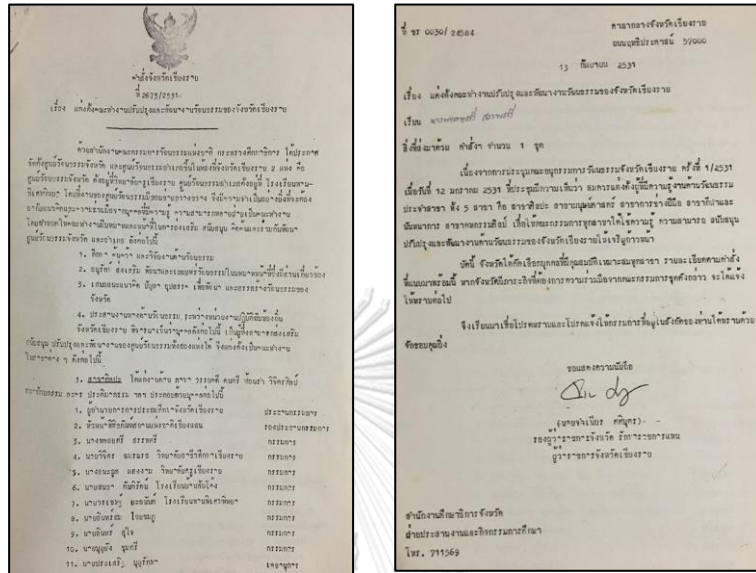
“อย่าตั้งใจทำการแสดงชุดนี้มาก อย่าเป็นทั้งผู้สอน ผู้คุมซ้อม และขับชอด้วยตัวเอง ปู่เล่นดนตรี พ่อกับพี่น้องเป็นลูกคู่ตีกรับ กำกับจังหวะ อย่าฝึกซ้อมนักแสดงกันอยู่นานเป็นเดือนทีเดียว ที่แรกไม่คิดว่าจำนวนช่างฟ้อนจะเยอะขนาดนี้ อย่าไม่ได้คัดเลือกเฉพาะ คนฟ้อนสวยเท่านั้น ใครมีใจอยากฟ้อนอย่ารับหมด คนยิ่งเยอะ ย่ำกี่ยิ่งเหนื่อยแต่อย่าตั้งใจจะถวายเป็นการแสดงชุดนี้ให้ทั้งสอง พระองค์ ในงานวันนั้นสมเด็จพระราชินีตรัสถามว่าใครเป็นคน ฝึกฟ้อน ฟ้อนได้สวยงามเหลือเกิน ใครเป็นคนขับชอ ขับได้ ไพเราะเหลือเกิน ครอบครัวยุของพ่อภูมิใจมาก”

(พรหมเศรษฐ์ สรรพศรี, สัมภาษณ์, 14 เมษายน 2561)

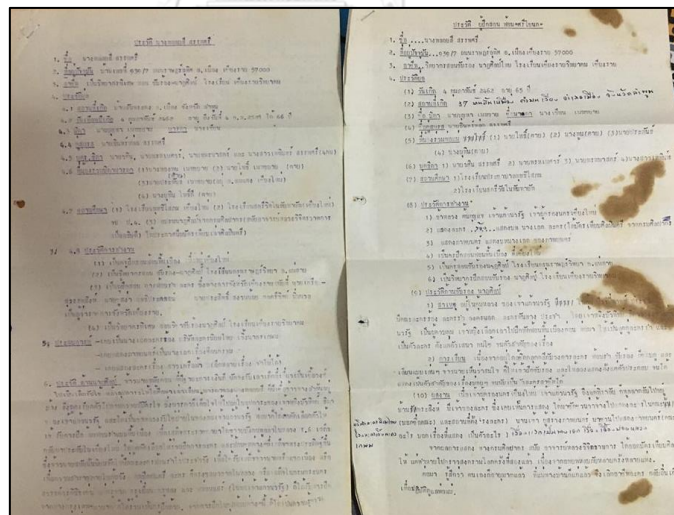
ครูพลอยสีเป็นผู้ฝึกสอนนาฏศิลป์การแสดงชุดต่างๆให้แก่สถานศึกษาและหน่วยงานราชการ รวมถึงวัดวาอารามต่างๆ สอนการแสดงพื้นเมืองฟ้อนศรีโยนกนคร ที่ครูอินทร์หล่อเป็นผู้ประพันธ์เพลง

ขึ้น ร่วมแสดงละครเรื่องขุนหลวงวิรังคะ ในงานไหว้สาแม่ฟ้าหลวง เป็นช่างฟ้อนกิตติมศักดิ์ฟ้อนหน้า พระพักตร์สมเด็จพระเจ้า ฝึกสอนฟ้อนบวงสรวงอนุสาวรีย์พ่อขุนเม็งรายมหาราช เมื่อคราวสมโภชเมือง เชียงรายครบ 725 ปี เป็นต้น

ครูพลอยสีได้รับการแต่งตั้งให้เป็นบุคคลผู้มีความรู้ด้านศิลปวัฒนธรรม

เอกสารประวัติของครูพลอยสี ที่ครูอินทร์หล่อเป็นผู้เรียบเรียงไว้

นอกจากนี้ ผลงานด้านนาฏศิลป์ที่โดดเด่นและเป็นที่ยุ้จักอย่างแพร่หลายของครูพลอยสี คือ “ฟ้อนสาวไหม” ซึ่งเป็นฟ้อนสาวไหมฉบับปรับปรุงการแสดงฟ้อนสาวไหมจากต้นฉบับดั้งเดิมให้มีความเป็นแบบแผนมากยิ่งขึ้นโดยการนำกระบวนท่า ลีลาของนาฏศิลป์แบบราชสำนัก เข้ามาร่วมใช้ในการปรับปรุงท่าฟ้อน โดยแต่เดิมฟ้อนสาวไหมเป็นกระบวนท่าหนึ่งของศิลปะป้องกันตัวของชาวล้านนา

ดังจะได้พบเห็นจากการพ้องเจิง ตบปะผาบก่อนที่จะเริ่มตีกลองสะบัดชัยและพ้องดาบซึ่งนิยมพ้องกันในกลุ่มผู้ชาย ต่อมาได้พัฒนาขึ้นเป็นพ้องสาวใหม่โดยหญิงสาวซึ่งเป็นศิลปะพื้นบ้านที่มีมานานแล้ว แต่พ้องสาวใหม่ที่ได้รับการยกย่องว่ามีความสวยงาม นุ่มนวลเป็นการพ้องตามแบบฉบับของนายกุย สุภาวสิทธิ์ ชาวอำเภอต๋อยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ซึ่งได้ต่อทำพ้องมาจากนายคำเงาะ (ไม่ทราบนามสกุล) อีกทอดหนึ่ง ในเวลาต่อมา นายกุย สุภาวสิทธิ์ได้ต่อทำพ้องสาวใหม่ให้แก่บุตรสาวชื่อ บัว เรียว สุภาวสิทธิ์ ในครั้งนั้นการพ้องยังไม่มีดนตรีประเภททำนองประกอบกรพ้อง ยังคงใช้เฉพาะ ฉาบ โหม่งและกลองเต่งตึง (กลองสองหน้าของภาคเหนือ) ตีประกอบการพ้องและสามารถพ้องได้เพียงคนเดียวหรือพ้องเดี่ยวแบบพื้นบ้าน ราวปี พ.ศ. 2507 ครูอินทร์หล่อและครูพลอยสี ได้พบเห็นการพ้องสาวใหม่ของนางบัวเรียวในงานบุญที่วัดแห่งหนึ่งในอำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงรายโดยใช้วงปี่พาทย์พื้นเมืองบรรเลงประกอบการพ้อง ทั้งสองท่านมีความสนใจและยอมรับว่าเป็นการพ้องที่อ่อนช้อยสวยงามมากเมื่อเปรียบเทียบกับพ้องสาวใหม่ที่มีมาแต่เดิมก่อนหน้านั้น โดยการพ้องของนางบัวเรียวสะท้อนถึงวิถีชีวิตของหญิงสาวชาวเหนือขณะสาวใหม่ ซึ่งเป็นกระบวนการผลิตเส้นไหมที่ละเอียดอ่อน ชับซ้อนสวยงาม แต่เป็นที่น่าเสียดายที่การพ้องอันงดงามนี้ไม่เป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลาย ยังคงแสดงอยู่ตามงานวัดเล็ก ๆ ไม่ได้ได้รับความสนใจจากผู้คนทั่วไป ทั้งสองท่านกลัวว่าวันหนึ่งการแสดงชุดนี้อาจสูญหายหากไม่ได้รับการเผยแพร่ส่งต่อ เหมือนอย่างการแสดงโบราณหลายอย่างที่ถูกลืมเลือนไป ท่านจึงมีความมุ่งมั่นที่จะเผยแพร่ส่งเสริมให้การพ้องสาวใหม่ได้รับความนิยม จึงได้เข้าไปทำการแนะนำตัวทำความคุ้นเคย จากนั้นพวนางบัวเรียวออกพ้องแสดงในโอกาสต่าง ๆ โดยมีครูอินทร์หล่อและครูพลอยสีเป็นผู้บรรยายให้ความรู้ครั้งแรกที่พุทธสถาน จังหวัดเชียงใหม่ และตระเวนแสดงออกอากาศทางสถานีวิทยุโทรทัศน์ทั้งช่อง 5 สนามเป้า ช่อง 8 กรมประชาสัมพันธ์จังหวัดลำปาง โดยมีคุณชาญ สิโรรส ผู้มีความสนใจงานด้านศิลปวัฒนธรรมอีกท่านหนึ่งของจังหวัดเชียงใหม่เป็นผู้ให้การส่งเสริม สนับสนุนจนการพ้องสาวใหม่ของนางบัวเรียวได้รับความนิยม

ต่อมา โดยเหตุที่ครูพลอยสี สรรพศรี เป็นช่างพ้องที่เติบโตในคุ้มหลวงของเสด็จพระราชชายาเจ้าดารารัศมีในรัชกาลที่ 5 จังหวัดเชียงใหม่ มีความรู้ความสามารถเชี่ยวชาญทั้งนาฏศิลป์แบบพื้นเมืองเหนือและแบบราชสำนัก มีความตั้งใจมุ่งมั่นที่จะพัฒนาการพ้องสาวใหม่แบบพื้นบ้านดั้งเดิมให้ได้รับความนิยมแพร่หลายมาก ครูพลอยสีมองว่าการพ้องสาวใหม่ของนางบัวเรียวมีความงดงามตามแบบฉบับพ้องพื้นบ้าน แต่ยังคงขาดรายละเอียดของการแสดง การเชื่อมทำเข้าและออก ลีลาการพ้อง อีกทั้งเป็นกระบวนการที่เหมาะสมสำหรับพ้องเดี่ยว ไม่สามารถพ้องพร้อมกันหลายคนได้ เนื่องจากไม่มีจังหวะที่ชัดเจนในการพ้องตามแบบฉบับพ้องล้านนา ดังนั้นครูพลอยสีจึงขออนุญาตปรับปรุงทำพ้องโดยนำศิลปะแบบราชสำนักเข้าผสมผสานอย่างกลมกลืนเหมาะสม เช่น มีการการกระทบจังหวะการกล่อมหน้า การสะดุ้งตัว เป็นการให้จังหวะของช่างพ้องเพื่อให้สามารถพ้องได้อย่างพร้อมเพรียงกันเป็นหมู่คณะได้หลาย ๆ คน

เวลาต่อมาวิทยาลัยนาฏศิลป์เชียงใหม่โดยในสมัยนั้นนางประนอม ทองสมบุรณ์ เป็นผู้อำนวยการ ได้จัดโครงการอนุรักษ์ฟื้นฟูนาฏศิลป์พื้นเมือง ได้เชิญครูพลอยสี สรรพศรี อดีตช่างฟ้อน จากคุ้มหลวงไปถ่ายทอดฟ้อนสาวไหมฉบับของครูพลอยสีให้แก่ครูฝ่ายละครของวิทยาลัยนาฏศิลป์ เชียงใหม่ ครูพลอยสีได้อนุญาตให้ทางวิทยาลัยสามารถปรับปรุงท่าฟ้อนได้ตามความเหมาะสมซึ่งทาง วิทยาลัยได้นำเพลงซอปันด้ายของเดิมมาปรับปรุงทำนองขึ้นใหม่ใช้ชื่อว่าเพลงฟ้อนสาวไหมมี 2 ท่อน นำออกแสดงครั้งแรกในงานรับเสด็จสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถโดยใช้นักเรียนหญิง ฟ้อนรับเสด็จถึง 100 คน ต่อมาวิทยาลัยนาฏศิลป์เชียงใหม่ได้บรรจุฟ้อนสาวไหมเป็นหลักสูตรรายวิชา นาฏศิลป์พื้นบ้านและได้บันทึกประวัติความเป็นมาเพื่อการอนุรักษ์สืบสานให้เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น จนถึงปัจจุบัน ฟ้อนสาวไหมฉบับปรับปรุงของครูพลอยสี นี้ ได้รับบรรจุอยู่ในการแสดงนาฏศิลป์ พื้นเมือง (ภาคเหนือ) ของกรมศิลปากร ได้รับความนิยมนำไปแสดงในวงการนาฏศิลป์ตั้งแต่สมัย นั้นจวบจนปัจจุบัน (พรหมเมศวร์ สรรพศรี, 2561)

ตัวอย่างกระบวนท่าฟ้อนสาวไหมของครูพลอยสี สรรพศรี

ที่มา: ภาพถ่ายโดยผู้วิจัย เมื่อวันที่ 14 เมษายน 2561

นอกจากด้านศิลปวัฒนธรรมแล้ว ครูพลอยสียังเป็นสมาชิกเหล่ากาชาดจังหวัดเชียงราย สมาชิกสมาคมส่งเสริมวัฒนธรรมหญิง สมาชิกชุมนุมผู้สูงอายุอีกด้วย กล่าวได้ว่าครูพลอยสีเป็นทั้งครู ศิลปิน นักสังคมสงเคราะห์ และพุทธมามกะที่ดีคนหนึ่ง ทางด้านครอบครัว ครูพลอยสีเป็นแม่ที่ ประเสริฐของลูกๆ ความรักที่ยิ่งใหญ่ของท่านนั้นสร้างให้บุตรชายและบุตรสาวของท่านเป็นคนดี มี สัมมาอาชีพทุกคน เป็นภรรยาที่ดีของครูอินทร์หล่อ ทั้งครูพลอยสีและครูอินทร์หล่อ เป็นพ่อครูแม่ครู ของชาวเชียงราย ทราบจนถึงอายุขัยของท่านทั้งสอง ครูพลอยสีเสียชีวิตอย่างสงบที่โรงพยาบาล เชียงรายประชานุเคราะห์ เมื่อตอนใกล้ค่ำของวันอาทิตย์ที่ 5 มีนาคม พ.ศ. 2532 รวมสิริอายุได้ 70 ปี กับ 1 เดือน ครูพรหมเมศวร์ ได้กล่าวถึงครูพลอยสี ผู้เป็นมารดาว่า

“ย่าของลูกเป็นคนใจดี ใจเย็น มีความรู้ความสามารถด้านการฟ้อนรำการขับร้องทั้งแบบราชสำนักและแบบพื้นบ้านล้านนา ย่าเล่าให้ฟังว่าแม่ของย่าได้นำตัวเข้าไปเป็นข้าหลวงฝ่ายในคุ้มหลวงเชียงใหม่พร้อมกับเพื่อนๆในวัยเดียวกันอีกหลายคน ให้อยู่ในความดูแลของเจ้าหญิงบัวทิพย์ ณ เชียงใหม่ พระประยูรญาติของเจ้าแก้ววรวรรฐ์ เจ้าผู้ครองนครเชียงใหม่องค์สุดท้ายและย่าได้รับการฝึกหัดนาฏศิลป์ในคุ้มหลวงของเสด็จพระราชชายาเจ้าดารารัศมี ในรัชกาลที่ ๕ คณะต่อมาช่างฟ้อนในยุคของย่าได้ถูกเชิญตัวเข้าไปถ่ายทอดการฟ้อนแบบพื้นเมืองให้กับกรมศิลปากรในสมัยที่หลวงวิจิตวาทการเป็นอธิบดี อาทิเช่นฟ้อนเล็บ ฟ้อนม่านม้ายี่เชียงตา ฟ้อนเงี้ยว ฟ้อนโยคีถวายไฟ เป็นต้น นอกเหนือจากการฟ้อนแบบล้านนาแล้ว ย่ายังได้รับการฝึกหัดนาฏศิลป์แบบราชสำนักอีกด้วย และย่ายังมีความสามารถด้านการขับร้องทั้งเพลงไทยและการขับจ้อยขอแบบล้านนา ความทรงจำตั้งแต่วัยเด็กของพ่อก็คือการได้ติดตามปู่กับย่าไปเป็นลูกคู่ในการจัดรายการสอนขับร้องทางสถานีวิทยุกระจายเสียง วปถ.๑๐ เชียงราย และสถานีวิทยุกระจายเสียงกรมประชาสัมพันธ์ จังหวัดเชียงราย ในรายการวิทยุเพื่อการศึกษา แม้กระทั่งในการจัดอบรมครูเพื่อให้ความรู้ในการขับจ้อย ขับขอ หากจัดในวันหยุดราชการ พ่อก็มักได้ติดตามไปสังเกตการณ์สอนของปู่และย่า ทำให้พ่อเข้าใจเทคนิควิธีการสอนและนำมาประยุกต์ใช้ในปัจจุบัน ตั้งแต่วัยเด็กย่ามักเชิญเชิญให้ครูฝึกขับขอและเล่นดนตรีพื้นบ้าน ดนตรีไทยนานาชนิด จนมีความรู้ความสามารถรอบตัว บุคลิกภาพที่โดดเด่นของย่าที่ซึมซับมาสู่ครูก็คือความใจเย็น ความเอื้ออาทรต่อผู้อื่น ทั้งปู่และย่ามักเป็นที่พึ่งพิงของลูกศิษย์ลูกหา ทำหน้าที่เป็นครูผู้ถ่ายทอดศิลปะการดนตรีและขับร้องทั้งไทยและพื้นบ้านล้านนาจนคนเชียงรายเรียกท่านติดปากว่า “ครูพ่อครูแม่””

(พรหมเมศวร์ สรรพศรี, สัมภาษณ์, 14 เมษายน 2561)

กล่าวได้ว่า ครูอินทร์หล่อและครูพลอยสี ผู้เป็นบิดามารดาของครูพรหมเมศวร์ มีส่วนสำคัญ และเป็นแรงบันดาลใจในการเป็นนักดนตรี – ครูดนตรี ของครูพรหมเมศวร์ ครูเล่าถึงชีวิตในวัยเด็กของครูว่า

“พ่อเริ่มหัดเรียนดนตรีอย่างจริงจังครั้งแรกตอนอายุ 5 ขวบ เครื่องดนตรีชิ้นแรกที่เล่นคือขิม เหตุที่เล่นขิมก่อนเพราะเป็นเครื่องดนตรีที่ดีแล้วมีเสียงเลย ง่ายต่อการฝึกหัดให้เด็ก หากไปฝึกกล่อต่อน ตัวเล็กนิ้วเด็กมันเล็กจับไม่ถนัด เรื่องเพลงพื้นบ้านก็ต่อตอนเล่นขิมนี้แหละ โดยมีปู่เป็นคนจับมือต่อเพลง เพลงแรกที่เรียนคือจระเข้หางยาวสามชั้น ปู่เป็นคนเข้มงวดและค่อนข้างดุเวลาต่อเพลง จริงจังในขณะทีสอน ทำให้เราต้องกระตือรือร้นและตื่นตัวในการเรียนตลอดเวลา แต่จะใจดีและมีเรื่องตลกขำขันเล่าสู่ลูก ๆ ฟังเสมอ ด้านการขับร้องพื้นเมืองพ่อได้รับการซึมซับจากย่าด้วย เพราะย่าจะร้องเพลงกล่อมลูกซึ่งเป็นเพลงพื้นบ้านล้านนาเพื่อกล่อมให้ลูก ๆ หลับเป็นประจำ จำได้ว่าบรรยากาศภายในบ้านโดยเฉพาะวันหยุดเสาร์-อาทิตย์ จะมีผู้คนหมื่นเวียนเข้ามาเรียนดนตรี ขับร้องและพ้อนรำ จากปู่และย่าอยู่เสมอไม่ได้ขาด บางคณะมาขอบันทึกเทปไปเพื่อเอาไปฝึกซ้อมเอง บ้างมาขอเพลงที่ปู่แต่งบทขับขอเพื่อใช้แสดงในงานสำคัญ ๆ ของหน่วยงานในสังกัดโดยให้ย่าเป็นผู้สอนพ่อน บ้านหลังเดิมของพ่ออยู่ข้างวัดพระแก้ว วัดอารามหลวงของเชียงรายจะมีห้องชั้นล่างเป็นห้องฝึกซ้อมดนตรีเป็นประจำ ทุกวันเสาร์วันอาทิตย์จึงเป็นวันที่สมาชิกในครอบครัวต้องขลุกอยู่แต่ในห้องนั้นตั้งแต่เช้าจรดเย็น สมัยเด็กพ่อไม่ค่อยได้วิ่งเล่นชุกชอนเหมือนเด็กทั่วไปเพราะปู่จะชวนแกมบังคับให้ฝึกดนตรีทั้งดนตรีไทยและพื้นเมืองรวมไปถึงการฝึกขับขอทำนองง่าย ๆ จากย่า เช่น ซอเสเลเมา ซอล่องน่าน และบทละครน้อยใจยา แว่นแก้ว ..ดวงดอกไม้เบ่งบานสลอน ผูกภรรยาผู้เฒ่าสอดไซร์ ลมพัดไม้ไปสูบ้านตุ้ ... ปู่ก็จะผูกเรื่องเล่าการดำเนินเรื่องของตัวเองคร ตลอดจนเล่าพระราชประวัติของเสด็จพระราชชายาเจ้าดารารัศมี ในรัชกาลที่ 5 ผู้เป็นเจ้าของบทประพันธ์ให้ลูก ๆ ฟัง บทขออีกบทที่ใช้บรรเลงด้วยทำนอง

ล่องน่านเหนือมาจากละครขอเรื่องพระลอตอนเดินดง เป็นอีกบทโปรดของพ่อตอนนั้น เนื้อเพลงตอนขึ้นต้นว่า ..และลี้วไปสุดเงินตำ ฝาคอยดงเข้าพงป่าไม้ ตะเคียนสูงยางยุงไม้ไล่... ย่าจะขับชอนนำทีละวรรคให้พวกเราร้องตาม จนจำได้ขึ้นใจ การได้รับการปลูกฝังด้านดนตรีและขับร้อง ส่งผลให้พ่อมีใจรักและถือเป็นส่วนสำคัญที่นำมาใช้ในการดำเนินชีวิตตลอดจนนำมาประกอบอาชีพครูสอนดนตรีจนทุกวันนี้โดยมีปู่และย่าเป็นต้นแบบในการหล่อหลอมลูก ๆ ให้มีความรัก ภาควุมิใจและเห็นคุณค่าของดนตรี จำได้ว่าสมัยเด็กเวลาปู่มีลูกศิษย์มาเรียนจำนวนมาก สอนไม่ทันหรือติดภารกิจอื่น พ่อจะถูกเรียนตัวมาให้คอยแนะนำหรือสอนแทนโดยปู่จะเขียนโน้ตทิ้งไว้ให้ ยอมรับว่าเคยมีจิตใจบ้างเพราะไม่ได้ไปเล่นซุกซนเหมือนเพื่อนในวัยเดียวกัน แต่อานิสงส์ของการถ่ายทอดความรู้ให้ผู้อื่นมาตั้งแต่เด็กในฐานะผู้ช่วยสอนก็ทำให้พ่อจดจำทำนองเพลงต่าง ๆ ได้อย่างแม่นยำและได้ฝึกเล่นดนตรีไปพร้อม ๆ กับผู้ที่มาเรียนไปโดยปริยายไม่ว่าจะเป็นเครื่องดนตรีไทยหรือดนตรีพื้นเมืองก็ตาม ปู่และย่าจะให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ในศิลปะพื้นบ้านมาก ได้จ้างพ่อครูช่างปีมาสอนที่บ้านด้วยหลังกลับมาจากโรงเรียน พ่อเริ่มหัดเป่าปี่กลางก่อนหลังจากรู้ระบบเสียงแล้วก็จะเป่าต้นทำนองไปตาม ช่างปีที่พ่อเรียนด้วยมืออยู่สองคน คือ พ่อครูตีบ แก้วก้อ และ พ่อครูตีบนวล (จำนามสกุลไม่ได้) เพลงแรกที่ฝึกหัดเป่าคือซอลละม้าย ต่อมาก็เป็นเพลงจะบุและตั้งเจียงใหม่ ส่วนเพลงพื้นเมืองอื่น ๆ ปู่เป็นผู้ถ่ายทอดให้อยู่แล้ว เช่น เพลงเสเลเมา ล่างน่าน ซอพม่า ซอฮ้อ ซอยัน ตลอดจนการขับจ้อย ขับชอนทำนองต่าง ๆ ส่วนเครื่องดนตรีประเภทปาดก้องปี่พาทย์แบบล้านนา เนื่องจากที่บ้านไม่มีแต่ความรู้จักทำนองเพลงอยู่แล้ว เวลาว่างงานบ่อยตามวัดวาอารามต่าง ๆ พ่อมักจะไปยืนฟัง คอยสังเกตแบบครูพักลักจำและขอเข้าไปร่วมเล่นด้วยเป็นประจำ ความประทับใจในวัยเด็กของพ่ออีกด้านก็คือการได้ออกงานสังคม งานต้อนรับแขกบ้านแขกเมือง งานกิจกรรมสำคัญทางวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่นที่ปู่กับย่าเป็นแรง

สำคัญและนำพวกเราลูก ๆ ตลอดจนลูกศิษย์ลูกหาออกแสดงมาตั้งแต่
เด็ก ๆ ตลอดจนการได้มีโอกาสพบปะเรียนรู้ทางอ้อมจากศิลปินพื้นบ้าน
ท่านอื่นๆ เหล่านี้ล้วนซึบซับให้พ่อได้จดจำและนำมาประยุกต์ใช้ในโลก
ของการดนตรีได้เป็นอย่างดี”

(พรหมเมศวร์ สรรพศรี, สัมภาษณ์, 14 เมษายน 2561)

ด้านชีวิตครอบครัวปัจจุบัน

ครูพรหมเมศวร์สมรสกับนางรุจิรา สรรพศรี มีบุตรธิดา 3 คน ได้แก่

1. นายปรเมศวร์ สรรพศรี (чим) ปัจจุบันเป็นอาจารย์ประจำภาควิชาดนตรี คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
2. นางสาวเพียงอ้อ สรรพศรี (ซอ) ปัจจุบันเป็นเภสัชกรประจำโรงพยาบาลสุรศักดิ์มนตรี จังหวัดลำปาง
3. นางสาวเพียงแพน สรรพศรี (เพลง) ปัจจุบันกำลังศึกษาระดับปริญญาโท สาขาดนตรีศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ครอบครัวของครูพรหมเมศวร์ สรรพศรี ณ ไร่แม่ฟ้าหลวงเชียงราย

ครูพรหมเมศวร์ เป็นผู้ที่ให้ความสำคัญกับสถาบันครอบครัวมาก เพราะครอบครัวเป็นกำลังใจสำคัญในการผลักดันให้ครูมีเรี่ยวแรงในการทำงานในทุก ๆ วัน ครูเล่าให้ฟังถึงชีวิตครอบครัวไว้ว่า

“พ่อกับแม่แต่งงานอยู่กินด้วยกันตั้งแต่ปี 2528 งานแต่งของเรามีเพื่อนครุมาช่วยเหลืองานด้วยความเต็มใจและอบอุ่นเพราะจัดขึ้นที่โรงเรียนที่พ่อสอน ส่วนแม่ก็เป็นศิษย์เก่าที่นี่จึงได้รับความรักใคร่เอ็นดูจากผู้ที่มาช่วยจากงานโดยใช้สถานที่จัดงานที่โรงเรียน รวมทั้งมีลูกศิษย์ลูกหามาช่วยเล่นดนตรี พ่อสอน แม่ของลูกเป็นศรียรรยาที่ดีมีความขยันหมั่นเพียรดูแลความเรียบร้อยภายในบ้านได้เป็นอย่างดี แม่สอนดนตรีและนาฏศิลป์อยู่โรงเรียนเชียงรายวิทยาคมซึ่งเป็นโรงเรียนเอกชนจากการร้องขอของพ่อว่าไม่ต้องสอบบรรจุรับราชการครูซึ่งสมัยนั้นต้องไปบรรจุอยู่ต่างอำเภอและค่อนข้างทุรกันดาร เหตุผลสำคัญคือพ่ออยากให้แม่อยู่ใกล้ชิดและใช้ชีวิตคู่อยู่ร่วมกัน แม้จะได้เงินเดือนค่าตอบแทนน้อยกว่าโรงเรียนของรัฐบาลแต่แม่ก็ยอมเสียสละซึ่งเป็นผลดีในเวลาต่อมาทำให้มีเวลาเลี้ยงดูอบรมสั่งสอนลูก ๆ ทั้งสามได้อย่างสะดวก แม่มีความประหยัด มากตามประสาแม่บ้าน ขยันอดออมเพื่อส่งเสียให้ลูก ๆ ได้ศึกษาเล่าเรียนนอกจากวิชาปกติในโรงเรียนแล้ว ครอบครัวของเรายังอบอุ่นไปด้วยเสียงดนตรีที่เปิดเป็นประจำที่บ้านทุกวันเสาร์อาทิตย์ ลูก ๆ ทุกคนของพ่อได้รับการกล่อมเกลาฝึกหัดเล่นดนตรีทั้งดนตรีไทยและดนตรีพื้นเมืองตั้งแต่เด็กเหมือนเมื่อครั้งที่พ่อได้รับการฝึกหัดเล่นดนตรีมาจากปู่ย่า เรียกได้ว่าเป็นการสืบทอดดนตรีทางสายเลือดรุ่นต่อรุ่น แม่จะเป็นคู่ทุกข์คู่ยาก คู่คิด มักจะติดตามพ่อไปเล่นดนตรีตามสถานที่ต่าง ๆ จนกระทั่งเมื่อลูก ๆ เติบโตพอจะช่วยเหลือพ่อแม่ได้ เราก็จะไปด้วยกันทั้งครอบครัวเป็นที่คุ้นชินตาของสังคมในตัวเมืองเชียงรายว่าหากมีกิจกรรมทางศิลปวัฒนธรรม ครอบครัวสรรพศรีของเรามักได้รับความไว้วางใจและเป็นหัวเรี่ยวหัวแรงในการจัดกิจกรรมการแสดงบ่อยครั้งโดยมีแม่เป็นกำลังสำคัญคอยช่วยเหลืองานอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอจนถึงปัจจุบันแม่เป็นแบบอย่างที่ดีของลูกๆในเรื่องกิริยามารยาท มีความสุภาพอ่อนน้อมถ่อมตัว การรู้จักเข้าสังคมและเป็นผู้มีมนุษยสัมพันธ์ ให้เกียรติแก่ผู้อื่น คุณสมบัติเหล่านี้ซึมซับผ่านมาหาลูก ๆ ทุกคน”

(พรหมเศรษฐ์ สรรพศรี, สัมภาษณ์, 14 เมษายน 2561)

ครูพรหมศรและภรรยา และลูก ๆ ทั้งสามในวัยเยาว์ เด็กผู้ชายคือบุตรคนโต ชิม เด็กหญิงในชุดแดงคือลูกคนกลาง ซอ และลูกสาวคนเล็กที่ครูพรหมศรอุ้มคือลูกสาวคนเล็ก เพลง

ครูพรหมศรกล่าวถึงลูกๆทั้งสามของท่านว่า

“พ่อกับแม่เป็นผู้ที่โชคดีที่มีบุญที่มีลูก ๆ ทั้งสามคนเป็น อภิชาติบุตร เกิดมาเพื่อเป็นแรงบันดาลใจให้พ่อแม่ตั้งมั่นอยู่กับการ ประพฤติดีประพฤติชอบเพื่อจะได้เป็นแบบอย่างให้กับลูกๆ เพราะ เชื่อว่าตัวอย่างที่ดีมีค่ายิ่งกว่าคำสอน พ่อตั้งชื่อลูก ๆ ทั้งสามคน เกี่ยวกับดนตรีหมดเลยทั้งลูกชิม ลูกซอ และ ลูกเพลงเพราะอยาก ให้ดนตรีเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตลูก ๆ ทุกคนว่านอนสอนง่าย ลูก ๆ สื่อแว่วว่ามีความสนใจและถนัดด้านดนตรีแต่เด็กตามสิ่งแวดล้อมที่ บ้าน เมื่ออายุได้เพียงห้าก็เริ่มฝึกหัดเล่นดนตรีอย่างจริงจังโดยมีพ่อ แม่คอยสอน”

(พรหมศร สรรพศรี, สัมภาษณ์, 14 เมษายน 2561)

ด้านดนตรีพื้นบ้านล้านนา บรรดาลูกๆทั้งสามของครูพรหมศร ล้วนได้รับการปลูกฝังมา เช่นเดียวกับที่ครูพรหมศรเคยได้รับการปลูกฝังมาเมื่อครั้งครูยังเยาว์วัย ทั้งสามได้รับการถ่ายทอด พื้นฐานการบรรเลง การต่อเพลงง่าย ๆ เล่นเป็นวงเล็กๆร่วมกันที่บ้าน และครุ้มักจะพา ลูก ๆ ตามไป

ออกงานด้วยเสมอไม่ว่าจะเป็นงานแสดง งานที่ครูต้องไปเป็นคณะกรรมการ หรือเป็นผู้ชมเพื่อเสพงานศิลปะ เพราะสิ่งเหล่านี้ไม่ได้เรียนรู้เพียงชั่วข้ามคืนแต่ต้องได้รับการซึมซับตั้งแต่เด็ก ดังนั้นลูกทั้งสามจึงเจริญรอยตามครูพรหมเมศวร์ด้านการอนุรักษ์สืบสานศิลปะดนตรีเช่นเดียวกับที่ครูทำโดยตลอดมา

ลูก ๆ ของครูพรหมเมศวร์ ฝึกหัดดนตรีพื้นเมืองและดนตรีไทยตั้งแต่เด็ก

ลูกทั้งสามของครูพรหมเมศวร์เมื่อวัยเยาว์ในชุดพื้นเมือง

ครูเล่าถึงเรื่องราวของลูกชายคนโตว่า

“สมัยที่ยังมีลูกchimคนแรก พ่อกับแม่จ้างพี่เลี้ยงมาช่วยดูแลเพราะพ่อ กับแม่ต้องไปสอนที่โรงเรียน แต่พี่เลี้ยงก็อยู่ได้ไม่นานและหายากมาก คิดจะ อยู่ก็อยู่คิดจะไปก็ทิ้งเราไปเลย ด้วยความจำเป็นแม่จึงหอบหัวลูกchimไป โรงเรียนโดยเข้าเรียนก่อนวัยเมื่ออายุเพียง 2 ขวบ 9 เดือน แต่ลูกก็ไม่แง และเข้ากับเพื่อน ๆ ได้ดี ลูกchim หัวดีเรียนหนังสือเก่งแต่ไม่ถึงกับหมกหมุ่น แก ใช้ชีวิตสบาย ๆ ถึงแม้จะเรียนสายวิทย์ ๆ โรงเรียนสามัคคีวิทยาคม เมื่อจบชั้น ม. 6 ขณะที่เพื่อน ๆ ในชั้นเรียนมุ่งสอบเข้ามหาวิทยาลัยในสาขาต่าง แต่ลูกchim กลับไม่ยอมไปสอบระบบเอนทรานซ์ที่ใดเลย ประโยคที่ลูกพูดกับพ่อแม่ก็คือ เรียนดนตรีน่าจะสนุกกว่าเรียนอย่างอื่น พ่อจึงไม่ลังเลที่จะพาเขาไปสอบเข้า เรียนที่มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา ภาควิชาดนตรีไทย และ สอบเข้าเรียนได้โดยอาจารย์ประจำภาควิชากำหนดให้เรียนเครื่องสาย แต่ช่วง นั้นภาพยนตร์เรื่องใหม่โรงกำลังมาแรง ลูกchimสนใจและอยากตีระนาดมากกว่า จึงสละสิทธิ์และสมัครสอบใหม่ที่มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่โดยมีพ่อ แนะนำและพาไปสอบเนื่องจากพ่อมีความเชื่อมั่นและให้ความนับถืออาจารย์ ท่านหนึ่งที่สอนประจำภาควิชาดนตรีคืออาจารย์ธณชิต แม้นมาลัย มีความ มั่นใจว่าจะต่อยอดความรู้ความสามารถด้านดนตรีไทยให้ลูกได้อย่างดีซึ่งก็ เป็นไปตามที่คาดหวังไว้ ลูกchimขยันเอาดีทางด้านนี้จนสามารถต่อเพลงหน้า พาทยสูงสุดถึงชั้นองค์พระพิราพ เมื่อเรียนจบปริญญาตรีด้วยเกียรตินิยม อันดับ 1 ก็ได้รับการสนับสนุนให้ได้ทุนพัฒนาอาจารย์ไปเรียนต่อปริญญาโทที่ มหาวิทยาลัยมหิดล ศาลายา แล้วกลับมาเป็นอาจารย์สอนประจำภาควิชา ดนตรีที่ราชภัฏเชียงใหม่ นอกเหนือจากความสามารถด้านดนตรีไทยแล้ว จาก ที่เคยได้รับการปลูกฝังฝึกหัดเรียนดนตรีพื้นเมืองจากพ่อ แก่ก็ไปขอฝากตัวเป็น ลูกศิษย์ของครูวิเทพ กันธิมา เรียนดีตีเป็ยะและมีความสามารถบรรเลงได้เป็น อย่างดี ส่วนปีพาทย ก็ไปเรียนเพิ่มเติมจากครูสำเริง แก้วสว่างซึ่งเป็นลูกศิษย์ ของครูพริ้ง ดนตรีรส ได้ต่อเดี่ยวทางระนาด ทางฆ้องไว้เป็นจำนวนมาก นับเป็นความภาคภูมิใจของพ่อแม่ที่ลูกได้ช่วยสืบสานต่อมรดกทางวัฒนธรรม ดนตรี”

ปัจจุบัน อาจารย์ปรเมศวร์ บุตรชายคนโตของครูพรหมเมศวร์ เป็นอาจารย์ประจำภาควิชาดนตรี คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ สอนดนตรีไทยและดนตรีพื้นเมืองให้นักศึกษาดนตรี นับว่าเป็นการเจริญรอยตามบิดาผู้เป็นต้นแบบในการดำเนินชีวิต

บุตรชายคนโตของครูพรหมเมศวร์ ปัจจุบันสอนดนตรีที่มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

ส่วนลูกสาวคนกลาง ครูพรหมเมศวร์เล่าให้ฟังว่า

“น้องซอ ลูกสาวคนกลางก็มีความสนใจและฝึกหัดเล่นดนตรีมาตั้งแต่เล็กเช่นกันทั้งซิม จะเข้ สะล้อ ซึ่ง โดยเฉพาะสะล้อเคยเข้าประกวดแข่งขันดนตรีพื้นเมืองเดี่ยวสะล้อ โครงการศิลปะ-ดนตรีเยาวชนภาคเหนือ ได้รับรางวัลชนะเลิศด้วย นอกจากความสามารถด้านดนตรีไทย ดนตรีพื้นเมืองแล้ว พ่อแม่ยังสนับสนุนให้ลูกซอไปเรียนเปียโน เรียนไวโอลิน และหาซื้อเปียโนไว้ให้ฝึกซ้อมเล่นในยามว่างที่บ้านด้วย ส่วนไวโอลินเป็นของเก่าที่ได้รับตกทอดมาจากปู่ แม้ลูกซอจะเรียนสายวิทย์ ๆ สอบเข้าเรียนคณะเภสัชศาสตร์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และประกอบอาชีพเภสัชกร แต่ทั้งชีวิตที่ผ่านมาของลูกได้ช่วยพ่อแม่ทำงานด้านดนตรีมาโดยตลอดทั้งการติดตามไปช่วยงานตามโอกาสต่าง ๆ ช่วยสอนดนตรีจนถึงตอนนี้ลูกก็ยังคงมีดนตรีเป็นส่วนหนึ่งในชีวิต”

(พรหมเมศวร์ สรรพศรี, สัมภาษณ์, 15 เมษายน 2561)

และครูพรหมเมศวร์ ได้เล่าถึงลูกสาวคนเล็กว่า

“น้องเพลงลูกสาวคนเล็ก เมื่อก่อนพ่อแม่ต้องไปหากิน เล่นดนตรีตามลือบบีโรงแรมเป็นประจำ 2-3 แห่งพร้อมกับลูกขิมและลูกขอ ซึ่งพอจะออกงานได้บ้างแล้ว พ่อแม่ต้องหอบหิ้วน้องเพลงไปแอบไว้หลังเวทีโดยนั่ง - นอนอยู่หลังแม่พร้อมกับคาบหัวนมปลอมไปด้วยเป็นที่น่าเอ็นดูของผู้พบเห็นยิ่ง บางครั้งลูกก็ตบมือตามจังหวะเพลง พอพ่อเห็นลูกตบจังหวะได้เลยลองส่งกรับให้ช่วยตีประกอบจังหวะ ซึ่งลูกก็ทำได้ดีเลยเล่นครบวง 5 คน พ่อแม่ลูกซะที พอโตมาหน่อยลูกเพลงเป็นเด็กซุกซน ดื้อที่สุดคนในบรรดาลูกสามคน เวลาที่ลูกศิษย์ของพ่อแม่มาเรียนดนตรีที่บ้านก็จะเข้าไปคลุกคลีชวนพูดคุยชวนเล่นด้วย ถึงขนาดแย่งเครื่องดนตรีไปเล่นด้วยเลยก็มี เมื่อเรียนจบชั้นประถมศึกษาแล้ว ลูกเพลงขอพ่อแม่ไปเรียนที่วิทยาลัยนาฏศิลป์เชียงใหม่ แต่ด้วยความที่พ่อแม่เป็นห่วงเพราะลูกยังเล็กและป่วยบ่อย จึงขอร้องไม่ให้ไปเรียนเพราะต้องไปอยู่ต่างจังหวัดห่างอกพ่อแม่ ปรากฏว่าลูกเพลงไปแอบร้องไห้และฟ้องครูประจำชั้นว่าพ่อแม่ไม่ให้ไปเรียนที่วิทยาลัยนาฏศิลป์ เขาก็เอามาเล่าให้ฟัง พ่อก็มานั่งทบทวนว่าลูกคงได้เชื้อทางย่ามา ในที่สุดก็ตัดสินใจส่งให้ลูกไปเรียนการละครที่วิทยาลัยนาฏศิลป์เชียงใหม่จนจบชั้นกลางสาม ซึ่งในระหว่างที่เรียนก็มีโอกาสแสดงผลงานดนตรีพื้นเมืองร่วมกับเพื่อน ๆ ในสถาบันโดยอาศัยประสบการณ์เดิมจากทางบ้าน และยังไปเรียนดนตรีเพิ่มเติมจากครูในวิทยาลัยและไปเรียนกับครูธรมชิต ที่ราชภัฏเชียงใหม่ด้วย ตอนนั้นพ่อกับแม่คิดว่าลูกจะเดินต่อในสายนาฏศิลป์แล้ว ก็อยากให้เรียนต่อที่เดิมเพราะลูกก็อยู่มานาน พี่ขิมก็ทำงานอยู่ราชภัฏเชียงใหม่ สามารถดูแลน้องได้ อีกทั้งเชียงใหม่เชียงรายก็เดินทางไปหากันได้บ่อย ๆ แต่จู่ ๆ ลูกก็มาบอกพ่อว่าจะเรียนต่อดนตรีไทยที่จุฬาฯ สอบติดแล้ว พ่อกับแม่ตกใจมากเพราะนั่นหมายความว่าลูกต้องไปอยู่ไกลพ่อแม่กว่าเดิม แต่เมื่อลูกยืนยันจะไปให้ได้พ่อกับแม่ก็ตามใจ มาคิดอีกทีก็เป็นโอกาสที่ดีเพราะสาขาดนตรีศึกษาที่ลูกไปเรียนจะได้นำความรู้มาพัฒนายกระดับการศึกษาด้านวิชาการ

ดนตรีที่บ้านเกิดต่อไป อีกประการลูกมีพื้นฐานด้านนาฏศิลป์มาด้วย แล้ว จะได้นำมาบูรณาการและใช้เกื้อกูลกันในอนาคต ที่สุดลูกก็ ตัดสินใจเรียนด้านนี้ พ่อกับแม่ก็คงไม่ต่างจากพ่อแม่คนอื่น ๆ ที่ทุ่มเท ความรักความเอาใจใส่ เลี้ยงดูส่งเสริมให้การศึกษาลูกด้วยหวังจะให้ เป็นคนดี คนเก่ง ทำคุณประโยชน์ให้แก่สังคม ชาติบ้านเมืองตาม บทบาทหน้าที่ในอนาคต โดยเฉพาะอย่างยิ่งการดำเนินรอยตามปู่ย่า พ่อแม่ในเรื่องการอนุรักษ์ สืบสานศิลปวัฒนธรรมด้านศิลปะการ ดนตรี และดังที่ได้พูดไว้แต่ต้นว่าความเหน็ดเหนื่อยตรากตรำของพ่อ แม่จะแปรเปลี่ยนเป็นความภาคภูมิใจ สุขใจทุกครั้งที่ได้รับฟังเรื่องราว ดีดีเรื่องความสำเร็จก้าวหน้าของลูก ๆ”

(พรหมเมศวร์ สรรพศรี, สัมภาษณ์, 15 เมษายน 2561)

สำหรับด้านดนตรีพื้นบ้าน ลูกสาวคนเล็กของครูพรหมเมศวร์ได้รับการฝึกหัดตั้งแต่เยาว์วัย เช่นเดียวกับพี่ ๆ เครื่องดนตรีพื้นบ้านที่ชอบเล่นและมีความถนัดคือ สะล้อ ครูพรหมเมศวร์ได้สั่งทำสะ ล้อขนาดเล็กพิเศษจากสล่า (ช่างทำเครื่องดนตรีพื้นบ้าน) เพื่อให้เหมาะกับขนาดของมือเด็กเล็ก

ลูกสาวคนเล็กของครูกับสะล้อขนาดเล็ก

นับว่าลูกทั้งสามของครูพรหมเมศวร์ล้วนมีความสามารถด้านดนตรีดังที่เจริญรอยตามผู้เป็น บิดา โดยเฉพาะดนตรีพื้นบ้านล้านนาที่ครูพรหมเมศวร์มักจะพา ลูก ๆ ติดตามไปออกงานด้วยเสมอเพื่อ เพิ่มพูนประสบการณ์

ครูพรหมศวรร ภรรยา พร้อมทั้งลูกๆและลูกศิษย์ ร่วมแสดงดนตรีพื้นเมือง
ในงานมหกรรมดนตรีไทยมัธยมศึกษา ณ เมืองทองธานี ปี พ.ศ. 2545

ครูพรหมศวรร และครอบครัวบรรเลงดนตรีพื้นเมืองร่วมกับสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

ครูพรหมเมศวร์และครอบครัว รับรางวัลผู้มีผลงานดีเด่นทางวัฒนธรรมพื้นเมือง

1.2 ด้านการศึกษา

- ปีพ.ศ. 2505 - 2516 ครูพรหมเมศวร์เข้ารับการศึกษา ที่โรงเรียนเซียงรายวิทยาคม อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย จนถึงชั้น มศ.3
- ปีพ.ศ. 2517 - 2519 จบการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช). จากวิทยาลัยเกษตรกรรมลำปาง อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง
- ปีพ.ศ. 2527 จบการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูงวิชาเอก ดนตรีศึกษา (ปกส. สูง) วิทยาลัยครูเชียงใหม่ (ปัจจุบันคือมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่)
- ปีพ.ศ. 2546 จบการศึกษาระดับปริญญาตรี ศึกษาศาสตร์บัณฑิต เอกภาษาไทย (ศษ.บ.) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

ประวัติการศึกษาทางด้านดนตรีของครูพรหมเมศวร์ สรรพศรี

ครูได้รับการปลูกฝังและกลม่อมเกลาด้านการเรียนดนตรีไทยและดนตรีพื้นบ้านล้านนา ตั้งแต่วัยเยาว์ จากบิดาและมารดาของครู เริ่มเรียนอย่างจริงจังตั้งแต่อายุ 5 ขวบ พร้อมกับพี่น้องในครอบครัวอีก 3 คน พ่อของครูจะต่อเพลงโดยอาศัยการท่องจำแบบมุขปาฐะ เครื่องดนตรีชิ้นแรกที่ครูเรียนคือ ขิม ในการต่อเพลง บิดาจะท่องทำนองให้ฟัง เล่นให้ดูและครูปฏิบัติตาม ระหว่างการต่อเพลง ก็จะได้รับการอธิบายโครงสร้างของเพลง เกร็ดความรู้ต่างๆเกี่ยวกับดนตรี เรียนการบรรเลงสละล้อ ซึ่งทั้งประเภทลูกสาม และลูกสี่ ได้เรียนการขับจ้อยขับซอจากมารดา (ครูพลอยสี สรรพศรี) เรียนการเป่าปี่จุมซึ่งเป็นปีที่ใช้บรรเลงประกอบการขับซอ จากพ่อครูตี๋บ แก้วก๊อ ต่อเพลงประกอบการขับซอต่างๆ เช่น เพลงจะปู ละม้าย ตั้งเชียงใหม่ เป็นต้น มักจะฝึกซ้อมรวมกันกับสมาชิกในครอบครัว ทางด้าน

เทคนิคการบรรเลงดนตรีพื้นบ้านล้านนา ได้แก่ สะล้อ ซึ่ง กลองล้านนาประเภทต่างๆ ครูพรหมเมศวร์ มีโอกาสได้รับการถ่ายทอดเทคนิคการบรรเลง จากเจ้าสุนทร ณ เชียงใหม่ นอกจากนี้ครูพรหมเมศวร์ได้อาศัยการสังเกต การเรียนรู้ด้วยตนเอง จากการบรรเลงเป็นวง จึงได้เทคนิคและความชำนาญ พัฒนาทักษะด้านการบรรเลงจากประสบการณ์การบรรเลงจริง ส่วนเครื่องดนตรีอื่นๆ อาศัยจากการสังเกตจากผู้อื่นบรรเลง ก็สามารถเล่นได้โดยปริยาย อีกทั้งความเคยชิน คຸ້นเคยกับเครื่องดนตรีต่างๆ เนื่องจากบ้านเป็นวงดนตรี เมื่อเล่นจนชำนาญในระดับหนึ่งแล้ว ครูอินทร์หล่อผู้เป็นบิดาจะสอนเทคนิคเครื่องมือต่างๆ ให้ นอกจากความสามารถด้านดนตรีพื้นบ้านล้านนา ครูพรหมเมศวร์ยังมีความสามารถในการบรรเลงดนตรีไทยอีกด้วย เครื่องดนตรีไทยที่มีความถนัด ได้แก่ ขิม ซอด้วง ซออู้ ซอสามสาย จะเข้ ขลุ่ย เครื่องหนัง ครูพรหมเมศวร์ ได้เล่าถึงประสบการณ์การเรียนดนตรีกับครูอินทร์หล่อและครูพลอยสี่ผู้เป็นบิดามารดาว่า

“ปู่หล่อและย่าพลอยเป็นครูดนตรีคนแรกของพ่อ ท่านปลุกฝังให้ลูกๆของปู่มีใจรักดนตรีไทยอันเป็นศิลปวัฒนธรรมประจำประเทศ และดนตรีพื้นบ้านอันเป็นดนตรีประจำท้องถิ่น ปู่จะบอกกับลูก ๆ เสมอว่าศิลปวัฒนธรรมในท้องถิ่น ถ้าคนในท้องถิ่นไม่รักษาไว้ก็ไม่มีใครช่วยรักษาได้แล้ว และดนตรีพื้นบ้านของภาคไหน ๆ ก็ไม่มีใครเล่นได้ดีเท่าคนในในท้องถิ่นนั้น ทางด้านฝีมือ เทคนิค ใคร ๆ ก็อาจทำได้ แต่ทางด้านจิตวิญญาณไม่มีทางทดแทนกันได้ เราเกิดมาเป็นคนเมืองก็ต้องปฏิบัติตามฮีตฮอยของคนเมือง รวมถึง”

(พรหมเมศวร์ สรรพศรี, สัมภาษณ์, 15 เมษายน 2561)

ครูดนตรีพื้นบ้านคนสำคัญอีกท่านของครูพรหมเมศวร์ คือ เจ้าสุนทร ณ เชียงใหม่ ศิลปินพื้นบ้านภาคเหนือดีเด่น ด้านดนตรีพื้นบ้าน อดีตครูสอนดนตรีพื้นบ้านวิทยาลัยนาฏศิลป์เชียงใหม่ (พ.ศ.2514-2529) ผลงานที่โดดเด่นและเป็นที่ยอมรับ คือ เป็นผู้จัดรูปแบบการบรรเลงดนตรีพื้นบ้านภาคเหนือให้มีความเป็นแบบแผนระบบระเบียบ ซึ่งวิทยาลัยนาฏศิลป์เชียงใหม่รับกระบวนการรูปแบบนี้ไปและนิยมบรรเลงกันตามแบบของเจ้าสุนทรเป็นต้นมา เจ้าสุนทรยังมีความเชี่ยวชาญด้านการสร้างเครื่องดนตรีพื้นบ้านอีกด้วย (สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดเชียงใหม่, 2559)

เจ้าสุนทร ณ เชียงใหม่

ที่มา : ประเมศวร์ สรรพศรี, 2554

ครูพรหมเศวร์ เล่าถึงเจ้าสุนทรว่า

“สมัยเป็นเด็กปู่กับย่ามักพาครอบครัวของเราไปเยี่ยมญาติที่เชียงใหม่เป็นประจำเมื่อปิดภาคเรียน เจ้าสุนทรเรียกปู่ว่าอ้ายหล่อ เรียกย่าว่า พี่พลอย ครอบครัวของเรามีความสนิทสนมคุ้นเคยกันเป็นอย่างดีและมีโอกาสได้เล่นดนตรีร่วมกันบ่อยครั้ง เจ้าสุนทรเป็นผู้มีความสามารถในการบรรเลงเพลงพื้นเมืองได้ทั้งสะล้อ ซิง และปี่จุม ปี 2527 พ่อไปขอซื้อเครื่องดนตรีพื้นเมืองในวงสะล้อซอซึงเพื่อมาใช้สอนในโรงเรียนเพราะเครื่องดนตรีที่ผลิตจากโรงงานของเจ้าสุนทรได้มาตรฐาน มีการพัฒนาและปรับโครงสร้างให้ได้สัดส่วน มีความพิถีพิถันในการเลือกใช้วัสดุโดยเฉพาะไม้ขนุน ไม้สัก ต้องตากแห้งให้สนิทมากกว่า 10 ปี คุณภาพเสียงเครื่องดนตรีพื้นเมืองไม่ว่าจะเป็นสะล้อ ซิง จึงได้รับการยอมรับจากเหล่าช่างเครื่องดนตรีพื้นเมือง โดยถือเป็นต้นแบบในการประดิษฐ์คิดค้นให้ได้เสียงมาตรฐาน สามารถบรรเลงร่วมกับเครื่องดนตรีไทยประเภทอื่น ๆ ได้อย่างกลมกลืน พัฒนาการสร้างเครื่องดนตรีพื้นเมืองแบบดั้งเดิมที่ใช้มือทำมาเป็นใช้เครื่องกลึงไม้ ออกแบบขนาดเครื่องดนตรีให้มีความเป็นมาตรฐาน ทั้งวิทยาลัยนาฏศิลป์เชียงใหม่ และสถานศึกษาส่วนใหญ่ในภาคเหนือก็ล้วนนิยมสั่งซื้อเครื่องดนตรีจากโรงงานของเจ้าสุนทร แม้เมื่อท่านสิ้นแล้ว ปัจจุบันก็มีลูกชายคือคุณสุรศักดิ์ ณ เชียงใหม่ หรือเจ้าอู๊ด เป็นผู้สืบทอดกิจการงานฝีมือ สล่าคนสำคัญประจำโรงงานผลิตเครื่องดนตรี

ของเจ้าสุนทร ณ เชียงใหม่ เช่น สล่าวิเทพ กันธิมา หรือพ่อครูวิเทพ ศิลปินชื่อดังของจังหวัดเชียงใหม่ (เสียชีวิตแล้ว) สล่าจันรวมทั้งสล่าบุญรัตน์ เจ้าสุนทรให้ความรักใคร่เอ็นดูพ่อเป็นพิเศษทุกครั้งที่ไปเยี่ยมท่านที่บ้านท่านจะทำงานมาข้อมมือเล่นดนตรีกับพ่อและท่านนับเป็นครูสอนดนตรีพื้นเมืองคนสำคัญอีกคนของพ่อที่ถ่ายทอดกลวิธีในการบรรเลงทั้งสะล้อ ซึง ลูกสาม ลูกสี่ และต่อเพลงพื้นเมืองไว้ให้พ่อหลายเพลง รวมทั้งเพลงพ่อนสาวใหม่ที่ท่านปรับแต่งขึ้นใหม่จากเพลงซอป๋นด้ายของเดิมเพื่อใช้ประกอบการพ่อนสาวใหม่ของย่า เจ้าสุนทรเป็นผู้ใหญ่ที่มีเมตตา ใจคอกว้างขวางเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่แก่ลูกศิษย์ลูกหาทุกคน เจ้าสุนทรได้มอบสะล้อสามสายงาข้างให้พ่อเป็นของขวัญแต่งงาน สะล้อทำด้วยงาทั้งคัน กะลามะพร้าวประดับคิ้วด้วยงาทั้ง ขอบหน้าสะล้อและฉลุลายสวยงาม คันชักเป็นไม้พญาจิ้งจอก ดำจับทำด้วยงา เป็นของขวัญที่มีคุณค่าทางจิตใจมาก”

(พรหมเศรษฐ์ สรรพศรี, สัมภาษณ์, 15 เมษายน 2561)

สะล้อสามสายงาข้างที่เจ้าสุนทร ณ เชียงใหม่ ให้เป็นของขวัญแต่งงานแก่ครูพรหมเศรษฐ์

ที่มา : ภาพถ่ายโดยผู้วิจัย เมื่อวันที่ 14 เมษายน 2561

ผู้วิจัยได้พูดคุยกับคุณสุรศักดิ์ ณ เชียงใหม่ (เจ้าอุ๊ด) บุตรชายของเจ้าสุนทร ณ เชียงใหม่ ผู้มีความสนิทสนมกับครูพรหมเมศวร์ เจ้าอุ๊ดได้กล่าวถึงครูพรหมเมศวร์ว่า

“ครอบครัวของเจ้าสุนทร ณ เชียงใหม่ กับครอบครัวของแผน เรารู้จักมักคุ้นกันดี พ่อครูอินทร์หล่อกับแม่ครูพลอยสีแม้ว่าหลังจากสิ้นยุคของราชสำนักฝ่ายเหนือ ท่านทั้งสองย้ายไปตั้งรกรากที่เชียงราย แต่ก็เข้ามาเชียงใหม่อยู่บ่อยครั้งโดยแผนมักจะติดตามมาด้วย มาที่ไรก็จะมารวมตัวกันกับสมาชิก ณ เชียงใหม่ที่คุ้นเคยกันเพื่อเล่นดนตรีร่วมกัน สมัยก่อนเจ้าสุนทรทำสะล้องาช้าง 4 คัน เป็นสะล้อที่งดงามและทรงคุณค่ามาก ได้นำไปถวายสมเด็จพระเทพฯ 1 คัน ให้หมอมุนพิศ 1 คัน เก็บไว้ที่บ้าน 1 คัน และให้แผนเป็นของขวัญ 1 คัน ปัจจุบันนี้ก็ยังติดต่อกันเสมอ แผนมักจะมาดูเครื่องดนตรี ซึ่ง สะล้อที่โรงงานด้วยตนเองเพื่อนำไปใช้ในการสอนที่เชียงราย”

(สุรศักดิ์ ณ เชียงใหม่, สัมภาษณ์, 21 กุมภาพันธ์ 2561)

ครูพรหมเมศวร์ กับเจ้าสุรศักดิ์ ณ เชียงใหม่ (เจ้าอุ๊ด)

“แผนจะพาครอบครัวแวะมาเยี่ยมที่เชียงใหม่เป็นประจำ ทั้งตอนที่มาดูเครื่องดนตรีที่โรงงาน และช่วงวันหยุดที่ได้มาเชียงใหม่ ลูก ๆ ของเราก็เล่นด้วยกัน ความผูกพันมีมาตั้งแต่รุ่นพ่อแม่ของเรา มาถึงรุ่นเรา และรุ่นลูกๆของเรา”

(สุรศักดิ์ ณ เชียงใหม่, สัมภาษณ์, 21 กุมภาพันธ์ 2561)

ครุดนตรีอีกท่านของครูพรหมเมศวร์ คือครูตีบ แก้วก้อย มีความสามารถด้านการเป่าปี่จุม ครูเล่าถึงครูตีบ ว่า

“พ่อครูตีบ แก้วก้อย เป็นหัวหน้าคณะช่างซอเสียดเสียงทิพย์ ทำหน้าที่เป็นช่างปี่ เป็นผู้มีความสามารถในเชิงช่างปี่ทั้งการเป็นนักดนตรีและผลิตเครื่องดนตรีขึ้นใช้เองโดยเฉพาะปี่จุม พ่อครูตีบจะคัดเลือกไม้ไผ่รวกอย่างพิถีพิถัน ท่านเล่าว่าวิธีการคัดไม้รวกเพื่อนำมาทำปี่แต่ละขนาดนั้นต้องมีความยาวของปล้องตลอดหัวท้ายเพียง 1 ปล้องเท่านั้น ดังนั้นปี่ 1 จุมจึงต้องสร้างจากลำไม้รวกลำเดียวกันจึงจะได้เสียงที่มีคุณภาพ โดยต้องคัดไม้รวกที่แก่แห้งสนิทและนำมาตากแห้งเป็นเวลานานนับปี ชื่อเสียงในการผลิตปี่จุมหรือปี่ซอรวมทั้งฝีมือในการเป่าปี่ของพ่อครูเลื่องลือกระฉ่อนไปทั่วจังหวัดภาคเหนือตอนบน ซึ่งส่วนใหญ่มักจะสั่งซื้อปี่จุมของพ่อครูจนผลิตไม่ทัน บางครั้งต้องจองข้ามปี พ่อครูจักคุ้นเคยกับพ่อครูตีบเมื่อกว่า 30 ปีที่แล้ว โดยไปเที่ยวหาแกที่บ้านละแวกตำบลป่าอ้อคอนชัย อำเภอเมือง จังหวัดเชียงรายเพื่อไปสั่งซื้อซิง พ่อครูเป็นคนอหิยาสัยดีมาก ยิ่งรู้ว่าพ่อเป็นลูกของปู่อินทร์หล่อ แกยังให้การต้อนรับขับสู้พลางเล่าว่า ปู่เคยพาคณะซอเสียดเสียงทิพย์ของแกไปประกวดซอที่มหาวิทยาลัยเชียงใหม่และได้รับรางวัลชนะเลิศอันดับหนึ่ง ถือเป็นความภาคภูมิใจของแกอย่างยิ่ง ทุกครั้งที่ไปเที่ยวหาพ่อครูตีบ พ่อครูก็จะเป่าปี่ให้ฟังและพ่อก็จะเดินตามแกไปเรื่อย ๆ สมัยก่อนจะเป่าปี่ขอให้แกต้องคอยติดตามคณะไปร่วมเป่าเมื่อออกงานต่าง ๆ ส่วนใหญ่ช่างปี่เขาจะไม่สอนเป็นวรรคเหมือนเรียนดนตรีทั่วไป แต่จะให้ผู้เรียนคอยสังเกตและค้นทำนองไปตามไปเรื่อย ๆ จนค้นทำนอง แรก ๆ ก็จะหัดเป่าปี่แม่เนื่องจากสามารถเป่าเป็นทำนองห่าง ๆ คอยคุมเสียงลูกตกและคอยกระแทกกลมเป็นจังหวะ ฝึกบรรเลงร่วมวงไปสักพักก็จดจำทำนองได้เอง นอกจากฝึกเป่าปี่ในวงของพ่อครูตีบแล้ว พ่อก็มักใช้ซิงใหญ่ติดผสมวงปี่ซอด้วย การติดซิงในวงปีนั้นพ่อครูแนะนำว่าอย่าใส่เม็ดมากจะทำให้ช่างซอหลงทำนองและอย่าให้เสียงซิงเด่นกว่าปี่หรือเด่นกว่าช่างซอเป็นอันขาด บทบาทหน้าที่ของซิงเพลงประคองทำนองหลักและทำหน้าที่ตีตีหม่มไปตามจังหวะของทำนองเพลงเท่านั้น การตีตีหม่มนี้หมายถึงตีทั้งขึ้นและลงโดยให้เสียงลงเป็นเสียงหนักและมักตีด้วยไม้ตีตัวเดิมในกรณีที่ไม้ตีตัวนั้นเป็นเสียงยาวแทนการรัวไม้ตีได้ทางปี่ของลุงตีบไว้มากพอสมควร จึงถือว่าพ่อครูตีบเป็นครุดนตรีพื้นบ้านล้านนาคนสำคัญของพ่ออีกคนหนึ่ง ปัจจุบันพ่อครูตีบเสียชีวิตแล้ว ลูกวงของแกก็กระจัดกระจายไปสังกัดยังคณะช่างซออื่น ๆ สิ่งที่พ่อครูตีบทิ้งไว้ให้เป็นอนุสรณ์ก็คือปี่ 1 จุมและซิงที่แกะชุดจากไม้สักทั้งตัว”

(พรหมเมศวร์ สรรพศรี, สัมภาษณ์, 15 เมษายน 2561)

ในปีพ.ศ. 2525 ครูพรหมเมศวร์ได้เข้าศึกษาในระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง วิชาเอก ดนตรีศึกษา (ปกส. สูง) วิทยาลัยครูเชียงใหม่ (ปัจจุบันคือมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่) ครู เล่าว่า

“พ่อมีประวัติการศึกษาที่แปลกๆหน่อย คือพอเรียนจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สายสามัญแล้ว ก็ดอยอยากผจญโลกภายนอกคือไปเรียนที่ไหนก็ได้ที่ไม่ต้องอยู่บ้าน เปิดหนังสือพิมพ์เจอโรงเรียนเกษตรกรรมลำปาง รับสมัครนักเรียน ก็เลยไปสมัคร เรียนโดยฝันว่าจะออกมาประกอบอาชีพเกษตรซึ่งปู่กับย่าก็ไม่ได้ขัดข้องแต่อย่างใด เรียนจบแค่ชั้น ปวช.ก็สะดุด ขณะที่เพื่อนร่วมรุ่นแยกย้ายกันไปเรียนต่อที่แม่โจ้บ้าง หรือสถาบันอื่น ๆ ที่เปิดระดับ ปวส.ถึงปริญญาตรี แต่พ่อก็หยุดเรียนกลางคัน เนื่องจากสงสารปู่กับย่าที่อายุมากแล้ว ช่วงนั้นเศรษฐกิจของครอบครัวย่ำแย่มาก ปู่ลาออกจากงานประจำ มีย่าเพียงคนเดียวที่ยังเป็นครูสอนขับร้องโรงเรียนเอกชน ในขณะที่พี่ ๆ น้อง ๆ ของพ่อก็กำลังอยู่ในวัยเรียน ต้องใช้เงินมากพอสมควร พ่อจึง ตัดสินใจออกมาอยู่บ้านโดยมาช่วยปู่สอนดนตรีอยู่ที่บ้าน พ่อมีรายได้จุนเจือ ครอบครัวบ้าง ปี 2521 เป็นปีที่กระทรวงศึกษาธิการเปลี่ยนแปลงหลักสูตร จาก ปี 2503 เป็น หลักสูตร ปี 2521 บรรจุวิชาดนตรีศึกษาเป็นวิชาบังคับเรียน หรือวิชาพื้นฐาน เข้าใจว่าช่วงนั้นขาดแคลนครูสอนดนตรีทั่วประเทศ ถึงจะมีก็ได้ ครูที่ไม่ได้จบสาขาดนตรีโดยตรงมาสอน พ่อก็ถือวิกฤติเป็นโอกาสเมื่ออาจารย์ ล้อวาง ณ มโรตม ไปเล่าให้อาจารย์ใหญ่ที่โรงเรียนดำรงราษฎร์สงเคราะห์ฟังว่า มี ครูที่สอนดนตรีได้ทั้งดนตรีไทยและดนตรีพื้นเมืองและยังเล่นดนตรีสากลได้อีกด้วย (พ่อเป็นนักเรียนดุริยางค์ประจำโรงเรียนเชียงรายวิทยาคมตั้งแต่ชั้น ประถม 4 จน จนถึงขั้นสูงสุดของโรงเรียนคือ ม.ศ.3) น่าจะจ้างมาเป็นครูสอนวิชาดนตรีศึกษา ในปี นั้นชะตาชีวิตของพ่อจึงกลายเป็นครูสอนดนตรีโดยอาชีพทั้ง ๆ ที่ยังเรียนหนังสือไม่ จบด้วยซ้ำไป ปี 2525 พ่อลาศึกษาต่อที่วิทยาลัยครูเชียงใหม่ ภาควิชาดนตรีศึกษา ในระดับ ปก.ศ. ชั้นสูง เหตุผลเพื่อให้มีวุฒิการศึกษาตามรายวิชาที่สอน เรียนจบ ปก.ศ.สูงก็ต้องกลับมาทำงานที่เดิมในปี 2527 ตามระเบียบการลาศึกษาต่อ บรรยากาศสมัยเรียนที่วิทยาลัยครูเชียงใหม่ซึ่งปรับเปลี่ยนมาเป็นมหาวิทยาลัยราช ภัฏเชียงใหม่ในปัจจุบัน สมัยนั้นภาควิชาดนตรียังขาดแคลนอาจารย์ผู้สอนที่จบ ดนตรีโดยตรง มีการจ้างครูที่มีความรู้ความสามารถมาสอน พ่อเป็นคนหนึ่งที่ทาง ภาควิชาจัดตารางให้สอนทั้งในชั่วโมงเรียนปฏิบัติดนตรีและสอนในวันเสาร์ วัน อาทิตย์เป็นบางครั้ง ให้กับนักศึกษาที่เป็นครูอยู่แล้วแต่มาเรียนเพื่อเพิ่มเติมวุฒิ

การศึกษา (กศพ.) นักศึกษาดนตรีในยุคนี้ก็มีภาระต้องนำเอาดนตรีไปแสดงในเวลาเรียนบ่อย ๆ ทั้งดนตรีไทย ดนตรีพื้นเมือง ดนตรีสากล บางครั้งก็ไปแสดงพร้อมกับภาควิชานาฏศิลป์ การเรียนในรายวิชาสามัญจึงไม่ค่อยเต็มเม็ดเต็มหน่วยแต่ก็ได้รับความเห็นใจจากคณาจารย์อื่น ๆ มากพอสมควร ทุกท่านล้วนเข้าใจว่าพวกเราไปปฏิบัติภารกิจเพื่อส่วนรวมและสร้างชื่อเสียงให้กับสถาบันจึงมักได้รับความเอ็นดูจากบรรดาอาจารย์ที่สอนวิชาสามัญ การเป็นข้าราชการที่ลาศึกษาต่อทำให้พ่อดีมีเพื่อนหลายรุ่นทั้งในสถาบันเดียวกันและต่างสถาบัน ทั้งครูอาจารย์ที่รู้จักภูมิหลังของพ่อท่านเหล่านั้นก็ล้วนให้โอกาสพ่อได้ร่วมกิจกรรมอื่น ๆ กับมหาวิทยาลัย นับเป็นประสบการณ์ที่ทรงคุณค่าที่พ่อนำมาปรับใช้ในชีวิตการทำงานที่โรงเรียน เรื่องสำคัญที่เกิดขึ้นในชีวิตมหาลัยก็คือพ่อได้พบกับแม่ในฐานะเพื่อนร่วมชั้นเรียนซึ่งต่อมาได้แต่งงานอยู่ด้วยกัน”

พรหมเมศวร์ สรรพศรี, สัมภาษณ์, 15 เมษายน 2561

ครูพรหมเมศวร์และเพื่อนร่วมรุ่นในสมัยเรียนดนตรีที่วิทยาลัยครูเชียงใหม่ (มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่)

จากข้อมูลด้านการเรียนดนตรีที่ผ่านมาตั้งข้างต้นจะเห็นว่า ครูพรหมเมศวร์ได้รับการศึกษาดนตรีโดยเฉพาะดนตรีพื้นบ้านล้านนาจากผู้เชี่ยวชาญหลายทั้ง ทั้งพ่อครูอินทร์หล่อและแม่ครูพลอยสีผู้เป็นบุพการี เจ้าสุนทร ฦ เชียงใหม่ บุคคลผู้มีบทบาทสำคัญของวงการดนตรีพื้นบ้านล้านนา ครูตีบ แก้วก้อ สล่าช่างเป่าจุมที่มีทักษะการเป่าจุมเป็นเลิศ จากการเรียนรู้กับปราชญ์ผู้เชี่ยวชาญ ประกอบกับ

ความขยันหมั่นเพียร ความมีใจรักในดนตรีพื้นบ้านล้านนา ทำให้ครูพรหมเมศวร์เป็นบุคคลหนึ่งที่มีความรู้ความสามารถด้านดนตรีพื้นบ้านล้านนาเป็นเลิศ

1.3 ด้านการทำงาน

ครูพรหมเมศวร์ได้บรรจุรับราชการครู ณ โรงเรียนดำรงราษฎร์สงเคราะห์ทำหน้าที่เป็นครูสอนดนตรีไทย ดนตรีพื้นเมือง ตั้งแต่ปีพ.ศ. 2522 และได้นำดนตรีพื้นบ้านล้านนาเข้ามาสอนในระบบโรงเรียน ซึ่งในช่วงแรกเริ่มของการสอนดนตรีพื้นบ้านล้านนายังไม่มีความพร้อมด้านเครื่องดนตรี ครูพรหมเมศวร์ได้นำเครื่องดนตรีส่วนตัวมาให้ผู้เรียนใช้เรียน และสำหรับผู้เรียนที่มีเครื่องดนตรีอยู่แล้วก็จะนำติดตัวมาที่โรงเรียน ในการเรียนการสอนจะใช้เครื่องดนตรีสะล้อและซิงข์โดยให้ผู้เรียนสามารถเลือกประเภทเครื่องดนตรีเองได้ ครูพรหมเมศวร์ได้เล่าถึงการสอนดนตรีพื้นบ้านในโรงเรียนช่วงแรก ๆ ว่า

“พอรวบรวมสะล้อ ซิงข์ เท้าที่มีอยู่ เอามาเริ่มใช้สอนที่โรงเรียนดำรงราษฎร์สงเคราะห์ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2522 จะมารอให้ทุกอย่างพร้อมก่อนแล้วค่อยสอนมันไม่ได้ ถ้าเราพร้อมแล้วเราต้องสอนเลย เอาทุกอย่างเท่าที่มีนั่นแหละ ช่วงแรก ๆ ก็ลำบากหน่อยเพราะเครื่องไม่พร้อม ที่มีอยู่ก็ขนาดไม่เท่ากัน มีปัญหาเรื่องเสียงอีกตอนเล่นรวมวงแต่ก็พอแก้ขัดได้ สอนทั้งวิชาดนตรีและสอนเด็กที่มีความสนใจมาเข้าชมรมดนตรีพื้นเมือง ทำวงสะล้อซิงข์ พาเด็กไปออกงานบ้างให้เค้าภูมิใจ จนปี 2527 ได้เครื่องดนตรีทั้งสะล้อ ซิงข์ กลองพื้นเมือง ขลุ่ยหลีบ และเครื่องประกอบจังหวะจากโรงงานของเจ้าสุนทร ณ เชียงใหม่ จึงมีเครื่องที่ได้มาตรฐาน ทั้งเรื่องขนาดและเสียง ใช้ขลุ่ยหลีบเป็นหลักในการปรับเทียบเสียงตามแบบของเจ้าสุนทร คือ สะล้อเล็ก ซิงข์กลาง ซิงข์หลวงหรือซิงข์ใหญ่ ตั้งเป็นชั้นคู่ 5 สายทุ้ม ตรงกับเสียงโด สายเอกตรงกับเสียงซอล สะล้อกลาง ปรับเทียบเสียงเหมือน สะซิงข์เล็ก โดยตั้งเป็นชั้นคู่ 4 สายทุ้มตรงกับซอล สายเอกตรงกับเสียงโด ทั้งนี้อาศัยจากโครงสร้างหรือสัดส่วนของเครื่องดนตรีพื้นบ้านล้านนาที่เจ้าสุนทร ปรับปรุงพัฒนาขึ้นให้เป็นมาตรฐานและใช้ทั่วไปตามสถานศึกษา

(พรหมเมศวร์ สรรพศรี, สัมภาษณ์, 15 เมษายน 2561)

ครูพรหมศวรรและลูกศิษย์รุ่นแรกโรงเรียนดำรงราษฎร์สงเคราะห์
บันทึกเทปบรรเลงดนตรีพื้นเมือง ณ สถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย กรมประชาสัมพันธ์ ปีพ.ศ. 2522

บรรยากาศการเรียนการสอนดนตรีพื้นบ้านล้านนาในโรงเรียนดำรงราษฎร์สงเคราะห์

บรรยากาศการเรียนการสอนดนตรีพื้นบ้านล้านนาในโรงเรียนตำรวจราชมหานครสงคราะห์

ก่อนที่จะเริ่มสอนดนตรีพื้นบ้านล้านนาอย่างจริงจังในระบบโรงเรียน ครูพรหมเมศวร์เริ่มทำหน้าที่ครูสอนดนตรีตั้งแต่วัยเยาว์ โดยได้รับการมอบหมายจากบิดาและมารดาให้ช่วยสอน ครูเล่าถึงประสบการณ์การสอนดนตรีในวัยเด็กว่า

“ตั้งแต่เริ่มเรียนดนตรีตอน 5 ขวบ พอเล่นได้ก็เริ่มช่วยที่บ้านสอนเลย มีคนมาขอเรียนด้วยที่บ้านเป็นประจำ ต้องช่วยพ่อกับแม่สอนไม่เว้นท่านเหนื่อยแยะเลย บรรยากาศบ้านตอนนั้นจะมีเสียงดนตรีไทยและดนตรีพื้นบ้านดังตลอดทั้งวัน ตอนนั้นยังเป็นเด็กก็พอช่วยได้บ้างเล็กน้อย อย่างพื้นฐานการจับเครื่องดนตรี การจับคันทักสะล้อ รวมถึงเพลงง่าย ๆ ล้วน ๆ ที่พ่อพอจะเล่นได้ก็จะสอนพี่ๆ ที่มาเรียนที่บ้าน และได้ติดตามไปช่วยพ่อแม่สอนขับจ้อยซอทางสถานีวิทยุเชิงรายโดยทำหน้าที่เป็นลูกคู่ พอโตมาอายุได้ 21 ปี โรงเรียนตำรวจราชมหานครสงคราะห์ได้ขอตัวให้พ่อเข้าไปเป็นครูสอนดนตรี ตอนนั้นยังไม่ได้เรียนเอกดนตรีเลย แต่ก็ไปสอนก่อน แล้วหลังจากนั้นประมาณ 4-5 ปี ก็ลาไปศึกษาต่อที่วิทยาลัยครูเชียงใหม่ พอเรียนจบก็กลับมาสอนที่เดิม ”

(พรหมเมศวร์ สรรพศรี, สัมภาษณ์, 20 กุมภาพันธ์ 2561)

ประวัติการทำงานด้านดนตรีของครูพรหมเมศวร์

พ.ศ. 2521 เป็นครูอัตราจ้างที่โรงเรียนดำรงราษฎร์สงเคราะห์

พ.ศ. 2522 บรรจุรับราชการครูที่โรงเรียนดำรงราษฎร์สงเคราะห์

พ.ศ. 2531 เข้าร่วมแสดงในวงมหาดุริยางค์ล้านนา ของโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดเชียงราย โดยรับหน้าที่เป็นผู้เขียนโน้ตทางกลางเพื่อใช้ในการฝึกซ้อม

พ.ศ. 2533 ได้รับเชิญจากศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย ร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติเดินทางไปร่วมเผยแพร่วัฒนธรรมแห่งชาติที่บ้าน ณ ประเทศสเปน

พ.ศ. 2536 ได้รับเชิญจากศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย ร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ร่วมแลกเปลี่ยนและเผยแพร่ศิลปะการแสดงพื้นบ้านและนาฏศิลป์ดนตรีไทย ณ ประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศเม็กซิโก

พ.ศ. 2539 ได้ร่วมเดินทางไปแสดงดนตรี - นาฏศิลป์กับคณะของโรงเรียนดำรงราษฎร์สงเคราะห์ ร่วมกับจังหวัดเชียงราย ในงานวัฒนธรรมสัมพันธ์ลุ่มน้ำโขง ณ เมืองเชียงรุ่ง แคว้นสิบสองปันนา สาธารณรัฐประชาชนจีน

พ.ศ. 2539 - 2545 ได้รับการคัดเลือกเป็นกรรมการบริหารสภาวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย ทำหน้าที่ประธานอนุกรรมการฝ่ายชีวิตวัฒนธรรมและกรรมการฝ่ายภาษาและวรรณกรรม ของสภาวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย

พ.ศ. 2540 ได้รับเชิญไปแสดงดนตรีและนาฏศิลป์ ในงานเทศกาลดนตรีนานาชาติ ณ ประเทศอินเดีย

พ.ศ. 2540 - ปัจจุบัน ได้รับเชิญให้เป็นกรรมการดำเนินงานหอวัฒนธรรมนิทัศน์ กาญจนภิเษกจังหวัดเชียงราย

พ.ศ. 2543 - ปัจจุบัน ได้รับเชิญให้เป็นวิทยากรพิเศษสอนดนตรีไทยและดนตรีพื้นบ้านล้านนาให้แก่ นักศึกษา มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย

พ.ศ. 2544 ได้รับเชิญจากสมาคมฝรั่งเศสร่วมกับโรงเรียนดนตรีคีตศิลป์เชียงราย แสดงดนตรีพื้นบ้านล้านนา ร่วมกับนักดนตรีชั้นนำจากประเทศฝรั่งเศส ในงานคอนเสิร์ต “Trio de Paris” ณ โรงแรมเวียงอินทร์ จังหวัดเชียงราย

พ.ศ. 2545 ได้รับเชิญให้นำวงดนตรีพื้นเมืองของโรงเรียนดำรงราษฎร์สงเคราะห์ เข้าร่วมแสดง ศิลปวัฒนธรรมในฐานะตัวแทนของภาคเหนือ ในงานมหกรรมวัฒนธรรมแห่งชาติ ครั้งที่ 16 ณ พระราชวังสนามจันทร์ จังหวัดนครปฐม

พ.ศ. 2545 ได้รับเชิญให้เป็นอาจารย์พิเศษสอนดนตรีแก่นักเรียนโรงเรียนอนุบาลเมืองเชียงรายและโรงเรียนสามัคคีวิทยาคม 2

พ.ศ. 2545 ได้รับเชิญให้นำนักเรียนดนตรีไทยและดนตรีพื้นเมืองของโรงเรียนเข้าร่วม แสดงมหรหรรณดนตรีไทยและนาฏศิลป์นักเรียน งานเสมา 45 เปิดโลกการศึกษาขั้นพื้นฐาน

พ.ศ. 2545 ได้รับเชิญเข้าร่วมงานเทศกาลวัฒนธรรมนานาชาติจัดขึ้นโดยกระทรวงวัฒนธรรมร่วมกับกรุงเทพมหานคร แสดงดนตรีพื้นเมือง ณ สวนเบญจศิริกรุงเทพมหานคร

พ.ศ. 2545 ได้รับเชิญร่วมแสดงผลงาน สล่าเชียงรายเฉลิมพระเกียรติในหลวง 75 พรรษา ณ อาคารศูนย์สาธิตและจำหน่ายสินค้าพื้นเมือง จังหวัดเชียงราย

พ.ศ. 2546 ได้รับเชิญให้เป็นอาจารย์พิเศษสอนดนตรี ของโรงเรียนจุฬารัตน์ราชวิทยาลัยเชียงราย

พ.ศ. 2548 โครงการรวมใจถวายเสียงเพลงเทิดพระเกียรติ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เนื่องในวโรกาสคล้ายวันพระราชสมภพ 2 เมษายนโดยจัดให้มีการแสดงดนตรี ของคณะนักเรียน นักศึกษา ในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ทั่วประเทศ ทั้งนี้ ทำหน้าที่เป็นหัวหน้าคณะฝึกซ้อมดนตรีให้แก่ นักเรียนในสังกัดกลุ่มโรงเรียนกรมสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย

พ.ศ. 2547 - 2551 ได้รับเชิญให้เป็นกรรมการพิจารณาคัดเลือกยกย่องเชิดชูเกียรติ ครูผู้มีผลงานดีเด่น กลุ่มสาระศิลปะ จากสำนักงานการศึกษาเขตพื้นที่เชียงราย

พ.ศ. 2548 ได้รับเชิญให้เป็นกรรมการผลิตสื่อนวัตกรรม เพื่อใช้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนทักษะความสามารถพิเศษของนักเรียน ด้านดนตรีพื้นเมือง ในสังกัดสำนักงานการศึกษา เขตพื้นที่เชียงราย

พ.ศ. 2548 - ปัจจุบัน ได้รับเชิญให้เป็นกรรมการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นสำนักงานการศึกษาเขตพื้นที่เชียงราย

พ.ศ. 2548 - ปัจจุบัน ได้รับเชิญให้เป็นกรรมการศูนย์พัฒนาวิชาการ กลุ่มสาระศิลปะ สำนักงานการศึกษาเขตพื้นที่เชียงราย

นอกจากนี้ครูยังเป็นวิทยากรสอนดนตรีพื้นบ้านให้กับชมรมดนตรีพื้นเมือง มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง

บรรยากาศการเรียนการสอนดนตรีพื้นบ้านล้านนาที่มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง

ปัจจุบันนอกจากการสอนดนตรีในโรงเรียน การเป็นวิทยากรให้กับสถาบันต่างๆ ครูพรหมเมศวร์ได้สอนดนตรีพื้นบ้านล้านนาให้กับผู้สูงอายุจังหวัดเชียงราย ทั้งชมรมดนตรีพื้นบ้านผู้สูงอายุ ชุมชนสันโค้งหลวง และมหาวิทยาลัยวัยที่สามนครเชียงราย ซึ่งครูพรหมเมศวร์เป็นผู้สร้างหลักสูตรดนตรีพื้นบ้านล้านนาสำหรับผู้สูงอายุและเป็นผู้สอนด้วยตนเอง

บรรยากาศการสอนดนตรีพื้นบ้านล้านนาผู้สูงอายุ มหาวิทยาลัยวัยที่สามนครเชียงราย

ที่มา : ภาพถ่ายโดยผู้วิจัยเมื่อวันที่ 18 พฤศจิกายน 2560

ผู้เรียนในหลักสูตรศิลปวัฒนธรรมล้านนา ดนตรีพื้นบ้าน รุ่นที่ 1

ที่มา : ภาพถ่ายโดยผู้วิจัยเมื่อวันที่ 18 พฤศจิกายน 2560

ผู้เรียนในชมรมดนตรีพื้นเมืองผู้สูงอายุ ชุมชนสันโค้งหลวง จังหวัดเชียงราย

ที่มา : ภาพถ่ายโดยผู้วิจัยเมื่อวันที่ 18 พฤศจิกายน 2560

ครูพรหมเศวร์ สรรพศรี ได้กล่าวถึงความสำคัญของดนตรีที่มีต่อผู้สูงอายุไว้ว่า

“ดนตรีช่วยให้ผู้สูงอายุรู้สึกผ่อนคลาย เป็นเพื่อนคลายเหงา
ได้ และการเล่นดนตรีจะสามารถช่วยฝึกสมาธิและฝึกการใช้สมอง
ของผู้สูงอายุได้ แม้ผู้สูงอายุจะมีความสามารถในการจดจำน้อยกว่า
ในวัยหนุ่มสาวแต่การเล่นดนตรีสามารถช่วยชะลอการเสื่อมสภาพ
ของสมองได้ อีกทั้งสามารถช่วยฟื้นฟูสมรรถภาพทางร่างกาย เช่น

การฝึกกล้ามเนื้อ โดยการขยับนิ้วมือ ข้อมือ ให้มีความคล่องตัวและ
 ลัมพันธ์กันทั้ง 2 ข้าง การนั่งบรรเลงดนตรีเมื่ออยู่ในอิริยาบถของการ
 บรรเลงดนตรีจะมีลักษณะท่าทางที่ไม่คงอเหมือนอย่างปกติ และ
 ประโยชน์ของการที่ผู้สูงอายุได้ทำกิจกรรมดนตรีร่วมกันเป็นกลุ่ม
 นอกจากคุณประโยชน์ที่ได้รับดังที่กล่าวมาข้างต้นแล้วนั้น ดนตรีมี
 ส่วนช่วยในการพัฒนาการเข้าถึงของผู้สูงอายุได้ เมื่อผู้สูงอายุได้มา
 พบปะกันเพื่อบรรเลงรวมกันเป็นวง จะมีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน ช่วยเหลือ
 เกื้อกูลซึ่งกันและกัน มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร ถาม
 สารทุกข์สุขดิบของสมาชิกในวงและคนในแวดวงชุมชนเดียวกัน อีกทั้ง
 ทั้งเมื่อผู้สูงอายุมีความสามารถไม่มากก็น้อยในการบรรเลงดนตรี และ
 ได้รับโอกาสให้มีการแสดงออก สามารถไปบรรเลงดนตรีตามงานใน
 โอกาสต่างๆ จะทำให้ผู้สูงอายุรู้สึกว่าคุณค่าสามารถทำ
 ประโยชน์ต่อผู้อื่นได้ ดนตรีเป็นสื่อกลางในการเชื่อมความสัมพันธ์ของ
 สมาชิกในวงดนตรี เมื่อสมาชิกในวงดนตรีมีความเจ็บไข้ได้ป่วย
 สมาชิกคนอื่นๆในวงก็มีการไปเยี่ยมเยียนกัน จนถึงหากเกิดเหตุการณ์
 สมาชิกในวงดนตรีประสบกับวาระสุดท้ายของชีวิตตามอายุขัย
 สมาชิกในวงก็จะมีการรวมตัวกันเพื่อไปบรรเลงในงานสวดพระ
 อภิธรรมศพ เป็นการแสดงน้ำใจและความรัก ความผูกพันที่ผู้สูงอายุ
 มีต่อกัน เรียกได้ว่ากิจกรรมดนตรีนั้นเป็นศูนย์รวมน้ำใจของสมาชิกใน
 วงดนตรีผู้สูงอายุ ทำให้ผู้สูงอายุไม่รู้สึกเดียวดายในช่วงบั้นปลายของ
 ชีวิต”

(พรหมเมศวร์ สรรพศรี, สัมภาษณ์, 10 เมษายน 2561)

ครูได้กล่าวเพิ่มเติมเกี่ยวกับถึงผู้สูงอายุกับการเรียนดนตรีที่บ้านล้านนาไว้ว่า

“ธรรมชาติของดนตรีที่บ้านล้านนานั้นมีความเรียบ
 ง่าย ไม่สลับซับซ้อนทั้งในเรื่องของการบรรเลงและบทเพลง
 สามารถบรรเลงคนเดียวหรือบรรเลงรวมวงก็ได้ อีกทั้งไม่ได้

จำกัดจำนวนสมาชิกผู้เล่น ดังนั้นวงสละล้อซอซึ่งจึงเหมาะแก่การฝึกหัดในหมู่ผู้สูงอายุเนื่องจากสามารถฝึกหัดได้โดยง่าย สำหรับเพลงต่าง ๆ ที่ใช้ในการเรียนการสอน ผู้สูงอายุมักจะมีความคุ้นเคยอยู่แล้วในบางบทเพลง เช่น เพลงล่องแม่ปิง เพลงปราสาทไหว เพลงฤาษีหลงถ้ำ เพลงล่องน่านเหนือ เป็นต้น ซึ่งเป็นเพลงที่ไม่ยาวจนเกินไป เพลงที่มีเนื้อร้องอยู่แล้วผู้สูงอายุมักสามารถจำโน้ตและบรรเลงได้ดี เพราะมีความหลังต่อเพลงนั้น ๆ กันมาก่อน”

(พรหมศวรรี สรรพศรี, สัมภาษณ์, 10 เมษายน 2561)

1.4 ด้านผลงานและรางวัลที่ได้รับ

ผลงานและรางวัลที่ครูพรหมศวรรีได้รับมีดังนี้

พ.ศ. 2533 รับเกียรติบัตรจากนายอานันท์ ปันยารชุน นายกรัฐมนตรี ในการยกย่องเชิดชูเกียรติให้เป็นข้าราชการพลเรือนดีเด่น

พ.ศ. 2533 รับโล่เกียรตินิยมจากนายโกวิท วรพิพัฒน์ อธิบดีกรมสามัญศึกษา ในการยกย่องเป็นข้าราชการครูตัวอย่างของ กรมสามัญศึกษา

พ.ศ. 2535 รับเกียรติบัตรจากนางอรทัย หนองขุนสาร ผู้อำนวยการโรงเรียนดาราราษฎร์สงเคราะห์ จากการคัดเลือกเป็นบุคลากรดีเด่นของโรงเรียน

พ.ศ. 2538 – 2543 รับเกียรติบัตรจากนายบรรจง พงศ์ศาสตร์ อธิบดีกรมสามัญศึกษา ในการคัดเลือกให้ทำหน้าที่ครูผู้นิเทศของกรมสามัญศึกษา

พ.ศ. 2539 รับการยกย่องเชิดชูเกียรติจากสถาบันวิชาการและสถาบันภาษาไทย ให้เป็นครูผู้พัฒนาและส่งเสริมการใช้ภาษาไทยดีเด่น

พ.ศ. 2540 รับเกียรติบัตรจากสภาวัฒนธรรมจังหวัดเชียงรายจากผู้ว่าราชการจังหวัดเชียงราย ในการเป็นผู้สนับสนุนงานด้านวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย ในฐานะกรรมการบริหารสภาวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย

พ.ศ. 2541 รับรางวัลชนะเลิศการประกวดสื่อและนวัตกรรมการศึกษาในโครงการประกวดสื่อการเรียนการสอนของโรงเรียนดาราราษฎร์สงเคราะห์ จังหวัดเชียงราย

พ.ศ. 2543 รับเกียรติบัตรจากศูนย์พัฒนาการเรียนการสอน วิชาศิลปศึกษา กลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษา กลุ่มโรงเรียนกรมสามัญศึกษา จังหวัดเชียงราย ให้เป็นครูผู้ชำนาญการทางศิลปดนตรีไทยและดนตรีพื้นเมือง

พ.ศ. 2543 ได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติจากสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ให้เป็น บุคลากรผู้มีผลงานดีเด่นทางวัฒนธรรม สาขาศิลปะการแสดง (ดนตรี-พื้นเมือง)

พ.ศ. 2544 รับโล่ประกาศเกียรติศิลปะการแสดงดนตรีพื้นบ้านจากสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรม แห่งชาติให้เป็นบุคลากรผู้มีผลงานดีเด่นทางวัฒนธรรมสาขาศิลปะการแสดง (ดนตรีพื้นบ้าน)

พ.ศ. 2548 ได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติให้เป็นบุคคลผู้ส่งเสริมดนตรีไทยและดนตรีพื้นเมือง พื้นบ้าน ล้านนาเพื่อสร้างความมั่นคงแก่สถาบันครอบครัวและสังคม

พ.ศ. 2549 ได้รับการคัดเลือกให้เป็นครูสอนเก่ง สาระดนตรี เป็นกรรมการผลิตสื่อการสอน ทางไกลผ่านดาวเทียม ของ สำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐาน

พ.ศ. 2554 ได้รับการยกย่องให้เป็นครูภูมิปัญญาไทย ด้านศิลปกรรม (ขิมและดนตรีพื้นบ้านล้านนา) ของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

พ.ศ. 2555 คนตรีศรีเชียงใหม่ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น สาขาศิลปะการแสดงดนตรี

พ.ศ. 2555 รับโล่ประกาศเกียรติคุณจากมหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวงในฐานะผู้ทำคุณประโยชน์ให้แก่ มหาวิทยาลัยมาอย่างต่อเนื่อง

พ.ศ. 2558 รางวัลหนึ่งครูแสนดีของคุรุสภา

นอกจากนี้ครูพรหมเมศวร์ ยังมีผลงานด้านการประพันธ์เพลงพื้นบ้านล้านนาชื่อว่า เพลงศรีเมือง โดยมีความหมายคือ เป็นเพลงที่มีความเป็นสิริมงคลของพื้นเมือง ล้านนา ซึ่งมีสำเนียงทาง ท้องถิ่นพื้นเมือง มีลูกล้อ ลูกชัด ใช้ในการบรรเลงเป็นเพลงแห่ และบรรเลงในงานทั่วไปต่างๆ ต่อมา โรงเรียนเมืองเชียงราย ได้นำทำนองเพลงศรีเมือง ดัดแปลงให้เป็นเพลงประกอบการฟ้อนเล็บเชียงราย และเพิ่มเติมเนื้อร้องประกอบเข้าไป ปัจจุบันเป็นเพลงพื้นเมืองประจำจังหวัดเชียงราย ผู้คนเรียกกันติด ปากว่า เพลง “ศรีเมืองเจียงฮาย” (ศรีเมืองเชียงราย) ต่อไปนี้เป็นโน้ตเพลงศรีเมืองที่ครูพรหมเมศวร์ เป็นผู้ประพันธ์ขึ้น

เพลง ศรีเมือง

ท่อน ๑

- - ไม้ขีด	รรมฟช	- - -ล	ดัลชม	- - -ช	ลชมร	มรดร	มช-ม
- - - -	รรมชด	รดชด	-ร-ม	- - - -	ชมรด	รดลด	รรม-ร
- ไม้ขีด	รรมฟช	- - -ล	ดัลชม	มมม รรม	ชมรด	รดลช	มชลด
รรรร มร	ดล-ด	รดลช	มชลด	รรรร มร	ดล-ด	รดลช	มชลด

ท่อน ๒

- - - -	- - -ร	- - - -	ดลชร	- - - -	ดลชร	มรชด	-ร-ม
(- - - -)	ดรมช	(- - - -)	ลชมร	-ม-ร	-ด-ร	มรดล	ชลชช
(- - - -)	มดรม	(- - - -)	รรมชล	(- -)ชด	(- -)ชล	ชม-ช	-ล-ด
รรรร มร	ดล-ด	รดลช	มชลด	รรรร มร	ดล-ด	รดลช	มชลด

ท่อน ๓

- - - -	- - -ม	- - - -	รรมชล	-ด-ช	ลด-ล	- - -ช	ดลชม
(เหลือม)	-ด-ล	-ช-ล	-ด-ม	- - -ช	ลด-ล	-ช-ม	รด-ร
(เหลือม)	-ม-ช	- - -ลช	มชรม	-ม-ร	ชมรด	รดลช	มชลด
รรรร มร	ดล-ด	รดลช	มชลด	รรรร มร	ดล-ด	รดลช	มชลด

หมายเหตุ หมายถึง สะบัด
 หมายถึง สะเดาะ

รางวัลเกียรติคุณที่ได้รับ

พ.ศ.2533 รับเกียรติบัตรจากนายอานันท์ ปันยารชุน นายกรัฐมนตรี ในการยกย่องเชิดชูเกียรติให้เป็นข้าราชการพลเรือนดีเด่น

พ.ศ.2533 ได้รับโล่เกียรตินิยมจากนายโกวิท วรพิพัฒน์ อธิบดีกรมสามัญศึกษา ในการยกย่องเป็นข้าราชการครูตัวอย่างของกรมสามัญศึกษา

พ.ศ. 2535 รับเกียรติบัตรจากนางอรทัย หนองขุ่นสาร ผู้อำนวยการโรงเรียนดำรงราษฎร์ สงเคราะห์ จากการคัดเลือกเป็นบุคลากรดีเด่นของโรงเรียน

พ.ศ. 2538 รับเกียรติบัตรจากนายบรรจง พงศ์ศาสตร์ อธิบดีกรมสามัญศึกษา ในการคัดเลือกให้ทำหน้าที่ครูผู้นิเทศของกรมสามัญศึกษา

พ.ศ. 2539 รับยกย่องเชิดชูเกียรติจากสถาบันวิชาการและสถาบันภาษาไทย ให้เป็นครูผู้พัฒนาส่งเสริมการใช้ภาษาไทยดีเด่น

พ.ศ. 2540 รับยกย่องเชิดชูเกียรติจากผู้ว่าราชการจังหวัดในการเป็นผู้สนับสนุนงานด้านวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย ในฐานะกรรมการบริหารสภาวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย

พ.ศ. 2541 รับรางวัลชนะเลิศประกวดสื่อและนวัตกรรมการศึกษาในโครงการประกวดสื่อการเรียนการสอนของโรงเรียนจังหวัดเชียงราย

พ.ศ. 2543 ได้รับเกียรติจากศูนย์พัฒนาการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษา กลุ่มรร.มัธยมศึกษา ให้เป็นครูผู้ชำนาญการทางศิลปะดนตรีไทยและดนตรีพื้นเมือง

พ.ศ. 2543 รับยกย่องเชิดชูเกียรติจากสнг.คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ให้เป็นบุคลากรผู้มีผลงานดีเด่นทางวัฒนธรรม สาขาศิลปะการแสดง (ดนตรีพื้นเมือง)

พ.ศ. 2544 รับโล่ประกาศเกียรติศิลปะการแสดงดนตรีพื้นบ้านจากสнг.คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติให้เป็นผู้มีผลงานดีเด่นทางวัฒนธรรม สาขาศิลปะการแสดง (ดนตรีพื้นเมือง)

พ.ศ. 2545 รับยกย่องเชิดชูเกียรติให้เป็นบุคคลผู้ส่งเสริมดนตรีไทย-พื้นเมืองเพื่อสร้างความมั่นคงให้สถาบันครอบครัว

พ.ศ. 2548 ได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติให้เป็นบุคคลผู้ส่งเสริมดนตรีไทยและดนตรีพื้นเมืองพื้นบ้านล้านนาเพื่อสร้างความมั่นคงแก่สถาบันครอบครัวและสังคม

พ.ศ.2549 ได้รับคัดเลือกเป็นครูสอนเก่ง สาระดนตรี เป็นกรรมการผลิตสื่อการสอนทางไกลผ่านดาวเทียมของสพฐ.

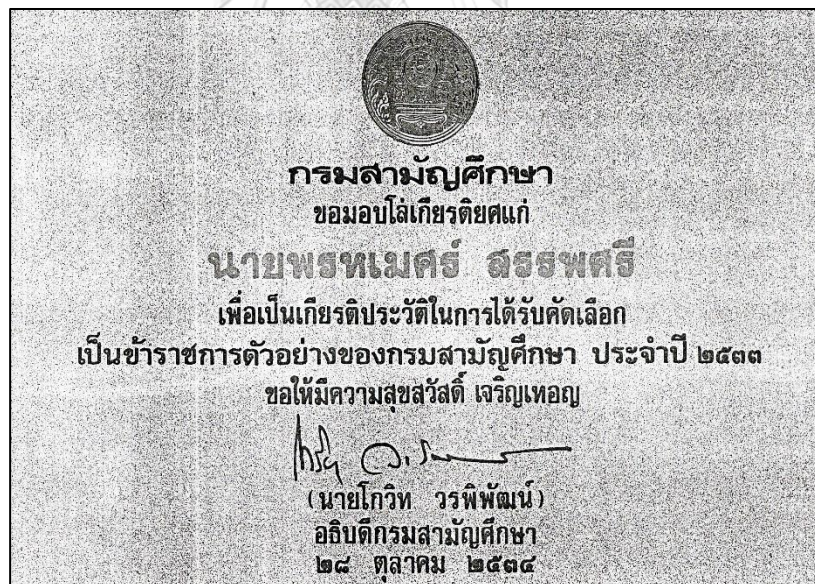
พ.ศ. 2554 ได้รับการยกย่องให้เป็นครูภูมิปัญญาไทย ด้านศิลปกรรม (ดนตรีพื้นบ้านล้านนา) ของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

ตัวอย่างเกียรติบัตรที่ครูพรหมเมศวร์ สรรพศรี ได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติ

เกียรติบัตรการร่วมเผยแพร่วัฒนธรรมพื้นบ้าน ณ ประเทศสเปน

ที่มา : พรหมเมศวร์ สรรพศรี, 2560

เกียรติบัตรการได้รับคัดเลือกเป็นข้าราชการตัวอย่างของกรมสามัญ

ที่มา : พรหมเมศวร์ สรรพศรี, 2533

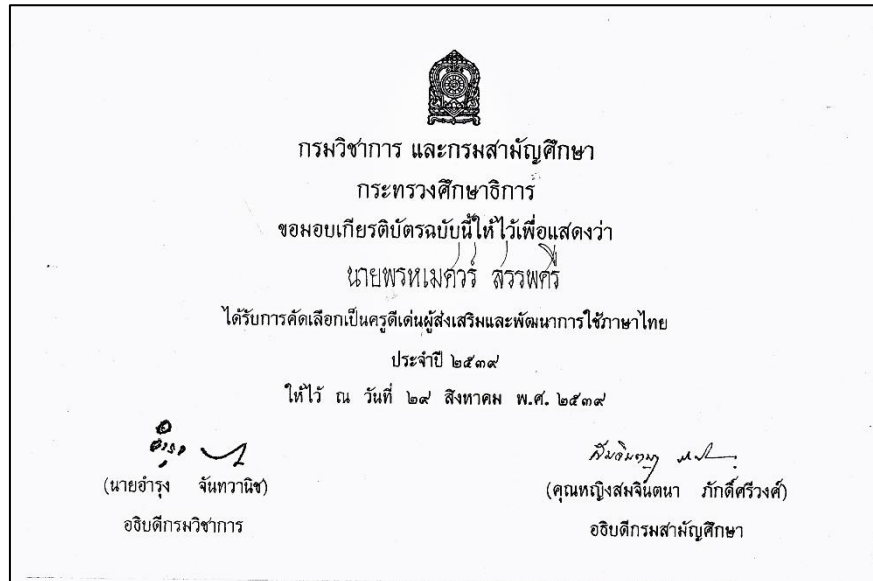
เกียรติบัตรการได้รับคัดเลือกเป็นข้าราชการพลเรือนดีเด่น

ที่มา : พรหมศวีร์ สรรพศรี, 2560

เกียรติบัตรการแสดงดนตรีพื้นเมืองในงานอนุรักษ์มรดกไทย

ที่มา : พรหมศวีร์ สรรพศรี, 2560

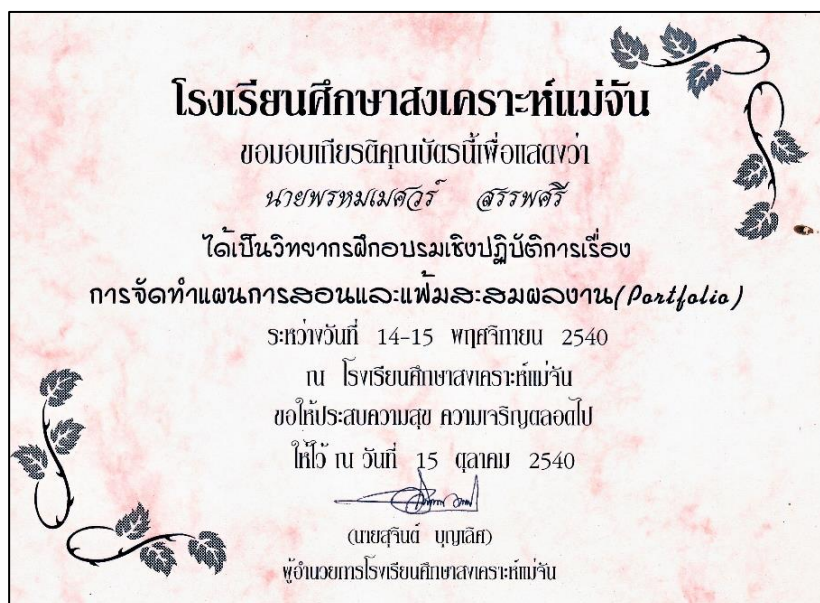

เกียรติบัตรการได้รับคัดเลือกเป็นครูดีเด่นผู้ส่งเสริมและพัฒนาการใช้ภาษาไทย
ที่มา : พรหมเชษฐ์ สรรพศรี, 2560

เกียรติบัตรการส่งผลงานเข้าประกวด
ที่มา : พรหมเชษฐ์ สรรพศรี, 2560

เกียรติคุณการเป็นวิทยากรฝึกอบรมให้กับโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์แม่จัน
 ที่มา : พรหมเมศวร์ สรรพศรี, 2560

เกียรติบัตรการได้รับรางวัลชมเชยเนื่องว้โครงการทางการศึกษาระดับมัธยมศึกษา ระดับอำเภอ
 ที่มา : พรหมเมศวร์ สรรพศรี, 2560

เกียรติบัตรการส่งผลงานโน้ตเพลงพื้นเมืองร่วมแสดงในงานประกวดแข่งขันทักษะความสามารถทางวิชาการ
 ของนักเรียน นวัตกรรมสิ่งประดิษฐ์และผลงานวิชาการของครู
 ที่มา : พรหมศรวร์ สรรพศรี, 2560

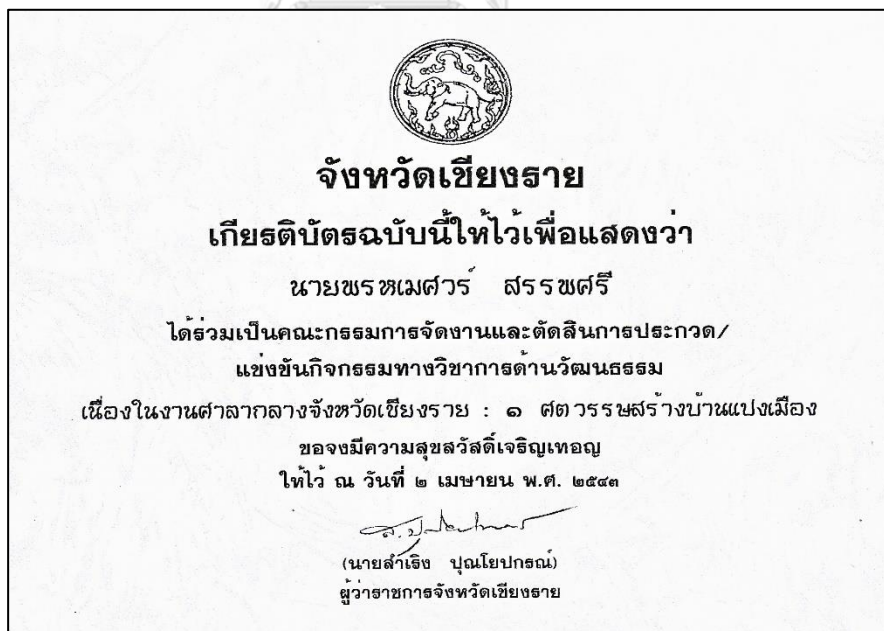

เกียรติบัตรการเป็นวิทยากรอบรมให้กับโรงเรียนห้วยสักวิทยาคม
 ที่มา : พรหมศรวร์ สรรพศรี, 2560

เกียรติบัตรได้รับรางวัลชนะเลิศการประกวดขับร้องเพลงบ้านทีกเสียง เรื่อง โน้ตเพลงที่ภักดิ์แด่คุณพระคุณเพลง
 ที่มา : พรหมเศวรี สรรพศรี, 2560

เกียรติบัตรการร่วมเป็นคณะกรรมการจัดงานและตัดสินประกวดด้านวัฒนธรรม
 ที่มา : พรหมเศวรี สรรพศรี, 2560

เกียรติบัตรการเป็นคณะกรรมการตัดสินการประกวดขอพื้นเมือง

ที่มา : พรหมเมศวร์ สรรพศรี, 2560

เกียรติบัตรการแสดงพิธีเฉลิมพระชนมพรรษา พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9

ที่มา : พรหมเมศวร์ สรรพศรี, 2560

เกียรติบัตรการเข้าร่วมกิจกรรมโครงการส่งเสริมอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม
ที่มา : พรหมเศวรี สรรพศรี, 2560

เกียรติบัตรเป็นครูผู้ชำนาญการทางศิลปะดนตรีไทย
ที่มา : พรหมเศวรี สรรพศรี, 2560

เกียรติบัตรเป็นกรรมการตัดสินการแข่งขันการประกวดร้องเพลง

ที่มา : พรหมเศวรี สรรพศรี, 2560

เกียรติบัตรการได้รับการแต่งตั้งเป็นกรรมการบริหารสภาวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย

ที่มา : พรหมเศวรี สรรพศรี, 2560

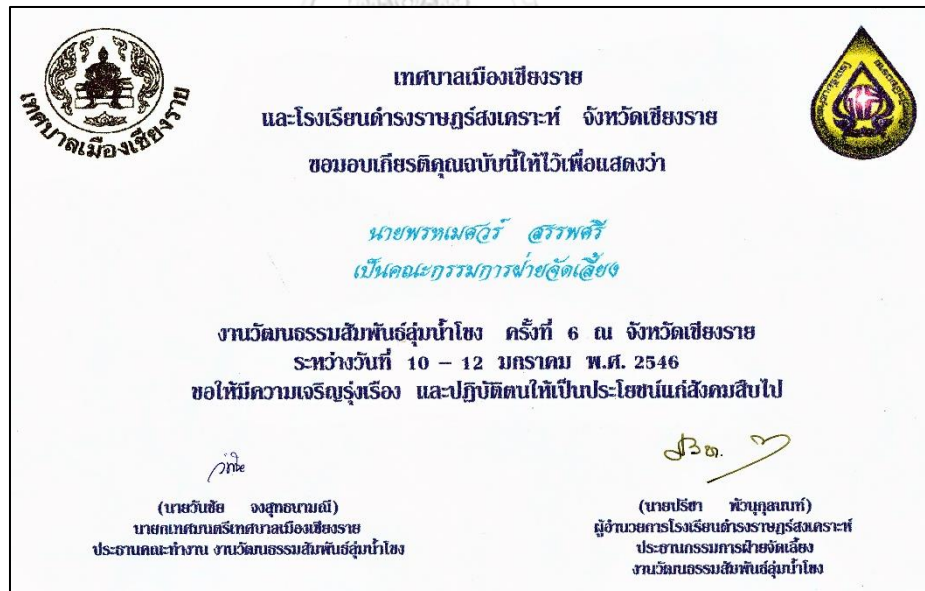
เกียรติบัตรการเป็นคณะกรรมการตัดสินวงซิ่ง ชลุ่ม สะล้อ
 ที่มา : พรหมเมศวร์ สรรพศรี, 2560

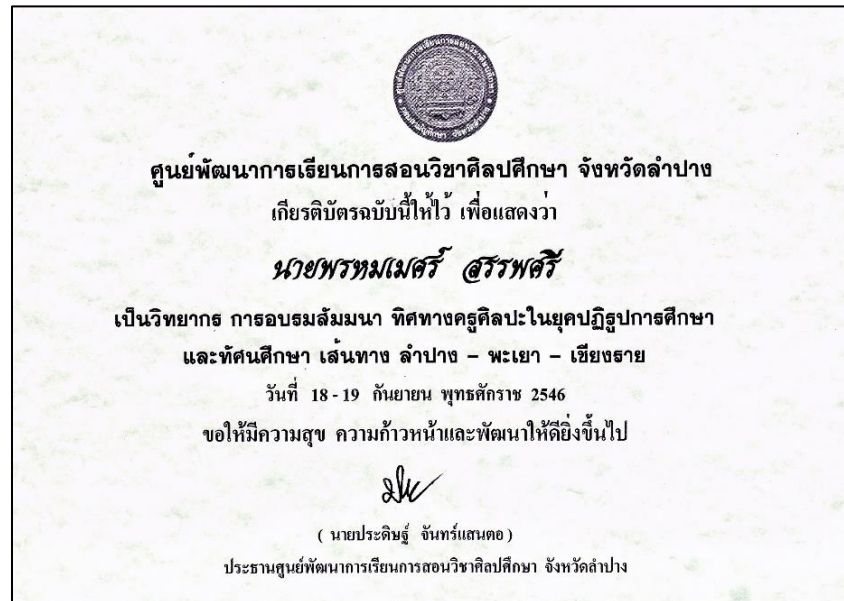
เกียรติบัตรผู้มีผลงานดีเด่นทางด้านวัฒนธรรมดนตรีพื้นเมือง
 ที่มา : พรหมเมศวร์ สรรพศรี, 2560

เกียรติบัตรการเป็นคณะกรรมการประชุมอบรมบุคลากรหมวดวิชาศิลปศึกษา
 ที่มา : พรหมเมศวร์ สรรพศรี, 2560

เกียรติบัตรการเป็นคณะกรรมการฝ่ายจัดเลี้ยงงานวัฒนธรรมสัมพันธ์ลุ่มน้ำโขง
 ที่มา : พรหมเมศวร์ สรรพศรี, 2560

เกียรติบัตรการเป็นวิทยากรให้กับศูนย์พัฒนาการเรียนการสอนวิชาศิลปะศึกษา จังหวัดลำปาง
ที่มา : พรหมเมศวร์ สรรพศรี, 2560

เกียรติบัตรเป็นคณะกรรมการตัดสินประกวดดนตรีพื้นบ้าน สะล้อ ซอ ซึง
ที่มา : พรหมเมศวร์ สรรพศรี, 2560

เกียรติบัตรการเป็นผู้ใช้ศิลปวัฒนธรรมด้านดนตรีไทยเป็นสื่อในการสร้างความอบอุ่นให้กับสถาบันครอบครัว

ที่มา : พรหมเมศวร์ สรรพศรี, 2560

เกียรติบัตรการช่วยเหลือและสนับสนุนให้โรงเรียนประสบความสำเร็จสูงสุด

ที่มา : พรหมเมศวร์ สรรพศรี, 2560

เกียรติบัตรการเป็นวิทยากรเรื่องการพัฒนานักเรียนที่มีความสามารถพิเศษด้านดนตรีพื้นเมือง
 ที่มา : พรหมศวร์ สรรพศรี, 2560

เกียรติบัตรผ่านการอบรมการพัฒนาข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา
 ที่มา : พรหมศวร์ สรรพศรี, 2560

เกียรติบัตรการได้รับเลือกให้เป็นกรรมการสภาวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย
 ที่มา : พรหมเมศวร์ สรรพศรี, 2560

เกียรติบัตรการเป็นคณะกรรมการคัดเลือกโครงการยกย่องเชิดชูเกียรติข้าราชการครูและ
 บุคลากรทางการศึกษา
 ที่มา : พรหมเมศวร์ สรรพศรี, 2560

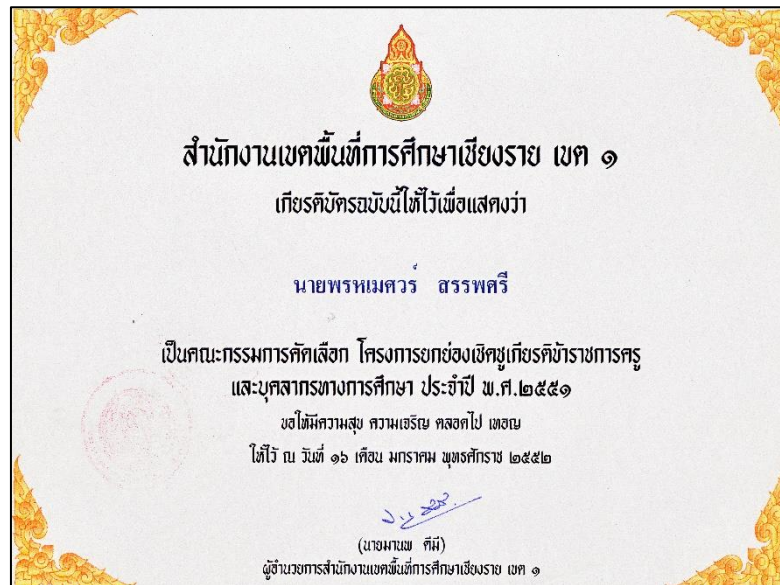

เกียรติบัตรการนำนักเรียนเข้าร่วมแข่งขันงานศิลปหัตถกรรมนักเรียน ภาคเหนือ
 ที่มา : พรหมเมศวร์ สรรพศรี, 2560

เกียรติบัตรการเป็นกรรมการจัดการแข่งขันวงดนตรีพื้นเมือง ทั่วประเทศ
 ที่มา : พรหมเมศวร์ สรรพศรี, 2560

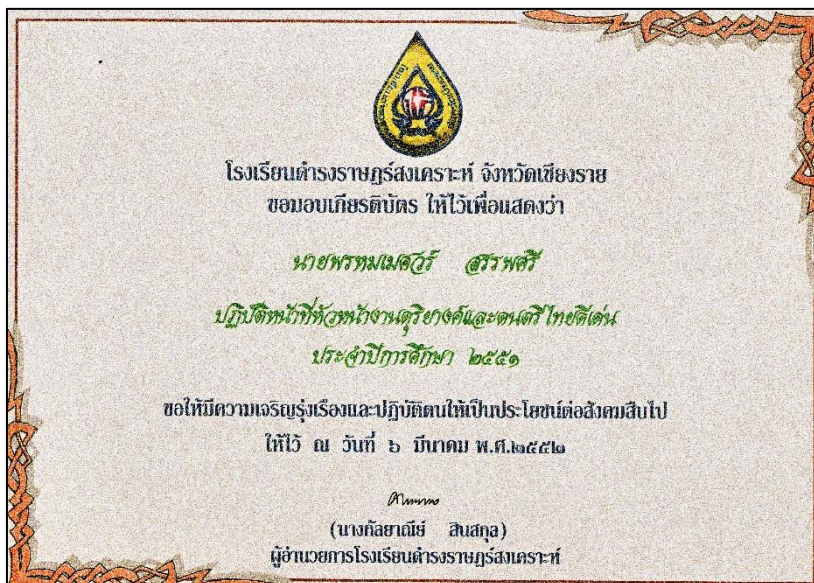

เกียรติบัตรการเป็นกรรมการคัดเลือกโครงการยกย่องเชิดชูเกียรติข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา
ที่มา : พรหมศวรร สรรพศรี, 2560

เกียรติบัตรการผ่านการอบรมเกี่ยวกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551
ที่มา : พรหมศวรร สรรพศรี, 2560

เกียรติบัตรการเป็นหัวหน้างานดูแลนักเรียนและดนตรีไทยดีเด่น

ที่มา : พรหมเมศวร์ สรรพศรี, 2560

เกียรติบัตรการผ่านการประชุมปฏิบัติการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

ที่มา : พรหมเมศวร์ สรรพศรี, 2560

เกียรติบัตรเป็นคนดีศรีเชียงราย

ที่มา : พรหมเมศวร์ สรรพศรี, 2560

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ภาคผนวก

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

- แบบวิเคราะห์เอกสาร
- แบบสัมภาษณ์ผู้สอน
- แบบสัมภาษณ์กลุ่มครอบครัวและกลุ่มลูกศิษย์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

แบบวิเคราะห์เอกสาร

การศึกษาต้นแบบความเป็นครูดนตรีพื้นบ้านล้านนา: กรณีศึกษาครูพรหมเมศวร์ สรรพศรี

วัตถุประสงค์	คำถามวิจัย	ชนิด ของ เอกสาร	แหล่งที่มา	วัน/เดือน/ ปี	สาระสำคัญ
เพื่อศึกษาต้นแบบ ความเป็นครูดนตรี พื้นบ้านล้านนาของ ครูพรหมเมศวร์ สรรพศรี	คุณลักษณะ ต้นแบบความเป็น ครูดนตรีพื้นบ้าน ล้านนาของครูพร หมเมศวร์ สรรพศรี ประกอบไปด้วย คุณลักษณะในด้าน ใดบ้าง มี รายละเอียด อย่างไร				

แบบสัมภาษณ์การวิจัย เรื่อง การศึกษาต้นแบบความเป็นครูดนตรีพื้นบ้านล้านนา:
กรณีศึกษาครูพรหมเมศวร์ สรรพศรี

คำชี้แจง :

1. แบบสัมภาษณ์ชุดนี้เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบการวิจัยเรื่อง “การศึกษาต้นแบบความเป็นครูดนตรีพื้นบ้านล้านนา: กรณีศึกษาครูพรหมเมศวร์ สรรพศรี”
2. แบบสัมภาษณ์ชุดนี้เป็นแบบสัมภาษณ์ครูพรหมเมศวร์ มีจำนวน 4 ตอน ได้แก่
  - ตอนที่ 1 ความเป็นครูดนตรีพื้นบ้านล้านนา ของครูพรหมเมศวร์ สรรพศรี ด้านบุคลิกภาพ
  - ตอนที่ 2 ความเป็นครูดนตรีพื้นบ้านล้านนา ของครูพรหมเมศวร์ สรรพศรี ด้านคุณธรรม
  - ตอนที่ 3 ความเป็นครูดนตรีพื้นบ้านล้านนา ของครูพรหมเมศวร์ สรรพศรี ด้านความรู้
  - ตอนที่ 4 ความเป็นครูดนตรีพื้นบ้านล้านนา ของครูพรหมเมศวร์ สรรพศรี ด้านการสอน
3. ข้อมูลที่ได้รับจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการ จึงขอความกรุณาโปรดให้ข้อมูลตรงกับสภาพความเป็นจริงเพื่อผู้วิจัยจะสามารถดำเนินการในขั้นตอนต่อไปได้อย่างสมบูรณ์

นางสาวเพียงแพน สรรพศรี

จุฬาล

CHULALONGKORN UNIVERSITY

นิสิตปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาดนตรีศึกษา

ภาควิชา ศิลปะ ดนตรีและนาฏศิลป์ศึกษา

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แบบสัมภาษณ์ครูพรหมเมศวร์ สรรพศรี

การศึกษาต้นแบบความเป็นครูดนตรีพื้นบ้านล้านนา: กรณีศึกษาครูพรหมเมศวร์ สรรพศรี

วัน/เดือน/ปี ในการสัมภาษณ์.....

ชื่อ - สกุล ..... อายุ ..... ปี

วุฒิการศึกษา .....

ปัจจุบันทำงานที่ ..... ตำแหน่ง.....

ตอนที่ 1 ความเป็นครูดนตรีพื้นบ้านล้านนา ของครูพรหมเมศวร์ สรรพศรี ด้านบุคลิกภาพ

1. ในการร่วมงานกับผู้อื่นในสังคม ครูมีหลักในการปฏิบัติตนอย่างไร

.....
.....

2. ครูคิดว่าเพราะเหตุใดท่านจึงมักจะได้รับรางวัลให้ปฏิบัติหน้าที่สำคัญในด้านศิลปวัฒนธรรม
ดนตรีพื้นบ้านล้านนา ทั้งด้านการสอน การจัดงานด้านดนตรีพื้นบ้านล้านนา รวมถึงการเป็นกรรมการ
ตัดสินการประกวดเป็นประจำ

.....
.....

3. ครูเคยถูกวิพากษ์วิจารณ์จากบุคคลอื่นหรือไม่ อย่างไร และเมื่อได้รับฟังครุมีความรู้สึกอย่างไร และ
ปฏิบัติตนอย่างไร

.....
.....

4. นอกจากความรู้ความสามารถด้านดนตรีพื้นบ้านล้านนา ครูมีความถนัดและความสนใจในด้านอื่นๆ
อีกหรือไม่ อย่างไร

.....
.....

ตอนที่ 2 ความเป็นครูดนตรีพื้นบ้านล้านนา ของครูพรหมเมศวร์ สรรพศรี ด้านคุณธรรม

1. ครูยึดถือเรื่องการรักษาสิ่งจจะอย่างไร ในด้านหน้าที่และเวลา

.....
.....

2. ครูมีหลักในการปฏิบัติตนที่ตัวอย่างใดในการดำเนินชีวิต ยึดถือคุณธรรมใดเป็นคุณธรรมประจำใจ

.....

.....

3. ตลอดระยะเวลาการทำงานอย่างต่อเนื่องมาเป็นเวลาหลายปี ครูเคยรู้สึกท้อแท้ต่อการทำงานของตนเองหรือไม่ อย่างไร และครูปฏิบัติตนอย่างไรเพื่อก้าวผ่านอุปสรรคนั้นๆ

.....

.....

4. ครูมีแนวคิดอย่างไรในการอุทิศตนเพื่อเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม

.....

.....

ตอนที่ 3 ความเป็นครูดนตรีพื้นบ้านล้านนา ของครูพรหมเมศวร์ สรรพศรี ด้านความรู้

1. ครูสามารถจำเพลงทุกเพลงที่เคยเรียนมา รวมถึงสามารถบรรเลงเครื่องดนตรีทุกชนิดที่เคยเรียนมาได้หรือไม่ และมีวิธีในการจดจำสิ่งเหล่านี้ได้อย่างไร

.....

.....

2. ครูสามารถประดิษฐ์ทางของเครื่องดนตรีพื้นบ้านล้านนาได้หรือไม่ อย่างไร

.....

.....

3. ครูเคยปรับวง ควบคุมวงดนตรีพื้นบ้านล้านนาอะไรบ้าง และเคยได้รับรางวัลบ้างหรือไม่

.....

.....

4. ครูสามารถบรรจุนี้อร้องในบทเพลงต่างๆได้หรือไม่ และครูเคยประพันธ์เพลงหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

5. นอกจากเรื่องของดนตรีพื้นบ้านล้านนาแล้ว ครูมีความรู้ความเชี่ยวชาญในศาสตร์อื่นอีกหรือไม่ และสามารถนำความรู้นั้นมาประยุกต์ใช้กับศาสตร์ทางดนตรีพื้นบ้านล้านนาได้หรือไม่ อย่างไร

.....

6. ในการตัดสินใจการประกวดดนตรีพื้นบ้านล้านนา ครูมีแนวคิดและหลักการในการตัดสินอย่างไร

ตอนที่ 4 ความเป็นครูดนตรีพื้นบ้านล้านนา ของครูพรหมเมศวร์ สรรพศรี ด้านการสอน

1. ครูเริ่มสอนอย่างไรให้ผู้เรียนคุ้นเคยกับเสียงดนตรีพื้นบ้านล้านนา

2. ครูมีขั้นตอน วิธีการอย่างไรให้ผู้เรียนสามารถบรรเลงได้อย่างถูกต้องและไพเราะ

3. นอกจากการสอนด้านทักษะ ครูได้สอนในด้านเนื้อหาดนตรีอะไรบ้าง อย่างไร

4. ครูให้คำแนะนำต่อผู้เรียนอย่างไรถึงความสำคัญของการฝึกซ้อมดนตรี

5. ครูเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงดนตรีพื้นบ้านล้านนาบ้างหรือไม่ อย่างไร

6. หากไม่มีครูคอยชี้แนะหรือควบคุมการฝึกซ้อม ครูมีวิธีอย่างไรในการให้ผู้เรียนฝึกซ้อมตามลำพัง
อย่างมีประสิทธิภาพ

7. เมื่อผู้เรียนไม่สามารถปฏิบัติได้ตามที่ครูสอน ครูมีวิธีการอย่างไรในการทำให้ผู้เรียนบรรลุเป้าหมายในการเรียน รวมถึงสำหรับผู้เรียนที่สามารถปฏิบัติได้แล้ว ครูมีแนวทางในการต่อยอดพัฒนาผู้เรียนผู้นั้นอย่างไร

.....

.....

แบบสัมภาษณ์การวิจัย เรื่อง การศึกษาต้นแบบความเป็นครูดนตรีพื้นบ้านล้านนา:
กรณีศึกษาครูพรหมเมศวร์ สรรพศรี

คำชี้แจง :

1. แบบสัมภาษณ์ชุดนี้เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบการวิจัยเรื่อง “การศึกษาต้นแบบความเป็นครูดนตรีพื้นบ้านล้านนา: กรณีศึกษาครูพรหมเมศวร์ สรรพศรี”
2. แบบสัมภาษณ์ชุดนี้เป็นแบบสัมภาษณ์กลุ่มครอบครัวและเครือญาติ และกลุ่มลูกศิษย์ มีจำนวน 4 ตอน ได้แก่
  - ตอนที่ 1 ความเป็นครูดนตรีพื้นบ้านล้านนา ของครูพรหมเมศวร์ สรรพศรี ด้านบุคลิกภาพ
  - ตอนที่ 2 ความเป็นครูดนตรีพื้นบ้านล้านนา ของครูพรหมเมศวร์ สรรพศรี ด้านคุณธรรม
  - ตอนที่ 3 ความเป็นครูดนตรีพื้นบ้านล้านนา ของครูพรหมเมศวร์ สรรพศรี ด้านความรู้
  - ตอนที่ 4 ความเป็นครูดนตรีพื้นบ้านล้านนา ของครูพรหมเมศวร์ สรรพศรี ด้านการสอน
3. ข้อมูลที่ได้รับจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการ จึงขอความกรุณาโปรดให้ข้อมูลตรงกับสภาพความเป็นจริงเพื่อผู้วิจัยจะสามารถดำเนินการในขั้นตอนต่อไปได้อย่างสมบูรณ์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULAL

นางสาวเพียงแพน สรรพศรี

นิสิตปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาดนตรีศึกษา

ภาควิชา ศิลปะ ดนตรีและนาฏศิลป์ศึกษา

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แบบสัมภาษณ์กลุ่มครอบครัวและเครือญาติ และกลุ่มลูกศิษย์

การศึกษาต้นแบบความเป็นครูดนตรีพื้นบ้านล้านนา: กรณีศึกษาครูพรหมเสวร์ สรรพศรี

วัน/เดือน/ปี ในการสัมภาษณ์ .....

ชื่อ - สกุล ..... อายุ ..... ปี

วุฒิการศึกษา .....

ปัจจุบันทำงานที่ ..... ตำแหน่ง.....

ความสัมพันธ์กับครูพรหมเสวร์ สรรพศรี .....

ท่านรู้จักกับครูพรหมเสวร์ สรรพศรี ได้อย่างไร .....

สถานที่เรียน.....

ระยะเวลาที่เรียน (เช่น ตั้งแต่ปีพ.ศ. 2550 – ปัจจุบัน.....

..

ตอนที่ 1 ความเป็นครูดนตรีพื้นบ้านล้านนา ของครูพรหมเสวร์ สรรพศรี ด้านบุคลิกภาพ

1. ท่านคิดว่าครูมีมนุษยสัมพันธ์เป็นอย่างไร และครูปฏิบัติตนอย่างไรบ้างในการร่วมงานกับผู้อื่นในสังคม
.....
.....
2. ครูมีความรับผิดชอบต่อนักเรียนที่มีความทุพพลภาพในการทำงาน และมีความน่าเชื่อถือ อย่างไรบ้าง
.....
.....
3. ครูมีการแสดงออกถึงความมีน้ำใจช่วยเหลือผู้อื่นอย่างไรบ้าง ยกตัวอย่างเหตุการณ์ที่ท่านประทับใจในตัวครู
.....
.....
4. นอกจากความรู้ความสามารถด้านดนตรีพื้นบ้านล้านนา ท่านเห็นว่าครูมีความถนัดและความสนใจในด้านอื่นๆอีกหรือไม่ อย่างไร
.....
.....

ตอนที่ 2 ความเป็นครุดนตรีพื้นบ้านล้านนา ของครูพรหมเมศวร์ สรรพศรี ด้านคุณธรรม

1. ในด้านความซื่อสัตย์ ท่านเห็นว่าครุมีการรักษาสัจจะอย่างไร ทั้งด้านวาจาและการปฏิบัติตน

.....

.....

2. ในความคิดเห็นของท่าน ครุปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับผู้อื่นอย่างไรบ้าง

.....

.....

3. ท่านเคยเห็นครุท้อแท้กับการทำงานหรือไม่ อย่างไร และครุปฏิบัติตนอย่างไรเพื่อก้าวผ่านไป

.....

.....

4. ครุปฏิบัติตนอย่างไรในการสละประโยชน์ส่วนตนเพื่อประโยชน์ส่วนรวม

.....

.....

ตอนที่ 3 ความเป็นครุดนตรีพื้นบ้านล้านนา ของครูพรหมเมศวร์ สรรพศรี ด้านความรู้

1. ท่านคิดว่าครุมีความสามารถในการจดจำทำนองของเพลงต่างๆ เป็นอย่างไร

.....

.....

2. ความสามารถในการประดิษฐ์ทางของเครื่องดนตรีพื้นบ้านล้านนาของครุเป็นอย่างไร

.....

.....

3. ท่านคิดว่าครุมีจุดเด่นอย่างไรในการปรับวง และควบคุมวงดนตรีพื้นบ้านล้านนา

.....

.....

4. จากผลงานการบรรจุนี้อร้องในบทเพลงต่างๆที่ครุเป็นผู้เรียบเรียงและแต่งขึ้น ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรบ้างต่อผลงานเพลงนั้นๆ

.....

.....

5. ท่านคิดว่านอกจากเรื่องของตนตรีพื้นบ้านล้านนาแล้ว ครูมีความรู้ความเชี่ยวชาญในศาสตร์อื่นอีกหรือไม่ และสามารถนำความรู้นั้นมาประยุกต์ใช้กับศาสตร์ทางดนตรีพื้นบ้านล้านนาได้หรือไม่ อย่างไร

.....

.....

6. ในการตัดสินใจการประกวดดนตรีพื้นบ้านล้านนา ท่านคิดว่าเกณฑ์การตัดสินของครูเป็นอย่างไร

.....

ตอนที่ 4 ความเป็นครูดนตรีพื้นบ้านล้านนา ของครูพรหมเมศวร์ สรรพศรี ด้านการสอน

1. ครูเริ่มสอนอย่างไรให้ผู้เรียนคุ้นเคยกับเสียงดนตรีพื้นบ้านล้านนา

.....

2. ครูมีขั้นตอน วิธีการอย่างไรให้ผู้เรียนสามารถบรรเลงได้อย่างถูกต้องและไพเราะ

.....

3. ครูมีการปลูกฝังความเป็นนักดนตรีพื้นบ้านล้านนาให้กับผู้เรียนอย่างไรบ้าง

.....

4. ในการฝึกซ้อมดนตรี ครูให้ผู้เรียนปฏิบัติตนอย่างไรบ้างเพื่อให้เกิดความชำนาญในการบรรเลง

.....

5. ครูเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงดนตรีพื้นบ้านล้านนาบ้างหรือไม่ อย่างไร

.....

6. ครูมีวิธีการให้ผู้เรียนประเมินความสามารถของตนเองอย่างไรในการเล่นดนตรีพื้นบ้านล้านนา

.....

.....

7. เมื่อผู้เรียนไม่สามารถปฏิบัติตนได้ตามที่ครูสอน ท่านเห็นว่าครูมีวิธีการอย่างไรในการทำให้ผู้เรียนบรรลุเป้าหมายในการเรียน รวมถึงสำหรับผู้เรียนที่สามารถปฏิบัติได้แล้ว ครูมีแนวทางในการต่อยอดพัฒนาผู้เรียนผู้นั้นอย่างไร

.....

.....

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นางสาวเพียงแพน สรรพศรี เกิดเมื่อวันที่ 26 พฤศจิกายน พ.ศ.2535 สำเร็จการศึกษา ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) จากวิทยาลัยนาฏศิลป์เชียงใหม่ สำเร็จการศึกษาปริญญา ครุศาสตรบัณฑิต (ค.บ.) สาขาวิชาดนตรีศึกษา ภาควิชาศิลปะ ดนตรีและนาฏศิลป์ศึกษา คณะครุ ศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2559 เครื่องมือเอก ระนาดทุ้ม และเข้าศึกษาต่อใน หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาดนตรีศึกษา

ประวัติการศึกษาด้านดนตรี ผู้วิจัยเริ่มเรียนดนตรีไทยและดนตรีพื้นเมืองจากครูพรหม ศวร และครูจิวรา สรรพศรีผู้เป็นบิดามารดา จากนั้นได้เรียนทักษะระนาดทุ้มและเพลงหน้าพาทย์ จากครูพิบูลย์ศักดิ์ วิจิตระกะ ผู้วิจัยได้รับการถ่ายทอดเพลงหน้าพาทย์และเพลงเดี่ยวเพิ่มเติมจาก อาจารย์ธรรณชิต แม้นมาลัย

